(56)

VERHANDELINGEN

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

DEEL LX.

BATAVIA, ALBRECHT & Co. | 's HAGE, M. NIJHOFF.
1913.

Oud-Javaansche Oorkonden.

Nagelaten Transscripties

VAN WIJLEN

Dr. J. L. A. BRANDES.

Uitgegeven

DOOR

Dr. N. J. KROM.

INHOUD.

LIJST DER PLATEN.

INLEIDING.

Gelijk elke uitgave van opera postuma is ook deze er één, welke niet zonder grooten schroom ondernomen is. En deze zelfs in bijzondere mate, want waar degeen, die een nagelaten werk voor den druk gereed maakt, zich in vele gevallen vleien kan met de gedachte, dat de arbeid zóó is uitgegeven, als de overleden schrijver dat zelf gewenscht en uitgevoerd zou hebben, daar was in dit geval voor zulk een gedachte geen plaats. Integendeel, men kan zelfs met zekerheid beweren, dat Dr. Brandes een uitgave zijner transscripties, gelijk die hier gegeven is, nimmer bedoeld heeft en zij dan ook, ware hij in leven gebleven, een geheel ander karakter gedragen zou hebben.

De bundels transscripties toch, aangetroffen in de wetenschappelijke nalatenschap van Dr. Brandes er geïnventariseerd als no. 242 a—d [1]) waren bestemd den grondslag te vormen voor een Corpus Inscriptionum Javanarum, waarvan de samenstelling vermoedelijk in Nederland plaats zou hebben, nadat de schrijver daar, na afloop van zijn ambtelijken loopbaan in Indië, zou zijn teruggekeerd. Hoewel Brandes zich, voorzoover mij bekend, er nooit over uitgelaten heeft, hoe hij zich zulk een publicatie in bijzonderheden voorstelde, ligt het voor de hand, dat zij zooveel mogelijk overeengekomen zou zijn met die van het door Cunningham begonnen Britsch-Indische Corpus. Aan de transscripties zouden dus, waar mogelijk, nauwkeurige vertalingen, en in elk geval de vereischte wetenschappelijke commentaar zijn toegevoegd. Doch daar Brandes zich met dit deel van zijn arbeid in Indië nog niet had bezig gehouden, werden thans bij de transscripties geen sporen van vertalingen of commentaar aangetroffen.

Hoezeer het te betreuren is, dat door Brandes' ontijdigen dood naast zooveel ander werk op oudheidkundig gebied ook het tot stand komen van het Javaansche Corpus Inscriptionum voor onbepaalden tijd weer van de baan was, zal ieder begrijpen, die weet, welk een ongeluksgeschiedenis die van dit Corpus is en hoe het wel schijnt, of een zeker noodlot op de samenstelling ervan rust. En dat niet uit onverschilligheid of omdat men niet bijtijds de groote belangrijkheid van een dergelijk werk zou hebben ingezien. Reeds

1) Deze nalatenschap, en daarmede ook de transscripties, werd na Brandes' dood afgestaan aan de Directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. De inventaris. van de hand van Dr. Ph. S. van Ronkel, is opgenomen in Notulen Bat. Gen. 1906. Bijlage III.

Raffles had de aandacht gevestigd op het hooge belang, dat de inscripties voor de studie van Java's verleden hadden [1]) en zelf het voorbeeld gegeven van het bijeenbrengen van gegevens daaromtrent. Sedert bleef, bij tusschenpoozen, de belangstelling wakker, doch eerst in 1843 kon Dr. W. R. van Hoëvell als vice-president van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in zijn jaarverslag mededeelen [2]), dat het Genootschap zich bezig hield „met de uitgave van een Corpus inscriptionum Javanarum, hetwelk al de inscripties zal bevatten, die op het eiland gevonden en ter kennisse der Directie gekomen zijn. Het Genootschap stelt zich voor van die opschriften een getrouwe lithographische afteekening te geven, ... De text van het werk zal bestaan in eene beschrijving van de plaats waar en de wijze waarop ze gevonden zijn, en eene opgave van al hetgeen men omtrent de inschriften heeft kunnen opsporen en dat kan dienen, om de geleerden, in het verklaren, van eenigen dienst te wezen". De uitgave zou bij afleveringen geschieden en in 1845 werd nog aangekondigd [3]), dat de Directie er gedurig mee voortging. Het overlijden van den Heer van den Ham, op wiens medewerking men gerekend had, in 1847, deed de zaak echter niet verder komen dan de vervaardiging van eenige lithographieën. Ook een rondschrijven der regeering uit 1859 had geen verdere resultaten en hoewel eenige inscripties in den loop der jaren gepubliceerd werden, was van een verzameling ervan geen sprake vóór Cohen Stuart in 1875 in zijn Kawi-Oorkonden een dertigtal opschriften vereenigde, uitgegeven in facsimile met inleiding en transscriptie. Hoewel langzamerhand, vooral ook door toedoen van Kern, de inscripties meer en meer wetenschappelijk bearbeid werden, was de eerste nieuwe poging tot samenstelling van een volledig Corpus die van Brandes zelf, welke zich dadelijk na zijn komst in Indië met groote voorliefde op dit deel van zijn studie toelegde. Doch ook hij heeft zijn plannen in dit opzicht niet, teneinde kunnen voeren.

Terwijl nu, gelijk boven werd vermeld, niet bekend is, hoe Dr. Brandes zich precies de uitgave van zijn Corpus Inscriptionum heeft voorgesteld, stond men, toen eenmaal tot publicatie der nagelaten transscripties besloten was, voor de keus: moet getracht worden daarvan toch nog een Corpus samen te stellen, al is het dan niet zeker, dat dit precies den door Dr. Brandes gewenschten vorm zal hebben, of is het beter de transscripties zooals ze daar liggen uit te geven? Principieel ware ongetwijfeld de wetenschap met het eerste het

---

1) Zie o. a. A Discourse, delivered on the 11*th* September 1815. Verhand. Bat. Gen. VIII (1816) p. 35–37.

2) Verhand. XIX (1843) p. XLVII.

3) Verhand. XX (1844) p. 33.

meest gebaat, en zoo zou dan ook zeker deze weg gevolgd zijn, indien niet andere oorzaken dat onmogelijk gemaakt hadden.

Vooreerst was er een piëteits-grond. Ieder, die met dit soort werk bekend is, weet dat bij de uitgave eener inscriptie het transscribeeren niet het voornaamste is, dat weliswaar bij het lezen van onduidelijke passages óf het aanvullen van lacunes groote scherpzinnigheid vereischt wordt, doch dat verder, met name als men met duidelijke inschriften te doen heeft en vooral waar het letterschrift zich, betrekkelijk gesproken, zoozeer gelijk gebleven is als dat van het Kawi, de groote moeielijkheden zich vooral gaan voordoen bij het vertalen en commentarieeren. Zoodoende zou dan ook een zoo groot gedeelte van den arbeid aan het Corpus op den vertaler-commentator neergekomen zijn, dat deze zich met eenig recht had kunnen beschouwen als den eigenlijken samensteller: het was dan een werk geworden van iemand anders, met gebruikmaking der nagelaten transscripties van Brandes. Doch een werk van Brandes alleen of van Brandes in hoofdzaak zou het dan niet meer geweest zijn. En de bedoeling, die zoowel de Directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, welke de beschikking over de transscripties gekregen had, als de met de uitgave te belasten persoon hadden en wilden uitvoeren, was niet slechts het openbaar maken van dezen schat van epigrafisch materiaal op zichzelf, maar ook en voornamelijk een uitgave van de epigrafische nalatenschap van Dr. J. L. A. Brandes.

De tweede reden was een zuiver practische. Waar of hoe zou de man de vinden zijn, in staat om binnen afzienbaren tijd de transscripties van de vereischte vertaling en commentaar te voorzien? In Britsch-Indië beschikt men over een gouvernements-epigraaf, die met dergelijk werk belast zou kunnen worden; ten onzent hebben de zeer enkele Kawi-epigrafen allen als hoofdbezigheid andere werkzaamheden te verrichten, zoodat ze zeer weinig tijd voor den hier bedoelden arbeid beschikbaar zouden hebben en reeds uit dien hoofde de uitgave slechts uiterst langzaam zou kunnen geschieden. Doch bovenal zou een groot bezwaar zijn de nog onvoldoende kennis van het Kawi der inscripties, waarover wij op het oogenblik beschikken. Zooals de zaken thans staan, is het niet mogelijk van elke Oud-Javaansche inscriptie zoo maar een nauwkeurige vertaling te leveren, men stuit gedurig op niet volkomen op te lossen passages en met de onmogelijkheid eener vertaling in zulke gevallen houdt die van een behoorlijken commentaar uit den aard der zaak nauw verband. Het natuurlijk gevolg hiervan is, dat de eventueele vertaler-commentator het eerst die inscripties onder handen neemt, waarvan de beteekenis reeds nu met de voorhanden zijnde hulpmiddelen is vast te stellen, in de hoop, dat langzamerhand

de gegevens voldoende zullen toenemen om het mogelijk te maken de andere inscripties te laten volgen. En dan zijn er natuurlijk twee mogelijkheden: of hij houdt alles in portefeuille, totdat de laatste inscriptie behandeld is en geeft dan het geheel uit — dat wordt dan natuurlijk een werk van lange jaren, voor het zoover is. Of hij geeft telkens uit was hij klaar heeft, zoodat er langzamerhand een amalgama van inscripties, noch chronologisch, noch geografisch geordend, ontstaat, die dan later toch weer opnieuw tot een Corpus vereenigd moeten worden. Maar een overzicht van een bepaald gewest of een bepaald tijdperk krijgt men op die manier gedurende de bewerking nooit, daar er altijd nog een lastig exemplaar heel op zijn laatst kan nakomen.

Beide mogelijkheden waren dus uitgesloten. De eerste is alleen uitvoerbaar, wanneer een bevoegd persoon, die over al zijn tijd beschikken kan, zich met het werk bezighoudt en dit onafgebroken kan voortzetten — en zulk een persoon was niet beschikbaar. De tweede, om bovengenoemde reden opzichzelf al ongewenscht, moest eveneens opgegeven worden, daar ook hier het feit, dat niemand zich al was het maar gedeeltelijk aan dit werk kon geven, het gereed komen van het Corpus tot een onberekenbaar ver tijdstip zou verschuiven.

Zoodoende bleef het eenig doenlijke, de transscripties, zooals ze daar lagen, direct te publiceeren. Dat zulk een handelwijze toch niet zoo geheel en al tegen Brandes' eigen opvatting zou indruischen, kon aangenomen worden tengevolge van een particuliere uitlating, reeds uit 1898 dateerend, waarin hij, over het zoogenaamde corpus schrijvend, de afschriften vermeldde als datgene, „waarom het dan toch in de eerste plaats te doen moet zijn". [1]) De voorname plaats, die hij dus blijkbaar aan de transscripties toedacht, maakt het aannemelijk, dat hij eventueel, als de omstandigheden daartoe noodzaakten, een afzonderlijke publicatie van dit voorname onderdeel toch niet zoo geheel en al verwerpelijk geacht zou hebben.

Naast de genoemde bezwaren tegen een uitgave op andere wijze, dan thans geschied is, bestaat er een zeer belangrijk en zeer zwaarwegend voordeel van de publicatie op de thans gevolgde manier. En wel de snelheid, waarmede deze zou kunnen plaats hebben. De tijd benoodigd om de transscripties voor den druk gereed te maken, was in maanden te berekenen en zoodoende zou binnen een naar verhouding kort tijdsverloop deze hoogst belangrijke verzameling studiemateriaal in handen van alle belangstellenden kunnen zijn. Dit feit was het, wat bij ons zelven het zwaarste woog; waar wij ons in onze studie veel met deze zaken bezighielden, drukte het ons altijd eenigszins als een

1) Zie de Herdenking door G. P. Rouffaer, Tjandi Singasari (1909) p. XVII*, noot 1.

soort van unfair voordeel boven anderen, dat wij door onze aanwezigheid te Batavia ongestoord gebruik konden maken van deze in manuscript aanwezige bouwstoffen, waar voor anderen geen bijkomen aan was. En juist door het veelvuldig in handen hebben dier transscripties bleek ons telken male duidelijker, met welk een hoogst belangrijk studiemateriaal wij te doen hadden en werden wij er ook telken male meer van overtuigd, dat het noodzakelijk was, het zoo spoedig mogelijk in aller handen te doen komen en het zóó rijker vruchten te doen dragen dan mogelijk was bij een soort van monopolie van wie toevallig in Batavia werkte. Dit argument klemde te meer, waar niet alleen te verwachten was, dat door deze publicatie de studie der Javaansche epigrafie op zichzelf een belangrijken stap voorwaarts zou doen, doch op deze wijze tevens een schat van gegevens op taalkundig en historisch gebied gemeengoed zouden worden en de beoefenaar der Javaansche oude geschiedenis er niet minder door gebaat zou worden dan de Kawi-philoloog en de Malayo-polynesische taalvergelijker. In alle opzichten was het dus zaak, dat ieder, die hier iets van zijn gading vinden zou, zoo spoedig mogelijk in staat gesteld zou worden uit deze rijke bron te putten.

Nog een ander gevolg van een dadelijke uitgave der transscripties alleen bood, juist in verband met het niet beschikbaar zijn van een aangewezen persoon om de verdere bearbeiding der inscripties op zich te nemen, zijn eigenaardige voordeelen. Namelijk dit, dat op deze wijze meerdere personen zich met de verdere bewerking der inschriften zouden kunnen gaan bezig houden en, hetzij onafhankelijk van elkaar, hetzij na een wel omschreven arbeidsverdeeling, ieder voor zich een deel van de taak op zich konden nemen, welke door één persoon in de gegeven omstandigheden niet aanvaard kon worden. Het zou dan later kunnen blijken, in hoeverre op die manier als het ware corpuscula van een bepaald tijdvak of een bepaalde streek tot stand zouden zijn gekomen, welke men dan altijd toch nog desgewenscht tot één geheel zou kunnen vereenigen om zoo het groote Corpus tot stand te brengen. Ook bestond altijd de mogelijkheid nog, dat, wat nu niet te voorzien is, over eenigen tijd een persoon zich zou voordoen, beschikkende over de vereischte bekwaamheid en tijd, om, hetzij zelfstandig, hetzij ook al weer met behulp van andere arbeidskrachten, op dit deel transscripties een tweede deel vertaling en commentaar te doen volgen, zoodat de nu gegeven publicatie dan toch weer als de pars prior van het Corpus op zou treden. Alles bij elkaar genomen was er dus met een uitgave der transscripties op zichzelf niets verloren: óf ze zouden te zijner tijd nog wel door de bijbehoorende wetenschappelijke bewerking gevolgd worden, hoe dan ook tot stand gekomen, óf ze zouden in elk geval een belangrijk

hulpmiddel vormen, ook al bleef het bij deze enkele publicatie, voor de studie van de oud-Javaansche epigraphie, geschiedenis en taalkunde.

Toen dus vaststond, dat vooralsnog uitsluitend een publicatie der transscripties zou plaats hebben, deed zich opnieuw een moeielijkheid voor. In 1898 schreef Brandes, dat de afschriften „op een aanvulling en collatie na" gereed lagen. [1]) Klaarblijkelijk is na dat jaar de verzameling nog weer aanmerkelijk toegenomen, wat ook wel de reden zal zijn, dat de bedoelde collatie niet heeft plaats gehad. Uit Brandes' laatste mededeeling omtrent de afschriften, uit 1903, dat ze „op een betrekkelijk klein gedeelte na, in portefeuille in de kast liggen" [2]), blijkt niet, welke werkzaamheden hij zelf nog noodig geacht zou hebben, alvorens ze voor den druk geschikt waren.

Een feit is het in elk geval, dat, ook nadat de Heer G. P. Rouffaer een chronologische ordening van dat gedeelte, dat zich daartoe leende, had tot stand gebracht en tevens voor bijvoeging van litteratuuropgaven gezorgd had, [3]) de bevinding van uitgever dezes bij zijn eerste kennisneming in 1910 de volgende was, gelijk in het Oudheidkundig Rapport over dat jaar werd medegedeeld:

„De verschillende gevonden transscripties verkeeren in zeer onderscheiden stadia van voorbereiding ... verscheidene inscripties (zijn) geheel voor den druk gereed; andere daarentegen zijn klaarblijkelijk niet anders dan een eerste nog niet nader gecontroleerde opname, waarvan publicatie, zooals ze daar liggen, zeer zeker niet in de bedoeling van den geleerden samensteller heeft gelegen. Eén en ander maakt het gebruiken en verwerken der hier verzamelde hoogst belangrijke gegevens tot een werk van groote voorzichtigheid" [4]).

De vraag was dus deze: moeten de transscripties, in het bijzonder die, welke klaarblijkelijk niet af zijn, worden gecollationeerd en zoo noodig aangevuld, ja dan neen. Het gold hier een principieele kwestie, waarvan de beslissing intusschen op practische gronden vergemakkelijkt werd. Vooreerst was namelijk een collatie met de origineelen vrijwel ondoenlijk: om nog niet eens te spreken van exemplaren, die zich in Schotland, Denemarken en Calcutta bevonden, stonden ook in den Archipel zelf vele dier steenen op zeer moeielijk bereikbare plaatsen, zoodat een collatie met zeer veel bezwaren gepaard zou gaan: zelfs al wilde men zich met abklatschen vergenoegen voor het eigenlijke vergelijkingswerk, dan waren om die abklatschen te verkrijgen toch weer de origineelen noodig. Ook waren er inscripties, o. a. koperplaten uit particulier

1) Herdenking, pag. XVII*, noot 1.
2) ibidem, pag. XIX*, noot 1.
3) Zie Notulen Bat. Gen. 1909 pag. 179.
4) Rapporten der Oudheidk. Commissie, 1910, pag. 5.

bezit, waarvan de verblijfplaats in het geheel niet meer bekend was, naast andere, waarbij op de transscriptie elke aanwijzing ontbrak, met wat voor opschrift men eigenlijk te doen had. Een consequent doorgevoerde collatie was dus onmogelijk, zij was veroordeeld half werk te blijven.

Zwaarder woog echter het argument, dat ook waar wel gecollationeerd kon worden en wellicht afwijkingen gevonden zouden worden, geen voldoende vrijheid gevonden zou worden, die afwijkende lezingen in den tekst op te nemen. Uit den aard der zaak zou het juist onzekere plaatsen gelden en wie waarborgde daar, dat de eventueele collator het bij het rechte eind had en hij zich niet bij het aanbrengen zijner wijziging aan een Schlimmbesserung schuldig maakte? Zekerheid zou eigenlijk alleen te verkrijgen zou in duidelijke gevallen, waar natuurlijk ook de kans op afwijkende lezingen het geringst was en hoogstens eens geconstateerd zou kunnen worden, dat op de transscriptie ergens een interpunctie of zoo overgeslagen was. Doch op twijfelachtige plaatsen zou altijd min of meer onzekerheid blijven bestaan en geen conscientieus collator er ooit toe komen zijn lezing voor die van een autoriteit als Brandes in de plaats te stellen, zelfs in die gevallen, waar hij, indien hij zelf de inscriptie uitgaf, aan eigen opvatting de voorkeur zou geven. Daarenboven heeft het tegenover elkaar stellen van verschillende lezingen eigenlijk alleen daar practisch nut, waar men tevens de argumenten voor en tegen kan bespreken, en tot een dergelijke behandeling, bij de volledige uitgaaf eener inscriptie op haar plaats, leende zich een publicatie als deze vanzelf toch niet.

Deze practische overwegingen werkten mede de schaal te doen overslaan naar die zijde, waarop wij ons principieel reeds meenden te moeten plaatsen. Het komt ons namelijk voor, dat in het algemeen postume arbeid ongerept gelaten moet worden en voor geen aanvullingen of verbeteringen vatbaar is. Acht men het nagelaten werk, zooals men het vindt, ongeschikt, welnu, niemand dwingt tot publicatie. Doch besluit men eenmaal tot de uitgave, dan geve men het ook precies zooals men het gevonden heeft. Zoo ergens dan past hier de grootste deferentie tegenover den overleden auteur, die zich niet meer verdedigen kan tegen wat, al is het ook met de beste bedoelingen, aan zijn werk „verbeterd" wordt. Er ligt altijd iets pijnlijks in datgene aan de openbaarheid prijs te geven, wat door den auteur daarvoor nog niet geschikt geacht werd en men zal daartoe dan ook slechts overgaan, als groote wetenschappelijke belangen op het spel staan. Maar men vermijde dan toch zoo veel mogelijk aan wat niet af is den valschen schijn te geven dat wel te zijn. Als men een torso opgraaft en dat ten toon zal stellen, voorziet men het niet eerst van gerestaureerde armen en beenen.

Zoo werden dus de transscripties uitgegeven, geheel overeenkomstig het manuscript, onverschillig of ze al gereed of nog niet gereed waren. Wij ontveinzen ons niet, dat Dr. Brandes zelf ze, ware hij in staat geweest de uitgave nog in persoon te bezorgen, zeker niet in dezen vorm had doen afdrukken. Doch wij zijn er aan den anderen kant evenzeer van overtuigd dat hij, met zijn breede opvattingen waar het de belangen der wetenschap gold, in ons geval precies hetzelfde gehandeld zou hebben.

Toen eenmaal in principe was aangenomen, dat van het manuscript niet zou worden afgeweken, volgden daaruit vanzelf de regels, waaraan wij ons bij de uitgave gehouden hebben, en waarvan bij den druk van het eerste deeltje reeds met een enkel woord werd melding gemaakt.

Een enkele afwijking, die wij noodzakelijk achtten, betrof verschrijvingen, die met zekerheid als zoodanig aan te wijzen waren, en die, waren ze niet hersteld, tot verwarring aanleiding gegeven zouden hebben. Hoofdzakelijk betrof het gevallen, waarin e voor ĕ was blijven staan of waar in der haast c voor ç geschreven was. Men zal geen opgave van die gevallen verlangen; waar er ook maar de minste twijfel bestond of het werkelijk wel een verschrijving was, hebben wij voor alle zekerheid de schrijffout maar liever laten staan.

Een tweede verandering in de spelling moest noodzakelijkerwijze daar worden aangebracht, waar (wat in de het eerst vervaardigde transscripties voorkwam) een weifeling bestond, soms in dezelfde inscriptie, tusschen twee letterteekens, die beiden denzelfden klank moesten weergeven. In die gevallen moest natuurlijk uniformiteit ingevoerd worden, en daar in de overgroote meerderheid der afschriften Brandes een vast transscriptie-systeem gevolgd heeft, waarvan hij verder niet meer is afgeweken (het voor het Sanskrit gebruikelijke, met opname van rĕ en lĕ en met vervanging van de v door de w), was het niet twijfelachtig, welke van de twee letterteekens behouden moest blijven. Op dien grond werd eenige malen sh in ṣ veranderd; in de oudste transscripties kwamen verder somtijds oe, tj, dj en nj voor, die tot u, c, j en ñ gewijzigd werden, terwijl ten slotte in hoogst enkele gevallen de lingualen door een punt boven de letter aangeduid waren, welke punt, eveneens in overeenstemming met het systeem der latere afschriften, door ons onder het letterteeken geplaatst werd.

Voor het overige hebben wij ons aan de letter van het manuscript gehouden met een angstvalligheid, die in elk ander geval misplaatst zou zijn geweest. Zoo is b. v. nergens, waar op het eind van een woord de h voorkwam, daarvan een ḥ gemaakt, ook al veronderstellen wij, dat in zeer veel gevallen het ontbreken van die punt niet zoo bedoeld is. Maar er bestond natuurlijk

geen zekerheid, dat hier en daar niet wel degelijk de gewone h op de inscriptie stond, met name waar het volgend woord met een klinker begon. Bij die onzekerheid meenden wij ons van alle verandering te moeten onthouden. In dit verband zij er tevens op gewezen, dat Dr. Brandes geen onderscheid maakt tusschen ng en ṅ, zooals Prof. Kern dit doet bij zijn transscripties; doorgaans wordt steeds het teeken ng gebruikt, terwijl de ṅ niet voorkomt, doch in een enkele transscriptie juist weer overal de ṅ, met vermijding van de ng. Ook hierin hebben wij zonder meer het manuscript gevolgd.

Datzelfde geschiedde voor zoover doenlijk ook bij de woordafscheiding en bij het aanduiden der lacunes. Enkele malen, vooral daar waar tusschen verschillende lezingen geweifeld was, werd niet duidelijk aangegeven, waar het ééne woord eindigde en het andere begon, waarschijnlijk met opzet, daar het in die gevallen den schrijver zelf nog niet duidelijk was, waar de afscheiding moest worden aangebracht. Natuurlijk is in den druk die onzekerheid behouden. In andere gevallen is de onduidelijkheid onopzettelijk, in het bijzonder daar, waar de transscriptie klaarblijkelijk vlug van een kladje in het net geschreven is; zoo veel mogelijk is bij den druk nagegaan, waar het de bedoeling was, dat een afscheiding stond, doch veelal ontbrak de zekerheid en moest gedecideerd worden in dezen of genen zin. Van veel belang is deze zaak natuurlijk niet, daar, behalve bij als zoodanig aangegeven interpuncties, in de origineele stukken van woordafscheiding in het geheel geen sprake is. Wat de interpunctie betreft, deze werd in enkele transscripties door punten, in de meeste door komma's aangegeven; bij den druk is ter voorkoming van verwarring overal het laatste systeem gevolgd [1]). Van eenig verschil tusschen zwaardere en lichtere interpunctie bleek alleen bij de bekende aanvangs- en sluit-teekens, die, waar ze in het manuscript voorkwamen, dienovereenkomstig door || en || o || zijn aangeduid in den gedrukten tekst. De enkele streep | duidt afscheiding van regels aan, daar waar de regels in den tekst doorloopen; een enkele maal wordt er echter klaarblijkelijk een eveneens op de oorspronkelijke inscriptie door een streep aangeduide zware interpunctie door weergegeven.

Bij lacunes heeft het manuscript, en dus ook de druk, geen haakjessysteem toegepast, doch eenvoudig ruimte opengelaten. Alleen moest in zoover daarvan worden afgeweken, dat een duidelijke aanwijzing zou worden verkregen van de lacunes van één of twee letters (in het manuscript door kleine streepjes aangeduid), waar open ruimte twijfel zou teweeg brengen of men te doen had met twee van elkaar gescheiden woorden,

---

1) In enkele transscripties, waar de interpunctie niet consequent doorgevoerd was, is zij geheel weggelaten.

zonder lacune, of met één woord, waarin wel een lacune voorkwam, met andere woorden in die gevallen, waar de open ruimte zóó gering zou zijn, dat zij voor den gewonen afstand tusschen twee woorden gehouden kon worden. In die gevallen is gebruik gemaakt van het teeken ( ); uitgezonderd natuurlijk daar, waar door het voorkomen eener interpunctie voor of na de lacune alle mogelijkheid tot verwarring ontbrak. Bij grootere lacunes is zooveel mogelijk ook in den gedrukten tekst naar verhouding evenveel opengelaten, als in het manuscript het geval is. Het bleek intusschen, dat in dit laatste de open ruimte niet altijd volgens den zelfden maatstaf en niet altijd met minutieuse nauwkeurigheid berekend was: in sommige gevallen was namelijk door Brandes zelf de lacune later aangevuld en dan besloeg veelal het ingevulde woord of woorden meer of minder plaats dan de lacune. Ook hier zou natuurlijk de eindcollatie volkomen nauwkeurigheid gebracht hebben, doch zooals de zaken nu staan behoeft men bij eventueele aanvulling der lacunes een geopperde gissing niet af te keuren, omdat die niet precies in de opengelaten ruimte zou passen. Met deze eigenaardigheid van het manuscript hangt een andere samen: soms heeft bij lastige stukken Brandes eerst opgeschreven, wat hij direct lezen kon, met openlating van eenige ruimte voor het nog onduidelijke, later werd dan ook de rest gelezen en opgeschreven, doch wanneer nu de open plaats te ruim berekend was, bleven natuurlijk op papier stukken „lacune" open, die in werkelijkheid bij de origineele oorkonde niet bestonden. De transscriptie zou daar, ware zij nog eens overgeschreven geworden, een aaneengesloten geheel gevormd hebben; nu dit niet plaats gehad heeft, zijn er van die kunstmatige lacunes blijven staan. Hier en daar kan dan ook geconstateerd worden, dat de eerste letters, op een open ruimte volgend, onmiddelijk aansluiten bij de laatste aan die open ruimte voorafgaande: daar behoort dan natuurlijk eigenlijk geen lacune voor te komen. Hetzelfde is ongetwijfeld ook het geval bij enkele andere lacunes, waar de samenhoorigheid van het voorafgaande en volgende niet zoo duidelijk blijkt en alleen met behulp van de oorkonde zelf of de abklatsch vast zou zijn te stellen. Daar het ondoenlijk was een grens te trekken en zulk soort open ruimten gedeeltelijk te doen verdwijnen, gedeeltelijk te laten staan, werd besloten ook in dit opzicht de eenmaal aangenomen gedragslijn: de druk volkomen volgens het manuscript, consequent door te voeren en al dergelijke lacunes, als zoodanig bedoelde en niet bedoelde, te handhaven. De plaatsen, waar de zekerheid bestaat, dat de lacune behoort te vervallen, zullen den gebruiker der transscripties natuurlijk dadelijk in het oog vallen.

Onder onzekere woorden en letters was in de transscriptie een streep gezet; in den gedrukten tekst zijn ze door cursiveering weergegeven. Van tijd

tot tijd waren variae lectiones bovengeschreven; deze zijn in een voetnoot aangegeven [1]), waar men ook de zeer enkele door Brandes aan de transscriptie toegevoegde korte aanteekeningen vinden zal. Niet aangegeven is alleen de twijfel tusschen i en ĕ; op grond van het weinige verschil tusschen de teekens voor die beide klanken in het Kawi-schrift, deed zich die twijfel natuurlijk passim voor en eenig practisch nut leek ons de telkens herhaalde vermelding daarvan niet te hebben. Enkele malen stond in de transscriptie, niet als bovenschrift of aanteekening, doch opgenomen in den doorloopenden tekst, achter zeker woord: (*lees* . . . .). Ook in dit opzicht is de gedrukte tekst in overeenstemming met die van het manuscript gebleven.

De transscripties, zooals ze door Brandes waren nagelaten, bevatten slechts zeer korte, sommige zelfs in het geheel geen, aanduidingen omtrent de origineele oorkonde, waarvan ze afkomstig waren. Later had, zooals boven reeds vermeld werd, de Heer Rouffaer er nog korte litteratuuropgaven bijgevoegd. Het lag voor de hand, dat ze niet zoo maar afgedrukt konden worden, zonder dat de eventueele gebruiker eenigszins wegwijs gemaakt was, met wat voor stuk hij te doen had en waar hij er wat meer over vinden kon. Om die reden werden de korte overzichtjes, die men aan elke transscriptie ziet voorafgaan, samengesteld. Daarbij zijn uit de over elk stuk bestaande litteratuur die plaatsen, welker kennisneming tot recht begrip der inscriptie wenschelijk was, in extenso of slechts met weglating van wat niet ter zake deed of te veel plaatsruimte zou vorderen, afgedrukt, terwijl bij mededeelingen, die niet op den inhoud van de oorkonde betrekking hadden, doch uitsluitend de uiterlijke geschiedenis van het stuk betroffen (b.v. verplaatsing), met een verwijzing naar de desbetreffende plaatsen werd volstaan [2]). In het bijzonder is telkens Brandes zelf, wanneer hij één of ander over den inhoud van eenige inscriptie gepubliceerd had, zoo veel mogelijk woordelijk geciteerd, ten einde ook in dit opzicht de geheele uitgave zooveel doenlijk het karakter te doen dragen van Brandes' eigen arbeid.

Gelijk men ziet zijn eerst in chronologische volgorde de gedateerde inscripties van Java afgedrukt, daarna de ongedateerde, alleen in zooverre eenigermate chronologisch, als eerst de volgens afkomst en lettertype oudste Midden-Javaansche opschriften, en aan het slot de latere Oost-Javaansche gegeven

1). De cursiveering in de noten moest in enkele gevallen achterwege blijven, waar de drukkerij niet over alle vereischte lettertypen beschikte.

2). De gebruikte afkortingen zullen wel geen aanleiding tot misverstand geven. Ten overvloede zij vermeld, dat met Not. en Tijdschr. de Notulen en het Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap bedoeld zijn, Rapp. zijn de Rapporten der Oudheidkundige Commissie. Verbeek is de aanduiding van Dr. R. D. M. Verbeek's bekende Oudheden van Java, in Verhandel. Bat. Gen. XLVI (1891). De andere aangehaalde werken vereischen geen afzonderlijke aanduiding.

zijn. Vervolgens komen enkele exemplaren van de Buitenbezittingen. Diegene der transscripties, welke reeds elders gepubliceerd waren, hetzij door Brandes zelf, hetzij door anderen, zijn niet nog eens herdrukt, doch wel is een opgave ervan achter de thans voor het eerst uitgegeven transscripties te vinden. Ook bij deze opgave is uitsluitend opgenomen, wat Brandes zelf voor het Corpus verzameld had, m. a. w. alleen de in de transscriptie-portefeuilles aangetroffen stukken worden vermeld, niet ook eventueele elders uitgegeven oorkonden, niet door den auteur in die bundels verzameld. Tot slot volgt dan een lijstje van afwijkende lezingen van Brandes, blijkende uit aanteekeningen van zijn hand, op inscripties, welke door andere personen waren gepubliceerd.

Een oogenblik rees de vraag, of het soms wenschelijk zou zijn ook de vroeger reeds elders uitgegeven transscripties in herdruk bij deze verzameling op te nemen. Van dat idee werd echter afgezien uit overweging, dat waar die vroegere uitgaven door Brandes zelf grootendeels met voortreffelijke vertaling en commentaar geschied zijn, ieder die ze voor zijn studie noodig heeft, toch naar die volledige uitgave grijpen zal en de in z'n eentje herdrukte transscriptie zou laten voor wat zij is. Op die wijze zou dus die herdruk toch geen nut stichten. Wel zou het overweging verdienen te zijner tijd alle elders verspreid gepubliceerde Oud-Javaansche oorkonden in één boekje te vereenigen, dan echter niet alleen die van Brandes, maar ook die van Cohen Stuart, Kern en anderen. Een dergelijke verzameling ligt intusschen buiten het bestek van de thans ondernomen uitgave.

Ook ter zake van de illustratie bestonden verschillende mogelijkheden [1]). Men kon besluiten tot volledige fotografische weergave van alle behandelde inscripties, hetgeen zou neerkomen op een driehonderdtal platen. De onkosten, daarmede gemoeid — niet slechts die van de reproductie zelf, maar vooral die van de fotografische opname op allerlei moeielijk bereikbare plaatsen — werden te aanzienlijk geoordeeld, dan dat er toe mocht worden overgegaan. Zulk een volledige reproductie zou wellicht op haar plaats zijn in een standaard-publicatie, een volledig Corpus met vertaling en commentaar, niet bij de toch altijd een voorloopig karakter dragende uitgave van transscripties alleen. En zelfs in dat eerste geval zou het nog de vraag zijn, of het eigenlijk geen overbodige luxe was, die hooge onkosten te maken, gezien het feit, dat model-uitgaven als de Corpora Inscriptionum Graecarum en Latinarum, die toch wezenlijk wel aan alle wetenschappelijke eischen voldoen, de inscripties niet van reproducties vergezeld doen gaan. Te minder zou volledige reproductie noodig zijn, waar het Kawi-

1). Vergelijk hierover de Nota in Notul. Bat. Gen. 1912 p. 30—35.

schrift zichzelf zoowel op Midden- als Oost-Java betrekkelijk zoo gelijk gebleven is — in tegenstelling met de menigte afwijkende lettervormen in Britsch-Indië, die bij de uitgave der Epigraphia Indica het publiceeren van reproducties doorgaans onvermijdelijk maken. De transscripties van Brandes hebben, op een zeer enkel exemplaar in Wenggi- of Nagari-schrift na, alle betrekking op Kawi-inscripties, zoodat zeer goed volstaan kon worden met het ter illustratie geven van karakteristieke specimina van schriftsoorten op steenen en koperplaten uit de verschillende eeuwen van de geschiedenis, die het Kawi-schrift doorloopen heeft. Voor zoover de steenen betreft, is dat geschied met behulp van foto's van abklatschen, niet van de origineele oorkonden zelf, een methode, die in de practijk de duidelijkste bleek en dan ook b. v. in de Epigraphia Indica steeds toepassing vindt. Ten einde de lettervormen op eenigszins groote schaal te kunnen afbeelden, zijn slechts kleine gedeelten van de steenen genomen, waaruit ook al vanzelf volgt, dat de hierachter opgenomen platen niet te beschouwen zijn als hulpmiddel ter contrôle of iets dergelijks, doch uitsluitend als illustratie, ten einde een denkbeeld te geven van de verschillende stadia van het Kawi-schrift. Een volledige en nauwkeurige vergelijking der onderscheiden lettertypes van dit schrift in den loop der eeuwen en over geheel Java heeft nog nooit plaats gevonden en dient het onderwerp van een afzonderlijk, zuiver epigrafisch, onderzoek te zijn. Zoolang dat nog niet ondernomen is en daardoor ook betrouwbare vergelijkingstabellen ontbreken, zou het nog van weinig nut zijn het illustratiemateriaal verder uit te breiden dan thans geschied is, nu slechts de hoofdtypes van het Kawi-schrift in zijn opeenvolgende periodes aangegeven zijn.

Met het bovenstaande meenen wij voldoende, zij het slechts in hoofdzaken, te hebben aangeduid, op welke gronden de uitgave van Brandes' nagelaten transscripties heeft plaats gehad op de wijze, zooals zij hierbij aan het wetenschappelijk publiek worden aangeboden. Aan de correctie is, zooveel in ons vermogen lag, de grootste zorg besteed, zoodat, naar wij hopen, de drukfouten, die er natuurlijk toch in zijn achtergebleven, niet tot de hinderlijke behooren. Voor de gevallen, waarin wij het manuscript zouden hebben misverstaan, roepen wij de toegevendheid van den gebruiker in; waar het op twijfelachtige punten natuurlijk onmogelijk was zekerheid te verkrijgen omtrent de bedoeling, moesten wij de moeielijkheid wel zelf naar ons beste weten oplossen.

Indertijd werd het plan geopperd, als hulde aan Brandes' nagedachtenis een herdruk te doen plaats hebben van zijn werken. Van dat plan is ten

slotte afgezien, en terecht: juist tengevolge van zijn eigen verbazingwekkende werkzaamheid heeft de Javaansche archaeologie (in den ruimsten zin) een zoodanige evolutie doorgemaakt, dat zij bij zijn dood eigenlijk een geheel andere geworden was, dan toen hij zijn eerste artikelen schreef. Men zou zich dus bepalen tot publicatie van de epigrafische nalatenschap. Het zou niet aangaan hier nog van een hulde te spreken: wie kennis neemt van deze honderd en twintig nog nooit bekend gemaakte oorkonden met hun bijna onuitputtelijke gegevens op epigrafisch, historisch en taalkundig gebied, beseft ten volle, dat niet wij epigonen hier een daad van hulde verrichten, doch integendeel de grondlegger der Javaansche archaeologie ons opnieuw aan zijn nagedachtenis verplicht door een hulpmiddel van niet licht te overschatten waarde voor de studie, die zijn levenswerk was, laatste bewijs tevens van een gemakkelijker te bewonderen dan na te volgen werkzaamheid.

N. J. Krom.

November, 1913.

L. S.

Aangezien het bleek, dat de verzorging van Dr. Brandes' epigraphische nalatenschap een hoogst tijdroovend werk was en het daardoor ongewenscht lang zou duren, alvorens dit zoo belangrijk werk in handen der belangstellenden kwam, werd besloten de uitgave te splitsen. Zoodoende worden thans als eerste stuk de gedateerde inscripties van vóór 1000 Çāka, dus tot en met de regeering van Airlangga, aangeboden.

Bij het tweede stuk hoopt ondergeteekende een Inleiding te voegen, waarin de wijze van uitgave enz. zal worden verantwoord. Voorloopig zullen de volgende mededeelingen kunnen volstaan.

De transscripties zijn volkomen volgens het manuscript afgedrukt; alleen in die gevallen, waarbij in eenzelfde oorkonde het zelfde Oud-Javaansche letterteeken op verschillende plaatsen door een verschillend Latijnsch karakter was weergegeven, is ter voorkoming van verwarring uniformiteit ingevoerd. Voor het overige zijn geen veranderingen aangebracht (een enkele verschrijving, die hersteld kon worden, natuurlijk daargelaten), zoodat als men b.v. in de ééne regel patiḥ en in de volgende patih leest, het weglaten van die punt niet te wijten is aan slordige correctie, doch aantoont, dat die schrijfwijze ook in het manuscript afwijkt.

Woorden en letters, waaromtrent bij Dr. Brandes onzekerheid bestond, zijn cursief gedrukt. Bijgeschreven variae lectiones worden in een voetnoot aangegeven, met verwaarloozing nochthans van de passim voorkomende twijfel tusschen i en ĕ, waarvan het vermelden practisch van geen belang werd geacht.

Wat de woordafscheiding betreft, was het manuscript niet altijd even duidelijk, zoodat in enkele gevallen het doen van een keuze tusschen twee mogelijkheden onvermijdelijk was. De grootte der lacunes is ook zooveel mogelijk overeenkomstig die in het manuscript, hoewel dit laatste in het aangeven van het ontbrekende de afstanden niet altijd naar denzelfden maatstaf gerekend bleek te hebben; wanneer men dus de lacunes e conjectura aan wil vullen, behoeft men zich niet angstvallig aan de in het manuscript en dus ook in de gedrukte transscriptie opengelaten ruimte te houden. Bij lacunes van één of twee letters is het teeken ( ) gebruikt.

Eindelijk dient er ook rekening mee gehouden te worden, dat Dr. Brandes somtijds eerst opschreef wat duidelijk te lezen was, en het minder duidelijke later aanvulde. Dit heeft tengevolge, dat, als de voor die latere aanvulling opengelaten plaats wat te ruim berekend was, stukken openbleven op papier, terwijl de transscriptie feitelijk één aaneengesloten geheel kon en moest vormen. Een voorbeeld daarvan is no. XXXIII, waar in verscheiden regels blijkt, dat de onmiddellijk op de eerste lacune volgende letters aan behooren te sluiten bij de aan die lacune voorafgaande. Op diezelfde wijze kunnen ook elders lacunes in de transscriptie voorkomen, die niet als zoodanig bedoeld zijn; daar echter slechts in enkele gevallen zekerheid te verkrijgen was, is ook in dit opzicht het manuscript overal volkomen getrouw weergegeven.

De bovenschriften zijn van de hand van ondergeteekende; zooveel mogelijk is daarbij echter Dr. Brandes zelf geciteerd.

N. J. KROM.

I

GEDATEERDE INSCRIPTIES.

I.

Steen. Gevonden in 1904 door den Heer Leydie Melville te Dinaja, res. Pasoeroehan.

In Rapp. 1904 p. 9 verklaart Dr. Brandes, dat deze steen „uiterst belangwekkend is, omdat het opschrift dateert uit 682 Çaka = 760 A. D. Terwijl het zoo de oudste ons bekende inscriptie is in oud-Javaansch schrift, voert het tegelijkertijd de oudste oud-Javaansche periode van Oost-Java weer een heel eind hooger op, hooger zelfs dan die van Midden-Java, wat ons voor een nieuw raadsel stelt. Tengevolge van het onduidelijke schrift is het stuk niet gemakkelijk te ontcijferen".

De steen is thans als D. 113 opgenomen in het Museum te Batavia en afgebeeld op Foto Oudheidk. Comm. no. 743.

1. āsīt
2. tāpawān yena gust(i)
3. rapāwitā ‖ limwaḥ apitana
4. iti smṛtaḥ sa swargga geta te pu
5. limwasya duhitājajñepradaputra(s)ya
6. nā iti mahiṣija *na*ni yasya wīmatah ‖ a
7. je bhagawatim agastyebhat*t*aḥ dwijātihita kṛ*pa* gaja
8. ponaiḥ samāyakagaṇaiḥ samacāra *yanadhaca* ramya ca maha
9. rṣi bhawana *ai*walahājiri-yaḥ ‖ purwwaiḥ kṛtān tu sura dānumayī
10. samīkṣyakīrttipriyaḥ talagam prati mām manaswī ājñā
11. pyaçilpinam aram saḥ dīrghadarççī kṛṣṇādbhutopalama
12. yīm nṛpatiḥçakāra ‖ rājñāgastyaḥ cakābde nayana wasu
13. rase mārggaçīrṣe camāse ārdr*a*rtthe çukrawāre pratipa
14. dadiwase pakṣa *sandhodhruwe* suktwibbbhiḥwedawidbhiḥ ya ti para
15. sahitaiḥ sthāpakādyaiḥ saho*n*aiḥ karmmajñaiḥ kumbhalañca sudṛ
16. matimatās*th*āpi*t*aḥ kumbhayoṇiḥ ‖ *kṣetram* gāwa*h* *supuptah* mahiṣa
17. gaṇayutāḥ dāsadāsī purōgaḥ datta rājñā maharṣi prawara caru ha

6 wīmatah-wī*kh*atah; 7 kṛpa-kṛ*wa*; 8 ya*na*-ya*ga*; 10 talaga*m*-talaga*ma*.

18. *wi* s*th*āna sarwwadhanādiwyāpā sarwam dwijānām bhawana*ṃ* pi*w*ṛdā
19. ramca adhhūtam cawisrambāya atiptinām yawa yawi
20. ka*ka* yyācchādanaih suprayuktaṃ ‖ ye bāndhawāḥ nṛpasutāḥ ca
21. samantrimukhyāḥ datto nṛpasya yadi *do* pratikūlacittāḥ nāsti ‖
22. *kṛdoma* kuṭilāḥ narake pateyuḥ na acutra ca
23. laganma wiçyāh nṛpasya nuwidhāh yadi *d*atti wṛddho āstakya
24. *p*ujāh dānāpya puṇya yajana ddhyayanā
25. *n*ṛpatiḥ yathā ewam.

Van regel 9 (half) tot 22 (half) zijn de verzen de volgende:

pūrwwaiḥ kṛtān tu suradānumayī samīkṣya
kīrttipriyaḥ talagam apratimām manaswī
ajñāpya çilpinam aram sah — dīrghadarççī
kṛṣṇādbhutopalamayūn nṛpatiḥ cakāra
rājñāgastyaḥ çakābde nayana wasu rase mārggaçirṣe ca māse
ārdrārthe çukrawāre pratipadadiwase pakṣa sandhodhruwe
suktwibhbhiḥ wedawidbhiḥ yatiparasahitaiḥ sthāpakādyaiḥ sahonaiḥ
karmmajñaiḥ kumbhalañcasudṛ — matimatāsthāpitaḥ kumbhayoniḥ
kṣetram gāwaḥ supuptaḥ mahiṣagaṇayutāḥ dāsadāsīpurogaḥ
dattarājñā maharṣiprawara caruhawisthāna sarwwadhanādi
wyāpāsarwam dwijānām bhawanam piwṛsaramca adbhutamca
wisrambāya atiphi nām rawayawikakayyacchādanaiḥ suprayuktam
ye bhāndhawāh nṛpasutāh ca samantrimukhyāḥ datto
nṛpasya yadi do pratikulacittāh nāsti
kṛdoma kuṭilāh narake pateyuḥ

II.

Steen, afkomstig van het Diëng-plateau.

Over de inscripties daarvandaan zie men Notulen 1886 p. 29 sq., 186—189; Tijdschr. 31 p. 250 sqq., Not. 1887 p. 15, 61 sq. en 85 sq., 1888 p. 2 sq., 25, 41, 62 en verder het opgegevene bij Verbeek p. 125 sqq. Deze steen is no. 4 van de in Not. 1887 p. 85 sq. door Dr. Brandes gegeven lijst. Hij komt daarop voor als: „nog staande in de pasanggrahan", doch is blijkens Notulen 1888 p. 2 sq., 41, 62 sq. overgebracht naar Batavia en als D. 58 in het Museum aldaar opgenomen, gelijk blijkt uit de definitieve lijst in Not. 1889 p. 131. De steen is afgebeeld op foto 145 en 146 van Van Kinsbergen en wordt naar de woorden, waarmee de inscriptie op de achterzijde begint, dikwijls aangeduid als „hanasima-steen", abklatsch Oudh. Bur. no. 93, 94 en 340, afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2990 (Cat. Juynboll p. 228). In Tijdschr. 32 p. 108 noot, deelde Dr. Brandes mede, dat het jaartal 731 is.

---

22 acutra-awutra; ca-*wa*; in de zelfde regel is later toegevoegd achter ca: *ne ka wa ga twi*, waarbij als mogelijke lezing voor n a: n ā, voor t w i: t r i aangegeven is.

Voorzijde.

1. jagaddhita
2. sati çaka warṣātita 731 jyeṣtamāsa
3. mi kṛṣṇapakṣa ā po tu wāra wuruku(ng) ma
4. tatkāla sang pamagat tiga *nggir* si dāma manima
5.
6.
7.
8. dṛwya 4
9.
ning hulun haji wa
10. 4 dāng i panglipa
t 4
11. ? padamaran
12. 1 caranti tambra 4
dpa ā
13. *pangkur*
14.
15.

Achterzijde.

1. hana sīma i çrī manggala watak hino sawaḥ lamwit | hana
2. sīma i wukawatu watak wantil sawaḥ tampaḥ 3 hana sīma
3. i panulingan watak pikatan sawaḥ tampaḥ 1 blah 1.

Er bestaat een tweede, klaarblijkelijk oudere, transscriptie, welke van de bovengegevene slechts daarin verschilt, dat overal *b* in plaats van *w* staat.

III.

Steen, hoog 49 cM., breed 20/21 cM., afkomstig van Gandasoeli (afd. Temanggoeng, res. Kedoe), later overgebracht naar desa Dewa Karajan (Diwak), welke intusschen in den inventaris der oudheden in de residentie Kedoe (Rapp. 1911) niet te vinden is. Volgens Dr. Verbeek (p. 139) zijn van Gandasoeli drie beschreven steenen afkomstig, waarvan éene, een ruwe riviersteen van 14 (lees 15) regels, het jaartal 769 zou bevatten. Deze mededeeling is onjuist; niet op den nog ter plaatse zich bevindenden riviersteen staat dit jaartal, doch op de hier volgende van 19 regels, welke later naar de controleurswoning te Magelang is overgebracht, en waarvan de verblijfplaats op het oogenblik niet bekend is. Abklatschen worden vermeld Not. 1869 Bijl. N, 1876 Bijl. I no. 17, II no. 18; thans is er geen meer te Batavia aanwezig; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2993 (Cat. Juynboll p. 233).

1. swasti çakawarṣātīta
2. 769 jyeṣṭamāsa ti

---

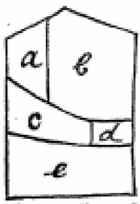
12 het tweede cijfer onduidelijk; ook in 11 staat op de plaats van het vraagteeken een onduidelijk cijfer.

3. thi aṣṭami çuklapakṣa
4. wagai wāra *h*ri pa.
5. hing tatkāla (ta) ṇḍḍa pu ha
6. wang glis anakwbi sipi*râkhu*
7. *t* wīki (nga) naya hu
8. minamaḥkan *p*angliwattan
9. 1 padamaran 1 pamapi(r)nya
10. ngan 6 curi(ng) 1 ni*h*an pra*c*a
11. ktiṇḍa ḍang puhawa(ng) glis
12. tatra sākṣī ḍapunta likha
13. ḍapunta çurādrī hyang gu*r*u
14. gawai hyang gu*r*u *g*owa*r*
15. likhita kub*h*aḍangan
16. ḍi pabwaya y ḍa
17. ḍang pu wang glis cihna
18. ṇḍati palupa*ḍ*i sima
19. ṇḍa ‖

Bij regel 4 teekent Dr. Brandes aan: „wṛhaspati?"

IV.

Steen, afkomstig van desa Karang-tengah (afdeeling Temanggoeng, res. Kedoe), gebroken in vijf fragmenten (zie de schematische voorstelling).



Daarvan zijn a, c en d verloren gegaan; a en d zonder eenig spoor achter te laten, terwijl c eenigen tijd bij het controleurshuis te Magelang gestaan heeft, blijkens Hoepermans bij Verbeek p. 138. Dit is het hieronder gegeven midden-fragment, welks afmetingen zijn: van boven 50 van onder 46 c.M., op zij 21 en 45 c.M. Voor de abklatschen zie men Notulen 1869 Bijl. N 1876 Bijl. I no. 18, II no. 17 en hieronder; afgietsel Leiden Ethn. Mus. No. 2994 (Cat. Juynboll p. 233). Begin, rechterzijde en benedenstuk ontbreken dus. Dr. Brandes teekent verder aan „schijnt met verzen in 't Sanskriet te beginnen; regel 15 van dit fragment begint een prāçasti". De fragmenten b en e zijn respectievelijk als D 27 en 34 in het Museum te Batavia opgenomen. Van de eerste is geen transcriptie aanwezig, abklatsch Oudh. Bur. no. 235 en 236; de tweede waarvan abklatschen 113 en 219 op het Oudh. Bur. en afgietsel no. 2982 (Cat. Juynboll p. 232) in het Ethn. Mus. te Leiden, wordt door Dr. Brandes in den Catalogus (p. 384) aldus beschreven:

„Fragment van een steen, benedengedeelte. Vaal grijs. Verweerde andesiet. 17 Regels zeer klein oud-Javaansch schrift van Midden-Java. Afkomst onbekend. Hoog 39, breed 58, dik 10.

Bevat slechts namen van getuigen, met hunne titels en de hun geschonken getuigengiften".

10) praca-prab*ha*.

Midden fragment (c.)

gamācirahitākaruṇātmikācara . . . . jyate
tisakti ntiñcandrama *so* tiñcahangsa ñca kala
ste çrī ghananātha haryyadahitam
vikrya tasyānupuṇya

15. swasti çakawarṣātīta 769 jyeṣṭamāsa dacamī kṛṣṇapakṣa tunglai umanis wṛhaspati wāra tatkāla
16. *n* pu *pa*lar sang lakilaki pu sang anaka*bi* mawaiḥ sawaḥ simā
17. k winiḥnya ha 1 iki sima lmaḥ ni kayumbra*ng*an winiḥnya ha 1 wha 1 kanang lwaḥ i ti winiḥnya ha 5 i kali
18. winiḥnya ha 5 ingkuli winiḥnya ha 4 lmaḥ ri trihaji *e*kapiṇḍa winiḥ ha 19 wa 1 tatra sākṣī sang nawa*r* sang
19. siḥ winaiḥ takurang yu 1 simsim 1 suhansunan i simaṇḍakṣa sang lua*paṇdan* anakbanwa i
20. takurang yu 1 simsim 1 si musangka niryyan anak banwa i *ca*libi watak
21. wadwā sang makudur kina umadagganaṅga naka i gawai ni hawuryyan
22. kar hyang winaiḥ takurang yu 1 si baha ramani
23. kalima si haba

De cijfers 4, 5 en 9 zijn in de transscriptie in het oud-Javaansch karakter blijven staan. Er onder staat nog: „çrīmān aryyasamarottungga iti".

Onder-fragment (e.), Mus. Bat. D. 34.

2. mañjan rama ni winaiḥ takurang yu 1 juru si jati rama ni swara winaiḥ
3. takurang yu 1 i sukun si madhawa rama ni gawana winaiḥ takurang yu 1 i waringin juru si lañca rama
4. ni nari winaiḥ takurang yu 1 wua ta si mangga rama ni napal winaiḥ takurang yu 1 i paṇḍa
5. kyan juru si riṇḍang rama ni gunung winaiḥ takurang yu 1 i pti. juru si wikrama rama ni dhara winaiḥ takurang
6. yu 1 ma si pingul rama ni ambari winaiḥ takurang yu 1 kalima si kunguruma rama ni taji winaiḥ takurang yu
7. 1 putiḥ hlai 1 kalambi 1 punukan 1 suhansuhan 1 i lwapanda*r* kalima si halap rama ni wi

---

Middenfr. begin: *so-ke.*

8. naiḥ takurang yu 1 putiḥ hlai 1 kalambi 1 punukan 1 suhan suhan 1 juru si janaka rama ni rong winaiḥ
9. takurang yu i parwuwus si rama ny awak winaiḥ takurang yu 1 i ihaji pabyaya ni thang winaiḥ takurang yu 1 si
10. lih juru si çangkara rama ni dharm(m)a winaiḥ takurang bāng 1 parwuwus si gunung rama ni nasak winaiḥ takurang yu 1 parwuwus
11. si kuwil rama ni buwi winaiḥ takurang yu 1 wariga si sumbak rama ni sindhu winaiḥ takurang yu 1 juru matuha sy awit rama
12. ni ayat winaiḥ takurang yu 1 kalima si pamu rama ni bamu winaịḥ takurang yu 1 si sañca rama ni winaiḥ takurang yu 1
13. putiḥ hlai 1 kalambi 1 lakai 1 punukan wadung 1 patuk kris 1 parwuwus sang kayumangan si háras rama ni
14. wikrami anak wanwa i tyusan winaiḥ takurang yu 1 parwuwus sang mantyasiḥ sang kirta punta ni naga anak wanwa ri
15. çri haji winaiḥ takurang yu 1 parwuwus sang lwa paṇḍak si kwak rama ni jamin anak wanwa ri hihaji winaiḥ takurang
16. yu 1 tuhalas ri haluluwasti rama ni yaḍa winaiḥ takurang yu 1 tuhalas ri kaṇḍangan lambas si
17. *saruḥ* rama ni kuting winaiḥ takurang yu 1 ki*non* ra*kai* patapān

V.

Steentje, afkomsiig van Tjandi Pĕrot (afdeeling Temanggoeng, residentie Kedoe), in 1819 naar Magelang overgebracht, thans (Not. 1890, p. 11 sq., 52) als D 80 in het Museum te Batavia. Abklatschen worden vermeld Notulen 1869 Bijl. N, 1876 Bijl. II no. 21; Oudheidk. Bureau no. 119—122, 379.

Voor de verdere litteratuur over den tempel zie men Verbeek p. 137 en 150, benevens Rapp. 1903 p. 8 sq.; 1907 p. 1 sqq;. 1911 p. 273. In Notulen 1890 p. 52 vermeldt Dr. Brandes, dat op dezen steen, hoog 111 c.M., breed 62, dik van boven 32, beneden 35 c.M., het jaartal 774 voorkomt.

swasti tita
774 āsādhamāsa tithi dwitiya
suklapakṣa, tu, pwa, ā wāra ta
tkāla rake patapān pu manukū manusuk

VI.

Steen van onbekende afkomst; volgens een conjectuur van den Heer Rouffaer in Notulen 1909 p. LXXVIII afkomstig van Pikatan bij Temanggoeng, volgens het afschrift in de Rijksuniversiteits-bibliotheek te Leiden (zie Tijdschr. 47 p. 455) van Perot, afd. Temanggoeng, res. Kedoe, waarvandaan de steen

11. Sumba*k*-sumba*t*.

in 1819 naar het residentiehuis te Magelang gebracht zou zijn. Hij is thans opgenomen als D 7 in het Museum te Batavia. Abklatschen Oudheidk. Bureau no. 245 en 335; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2986 (Cat. Juynboll p. 232). Dr. Brandes schrijft als volgt in den Catalogus (p. 374):

„Van boven rond, doch van voren eenigszins gespitst. De inscriptie staat op een verdiept vlak in een rand. Zwart. Poreuse verweerde andesiet. Een zijde beschreven met oud-Javaansch schrift van Midden-Java. Van de 37 regels zijn de onderste rechts en links beschadigd. Afkomst onbekend.— Hoog in het midden 111, aan de zijden 91, breed van boven 60, beneden 59; dik van boven 25, van onderen 23.

Çaka 773 (= A. D. 851). Oorkonde, waarbij Rakai patapan pu Manukū tot Sima (ṣema) verklaart de desa Tulang air ratu".

Volgens de transscriptie is het jaartal, zooals men ziet, niet 773, doch 775.

|| swasti çakawarṣatita 775 āsādha māsa tithi dwitiya

3. sūklapakṣa tu. pa. ā. wāra hana yyumaḥnya tatkā
4. la rakai patapān pu manukū manusuk ṣema i tulang ai
5. r ratu tatkāla rake pikatan patiḥ rake wka pu pulung watu
6. sirikan pu sarwwa t'ruan pu mantara manguhuri pu manḍuta halaran pu
7. mañawang palarhyang pu bairawa wlaḥhan pu tugū dalinan pu manū pangkur pu
8. gra tawān pu mulung tiri(p) pu gadā lang pisumanglakṣa wadihati pu manawan ma
9. *dur* pu gadā anung mangasö i patapān milu si lalān karua pu bhadra pu tuma
10. k ḍatar pu aku wadwā rakarayān mapatiḥ milu sang *pu* kalang i sirikan sang garawuy ga i (ti)
11. ruan *sa* talaga i mangnguhuri sang katuḍaing i halaran sang jiwaṇa i palarhyang sang *ḍa*
12. miliḥhan i wlaḥhan sang ḍakukap i dalinan sang hṛtau i pangkur sang ḍa kampa
13. t i tawān sang ḍa gumlar i tirip sang kamalagyan i lampi sang ḍa ma(ng)yung wahu
14. ta makudur sang katuwuḥhan sang ḍa(ng) raga wadwā rakarayān patapān tatkā
15. la mataṇḍa si maṇdi tuhān ning nayakarua si bhantu si damo parwwuwus si mangdana tuhān
16. wadwā rarai *si* çridhara tuhānni kalula si niha tuhan ni manapal syulihan wa
17. nua kayumwungan si gāntan mantyasiḥ *mi rkkha* parwuwusnya punta pramāna si gandha pu

7 *bairawa*-cairawa; 8 pisumang°-pipumang°.

18. sṭhang pimurabalwa paṇḍak si manniha wahuta patir hayu jurunya si saisa
19. rāma si rutu paṇḍakyan si sanā jurunya si masi kalima si nahan i tulang air ju
20. ru limus si balubu rama si tarawaṇa kalima si janāsili juru si rgga parwuwus si pa
21. t wariga siñcu i tulang air juru kuñci si sayut rāma si kesawa kalima si
22. gūnungsili juru si kala parwuwus si wuji wariga si dhasa tuha wanua si wañcung si ba
23. sang si warā si ḍaṇḍa *mara* si jantra(r)hulair si layar matambak si tamuy
24. si taguḥ paḍahimanggala si manūt mapakan si mūlya tuhalas sy awit hulu
25. tangaḥ si ma ru si nara | jumput i çrī maṇḍakini juri (*lees* juru) kuṇci si siga i
26. prasiña i limut si krahu i sarang si sanā ing pa*ṇi* si tawang ing kakabyan si mi
27. liḥ ing tibran si haysima anak ni si si dhura i airpa
28. pi si pagar si panga ing kakar si ḍatar ing limut sañjanā i talang ai
29. r si malini ing nā si guna ṇḍangan si mu
30. lya i gu hyang prasāḍa si sa kalima si
31. siga parwuwus si sahasa juru la sawar la
32. gi si si *pangsat*
33. kalima si jati juru i *wungha* sa nasalāpa mapakan i
34. munggu antan si laya k matya i prasāda ing kabanyagan si ka
35. luwas si mabāng *wadura i* aipyal si huwus rāma si nutus juru i ai
36. r hulu si milār rāma si taguḥ juru i salangkung ni si bantal i ma*sala*
37. talay i lu (einde)

VII.

Steen afkomstig van Kali beber (tegenwoordig district Garoeng der afd. Wonosobo, res. Kedoe) volgens Hoepermans, Verbeek p. 87, 120; daarna overgebracht naar Kendal en blijkens Notulen 1874 p. 121 vandaar naar Batavia

gezonden, waar hij als D. 20 in het Museum is opgenomen; een abklatsch wordt vermeld Notulen 1869 bijlage N en is thans als no. 337 op het Oudheidk. Bureau te vinden; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2989 (Cat. Juynboll p. 233). Dr. Brandes beschrijft den steen als volgt in den Catalogus (p. 379):

„Van boven pajongvormig. Grijs. Zeer verweerde andesiet. De legenden op een verdiept vlak in een rand, van boven lofwerk, en op de zijden rozetten. Oud-Javaansch schrift van Midden-Java op de voor- en op de achterzijde beiden, 16 regels. Vooral aan de voorzijde zeer beschadigd. Afkomstig van Kĕṇḍal. Hoog in het midden 116, aan de zijden 105; breed 49; dik van boven 12, van onderen 11.

Çaka 783 (= D. D. 861). Prāçasti. Noch de naam van den schenker, noch die van den begiftigde, die de sawah in vrijdom erlangt, is meer te herkennen".

V o o r z ij d e.

1. ‖ swasti çakawarsātīta 783 māsamāgha
2. tithi pratipāda çuklapakṣa wa. a. wāra
3. tatkāla pitāmaha i musuk
4. sīma sawaḥ ga, si
5. si sang ḍa
6. tu pinghe n ga
7. ñjar haji yu
8. pa, i sira haji i kaha. sang
9. tuhān ni janaya aliḥ haji pu ma
10. gdha, raga kang bungle pu yanta sangmataṇḍa na
11. yaka i tamyang waḥ i sira angsit yu
12. 1 mā 1 ku sowang sowang. mwang parwuwus sang kuku
13. ya tuhānning kalu
14. lu sang ma sang tuhānning la
15. angsit
16. ma

A c h t e r z ij d e.

1. publuñuḥ sang(ma)ngasiakan madmak i talaga ta
2. ñjung sang citralekha madmak para paweḥ i sira ang
3. si(t) yu 1 ku 4 sowang sang wahuta aliḥ tatapa
4. pu diwū, pasaranak pu iṇḍu, paweḥ i sira ragi
5. yu 1 ku 4 sowang sowang sang pangurang pu langhawa swā
6. mi wulung katak pu madhawa, swāmi kayuwangi pu sukri, pawe
7. ḥ i sira angsit yu 1 mā 1 sowang sowang, anakwi sang pa
8. ngurang pu simpĕ paweḥ i sira ken ātmarakṣa sawlaḥ sisim
9. wrat su mā 1 anakwi swāmi kayuwangi pu dimit paweḥ i
10. sira ken a ra sawlaḥ sisim wrat mā 1 pa

11. rujar swāwi kayuwangi parujar swāmi wulung katak pu gu
12. winda juru luwangantan baruṇa juru ing paṇḍai gangsa,
13. patinghalan pu mamang, paweḥ i sira ragi yu 1 so
14. wang sowang, lawan juru i tamwalang pañjang pu pradhāna juru ta
15. tawwangutas pu wang ramanta i limo susu tuha wanu
16. a sang pratyaya hyang

VIII.

Steen, afkomstig van Tjandi Argapoera (afd. Temanggoeng, res. Kedoe), volgens Hoepermans bij Verbeek p. 135 later naar Temanggoeng overgebracht (zie Verbeek 140 sq.) en vandaar blijkens Notulen 1890 p. 11 en 52 naar Batavia, waar hij als D. 81 in het Museum is opgenomen. Een abklatsch vermeld in Notulen 1869, Bijlage N, thans zie men no. 114 en 293 van het Oudheidkundig Bureau.

swasti sakawarsatīta 786 jīṣṭamāsa tithi pañcami suklapakṣa, pa, ka, wṛ, wāra hanayyumanya tatkāla rakai pikatan pu manukū manusuk sīma ri wanua tangngah sawaḥ.

IX.

Twee koperplaten, laatstelijk van Keboan-pasar (afd. Sidoardjo, res. Soerabaja), zie Notulen 1882 p. 17 en 63, waarschijnlijk echter, volgen Dr. Brandes in Tijdschr. 32 p. 112 noot, van Midden-Java afkomstig. De tweede zijde van beide platen vertoont denzelfde tekst.

Van de indertijd door Holle in Tijdschr. 28 p. 483 sq. gegeven transscriptie wijkt die van Dr. Brandes genoegzaam af, om een afzonderlijke uitgave te dezer plaatse te rechtvaardigen. De platen zijn thans als E 3 opgenomen in het Museum te Batavia (zie Not. 1911; Bijlage II). Op p. 358 van den Catalogus deelt Dr. Brandes het volgende omtrent deze platen mede:

„Een oorkonde op koper van Çaka 791 [lees 795] in twee bladen, waarvan blad 1 het begin en het einde van een praçāsti, en blad 2 het midden en het einde van dezelfde praçāsti te lezen geeft (op eenzelfde wijze als zoo iets ook het geval is met de Bandjar Nĕgara'sche platen, zie Tijdschr. Ind. T. L. en Vk., XXV en Verh. XXXIX; iets soortgelijks ziet men ook bij Cohen Stuart, K. O., XVI en XIX). Het schrift van deze oorkonde, en ook het uiterlijk is midden-Javaansch, ook komt de inhoud ervan meer, doch niet in alle deelen, overeen met dien van een midden-Javaansch stuk. Daar zij van Oost-Java afkomstig heet, wordt zij hier genoemd [nl. onder de Oost-Javaansche van vóór 850], onder opmerking dat een stuk als een oud-Javaansche oorkonde op koper, gemakkelijk vervoerbaar is, en het dus zeer wel mogelijk zou zijn dat het door den een of ander naar een streek is overgebracht, waar het oorspronkelijk niet thuis behoorde. Het tegenovergestelde bijv. is geschied met de platen van Kĕṇḍal (Tijdsch. Ind. T. L. en Vk., XXVII, 541), die van Oost-Java afkomstig moeten zijn".

I*a*. Swasti çakawarṣātita 795 waiçākhamāsa tithi pañcami kṛṣṇapakṣa, mā, pa, , manahil mūlanakṣatra siddhiyoga, tatkala sanghadyan Kuluptiru

kapwānakan rakryan tolobong (?) manusuk sīma lmaḥ waharu piṇḍa ni ukurnya lima(ng) tampaḥ. hinganya wetan irikang ing *kalor*, hinganya kidul tngahing lmaḥ, hinganya kulwan satapĕlwatĕs lāwan i ganting, hinganya lor ing *kuluwur* parṇnahanya sima kalilirana dening anak putu buyut santāna pratisantāna sanghadyan kuluptiru umadĕgi siranpanusuk sima, samgat mpu pāji awak wanwa wḍihan sayugala haḍangan prana tunggal sawaḥ matanḍa sinungan mā 8 sowang sowang muwaḥ dṛbya rakryan mangaran ganṭi manusuk 2 pangurang pangkur mangaran pu kira mangaran rakryan kabeḥ mangaran gintu ntal parujar patiḥ sinungan mā 2 wdihan sayugala

ri winkasaliniran, panusuk sīma, i pan n winkas mangaran sanḍi mapangiring marangke mangaran bukit, tuhalas mangaran ya i pameyan winkas mangaran murah mapangiring suruhan mangaran ha n para pinggir siring, i kuwu winkas buyut baloga mapangiring mangaran suratha, suruhan mangaran manu, i pamasangan winkas mangaran dhīman, mapangiring suruhan mangaran lakwan, kabayan mangaran madas mapangiring mangaran samuru kambang, ing kĕlaran kabayan mangaran galanggang mapangiring suruhan mangaran kabayan mangaran suruhan pa suruhan manga

b. ṇikan, maṇiga sikpan rumbān wilang wanwa, wiji kawaḥ, tingkĕs, māwī, sanghiran, tuha dagang, juru gusali, mangrumbai, manggun̄je, tuhanambi, tuha juḍi, tuhan hun̄jeman, juru jalir, pab(i)sar, pawungkunung, pulung paḍi, miçra hino, wli wadung, wli tambang, wli pan̄jut, wli harĕng, palamak, pakalungkung, tpung kawung, sungsung, pangurang, pasukalas, payungan sipat wilut, jukung panginangin, pamāwasya, hopan, panrāñjan skar takun (l e e s tahun), kḍi walyan, widu mangidung, mapajahi (l e e s mapaḍahi), sambal, sumbul, hulun haji watĕk i jro ityewamādi kabeḥ tan katamāna ikanang sīma, mangkana ikang sukhaduḥkha kadyanggāning mayang tanpawwaḥ, walu rumambat ing natar, wangke kabunan, rāḥ katĕmu ring hawan, wākcapala hastacapala duhilatĕn amijilakĕn wuryyaning kikir amuk amungpang, ludan, tutan angça pratyangça ḍaṇḍa kodaṇḍa maṇḍihalādi tkaring laku lakwan adohaparĕ *pula wangkir* sagĕm sarakut, sakupang sātak palawang pahawuhawu *tungga* (?) narapati bhupati pobhaya saprakara kabeḥ, tka ring sukla duḥkha

an tan katapaka ataḥ sima sanghadyan kulup tiru irikā kunang ikang miçra manawung, man̄imbul, manglakha mangapus, mamabang, mangubar, matarub, manggula, mangdyun, manghapu, manula wungkuḍu, manglurung, magawe rungki, payung wlu, mopiḥ, makajang, mabubut, manganamanam mamisaṇḍung manuk, pakalangkang tka ring paṇḍai wsi, paṇḍai mas,

paṇḍai dang, paṇḍai kawat, an sang hadyan kulup tiru ataḥ pramāṇa ri dṛbyahajinya, tka ri wkawetnira, irikang kāla mangassikĕn ta sang hadyan kul(u)ptiru taḍaḥ irikang paglarau maweḥ manaḍaha irika sang sama hinanākĕn sakramaning manaḍaḥ ring umangsö ta jnu skar manabĕḥ tang mapaḍahi, mangkana rasa ning prasāsti sang hadyan kuluptiru kunang ri sḍanganyan han(a) sira lamlam mangapakariḥ lumĕbura kasutantrāning sīma sang hadyan kuluptiru yan brahmaṇa, kṣatriya, waisya, sudra, sajanmanya, yāwat ya durācāra umulahulaha kasutantran sima sang hadyan kuluptiru salwir ni pañcamahāpātaka bhuktinya ring ihatra paratra pjaha tan panggiha ng sama iwruhanira kabeḥ prayatna ‖ o ‖

II*a* apak, pañarikan mangaran batu kaṇḍut pārwata, *jamwal*, ahuler mangaran adu, agale mangaran lapan, makadi winkas mangaran pāṇḍawa, samangkana kweh(ni) rāmanta i waharu prasiddha sākṣat hastadhāra, tumarima ikang pirak pangumbas sang hadyan kuluptiru ikang lmaḥ mahāpiṇḍa, mā kā 38, wariga ikang kâla *gala*, apaḍahi mangaran nulad, paḍasin mā 2 wḍihan sayugala sowang sowang *t*inakwakĕn rāmanta i waharu makabehan, tan wīl donya, tan sangga ruginya tke *b*atawasanya kabaiḥ ma ḍir atĕhĕr tekang sima kasutantrān, tan katamana deni sakwaiḥ nirangilala ḍrbya haji, wuluwulu parawulu, buñcang haji, saprakāra ning mangilala dṛbya haji ring dangu pangkur, tawan, tirip, patiḥ wahuta rāma, miçra paramiçra, pangurang kring, paḍĕm, manimpiki, paranakan, limus galuh, mangriñci, manghuri, sungka dhura, pa*ḍ*awukan haji, watu tajĕm, sukun, halu warak, rakadut, pingilai, katanggaran, erhaji, malandang, lĕca, ḷbĕḷb, kalangkang, kutak, tangkil, salyut, watu kalang, pama [1]) nikan, maṇiga, sikpan, rumban, wilang wanwa, wiji kawaḥ, tingkĕs, māwī, tanghiran, tuha dagang, juru gusali, mangrumbai, mangguñje, tuha (juḍi), tuhān huñjĕman, juru jalir, pabsar, pawungkunung, pulung paḍi, miçra hino, wli wadung, wli tambang, wli pañjut, wli harĕng, palamak, pakalungkung, urutan, tpung kawung, sungsung pangurang, pasukalas, payungan, sipat wilut, jukung, panginangin, pamawasya, hopan, pa , skar tahun, kḍi, walyan, mapaḍahi widumangidung, sambal sumbul, hulun haji, watĕk i jro ityewamādi kabeḥ tan katamāna ikanang sima, mangkana ikang sukha dukha kadyangga ning mayang tampa (wwah) (walu) rumambating natar wangkay kabunan, raḥ katĕmu ring hawan, wākcapala, hastacapala, duhilatĕn amijilakĕn wuryyaning kikir, amuk amungpang, ludan tutan angçapratyangça ḍaṇḍa kuḍaṇḍa maṇḍihalādi tkaring lakulakwan adoh aparĕ, *pulawangkir*, sagĕm sarakut, sakupang satak, palawang,

1) Van hieraf = I, b.

pahawuhawu   nayaka bhupati, pobhaya saprakāra kabeḥ, tka ring sukha dukha sakeng alaranya   tan katapaka ataḥ sima sang hadyan kuluptiru irika, kunang ikang misra ma   manglakha, mangapus, mamahang,   matarub, ma   la, mangdyūn, manghapū, manulawungkuḍu, manglurung, magawe rungki, payung wlu, mopiḥ, makajang, mamubut manganamanam, manawang, manahib, mamisandung manuk, maka

tka ring mapanḍai wsi, mapanḍai mās, mapanḍai dang, mapanḍai kawat, an sanghadyan kuluptiru ataḥ pramaṇa ring dṛbya hajinya tka ri sawkanira, irikang kāla mangasyĕkĕn ta sang hadyan kuluptiru taḍaḥ irikang paglaran maweḥ manaḍaha irika sang sama hinanakĕnira, sakramanira ring dangu umangsö ta jun skar manabĕḥ

ta sang mapaḍahi, mangkana rasa ning prasasti sang hadyan kulup tiru, kunang ri sḍanganyan hana sira lamlām mangapakariḥ lumĕbura kasutantran ning sima sang hadyan kuluptiru yan brahmaṇa kṣatriya waisya (çudra), (sajanmanya) (yāwa)t ya durācara umulahulaha kas(wa)tantran sima sang hadyan kuluptiru salwir ning pañcamahāpātaka bhuktinya ring ihatra paratra pjaha tan pamanggiha   i wruhanira kabaiḥ prayatna ‖ o ‖

X.

Steen, vroeger bij het residentiehuis te Magelang staande (Verbeek p. 149; Notulen 1890 p. 11 sq. en 63 cf. 1889 p. 135), thans als D. 107 in het Museum te Batavia. Een abklatsch wordt vermeld in Notulen 1869 Bijlage N en 1876 Bijlage II, thans no. 140 van het Oudheidkundig Bureau.

1. ‖ o ‖ swasti çakawarṣātita 796 marggasiramāsa pa
2. ñcami suklapakṣa mawulu mitrakaraiçwara tatkāla
3.   çrī kahulunnan manusuk wanwa i tritpussan watak kahu
4. lunnan simā ni kamalān i bhumi sambhāsa sawaḥ kanayaka
5. n winiḥnya hamat 1   sawaḥ ni winkas winiḥnya hamat

6, 7, 8 ontbreken.

XI.

Zuiltje, staande tusschen de Tjandi's Asoe en Loemboeng in de afdeeling Magelang der residentie Kedoe. Het werd ontdekt in 1896 door den Heer van Aalst (Notulen p. 89) en een abklatsch, thans no. 487 van het Oudheidkundig Bureau, naar Batavia gezonden (Notulen 1897 p. 43). Dr. Brandes deed een voorloopige mededeeling in Notulen 1896 p. 112, behelzende de dateering in 796.

De transscriptie is niet in regels afgedeeld, daar de inscriptie klaarblijkelijk in de rondte doorloopt.

---

3 tritpussan — *k*ritpussan; 4 sambhāsa-sambhā*sa*.

Swasti çakawarṣātīta 796 cetramāsa dwitīya çuklapakṣa haryyang kaliwuan buddhawāra tithi nakṣatra kṛtikā tatkāla sang pamgat hino pu apus manusuk sīma lmaḥ dharmmanira i salingçingan pangidulnya patang puluh pat ḍpanya pangawetannya nmang puluḥ pitu ḍpa pinanusukkakannya sawaḥ i çrī manggala lāwāu panghli irikang lmah dharmmanira paknanikana(ng) sawaḥ kawadua hummā i salingçingan sakṣī rāmmanta i salingçingan patiḥ kalang gusti wariga winkas parujar tuha wanuā muang rāma jātaka marhiyang sthāpaka upakalpa kāyasthā dewakarmma muang rāma i çrī manggala i wanua poḥ kapua sira winaiḥ mamaḍaḥha muang wḍihan matangya yāpuan hanna umulaḥ ulaḥha ikana(ng) dharmma dlāhaning dlāha pañcamahāpātaka muang saluirni(ng) dukha kapangguhannya.

XII.

Koperplaat van 36×22.5 c.M., afkomstig van Ngabean (afdeeling Magelang der residentie Kedoe), sinds 1892 in het Museum te Batavia, waar de plaat thans E 6 genummerd is. Dr. Brandes deed in Notulen 1892 p. 23 sq. bij gelegenheid van de aanwinst, over deze en het volgend nummer de volgende mededeeling na eerst de datum vermeld te hebben: „Zij zijn dus uit denzelfden tijd als Cohen Stuart's Kawi-Oorkonden XI—XV. Ook zij vermelden rake kayu wangi als mahārāja en rakarayān i wĕka pu catura. Zij handelen over tĕgal- velden te Kwak (vgl. XII), die tot sawah zullen worden gemaakt, voor de prasāda's van Kwak en Upit (vgl. XI, waar evenals hier iyupit), in het eerste geval door den koning in het tweede door pu Catura geschonken.

De afkomst van Cohen Stuart XI—XV is betrekkelijk onnauwkeurig bekend (Kedoe, regentschap Magelang), en het is dus onzeker of ook die platen eens behoorden tot het groote getal (30) platen, dat volgens de opgave, ontvangen bij de toezending van de twee hier besprokene, in 1863 gevonden werd te Ngabean; om de namen mag men het waarschijnlijk achten. Zij leveren nieuwe moeielijkheden, bevatten beide opsommingen van gereedschappen, de eerste ook een zeer kort gevat eedsformulier, waarbij echter in het oog gehouden moet worden dat die eene piagem compleet en de andere onvolledig voorhanden is".

a. 1. Swasti çakawarṣātīta 801 çrawaṇamāsa tithi pañcamiçuklapakṣa, wurukung, umanis, soma, wāra tatkāla ājña çrī mahā

2. rāja rake kayuwangi, tumurun i rakarayān kagnap hino watu tihang bawang çirikan umanugrahākna ikanang tgal i kwa

3. k watak wka, gaṇagaṇā tampaḥ 5 sinusuk gawayan sawaḥ maparaha çīmānikanang prisāda i kwak dham rakarayān wka pu ca

4. tura, buatthajyanya mangragā kamwang ing pastika, akan bisuwa caitrāsuji, ujar haji kinon rakarayān wka, mangasĕa

5. kna pasĕk pasĕk yathānyan mapagĕḥha i dlāhaningdlāha, rake hino pu aku, rake watu tihang pu agra, samgat bawang pu pa

6. rtha, rake sirikan pu purungul, kapua inangsĕan mas su 1 wḍihan kalyāga yu 1 sowang sowang halaran pu dĕṃpāngkara
7. panggil hyang pūttarāsangga, dalinan pu acung, mangluri pu kiti, pangkur pu gawa, tawān pu rañjan tirip pu agra piṇḍa, wadihati pu
8. manū, makudur pu mnang, kapua inangsĕan mas mā 8 wḍihan birā yu 1 sowang sowang, tuhān ri wadihati u miramiraḥ mangra
9. kappi halaran tuhān i makudur wangun sugiḥ, kapua wineḥ mas mā 5 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang wanghuta hyang lu
10. paku manupuk sang halaran anak wanua i tāl waraṇi watak hamĕas, i makudur, sang rawugwug anagwanua i hinpu
11. watak pĕar wineḥ mas mā 5 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang, patiḥ air buwung rikang kāla si haris rama ni ṇita patiḥ kalya
12. n si parama rama ni gesti, kapua wineh mas mā 5 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang, parujarning patiḥ airbuwung si maja rama ni warju
13. k, wahutanya si hali, parujarning patiḥ kalyan si layar rama ni hidĕḥ, wariganya si ayuddha rama ni nidhi, kapua wineḥ ma
14. s mā 2 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang, wahuta putat si laṇḍa ramani kayĕm, si ranggal rama ni pĕlĕṃ, kapua wineḥ mas mā 5 wḍi
15. han ragi yu 1 sowang sowang, pitungtung pu sumwara rama ni hamwingmatulak si mangher rama ni santul, kapua wineḥ mas mā 1 wḍihan
16. ragi yu 1, sowang sowang, anung rāma māgman i kwak rikang kāla kalang 2 si pulu rama ni sukam, si hanĕng rama ni pawĕṃ, gusti 2 si hli
17. rama ni si taru rama ni puluk, tuha banua 2 si cara rama ni guwar, si kahuripan rama ni hangū winkas si rawān rama ni

b. 1. kapua wineḥ mas mā 2 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang, wariga santaiy parujar 2 si guse rama ni gaja, si jala rama ni angkatan,
2. hulu kuwu si maṇḍit rama ni wadwan, tuhalas si luat, rama ni palana, hungler si brati rama ni pahal kapua wineḥ mas mā 1 wḍi
3. han ragi yu 1, sowang sowang, marhyang i kawikwan si lanaḥ si bhāryyā rewatĕṃ (?) tuha paḍahi si dhanam, marĕgang si çukla mangla si buddha, maga (?)
4. si kuṇḍi, mawuai si pawān kapua wineḥ mas mā 1 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang, rāma tpi siring rikang kāla, kalang ri waharu si warju ra
5. mani tahun, i halang manuk kalang si çila rama ni guḍay, i tiga wangi kalang si wadwā, gusti si kamwar rama ni çristi, i malañjang gusti si bharata

6. rama ni taytra i hiwas si pañca rama ni paḍang, kring pu bhāgya, mangilala paranakan, si rakinam si carik, kapua wineḥ mas mā 1 wḍihan
7. ragi yu 1 sowang sowang, saji ni manguyut mas mā 5 wḍihan yu 2 wulang hulu sang makudur wḍihan yu 1 saji sang hyang watu kulu
8. mpang mas mā 5 wḍihan yu 5 bras pāda 1 wsi ikat 10, haluhalu 5 wtinya ikat 5 wadung 1 rimwas 1, taratarah 1 tampila
9. n 1 kris 1 tataḥ 1 laṇḍak 1 linggis 5 dāng 1 taray 1 padamaran 1 muang caru tulung tawur sātthikarāja sakāma sa
10. mua kumol wḍus hayam hantrini, i sampunnya mangkana manaḍah sangwahuta hyang kudur muang patiḥ wahutu, muang rāma tpi si
11. ring muang rāma i kwak rarai matuha manuam kabeḥ, i sampuning manaḍaḥ mangḍiriḍiri sang kudur manapate manawurakan hawu, manambaḥ
12. ikanang patiḥ wahuta muang rāma tpi siring muang rāma i kwak muwaḥ i ronyanahan cihnanyan sampun mapagĕḥ ikanang tgal i kwak
13. sinusuk gawayan sawaḥ çīmānikanang prasāda i kwak, kunang asīng umulahulaḥ ikeng çīma salwirning sangsāra pangguhanya eka pi
14. ṇḍabyāyaning manīma mas su kā 1 su 11 mas mā 5 mas ku 3 ‖ o ‖

In regel a 3, 9, 11, 12, 14 en b 7, 8, 9, 14 is het cijfer voor 5 in de transscriptie door het oud-Javaansche teeken weergegeven, waarschijnlijk vanwege de onzeherheid, of er ook een 4 mee bedoeld kan zijn.

XIII.

Koperplaat van 34×6.5 c.M., afkomstig van Ngabean, thans als E 7 in het Museum te Batavia. Voor nadere bijzonderheden zie men het vorig nummer.

a. 1. çakawarṣātīta 801 çrāwaṇamāsa, pañcami çukla, wu u so wāra, tatkāla rakarayān i wka pu catura manusuk lmaḥ manīma i kwak watak wka tga
2. l dadya sawaḥ anung luānya gaṇagaṇā tampaḥ 5 sīmāning prasāda i yupit, mangasyakan pasak pasak wyawa sthāning manīma, wahuta hyang hala
3. ran pu kṛta anak wanua i tūl waraṇi watak hamyas, akudur sarawugwug pu manggal anak wanua i hinpu watak pĕar mas mā 5 wḍihan rangga
4. yu 1 soang soang, sajining manguyut mas mā 5 wḍihan rangga yu 1 sajining watu pinakasīma mas mā 5 wḍihan
5. rangga yu 2 wras pada 1 wsi 1 haluhalu 5 wsi ikat 5 wadung 1 rimwas 1 taraḥtaraḥ 1 tampilan 1 tataḥ 1 laṇḍak 1 linggis 1 dāng 1 tara
6. y 1 padamaran 1, patiḥ i buwung si haris rama ni nitā mas mā 5 wḍihan rangga yu 1 kain wlaḥ 1 parujarnya si maja rama ni marjuk mas mā 2 wḍiha

b. 1. n rangga yu 1 wahutanya si haling mas mā 1 wḍihan rangga yu 1 gustinya si kaṇḍi rama ni pli mas ku 2 wḍihan rangga yu 1, muwaḥ patiḥ kalyan si parama rama ni

2. kaṣṭi wḍihan rangga yu 1 parujarnya si layar rama ni hidang wḍihan yu 1 wariganya si ayuddha rama ni nīdhi wḍihan rangga hlai 1 ,wahuta pukat si laṇḍa rama

3. ni kalimas mā 1 wḍihan rangga yu 1 kain wlaḥ pitungtungnya si sumwara rama ni hamwing mas mā 1 wḍihan rangga yu 1 makulak si mangher rama ni santul mas mā

4. 1 wḍihan rangga yu 1, muwaḥ wahuta si ranggal rama ni plī (plĕṃ?) mas mā 2 wḍihan rangga yu 1, mangagam kon i kwak kalang 2 si pulu rama ni sukam si hidang

5. rama ni pawī(?) mas mā 2 (?) wḍihan rangga yu 1 kain wlaḥ sowang sowang, gusti 2 si hli rama ni wayuḥ si taru rama ni pulut, tuha banua 2 si wara (? cara) rama ni guwar,

6. si kahuripan rama ni hangū mas mā 2 wḍihan rangga yu 1 kain wlaḥ 1 soang soang, winkas si rawan rama ni agra mas mā 2 wḍihan rangga yu 1 kain wlaḥ 1

Voor het cijfer 5 in regel a 2, 3, 4, 5, 6 geldt hetzelfde als bij het vorig nummer; eenigszins afwijkend is het tweede cijfer in regel 5.

XIV.

Zuiltje, afkomstig uit de buurt van Prambanan (Verbeek p. 164), later te Jogjakarta, thans als D 45 in het Museum te Batavia. Twee abklatschen worden vermeld Notulen 1869 Bijlage N, thans niet meer aanwezig. Dr. Brandes bericht in den Catalogus (p. 389) over dezen steen het volgende: „Rond zuiltje met rond hoofd, en vierkant voetstuk, met het zuiltje uit één steen. Zeer verweerde bazalt. De legende, die boven op den kop begint, loopt in een spiraalvormigen regel om den steen (13 regels). Het schrift is oud-Javaansch van Midden-Java. Vrij beschadigd. Afkomstig uit Jogjakarta (omstreken van Prambanan), vroeger bewaard bij den Rijksbestierder, Not. XII, 38, 61, 101, 118; XVII, 157; XVIII, 24. Hoog 46, doorsnede 33; voetstuk hoog 27, breed 32.

Çaka 804 (= A. D. 882). Oorkonde vermeldende dat sang pamgat balakas pu Balahāra het woud te Salima tot vrij gebied heeft verheven".

‖ o ‖ swasti çakawarṣātīta 804 kartikamāsa tṛtīya çuklapakṣa mawulu paḥing soma wāra tatkāla sang pamgat balakas pu balahāra manusuk sima ingalas ing salima lakan ikanang lmaḥ rāmanta i kaṇḍ*ing*
gusti si daisi patiḥ si pingul si i ir kalima si raka si si tangkir
bu gusti ing buang lu si pupul parujar si panamuan si mala partaya sang pi
si tiruan wariga galaḥ si t ir hular si hi si
haburu si ma

XV.

Zuiltje, afkomstig van Nangoelan; (volgens een conjectuur van den Heer Rouffaer in Notulen 1909 p. LXXX van Kali Gowok), thans D. 46 in het Museum in Batavia. Alklatsch als boven. Dr. Brandes (Catalogus p. 389 sq.) beschrijft het aldus: „Rond zuiltje met rond hoofd, en vierkant voetstuk, met het zuiltje uit één stuk. Gelijk aan het vorige no., doch iets kleiner. Zeer verweerde bazalt. De legende, die boven op den kop begint, loopt in een spiraalvormigen regel om den steen (9 regels). Het schrift is oud-Javaansch van Midden-Java, doch de letters zijn grooter dan op het vorige no. Afkomstig uit Jogjakarta (Westergebergte bij Nangoelan). Vroeger eigendom van Pangeran Soeria Nĕgara. Geschenk van Raden Saleh, Not. VI, 60. Hoog 44, doorsnede 31; voetstuk hoog 14, breed 29.

Draagt dezelfde legende als de voorgaande steen, doch korter, daar minder getuigennamen zijn vermeld".

‖ o ‖ swasti çakawarṣātīta 804 kārtikamāsa tithi tṛtiya çuklapakṣa mawulu pahing soma wāra tatkāla si pamgat balakas pu balahāra manusuk sīma ing alas i salima mahaka ikanang lmaḥ rāmanta i paku wangi kalang si tĕman gusti si walasaramya kalima si saras si sa i tinawuhan si taji s gusti i sūkweḥ si limū kaḷima si tungkak gusti ing kawī si guṇya parujar si mangĕn si upawi kung partaya sang bikrama wariga si jangka si wuruswata wariga gala si tuḍuk hulai(r) si ulup si wuwwas tuha bang si wurhya si si pīṇḍya(ng) tūha i tanggil sinungaḥ si ulup si warud si la k tuhalas hadyan si pangaṇus i sĕki sinikaha sikuñci hulu wuatan si wurugul wahuta si laing pu lub*a*ḥ tuha paḍahi si nūṣa marga si bulaḥ hyang i patahunan si kumbaḥ ‖ o ‖

XVI.

Koperplaat van 34 × 6.5 cM., in 1893 aan het Bat. Gen. ter bezichtiging aangeboden (Notulen p. 90 sq. en 101) door den Heer C. den Hamer onder bijvoeging, dat de plaat vermoedelijk afkomstig was van het Diëngplateau en door den Regent van Banjoemas gezonden aan wijlen Pangeran Brătă II. Dr. Brandes gaf de volgende determinatie (p. 90): „Het begin van een piagĕm, uitgereikt door den r a k r y ā n a p a t i h i w ĕ k a p u C a t u r a aan de desa Kwak, dus naar alle waarschijnlijkheid weder één der verzameling [die gevonden zou zijn te Ngabean in Kedoe, zie Not. 1892 p. 23]. Dit stuk, dat bij uitzondering begint s i d d h i r a s t u, s w a s t i enz. is uit çaka 805 enz.

Dat de opgave omtrent de herkomst: het Diëng-plateau, twijfelachtig is, leert het voorafgaande".

1. ‖ o ‖ siddhirastu ‖ swasti çakawarṣātīta 805 çrāwaṇamāsa, caturdaçi çukla, tu, wa, çu, wāra, tatkāla rakryān apatiḥ i wka pu catura, manu
2. suk tgal i ratawun, da-lya sawaḥ tampaḥ 4 rowangnya sinusuk tgal pahalalangan i kwak, dadya sawaḥ tampaḥ 4 muwah rowangnya si(nu)suk
3. kbuan patapān i mulak dadyanya sawah tampah 4 simāning prāsā la i laṇḍa tampaḥ 5 simāning dharma umaḥ ing pastika tampah 4 kinon manusuka

4. kna sīma, sang makudur sang kusambyan pu raja kinannān sira pasak pasak mas mā 5 wḍihan rangga yu 1 pinaka walang halu wḍihan yu 4 sang hyang wra
5. hmā wḍihan yu 1 bras kadut 1 wsi ikat 1 sang makalambi haji pu manghaling madmak i kuwu, mas mā 5 wḍihan rangga yu 1 patiḥ ing wanua sang kaḷya
6. n pu sandiha parujanya si wurulu wḍihan rangga yu 1 wahuta amwul si wanda mas mā 5 wḍihan rangga yu 1 kain sawlah pituturnya syangga mas mā 1 wḍihan rangga yu 1
7. muwaḥ wahuta amwul pu canglu asintuk mas mā 1 wḍihan rangga yu 1 kain sawlah, tuha kalang si pahing rama ni andalan mas mā 4 wḍihan
8. rangga yu 1 ken sawlah, tuha wanua 4 si mangi kaki laṇḍa, si kalala kaki gi(?)rang, gusti 5 si sangka kaki wada humba si parañji rama ni giri, si ngēh rama ni kmir
9. wariga si paraga rama ni wanda, huler 4 si kaṇḍa, rama ni wurutga, si ananta rama ni sāla, parujar si tunu rama ni ratni mas mā 1 wḍihan

XVII.

Steen, blijkens een aanteekening op de transscriptie eenmaal staande op het residentserf te Magelang, thans als D 39 in het Museum te Batavia; abklatsch Oudheidk. Bureau No. 338; afgietsel Leiden Ethn. Mus. No. 2987 (Cat. Juynboll p. 232). Dr. Brandes geeft in den Catalogus (p. 387 sq.) de volgende beschrijving:

„Groote ruwe, weinig behouwen, vormlooze steen. Zwart. Andesiet. Aan éène zijde 33, slechts gedeeltelijk te lezen, regels in Oud-Javaansch schrift van Midden Java. Afkomst onbekend. Hoog 127, breed 64 en dik 30.

Çaka 806 (= A. D. 884). Schenkingsoorkonde uitgereikt door Çrī Kahulunnan. De naam van de plaats, het blijkt namelijk dat er een wanwa tot sīma wordt verheven, is nergens voldoende duidelijk te lezen. Bevat, behalve getuigennamen met vermelding van het hun geschonkene, een kort beëedigingsformulier".

1. ‖o‖ swasti çakawarṣātīta 806 mārggaçira māsa pañcami çuklapakṣa mawulu wa
2. çrī kahulunnan manusuk wanwa i
r kahulunnan
3.
4. ḥ sawaḥ ni wanwa haj
çrī kahulunnan manusukka saṇḍa
5. lakibi sang lakilaki pu widya
6. lu winaiḥ wdiḥhan yu 1 ciwa'kidang kayu mbu
kaṇḍyal winaiḥ wḍiḥhan yu

7. maṇḍiri winaiḥ wḍiḥhan
gu yu 1 wanwa
8. tan saṇḍangwal winaiḥ wḍiḥhan çiwa
kidang yu 1 puraḥ manga i wanwa sowang
9. naiḥ wḍiḥhan çiwakidang yu 1 lawa*nya*
liṇda n winaiḥ wḍiḥhan çiwakidang yu 1 sakṣi sang marhyang
10. i ñca winaiḥ wḍiḥhan putiḥ yu 1 i *kariya*
pu masa winaiḥ wḍiḥhan çiwakidang yu
11. blaḥ yu winaiḥ wḍiḥhan çiwakidang yu 1
kayu mṛ nsi winaiḥ wḍi
12. han yu 1 lrawan lukai 1 taḥ 1 samantya
winaiḥ wḍiḥhan yu 1 lawan
13. juru i tru i pu mpan sima
winaiḥ wḍiḥhan yu 1 *sang* matuha i
14. naiḥ wḍiḥhan yu 1 rama i lumku si kañci winaiḥ wḍiḥ-
han yu 1 suhansuhan 1 ka
15. la paṇḍak sika winaiḥ wḍiḥhan yu 1 rama i d*u langai*
si *ptung* winaiḥ wḍiḥhan yu 1
16. pra luḥ si banda winaiḥ wḍiḥhan yu 1 juru i wari-
ngin si agas winaiḥ wḍiḥhan
17. tataḥ 1 rama i kḍu si kalap winaiḥ wḍiḥhan yu 1 rama
i huluwanwa si nagap winai
18. (ḥ wḍiḥ)han yu 1 juru i pamigaran si garu winaiḥ wḍiḥhan yu 1 rama
i pulunnan si ganā wi
19. naiḥ wḍiḥhan yu 1 rama i wunuk si pa(ng)ga(ng)wa winaiḥ wḍiḥhan
yu 1 rama i kayumbungan si ta
20. mbaḥ winaiḥ wḍiḥhan yu 1 juru i mantyāsiḥ si kali winaiḥ wḍiḥhan
yu 1 rama i çrīhaji si ma
21. na winaiḥ wḍiḥhan yu 1 rama i sukun si gana winaiḥ wḍiḥhan yu 1
juru i wuattan si suka
22. na winaiḥ wḍiḥhan yu 1 juru i pti sanghap winaiḥ wḍiḥhan yu 1 juru
i paṇḍakyan sima winai
23. ḥ wḍiḥhan yu 1 rama i maṇḍan si guwa winaiḥ wḍiḥhan yu 1 rama i
kalaṇḍingan si raga
24. winaiḥ wḍiḥhan yu 1 rama i wuuta sampingi winaiḥ wḍiḥhan
yu 1 kaisiṇḍining winaiḥ wḍiḥha

---

12 lra-lā.

25. anung ginlar çrī kahulunnan mu*lā akasa* ning manusuk şima anak saṇḍā*nukap* si

26. nta pu *satka sa* i nukap ‖ ikana *tadai* mapapa tadaḥ kamung hyang yāwat yan hana .

27. · *suk* çrī kahulunnan kadi ya niking hantlu an wintanga kanya tan tka i

28. ngngannanya anu umugaḥ ugaḥ ya samangkana iking hayam taktakya papā

29. samangkana hamangnganya anung umugaḥugaḥ ya samangkana yan pasukka ing

30. manganna ya samangkana yan para i tgal ulā matukka ya samangkana yan para

31. mo pya ya samangkana yan para i luaḥ wuhaya umanganna ya samangkana ya

32. wa i dunungnya *karu* mangngannanya anung umulaḥulaḥ suçuk çrī ka

33. hulunnan likhita tu ‖

XVIII.

Zuiltje, afkomstig van desa Boeloes (distr. Balak, res. Kedoe), later naar Magelang overgebracht en van daar blijkens Notulen 1894 p. 62 en 119 naar het Museum te Batavia, waarin het als D 93 is opgenomen; een abklatsch is op het Oudheidkundig Bureau, no. 356.

1. Swasti çakawarṣatīta 808 phalguṇamāsa trayodaçi çukla pakṣa wūrukung kaliwuan
2. bṛhaspati wāra puṣyā nakṣatra çobhaṇa yoga tatkāla sang pamgat munggu muang arinira sang
3. hadyan palutungan binihaji sang dewata ing pastika, sumusuk ikeng wanua i munggu antan
4. çīmā punpunnana nikanang wihāra i gusali tapah haji punggul sangkāri çrī mahārāja rake guru
5. n wangi tatra çākṣī sang patih singgang pu mang halangi patih walahingan pu sḍang, luwang pu amwari, ma(ng) ḍangkpi pu senā
6. wahuta tumapal pu pi b(?)ang winkas juru pu tirī, gusti i munggu antan pu kiṇḍong, kalang pu çrīṣṭi huler
7. pu ugrā winkas pu w(?)epo tuha wērēh pu ugrī ‖

---

26 *tadai* — *kabai*; 32 *karu* — *kaṛu*.

XIX.

Steen, bevattende het begin eener inscriptie, afkomstig van Singasari bij Malang, door den Heer Bik naar Batavia gebracht, langen tijd in den naar dezen steen genoemden Gang Batoe Toelis staande en vandaar door bemiddelling van Dr. Brandes opgenomen als D 54 in het Museum te Batavia. Men zie over de geschiedenis van den steen de nota van dien geleerde, opgenomen in Notulen 1887 p. 104—108, waar ook naar vroegere litteratuur verwezen wordt (cf. Verbeek p. 298—300). Abklatsch Oudheid. Bur. no. 377 en 529. Het vervolg van de inscriptie is op den Ganeça, no. XX van deze transscripties, teruggevonden.

V o o r z ij d e.

1. ‖ awighnam astu swasti çakawarṣātīta
2. 813 baiçākhamāsa tithi pratipādaçukla
3. wu wa ang wāra pūrbwasthāna tatkāla ḍapunta ramyah muang ḍa
4. pu hyang bhāratī ḍaman tarṣa ḍapu jala manīma lmaḥ ri bali
5. ngawan tgal ring gurubhakti sambandhanya sinīma sangkāri pi
6. ntakāsiḥ nikanang rāma ri bali*wa*n sap( )suk wanua i sang mapa
7. tiḥ katrīṇi sangkā yan hlat katakut( )ikanang tgal
8. muang mamuhara duḥkha ya iriya yāt( )matangyan pama
9. laku ḍinatangakan sambaḥnya i rakryan kanuruhā
10. n pu huntu ikanang rāma ri balingawan ḍa sang mapatiḥ
11. katrīṇi ḍumatangakan sambaḥnya i rakryan mahulu
12. n an sīmān ikanang tgal ring guru bhakti tan winihang
13. pintakasiḥ nikanang rāma de rakryān ya ta matangnya n
14. sinīma ikanang tgal de ḍapunta ramyah muang ḍapu hyang

T w e e d e g e d e e l t e.

a. 1. bharatī ḍamantarṣa ḍa
2. *sang* jala sangkā ri anu
3. graha rakryān i sang
4. mapatiḥ katrīṇi sang
5. mapatiḥ umanugrahā
6. kanya simān anung *ta*
7. ya byāya ning manīma
8. mās tumama i ra
9. kryān su 4 wḍihan
10. *bi*ṇi yu 1 i rakryā
11. n anakbi *ra*kai watanga

Voorzijde 6 bali*wa*n-bali*ba*n. Tweede gedeelte a 1 *bh*aratī — *h*aratī.

12. n nayaka ri limus su
13. 2 kain blaḥ 1 i pu ku
14. til nayaka ri tlatla su i
15. kain blaḥ i pajuru mas

b. 1. man bunggulnh pabhu
2. kāwangyan man do
3. n muang man iṇḍil
4. anung rāma i balingawa
5. n winkas sang mahamu
6. ntagani juru wanua ḍa
7. mandyus hulu wua
8. ttan sang draça ḍapu bu
9. rkulū tuha buru ḍama
10. n sahaja rāma kaba
11. yān ḍaman lama ḍapu
12. panginangiṇ daman *g*ānanta
13. uṇḍahagi sang salara
14. *b* wariga man saṇḍu
15. k tuhalas ḍaman suddha

Achterzijde.

1. su 2 wḍihan yu 4 anung mapa
2. *rụnāḥ* ri sang mapatiḥ muang sireng pakaraṇān ka
3. mās su 2 i sang wahuta katrīṇi mā 14 nā
4. han byāya sang manīma i pingsor ni anugraha rakryā
5. n ri sang mapatiḥ katrīṇi juru kanayakān rikang kāla sang pa
6. rhyangan sang rangga mangrangkpi sang balubaluḥ sang rapoḥ mataṇḍa sang
7. *k*alanggaran parujar sang talagatalaga juru lāmpuran sang ra
8. tinggin pu gapaka mangrangkpi sang ratahun ḍangatuahi
9. juru badwā raça sang halalang mangrangkpi talabung nayaka ri ca(ng)ra
10. ma manunggū sang subhāsita juru ming warakat sang bharata ma*n*mak
11. ri haryyāng mangasĕakan sang *tamba* madwal ri *ma*ngin si i
12. citralekha sang lakṣaṇa madmak ri pa wahuta padwa
13. n sang buntil wungkal raya sang wala pakambangan sang ba
14. ngalaḥ patiḥ samgat sang butuhan manghā*mbi*n sang ba

b. 8 draça — dra*g*a. Achterzijde 7 *k*alanggaran-*t*alanggaran; 10 ma*n*mak-ma*d*mak.

15. kabangyan sang uwag juru banua sang n ma
16. ngrangkpi sang rantan gusti sang *tu* k pangurang sang *panaçan* (pang juru)
17. an sang gali juru kalang sang kumāra asta *latta* saru
18. patiḥ manmatuan muang sang mahāmbĕn

Boven.

1. muang ḍapu *kĕki* nāhan kweḥ *inangsĕ*akan pasatyasatmatīta
2. pinakasākṣī an sinīma ikanang tgal i gurubhakti lmaḥ ri balingawan
3. de ḍapunta ramyaḥ muang ḍapu hyang *bhārati* ḍaman tarṣa ḍapu jala kunang a
4. nugraha rakryan muang sang juru makabaihan umingsor i sang mapa

XX.

Geschonden Ganeça-beeld, op welks ruggestuk een inscriptie staat, die juist aansluit bij de vorige; deze laatste breekt midden in een woord af, en die op de Ganeça begint met de tweede helft van dat woord. Ook deze inscriptie moet dus van Singasari afkomstig zijn. Het beeld werd door den Heer Melville aangetroffen op het Chineesche kerkhof te Malang en vandaar door bemiddeling van Dr. Brandes overgebracht naar het Museum te Batavia, waar het eerst als A 156*c* onder de steenen beelden, later als D 109 onder de beschreven steenen werd opgenomen; de abklatschen zijn genummerd 460 en 551. Men zie over dit stuk Rapp. 1901 p. 7, Notulen 1901 p. 132 sq. en 1902 p. 35—36 en p. CCXIII sq., waar de beschrijving van het beeld gegeven wordt.

1. tih katrīṇi ri parṇna
2. han ikanang sīma tan katamāna deni sapra
3. kāraning miçra, pangurang kring, tapa haji, makalangkang, mangrumbe, paḍa
4. mapui, manimpiki, halu warak, limus galuh pangaruhan wungka
5. l tajam ityewamādi sakwaih sang mangilala kabaih tan tamā rika
6. nang sīma kamulān, nāhan anugraha rakryan ri denyān
7. katakutan ikanang tgal lāgi panghawattani mangĕlĕ ya
8. ta mangde durbbala rikanang anak banua ri balingawān āpa
9. n lanā ya manahur dening rāh kasawur waugke kabunan ya
10. ta sambandhanyan inanugrahākan sīmān de rakryan, ma
11. kaphalā karakṣānanikanang hawān gĕng, ja dānyannāryya (lees donyan)
12. katakutan, ya ta matangyān sīma kamulān ngara

15 kabangyan-kawangyan. Boven 1. Op een tweede, klaarblijkelijk vroegere, transscripties luidt deze: muang ḍapu caraki nāhan kweḥ . . . . i sasa an satya satmatīta. Boven 4. De tweede transscriptie geeft rakryān.

13. nya mangasĕakan kambang i sang mapatih angkan julung matĕ
14. hĕr pinakawuat *pha*jinya, likhitapātra panuratan
15. sang wugal kunang asing lumburikanang sīma an huwus
16. inanugrahān hayu de rakryān muang sang juru makabai
17. han mo sakawuangnganya niyata ya mamangguha duḥka magĕng ta
18. rwarahan bhaṭāra sūkṣma ni pamigrahānīra iriya

XXI.

Steen, volgens Rapp. 1908 p. 203, hoog 1.63 M, breed boven 0.82 M., beneden 0.69 M., dik 0.37 M., staande op het erfpachtsperceel Penampihan tegen het Wilis-gebergte in Kediri, en waarvan thans het schrift vrijwel verdwenen heet. (Zie Verbeek, p. 261 en Rapp. 1908 l. l.) Abklatschen worden vermeld Not. 1869 Bijl. N, 1876, Bijl. H no. 31, 1888 p. 11; thans Oudh. Bur. no. 435.

In een als Bijlage II bij de Notulen van 1888 gevoegde nota doet Dr. Brandes op p. X—XII, na geconstateerd te hebben, dat de steen tot een groep behoort, welks schriftsoort „staat tusschen oud- en nieuw-Javaansch en dus zeer belangrijk is", onder meer de volgende mededeeling:

„Het kwam thans aan den dag, dat dat opschrift een copie (?) of een omwerking (?) moet zijn van een ouder opschrift, dat mogelijk in het jaar 820 Çaka, zooals het opschrift het laat voorkomen, is uitgereikt. Algeheele inauthenticiteit schijnt niet te mogen worden verondersteld. De vorst, die den vrijbrief heet geschonken te hebben, draagt in het opschrift den naam *hyang sri haji Balitung hutungg,adewa.* Nu is indertijd door Dr. Cohen Stuart, in zijn Kawi oorkonden, een oorkonde bekend gemaakt die te vinden is op het ruggestuk van het Ganeça beeld te Blitar (K. O., no. XXVI). In dat opschrift, doch niet in de door Cohen Stuart uitgegeven transcriptie, die belangrijk aangevuld en verbeterd kan worden, vindt men, terwijl dat opschrift dagteekent van Çaka 829, een *çrī mahārāja — dyaḥ Wa (of Ba)litung çrī Içwarakeçawasamarottunggadewa.* Daarom ligt het voor de hand te veronderstellen, dat deze vorstennaam aanleiding heeft gegeven tot het, tegenover de wijze waarop vorstennamen en titels in andere inscriptien uit de negende Çaka-eeuw gewoonlijk worden aangegeven, op zich zelf vrij zonderlinge *hyang sri haji Balitung hutunggadewa,* maar tevens mag men de gevolgtrekking maken dat, toen men dat opschrift copieerde of omwerkte, het andere stuk niet meer kon worden gelezen, men het niet meer verstond of het niet meer bestond. Daar het schrift van de inscriptie overeenkomt met dat van de opschriften in het Surabayasche van Çaka 1408 en van het opschrift van Çaka 1383 in het Museum, en men verder schijnt te mogen aannemen, dat dit laatste opschrift ook van Pĕnampihan afkomstig is, want onder de beschreven steenen van het Genootschap moet er zich een van die plaats bevinden, schijnt de conclusie dat ook het hier besproken opschrift van daar, op den steen die zich ook ter plaatse bevindt, in omstreeks denzelfden tijd in den steen is gebeiteld, allezins geoorloofd. Dan is dat opschrift veel jonger dan het jaartal op den steen zou doen vermoeden, en hebben wij dus opnieuw een voorbeeld van iteratie van een oud stuk zooals er reeds meer aan den dag zijn gekomen (zie bijv. Groeneveldt Catalogus, bl. 358 en 363, no. 31). Uit het opschrift zelf kunnen daarvoor nog verdere argumenten worden aangehaald".

---

14 *pha*jinya — *ḍa*jinya; 18 *ni*-*ri*.

Voor deze argumenten, welke aan de taal en spelling van het stuk ontleend zijn, verwijzen wij naar de Nota zelve.

1. om guwawu awignamastu wusyapta sa ṣaka warsatita 820
2. kartikamasa tithi pancadaṣi çukla paksa, pa, wa, *wo*, wa
3. ra juluṅ purwasta, bra sara wesikanaksatra sutra dewata mwa sandramanda
4. la yoga tista yama parwesa metra maha si rasiba i
5. ta, hyaṅ sri haji ṅaluṅtu (lees b a l i t u n g) hutuṅgadewa kunaṅ ra*d*yan lanñamok ma
6. sira yaṇ ma samutra kunaṅ ra*d*ya mahisa lalatĕṅ umilaṅakĕ*n* ra hyaṅ sri ma
7. aya mamita*n* sinu(ṅ) w*k*a makaliṅan*y*a matuṅgu ṇḍaçunira wilis
8. inaturrakĕn pan hyaṅ i *k*e hi*k*oṇca saṅ hyaṅapa i pu*n*aṇ*n*iti *y*a kunaṅ wna
9. ṅasakarma di suṇa*nti* saṅta*k*i i ko sa*n*ipa i yanaṇnitiya gyanya pupu
10. puḍupuḍu tna pula n awat*n*atagan kiduliṅalas sakarma ṅa*k*a
11. pramana ha satriya kacaturrasarmi
12. tuwi bramasāri tu, wi gṛhasta biksuka wanaprasta kimu ta wersya sudra ca
13. ṇḍala mleca yadyanana prasta la *ṅanu*rag ha*s*a haji taṇḍa mantri kulakula
14. tuhatuhan rajaputri makadi saṇ prabya kunaṅ naggata yawatabar mapan mi*pi*n
15. ṅulahulaha ṅubaha*n*a sarasa *r*a hyaṅ aghḍa ji prasasti salwiriṅ maṅulahakĕn ta
16. ta pra upata magĕḥ i*k*utani s*y*ata
17. ṇta jĕ riṅgit inadĕgakĕn hyaṅ marmanya sinuṅ kmita hyaṅ saṅ hyaṅ sagḍaji prasasti mata
18. ṇḍa bali*tuṅ* utuṅga dewa ha denira kunaṅ lanñamon maka*di* ra ṇma i samu
19. tra makadi

3 en 4. wellicht moet in plaats van w*e*sika en parw*e*sa gelezen worden w*ai*sika en parw*ai*sa.

XXII.

Steen, afkomstig van Bara tengah (distr. en afd. Poerworedjo der residentie Kedoe), sinds 1890 in het Museum te Batavia opgenomen als D. 78. (Notulen p. 24 en 44). Op de laatstaangehaalde plaats deelde Dr. Brandes de dateering in 823 mede.

1. ‖ swasti çakawarṣātīta 823 asuji māsa pañcami kṛ | ṣṇapakṣa, wurukung | pahing soma wāra a stha mṛgaçiraṇakṣatra çiwayo | ga tatkāla rake
2. wanua poḥ dyaḥ mala wka sang ratu bajra anak wanua i pariwuta | n sumusuk i | kanang wanua i kayu āra hiwang watak watu tihang *sa* | guha katịka
3. kataganya gagānya ityewammādi sapinasu | knikanang wanua i | kayu ara hiwang sinusuk rake wanua poḥ, sīmanipa | rhyangan
4. tan muang gumawaya ikanang nat i pariwutan | sakahalānya pa | hayūn, tandeyan hadyan
5. nang anak wanua i kayu ara hiwang matangyan si | nīma de rake banua poḥ dyaḥ mala, anung panusukan rake wanu | a poḥ rikanang ba
6. nua ri kayu ara hiwang, rakryan i watu tihang pu sang | grāma çurandhara, a | nak wanua i gulak watak mamali deça | inangsĕan wḍiha
7. n gañja haji pātra sisi, yu 1 pirak kāti 1, | singsiṃ prasāda | woḥ 1 brat su 1 rakryan patimpuḥ pu ramya | anak wanua i
8. paranggang watak paranggang inasĕan kangañja | haji pātra sisi | blaḥ 1 pirak kā 1 mā 2 singsiṃ prāsāda woḥ | 1 brat mā 8 pa
9. magat wadihati pu *dangp*it anak banwa i paḍa | muan watak | wadihati wḍihan rangga yu 1 mas su 1 mā singsi | ṃ prāsāda woḥ 1
10. brat ma 6 tuhān i makudur sang wangun sugiḥ | pumaṇikṣa ana | banua mantyasiḥ watak makudur wḍihan rangga | yu 1 mas mā 1
11. singsing prāsāda woḥ 1 brat mā 6 mangrangkappi tuhān | sasā*p*ampañjang pu | *h*armmi anak banwa i mḍang watak makudur wḍihan | rangga yu 1 mā 1
12. singsing prasāda woḥ 1 brat mā 6 sa(ng) makalambi manu | suk sang tulumpu | k pu naru anak banua i pupur watak wadi | hati wḍihan rangga
13. yu 1 mas mā 12 hop pangangkat panungsung sang ma | kudur sang ḍalu | k pu tangak rama ni lacīra kaki muḍing anak wanwa i | taji watak taji
14. wḍihan rangga yu 1 mas mā 12 hop pangangkat pa | nungsung tuhān ni ka | nayakānya i watu tihang rake waskar tāl pu pu | draka anak wanua i ka

15. sugihan watak *da*gihan wḍihan rangga yu 1 | mas mā 6 mangra | mangrakappi tuhān ni kanayakān rake pakambingan | pu paṇḍawa anak wa
16. nwa i lamwar watak waru ranu, wḍihan rangga yu 1 mas mā | 6 tuhān ni lapu | ran rake wa*wu* hyang lampuran pu manu anak wanwa i | panggamulan wata
17. k manungkuli wḍihan rangga yu 1 mas mā 6 waruja | r sang alas galu | pu wiryya anak wanwa i lang kyang watak paga wsi | wḍihan rangga yu 1
18. mas mā 4 mataṇḍa sang ḍasagar putuan anak wa | nwa i *çru* ayun | watak hino wḍihan (ra)ngga yu 1 mas mā 6 | tuhan ni dwāragara
19. kaisimwat hayu parwwata anak wanwa i sumum*i*la | k watak wka | wḍihan rangga yu 1 mas mā 4 tuhan *ni* dwā | ḍmit pa*pa* lara
20. san pu dewa anak wanwa i *po*ha watak wka | wḍihan rangga yu | 1 mas mā 6 tuhān ni mataṇḍākan samga | gunung tanayan
21. pu basu anak wanwa i kolungan watak wka wḍi | han rangga yu | 1 mas mā 6 ‖o‖

XXIII.

Vier koperplaten van 48 X 14, 5; 47 X 15; 48 X 15 en 49 X 14,5 c.M., gevonden nabij Ponorogo in 1868 en thans als E 12 in het Museum te Batavia (Not. 1881 p. 85, 1911 p. XXIII). Eenige bijzonderheden over den inhoud zijn medegedeeld door Prof. Kern in Notulen 1882 p. 51 en door Holle in Tijdschr. 27 (1882) p. 540, welke zelfde geleerde t. a. p. pag. 544—548 een transscriptie publiceerde. Blijkens aanteekening op de transscriptie van Dr. Brandes twijfelde deze er aan, dat Ponorogo de oorspronkelijk plaats van afkomst zou zijn. Eveneens teekende hij aan, dat de tweede plaat waarschijnlijk no. 3 zou zijn, en de derde no. 6 („mogelijk is 6 na haḍangan het cijfer van de plaat"), terwijl reeds bekend was, dat de hierbij aansluitende vierde plaat het cijfer 7 droeg. De regels zijn niet aangegeven, evenmin als bij Holle, van wiens transscriptie die van Dr. Brandes niettemin eenigszins afwijkt.

1. Swasti çakawarṣātīta 823 caitramāsa, dwitīya kṛṣṇapakṣa, wurukung, pahīng, budha, wāra, ādityastha, anurādhanakṣatra mitradewatā, warīyān yoga, taithila karaṇa, tatkāla rakryan i watu tihang pu sanggrāma dhurandhara, manusuk lmaḥ kbuankbuan i taji watĕk dmung, ukurnya lamwĕan waitan pangidulnya ḍpa sihuā 93 kidul pangabaratnya ḍpa sihuā 112 kabarat pangalornya ḍpa sihuā 93 lor pangawetannya ḍpa sihuā 112 anung makalmaḥ ikanang lmaḥ anak wanua i taji, ugarannikanang malmaḥ, si tukai rama ni tihang, muang si padas ibu ni sumĕg, si meṇḍut ibu ni mangās, si kaṇḍiyut rāma ni bĕrĕtĕk, si tawḍak rama ni sĕmĕk, si kuçala rama ni ṇḍanaḥ, si glo rama ni kulir, si bugal rama ni kalihan, ubhaya sanmata patūt ni wuwusnya sakwaiḥnya, salmaḥ praçama umehakannikanang lmaḥ

muang ikanang rāma i taji kabaiḥ ubhaya niçcita kapua mangayu bhāgyan sinusuk ikanang lmaḥ de rakryān, nāhan matangyan sinusuk de rakryān ginawai kabikuan, ngarannikanang kabikuan ing dewasabhā muang sawaḥ i taji salamwit sīmānikanang kabikuan ngarannikanang sawaḥ ing nyū nāhan parĕngnya sinusuk, de rakryān rikanang kāla makon rakryān mangasĕakna pasakpasak i rakryān mapatiḥ, sawyawasthā ning manusuk sīmā dangū, rakarayān ri hino pu bāhubajrapratipakṣakṣaya, rakryān sirikan pu samarawikrānta, rakryān i wka pu kutak, sapamgat tiruan sang çiwāstra pu asangā, kapua inasĕan wḍihan gañjar haji pātra sisi yu 1 simsim prāsāda woḥ 1 brat su 1 sowangsowang, rake halaran pu hawang

3. kulumpang wḍihan yu 4 mas mā 4 sanghyang brahmā wḍihan yu 1 mas mā 1 singhal sang makudur arpanguyup wḍihan yu 1 tamwakur mesi wĕas ku 1 wsi ikĕt 5 mas mā 4 wĕas pada 1 wsi ikat 10 wḍus 1 taṇḍas 1 kumol 1 pras mewak salaran 1 skul dinyun 5 mewak sarwwamāngsa, tawur hantru 1 hayam lanang 4 hantiga 4 hapū salimas hawu salimas, dāng 1 tarai 1 padyūsan 1 karantiga 1 saragi pewakan 2 wadung 1 rimbas 1 patuk 1 tampilan 1 kris 1 hampit 1 gulumi 1 gurumbhāgi 1 pamajha 1 angkup 1 dan wsi panghatap 1 lukai 1 linggis 4 wangkyul 1 laṇḍuk 1 saṇḍi 1 panginangan 1 kampil 1 sruti 1 dmung irikang kāla pu cintyā anak wanua i guranting watak ranyū, inangsĕan wḍihan rangga yu 1 simsim prāsāda woḥ 1 brat su 1 sang pamgat anakwi rake çrī bhāru dyaḥ dhetā inasĕan ken buat wetan wlaḥ 1 simsim prāsāda woḥ 1 brat mā 8 taṇḍa rakryān ing burawan tumūt pinakasākṣī ning manusuk sīmā, samgat kayo pu cara, samgat wrigwrik pu lingga, rake kiwa pu narawīra, rake padlagan pu tandang, samgat pangharwngan pu galung, samgat putat pu jagul, samgat hampuugan pu basu, samgat kiniwang pu buat, samgat kaliki pu aryya, samgat watu antan pu basa, rake munggang pu swang, samgat rimwañcak pu pṛṣṇa, samgat puluug kayang pu ananta, kapua winaiḥ wḍihan rangga yu 1 simsim prāsāda woḥ 1 brat mā 4 sowang sowang, patiḥ kolungan nayaka 6 pu halaran rāma ni kapana, pu dahan rāma ni manunggang, pu dhanū, pu buatoḥ rāma ni bolotong, pu wariga rāma ni surung, pu halaḍing, rāma ni komala, winaiḥ wḍihan yu 1 mas mā 4 sowang sowang, anakbinya ken wlaḥ 1 mas mā 2 sowang sowang, patiḥ matuha lampuran 2 pu buddha, sang watu manggul, winaiḥ wḍihan yu 1 mas mā 4 sowang sowang, pu grīdha rāma ni nala, pu bayatū rāma ni gutī, winaih wḍihan yu 1 mas mā 4 sowang sowang, patiḥ mangju

6. piṇḍa prāṇa 392, kapua inagamman wsi wrā ruang puluḥ wsi lima wlas wsi sapuluḥ wsi isor sowang sowang parṇnaḥ ning tinaḍaḥ wĕas kadut 57

haḍangan 6 hayam 100 muang saprakāra ning asinasin, ḍeng asin, kaḍiwas, kawan, bilunglung, hantiga, rumahan, tuak len sangkā ing jun, muang skar campaga, puḍak, skar karamān, ron dinānan tamwai ning manaḍaḥ taṇḍa rakryān ron 6 sang wahuta hyang kudur 1 tamwiran ron 1, patiḥ wahuta, nayaka lampuran, winkas ning wahuta parujar ning patiḥ ron 2, humarap kidul lor ning kalangan tpi siring ning wanua 7 ruangnguang ing sasiring ronya 14 humarap kabaratwetan ning kalangan tuha paḍahi ron 5 humarap kidul i pungkuran sang mapatiḥ mūla wuai ron 4 rāma māgamman i taji ron 4, waduā rarai rāmanta ron 5, piṇḍa ron dinānan tamwai ning mawaiḥ manaḍaha 15, kahlamanya, ing tṛtīya kṛṣṇa, pa, po, wṛ, wāra, winaiḥ ikanang rāma i taji manaḍaha muwaḥ ron dinānan 10, waduā rarai rāmanta, ron 5, rāma jātaka ing kabikuan ron 2, reṇanta matuha manuam ron 12, piṇḍa ron kaping rua nikanang rāma manaḍaḥ 29, ika piṇḍa nikanang ron rikanang pangan ping rua 44, nāhan parṇnaḥ taṇḍa rakarayān ing burawan masamūha, muang ikanang rāma i taji, mamangan manginum majnu, maskar, masiwo, mangigĕl manawung karung hayam, kapwa mahyun taṇḍa rakryān maguyuguywan

nikanang rāma, i sampun taṇḍa rakryān masawungan mangigal ikanang rāma kabaiḥ molih patikuliling gumanti reṇanta mangigal, moliḥ patikuliling, mareryan (*lees* marāryan) reṇanta mangigal, umadĕg sang makudur manguyup umangsö ikanang patiḥ wahuta nayaka lampuran tpi siri(ng) muang kalang gusti wariga winkas parujar, sahananing rāma māgman kabaiḥ muang rāma maratā, muang reṇanta matuha rarai hadĕan hulun gṛhastha wiku, kapua malu

7. ngguḥ kumulilingi sang hyang watu sīmā, muang kulumpang ri sor ni witāna, i nata(r) nikanang kabikuan ring dewasabhā, kapua rumĕngĕakan de sang makudur manguyup, ri sampun sang makudur manumpa(ḥ) panapamo (*lees* manapathe), manamwaḥ ikanang rāma kabaiḥ ri sang hyang watu sĕmā, ri sampu*nya* manamwaḥ kapua ya kabaiḥ umuwahi ronya, nāhan luīrning dening sumusuk ikanang kabikuan ring dewasabhā, muang sīmānya sawaḥ lamwit 1 sampun çuddhapariçuddha kasusukan nikanang kabikuan ri dewasabhā, muang sĕmānya de rakryān ri watu tihang pu sanggrāma dhurandhara, winehakanira ya ri anaknira anakbi samgat dmu(ng) pu cintyā rake çrī bhāru dyaḥ dhetā, sira rumakṣā sang hyang dharmma, sira wruha i kayuakna nikanang kabikuan, sira mawnaha karmmaṇya, samangkana deya sang karmmaṇya kabaiḥ kapua sira matguha ri swakarmmanira, yāpuan hana mahala rikana āyatana bhaṭāra, prasamā sang karmmaṇya kabaiḥ, gumawaya ikanang mananā, yathānyan rahayua, matangya

rake çrī bhāru ataḥ winaiḥ rakryān i watu tihang irikanang kabikuan, muang sahanani wka rake çrī bhāru, ri dlāha ning dlāha sirātaḥ pramāṇā kumayatnākna sang hyang dharmma, ikana kunang sahanan i wka rakryān i watu tihang anung len sangkā ri rake çrī bhāru, tar ilua rikanang dharmma muang irikanang sīmā, pangasĕana nikanang kabikuan, ing parhyangan haji ing raja, buat thajyanya mangragā kamwang, angkan tahun, muang mas ku 2 panumwasa hasap maknā ri bhaṭāra ring raja, umtua ing caitra, samangkana mas umtua ring açuji, yāpuan hana sukhaduḥkhanya, sang marhyang ing raja ataḥ gumunadoṣāya, yathānyāyā [1]), yāpuan kana kilalān umunggu, rikanang kabikuan, banyaga wantal, uṇḍahagi, paṇḍai mas wsi tāmra, kāngsa, macadar mangulang haḍangan sapi wḍus aṇḍaḥ, pinilai katanggaran, samwal mapaḍahi, mangidung, ityaiwamādi saprakāra ning kilalān, pattātaḥ tumamā ri bhaṭāra yan paṇḍai prakāra patang gusali tumamā ri bhaṭāra, salwiḥnya srahakna ri sang mangilala drabya haji, mangkanātaḥ parṇnahanikanang kilalān kabaiḥ yanunggu rikanang kabikuan ring dewasabhā, matangyan mangkana parṇnaḥ nikanang kilalān kabaiḥ anugraha çrī mahārāja rake watukura dyaḥ balitung i rakryān ri watu tihang pu sanggrāma dhurandhara, nāhan lwīr ni kasangskārānnikanang sīma ing kabikuan ring dewasabhā muang sīmanya sawaḥ matangya deyanikanang sang caturwarṇna wuluḥ panawī patiḥ wahuta kalang gusti wariga winkas parujar tuha banua muang sowāra ning rāma maratā anak wanua kabaiḥ katguhaknantā iking sīmā i taji kabibuan ning dewasabhā, sīma rakryān i watu tihang yāpuan hana kumirakira kalwurana niking sīmā, pañcamahāpā(ta)ka pangguhanya, manurat jayapātra citralekha i dmu(ng) sang neṣṭi ‖ o ‖

XXIV.

Twee koperplaten, vermoedelijk met elkaar verband houdend, afkomst onbekend, thans in particulier bezit te Kopenhagen. In Notulen 1898 p. 88 sq. deelt Dr. Brandes hieromtrent mede „dat hij van Prof. Kern te Leiden voor het Genootschap mocht ontvangen twee rubbings, ieder van één zijde, van twee verschillende koperen platen. De eene vertegenwoordigt het begin van een oorkonde van Çaka 824, uitgereikt door *mahārāja rake watu kura, dyah balitung, çrī içwara keçawotsawatungga* aan de *rāma*'s van Watukura, de andere een stuk van een naar alle waarschijnlijkheid andere oorkonde aan de zelfde personen, of hunne nakomelingschap of opvolgers, de *wargga sīma i watu kura*, wier chef hier Kalūjaya heet, gegeven door een vorst, die de jalasamūha als zegel gebruikte. Al zijn deze oorkonden zoo nog slechts gedeeltelijk toegangkelijk, zoo bevestigt de eerste toch reeds verschillende bijzonderheden in het opschrift op het ruggestuk van het Ganeça beeld van Blitar (van Kinsbergen's

1) thā of wā. Noot van Dr. Brandes.

photo's no. 332) [alhier no. XXVI], in welk stuk het jaartal 829 gelezen moet worden en de naam van den koning zonder twijfel luidt *mahārāja watu kura, dyah balitung çrī içwarakeçawa samarottungga*, in overeenstemming met de oorkonde van 824, een naam dien men ook ontmoet in het laatste gedeelte van de oorkonde van 823 (platen van Ponorogo [alhier no. XXIII]), en naar waarschijnlijkheid in het in overgangschrift (haast nieuw-jav. type) geschreven opschrift van Pĕnampihan (in Kĕḍiri, dat 820 als jaartal heeft [alhier no. XXI]. Prof. Kern ontving deze rubbings van Prof. Vilh. Thomsen van Kopenhagen, die door de bezitster der platen, Mevr. de Baronesse von D., in de gelegenheid gesteld was ze te maken".

‖ o ‖ swasti çakawarṣātīta, 824, çrawaṇamāsa, tithi, pañcadaçi çuklapakṣa, pā, pa, ang, wāra, | maḍangkungan, saptakāraṇa wiṣṭi, pūrwwāṣadhānakṣatra, çiwayoga, tatkāla mahārāja rake watu kura | dyaḥ balitung, çrī içwarakeçawotsawatungga, maneḥ panīma, mā kā 1, irāmanta i watu kura, parṇnaḥ | dharmma pangasthūlan ri sira, angkĕn pūrṇnamaning bhadrawāda, kabhaktyana de rāmanta i watu kura, kunĕng ikang sawa | ḥ, gagā, rĕṇĕk, tĕbuan, yatikāmijilakna pirak, mā 1, ing sarahi, duwan babadan, mā 3,

parākraman rakryan apatiḥ, mamrahakĕn i pāduka çrī mahārāja, matangnyaninu | bhayasanmata panghyang wargga sīma makamuka i*k*angapañji kālajaya, de pāduka çrī | mahārāja, an makacihna wargga sīma wineḥ makmitana sang hyang ajnā haji tinaṇḍa jalasamū | halañcana, mrat(i) subaddhakna pagĕhnyānugraha pāduka çrī mahārāja i wargga sīma i wa | tu kura, an kewala susuk sīma swatantra lpas tapwa ikang i watu kura, ta

XXV.

Steen, afkomstig uit de afd. Goenoeng Kidoel der residentie Jogjakarta (volgens conjectuur van den Heer Rouffaer in Notulen 1909 p. LXXVIII van Tjandi Idjo), later op het residentserf te Jogja staande, thans als D 17 opgenomen in het Museum te Batavia, zie Notulen 1875 p. 83 en 106; een abklatsch vermeld Not. 1860 Bijl. N., thans Oudh. Bur. no. 153 en 154. Litteratuur over de steenen, vroeger op het residentserf te Jogja, is te vinden bij Verbeek p. 164—167. De steen is afgebeeld bij van Kinsbergen, foto 180 en 181, de voorzijde is in facsimile afgebeeld en besproken door Cohen Stuart en v. Limburg Brouwer in Tijdschr. XVIII p. 104—108 en later opgenomen als no. XXIV in de Kawi-Oorkonden. Dr. Brandes deelt over deze inscriptie (Catalogus p. 378) het volgende mede:

„Steentje van den typischen vorm, met spits hoofd. Zwart. Hoornblende andesiet. Oud-Javaansch schrift van Midden-Java, aan twee zijden beschreven (voorzijde 13, achterzijde 16 regels eenigzins beschadigd). Afkomstig uit het residentiehuis te Jogjakarta. Hoog in het midden 82, aan de zijden 67; breed van boven 44, van onderen 34; dik 9.

Çaka 828 (= A. D. 906). Oorkonde, waarbij door Rakryan i wungkal tihang pu Wirawikraman de wanua i Kaṇḍangan en de daarbij behoorende ḍukuhan wanua i Hijo, als vrijgebied behoorende bij de parhyangan i Prasāja (nader omschreven als *patapān mangasö i lumku)* als zoodanig gecontinueerd worden (*pinagĕhakan parnahnya n çima*)".

Voorzijde

1. ‖ o ‖ swasti çakawarṣātīta 828 bhadrawā
2. da māsa tithi pañcamī kṛṣṇa pakṣa was wa
3. gai wṛhaspatiwara swatīnakṣatra byatipā
4. da yoga tatkāla nikanang wanua ika
5. ṇḍangan muang anaknya ri wanua i hijo
6. watu wungkal tpat çīmāni parhyangan i
7. prasāja wata*t* patapān mangasö i
8. lumku pinageḥhakan parṇaḥnyan çīma
9. rakryan i wungkal tihang pu wirawikrama
10. n sang hyang parhyangan i prasāja wata*t*
11. patapān mangasö i lumku ja ma*t*apun
12. punana ya muang sang pramāna ri sapangguhanya muang
13. saprakāra ni sukhadukhanya muang kilalā

Achterzijde.

1. i prasāja ataḥ parānanya prasa
2. wanyan kinounakan pagĕḥhakna de rakryan
3. sangkāyan ruang riṇḍung parṇaḥnikanang wanua çīma
4. i kaṇḍangan muang i ihijo (*tapasakan?*)
5. dai rāma wanua i wungkal tpa*t* mawaiḥ pa ma
6. i p*u*ngguhan katrina i ihijo pirak
7. 1 i sata*han* satahun kĕnannana ya
8.
9. punpunnan sang hyang parhyangan
10. ri prasāja yāta matangyan pinagĕḥhaka
11. n tan wanua i wu
12. l tpat muang wahuta patiḥ i abwatthaji mu
13. ang pangg*a*han sapra ataḥ pramā
14. ṇa i sapra
15. tan puna
16. *si*akan sira pasambaḥ i samgat

XXVI.

Ganeça-beeld, waarvan de achterzijde beschreven is; van onbekende afkomst, het eerst aangetroffen in de verzameling van den regent te Blitar (Verbeek p. 272 sq.) en ook thans daar nog staande blijkens Rapp. 1908 p. 48, waar men een beschrijving van het beeld vindt. Abklatschen worden vermeld Notulen 1869 Bijl. N, Not. 1876, Bijl. II no. 6, Not. 1891 p. 5, 1893 p. 120;

Achterzijde 6 pangguhan — pungguhan.

thans Oudh. Bur. no. 298—300, 351, 430 en 437. De inscriptie is afgebeeld bij van Kinsbergen foto no. 332, en besproken met facsimile door Cohen Stuart en van Limburg Brouwer in Tijdschr. XVIII p. 109—117, later opgenomen in de Kawi-oorkonden als no. XXVI. Dr. Brandes, wiens transcriptie veel vollediger is dan de bovenbedoelde, deed over dezen steen een korte mededeeling (Catalogus p. 358) ten betooge, dat het beeld uit de buurt van Blitar afkomstig moet zijn.

1. Swasti çakawarṣātīta 829 mārgasiramāsa tithi dwā
2. daçi çuklapakṣa ha wa çu wāra bharaṇīnakṣatra siddhayoga yamadewata
3. tatkāla nikanang rāma i kinwu watak raṇḍaman inanugrahān de çrī mahārāja
4. *ṅ atukura* dyaḥ ba ( ) itung çrī içwara keçawasamarottungga mwang mahāmantri çrī dakṣo
5. ttama wajrabāhu pratipakṣakṣaya sambandhanyanninanugrahān mūla sawaḥ katajÿanan kmi
6. takaṇṇikanang rāma lamwit 6 tampaḥ 3 kaḍik 28 gawai 8 kunang sangkāri durbbalanikanang rāma
7. i kinwu tan wnang umijillakan drabyahaji nikang samangkana jarīya manambaḥ i rakryān ni raṇḍaman pu
8. wāma mamalaku manglĕbiha sawaḥ tlas wyayanya tumama mās pagĕḥ ka 3 su 1 ha
9. ḍangan 1 māsuya su 1 maparaḥ i sang juru mas su 2 kinabaihannira pjaḥ pwa rakryān ni raṇḍaman lumāḥ i
10. tambla tapwan linapiḥ sawaḥ nikang rāma jarīya mangabarat manamākan ya mās ka 5 i çri mahārāja mwang ra
11. kryān mahāmantri muang rakryanta gangsal wungkal tihang wka sirikan kalung warak tiru raṇu ḍumata
12. ngakan sambaḥnya samgat momahumaḥ i pamrata puttara mwang sang prataya i raṇḍaman rake hamparan
13. mwang pu *wa*tabwang rowang rakryān pañjiwasapamilihan mwang sang dumbanāhan kwaiḥ nira ḍumatangngakan ṣambaḥ rā
14. manta i kinwu yāta sambandyanyanninanugrahān masawaha lambit 6 kadik 12 gawai ma 6 tatra
15. sākṣī sang pangurang ing kabandharyyan makabaihan rake maṇḍyāngin pu khaṭṭwāngga sang prasan sang mala
16. ñja sang kasugihan sang rongguy ḍapunta wadwa sang ralwa ing kamanilan kāliḥ sang nīla sang drampṛ
17. s parujar i mamrata *sang* turuhan sang panagar manurat praṣasti sang ḍapunta gara lek

18. nāhan kweḥnira sākṣī huwus rāmanta inanugrahān muliḥ ta sira tkanira hinanākan ta

19. sang hadyan mahilirī kabaiḥ lakilaki wadwan winaiḥ manaḍaha i panghilirī tinaḍaḥ nira ha

20. ḍangan prāṇa 2 masuya su 2 tlas inadaggakan ta sang hyang tĕas tatra sākṣī wadiha

21. ti kasugihan pu padma akalambi haji dyaḥ nāngkalaḍanu i maku

XXVII.

Steen, afkomstig van een onbekende plaats in Oost-Java (volgens conjectuur van den Heer Rouffaer in Notulen 1909 p. LXXX van Matesih) thans als D. 40 in het Museum te Batavia. Het jaartal 84. der onderstaande transscriptie (840? in den Catalogus) is op grond van een verbeterde lezing van Dr. Brandes zelf bij Verbeek p. 8 veranderd in 830. Abklatsch Oudh. Bur. 171 en 172. Dr. Brandes geeft in den Catalogus (p. 388) de volgende beschrijving:

„Van boven gewelfd, door midden gebroken en met een voetstuk met den steen uit één stuk. Zwart. Verweerde andesiet. Vrij erg beschadigd. Aan twee zijden met groote oostelijke oud-Javaansche letters beschreven, resp. 17 en 18 regels. Afkomst onbekend. Hoog in het midden 77, aan de zijden 61; breed 57 en dik 15; voetstuk hoog 15, breed 57 en 30.

Praçāsti van Mahārāja rake watu kura dyah — — çrī Dharmmodaya Mahāçambhū geldende de wanua i Mantyasih met bijbehooren, die alle *patapān's* zijn *susuk sīma kapatihan*. Het schijnt dat de bedoeling van dit stuk is, dat de verwanten van den patih van Mantyasih om beurten, ieder gedurende den tijd van drie jaren (?), als patih zullen moeten optreden".

Voorzijde.

1. ‖ o ‖ swasti çaka(warṣā)tī(ta)
2. 830 tra thi
3. çī kṛṣṇapakṣa, tu. u. ça. wāra pūrbwa
4. (na)kṣatra, japā dewatā, indrayo
5. la ājña haji mahārāja rake watu kurang dya
6. çri dharmmodaya mahāçambhū umingsor i
7. rakarayān mapatiḥ i hino, halu, sirikan,
8. wka halaran, tiruan, palarhyang, manghuri, wa
9. dihati, makudur, kumonnakannikanang wanua i
10. mantyasiḥ wini(ḥ) ni sawa(ḥ)nya satū, muang alasnya
11. i mu ṇḍ(u) an, i kayu paṇḍa, muang pomahan
12. ikūni wanua katung(*gu*)an pasawaḥbanya ri wunut
13. kwaiḥ ni winiḥ nya *salé* maḍā tan pa guḥ ka
14. nayakan, muang alasnya i susuṇḍa
15. kapwa watak patapan susuk sīma ka

---

10 *satū* — *salé*: 12 *gu* - *ku*; 13 *salé* — *sawi*.

16. patihan pagantya*gantyan*anikanang patiḥ mantyasiḥ sā
17. nak lāwasçānya tla *tadan* sowang, kwaiḥ nikanang pa

Achterzijde.

1. kayu paṇḍa, ya
2. tang, kholu rama ni di
3. dadal pu kara ni
4. ni buyut, piṇḍa prāṇa 5
5. na patiḥ, i(na)nugrahān
6. m*band*h*anyan
7. hān sangka yan makwaiḥ wuatthaji ini
8. i çrī mahārāja kāla ni *warangan* haji
9. kapūjan bhaṭāra i mangkuçeçwara
10. çwa talang na i çī gedeça *tuṇ*e
11. ra i pratī ntaraliki
12. ka kutan ikanang banua ik*a* ni sinarabha
13. rumakṣā ikanang huwān *ra*ha
14. ma*ça* an guhākan ikanang wanwa ka
15 liḥ ikanang kanang p*n*aḥhanya tan
16. katamanna de sang pangkur, tawan, tirip, sa
17. prakara ning mangilala drabya haji, kring, padammapuy, tapa
18. haji ai(r) haji, *rat*aji, pakalangkang, mangrumbai, manimpiki (einde).

XXVIII.

Koperplaat, afkomstig van Djedoeng (afd. Modjokerto, res. Soerabaja), thans verloren. Alleen bekend uit een lithographie, terwijl het jaartal foutief is opgenomen bij Holle, Alphabetten p. 48, als 962; Dr. Brandes, die blijkens Verbeek p. 243 sq. de juiste lezing 832 ontdekte, deelt over deze inscriptie het volgende in den Catalogus (p. 359) mede:

„Dharmmodaya Mahāçambhu komt verder voor in een afdruk (facsimile) van een oorkonde afkomstig van Djĕḍoeng, die naar een afschrift van den Panĕmbahan van Sumĕnĕp in Raffles tijd moet zijn vervaardigd, in het Museum is bewaard gebleven, en evenals eenige andere soortgelijke stukken nooit is gepubliceerd geworden. Het jaartal, dat misteekend is, is ook hier niet met zekerheid te lezen".

Blijkens opgave van Dr. Brandes in Tijdschr. 47 p. 453 en 456 zijn ook copiëen aanwezig in de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden.

1. Swasti çakawarṣātīta 832 *bhadra*pādamāsa tithi pañcamī çu
2. klapakṣa tu u wāra maḍangkungan rudradewatā yo
3. ga īrikā diwaçanya manambaḥ i çrī madārāja çegaluh (lees *rake halu*) ma
4. çrī dharmmodāya mahāsama muang rakryan mahāmantri i

18 *p*akalangkang-*m*akalangkang.

5. hino pu dakṣottama bāhubajra pratipakṣakṣaya prayojananira ma
6. tanguyan panambaḥ uminta ikanang lmaḥ
7. nan kulon ngaranya inu   yapwan ta ya lwa

XXIX.

Koperplaat waaromtrent Dr. Brandes in Notulen 1896 p. 53 „bericht, dat hem door den Heer J. A. Dieduksman te Djogjakarta ter bezichtiging en ontcijfering is afgestaan eene tot nog toe onbekende koperen plaat, een quitantie leverende van Çaka 833 (= A. D. 911)"

V o o r z ij d e.

1. Çaka 833 phālguṇamāsa dwitīya kṛṣṇapakṣa, ma,
2. wa, ā, wāra, kālani banawī sumahur hutang sang bapa i mpu guru
3. dhayā, panahurnya mas su 16 mā 10 ku 2 ha 5 tumangga
4. ppikang mas pu latī bapani bayal anag wanwa i wuru tunggal
5. tutuganning taṇḍa muang pu wijaḥ bapani bhūmi anag wanwa i wuru tu
6. nggal, çuddha hutang ni banawī i mpu guru dhayā, tatra sākṣī sang tgu
7. hhan anag wanwa i pilang watak panggil hyang, sang   anag wa

A c h t e r z ij d e.

1. nwa i walakaç watak walakas sang bhāskara anag wanwa i waleng
2. watak waleng, sang pakambangan anag wanwa i tangga watak hino
3. sang ratirang anag wanwa i limo watak pagar wsī, likhitapātra
4. rake pilang

XXX.

Steen, afkomstig van Singasari (afd. Malang, res. Pasoeroehan), thans als D. 87 in het Museum te Batavia. Afmetingen: hoog 94—72, breed 72—72, zijden 16—18 c.M. De steen vertoont lofwerk en een uitspringenden voet (Notulen 1893 p. 28). Voor litteratuur over de steenen van Singasari zie men Verbeek p. 298—301. Een abklatsch wordt vermeld Not. 1887 p. 7; thans Oudh. Bur. no. 413 en 422. Dr. Brandes geeft in den Catalogus (p. 359—361) een beschouwing naar aanleiding van deze „oorkonde op een steen te Singasari van den jare 837 Çaka, een praçāsti van koning Dakṣottamabāhubajrapratipakṣakṣaya" over genoemden koning en over het voorkomen van den naam Mataram op inscripties uit dezen tijd, naar welke bespreking, die om haar lengte niet geheel weer overgedrukt wordt, verder verwezen wordt.

V o o r z ij d e.

1. ‖ o ‖ awighnamastu ‖ çiwamastu sarwwa jagataḥ parahita iratāḥ bhawantu
2. bhūtaganāḥ doṣāḥ prayāntu nāça ‖ sarwwatra sukhī bhawatu lokaḥ ‖ o ‖

3. swasti çakawarṣātīta 837 asujimāsa tithi dwitīya çuklapakṣa ma po bu wāra
4. agneyadeça citrānakṣatra weḍṛtiyoga twaṣṭā dewatā irika diwaça ni anugraha çrī ma
5. hārāja çrī dakṣottamabāhubajrapratipakṣakṣaya i rakai kanuruhan mumpung sumusuk i
6. kanang wanwa i limus watĕk kanuruhan gawai mā 1 mwang anaknya i tampuran *m*angguhan tapak su 10 mā
7. i satahun satahun sīmāni dharmma rakryān prāsāda kabikwan i sugih manek paknānya pa*ma*
8. i bhaṭāra pratidina mwang taḍaha *s*angka *sd*angnya sakwaiḥnira *um*yāpāra kapūjān bhaṭāra sangasisa [1])
9. rakryān i sugih manek mwang ikang i limus tan katamāna de sang
10. (m)āna katrīṇi pangkur tawān tirip tiruan manghuri mwang sowāra sang mangilala drabya haji kring pangurang
11. pamṛṣi manimpiki halu warak pamaṇikan maṇiga lwa malandang pakalangkang tapahaji airhaji
12. juru guçali juru dagang juru nambi juru huñjamān juru kutak juru jalir juru juḍi uṇḍahagi limus galuḥ
13. pangaruhan watu tajĕm taji paṇḍe mapayungan kḍi walyan paranakan widu mangidung juru paḍahi
14. si*nag*iha tangkil salwit burahan sambal sumbul watak ri jro singga*ḥ* pamṛṣi hulun haji ma
15. haliman lĕbĕlĕb ityaiwamādi saprakāra ning mangilala dṛbya haji miçraparamiçra kabaiḥ ta
16. n ta*mā* irikaing kabikwan i sugiḥ manek mwang ikang i limus samangkana sukhaduḥkhanya mayang tan tka ring wwaḥ
17. ḍaṇḍa kuḍaṇḍa bhaṇḍihalādi salwirāning wipati mati katibā māti kalbu inalap ni glap walū rumambatting natar
18. raḥ kasawur wangkai kābunnan ityaiwamādi tumama i bhaṭāra ataḥ ikana kabaiḥ samangkana ikanang masambya
19. wahāra hana iriking kuçala rakryān hingana kwehanya paṇḍai mās paṇḍe bsi paṇḍe tambaga paṇḍe gangsa tlung
20. *wawu*an i sasīma macadar tlung pacadaran mangarah tlung lumpang mangulang tlung tuhān kbo anya prāṇa 4 i satuhān

---

1) Vóór regel 8 staat nog geschreven kopāpapurānya; 8 u*m*yāpāra u*b*yāpāra.

21. wḍus prāṇa 8 aṇḍaḥ sawanteyan mangulangan tlung pasang ikanang samangkana tan knā i parammasan yāpwan dwal*a*

22. pinikulan sanggāning mabasaḥ sa makacapuri kapas wungkuḍu tambaga gangsa timaḥ wsi wras paḍat *lbag*u

23. l*a* *b* r labeḥ kasumba saprakāra ning dwal pinikul kalima bantal ing satuhān pikulpikulananya tlung tuhān ingsasī

24. ma tan knā de sang mangilala drabya haji saparānanya sadeçanya ndān makmitana ya tulis *mangailwi*

25. nan yapwan lwih kwaiḥnya sangkā irika panghīnghing iriya knāna ikanang sakalwihnya de sang mangilala sobāra haji tan

26. ahikana kunang ikanang mañambul mangapus mañawring mapahangan manglākha manguwar manahab manuk mamīsaṇḍung manga

27. manarub manula wungkuḍu mangdyun manglurung manghapū ityaiwamādi kapwa ya tribhāgān sadūmān marā i bhaṭāra

28. sadūmān sang makmitan dharmma sadūmān i sang mangilala drabya haji mangkana ikanang ajña haji panghing irikanang sambyawahāra

29. ha*na* ikaing mangasĕakan rakryān pagĕpagĕ(ḥ) i mahārāja çrī dakṣottamabāhubajrapratipakṣakṣaya mā su

30. mā wḍihan ragi yu 1 i rakryān binihaji parameçwarī mā su 1 mā 4 ken blah 1 i rakryan momahuma(ḥ) gurumbangi pūttara

Achterzijde.

1. mās mā 10 wḍihan ragi yu 1 rake hujung ḍa *mri* mas mā 10 wḍihan ragi yu 1 rake tagaran

2. dyaḥ bagal mas mā 10 wḍihan ragi yu 1 sang juru makabehan i kanuruhan juru kanayaka

3. n ring mangrangkpi sang ragagar juru lampuran ra ri *u*ñjalan ataṇda pu aḍo juru wadwā rare sang brat

4. lula sang rabaṇir juru mangrakit kāliḥ sang *tawi* sang labdha amasangakan *ranowa*wa kapwa winaiḥ pasĕka

5. mas mā 2 wḍihan ragi hlai 1 sowang sowang sang mapatih i pakaraṇān makabehan patih pamwat *maha*

6. ḍu *m*anghambĕn sang hiraṇya patiḥ kawangyan sang pārtha pinakāsthawira i pakāraṇān sang parujar bungkal kilung juru wanwa

7. *l*ya sang sanggama gusti sang rumput maṇiga sang loka manulisan sang prakasika amkan sang kbak juru bwa

---

22 sang*g*āning-sang*k*āning: 23 b -- ña; 26 mapahangan-ma*m*ahangan.

8. nta kapwa winaiḥ mā 1 wḍihan hlai 1 sowang sowang wahuta pa*n*bahan si bujiï wungkal raya si kucup pakambanga
9. si l*a*ka parujar patiḥ si lampuran si manghambĕn *brati* parujar kawangyan si r*u*ndā parujar
10. kapwa winaiḥ mā 1 wḍihan hlai 1 sowang patiḥ i hujung sang *jara* manghambĕn sang balupya*k* patiḥ mānak sang
11. pwa winaiḥ pasĕk mā 1 wḍihan hlai 1 sowang patiḥ i waharu mangharap babak puwahīja manghambĕn sang *karata* patiḥ
12. mānak sang hawang kapwa winaiḥ pasĕk mā 1 wḍihan hlai 1 sowang rāma tpi siring i kalanglingan ḍapu hyang tambir ibu
13. kalangan sang dili sang gnuk ibu ranḍungan sang wintang i tampuran sang *p*aman winaiḥ mā 1 wḍihan hlai 1 sowang rāma
14. i limus winkas sang hitam rāma maratā si *t*alanḍang kala*ng* pañjaraan i limus sang banḍi kula*sangi* i limus sang balan
15. winaiḥ mā 1 wḍihan hlai 1 sowang sowang nāhan kwaiḥ nira tlas sangsipta winaiḥ pagĕḥpagĕḥ mwang wḍihan mwang winaiḥ manaḍaha
16. kambang maparabant*i*n sahadhūpadīpākṣatādi pinratiṣṭa ta sang hyang tĕas tlas kṛtasangskāra inuyut rumuhun *ça tka* sira
17. tanamman cihnānyan mapatih kasīmānikaing i limus mwang ing tampuran simā punpunana bhaṭāra i prāsāda i sugiḥ manek ka
18. la rakryan kanuruhan dyaḥ mumpung tinu ( ) ta ikanang sawaḥ ing tampuran ikang samaparṇnaha i sang karmmanya sawaḥ ka
19. *w*āryyān tapak mā 1 kapangajyanan tapak mā 2 ku 2 kawarigan tapak mā 4 atamān tapak mā 2 kasusurajyan tapa
20. k mā 7 wariganya tapak mā 2 ku 2 mahāpiṇḍa tapak su 3 mā 1 ikanang maparṇnaḥ i sang karmmanya çeṣa tapak
21. su 3 mā 2 yatikā maparṇnaha de *ba*swacārwa i bhaṭāra pratidina mwang āsābyaya sakaparipūrṇnākna bhaṭāra *tamb*ak
22. *m*ah nurung parubungan pasajyan prakāra kunang asing umulahulaḥ ikaing sīma i limus mwang i tampuran nguniweḥ i
23. sugih manaik i dlāha ning dlāha jaḥ tasmāt kabwat karmmākmanya çirṇna bhasmībhāwā ya salwirning sarwwopadrawa tmu
24. nya ring ihātra parātra indaḥ ta kita bhaṭāra i çrī baprakeçwara brahmā wiṣṇu mahādewa rawi çaçī kṣiti jala pawana
25. hutāçana yajāmāṇākāça kālamṛtyu gaṇa bhūta sandyādwaya ahorātrī yama baruṇa kuwera bāsawa yakṣa

---

14 *sangi* — *padi*; 16 *ça tka sira* — *satkapira*.

26. rākṣasa piçāca rāma dewatā pretāsura garuḍa kinnara gandharwwa widyādhara dewaputra nandīçwara mahākāla nāgarā
27. ja wināyaka lor kidul kulwan wetan dikwidik i sor i ruhur sakweḥ ta dewata prasiddha mangrakṣang ka
28. ḍatwan çrī mahārāja ing bhūmi matarām umasuk i çarīra ning wang kabaiḥ tan kawnang tinahĕnan yan hana wwang
29. nya ya umulahulaha ikaing sīma i sugiḥ manaik i limus i tampuran nguniweḥ an lbu( )ya patyanantā
30. *me* patīya tarung ring adĕgan tampy( )i wiringan uwahi i tĕngĕnan ta wuh tĕhĕr
31. dagingnya ḍuḍuk hatinya sibittakan wtangnya *du*dulaka pahangnya wĕtwākĕn ḍalammanya

Eerste zijkant.

1. patukanning ulā bīṣa
2. panganannimg mong pulirakna
3. yam (pa-
4. raring) tgal alapanning glap
5. tanpahudan sampal(anning)
6. rākṣasa sisihanning wwil
7. sapawungwan
8. kuçikagarggametri kuruṣya
9. pātañjala suwuk lor
10. kidul kulwan wetan
11. i sor i ruhur sala
12. mbitakĕn i hyang kabaiḥ
13. (tibā) kan ing sāmu(dra) (ka)
14. lammakan ring ḍawu(han)
15. sang hyang dala(m er)
16. ḍuḍuta nning tuwiran sĕngha
17. panning wuhaya yata matya
18. na ikang wang anyāya upa
19. drawā ya ing dewata ta
20. tan tmu a sāma *grasṭhā*
21. liputannidhīra muliha
22. ingkanarakā tibā ring mahā
23. rorawa klāu de sang ya

30 me → *uma*.

24. mabala palun de sang kingka
25. ra pingpitu atayan bi
26. mbān *bāpa* ataya sangsā
27. ra sajīwakāla salwir

T w e e z ij k a n t.

1. lara hiḍapa
2. nya kelikingwang
3. kadadiyanya, mawūka tan
4. tĕmua sāma, wkasa
5. kan hawu kerir
6. mangkana tmahananika
7. ng wang anyāya umula(hu)
8. laḥ ikaing sīma nguni
9. weḥ an lbura ya ‖
10. ‖ oṃ namaḥ çiwāya ‖

XXXI.

Steen, afkomstig uit de residentie Soerabaja, thans op Minto-House in Schotland, vermeld bij Raffles History of Java II p. 59 (63, en Appendix met mystificatie-vertaling) en gedeeltelijk in facsimile afgebeeld bij von Humboldt, Kawi-Sprache, II pl. XI. Dit gedeelte werd uitgegeven door Cohen Stuart, Kawi-Oorkonden XXIX, waarbij men over dezen steen p. XV—XVII & XXIX raadplege, aan te vullen uit een brief van Prof. Kern, opgenomen in Notulen 1876 p. 98—100 (cf. Verbeek p. 224 sq.) Dr. Brandes deelde op p. 361 van den Catalogus mede te vermoeden, „dat de Minto-steen dagteekent van Çaka 846", en de formule *mangrakṣa kadatwan çrī mahārāja i mdang i bhūmi matarām* bevatte en liet zich in Notulen 1887 p. 67 aldus uit over den erop voorkomenden vorst:

„Waarschijnlijk acht ik het dat çrī içāna wikrama die op den Mintosteen als tweede persoon voorkomt, niemand anders is dan onze Mpu Siṇḍok. Ongelukkig is uit de photographische afbeeldingen, die mij ten dienste staan, niet op te maken, wat er tusschen *mapatih i hino* en *çrī içāna wikrama* gelezen worden moet. Het jaartal 846 Çaka van deze laatste inscriptie, zou met deze veronderstelling juist overeenkomen. Want neemt men de juistheid van deze veronderstelling aan dan ziet men sinds 841 Çaka, in welk jaar men hem als *rakai halu* in de vorstenlanden als derde persoon genoemd vindt, langzamer hand de belangrijker plaats innemen. In 846 Çaka toch vindt men hem alsdan onder een koning *Wijayaloka* als tweede persoon vermeld, terwijl in 851 Çaka hij zelf als koning (mahārāja) niet minder dan vier praçāsti's uitreikt" enz.

Onder het slot staat „(was get.) Ldn. V. $\frac{28}{5}$ 75". Wellicht ligt aan de transscriptie dus de op bovenbedoelde plaatsen in de notulen vermelde van Cohen Stuart ten grondslag, wat ook zou blijken uit het feit, dat de beide laatste cijfers van het jaartal later zijn ingevuld en de wijze van transscriptie niet de gewone van Dr. Brandes is.

Voorzijde.

1. *çiwamastu* sarwwa jagataḥ parahitaniratah bhawāntu bhuta āh

2. *doṣa praghātanāçāt* sarwwatra sukhī bhawatu lokaḥ

3. *Swasti çaka-warṣātīta 846 çrawaṇa-māsa tithi* catur-daçi çukla-pakṣa, wu, ka, ça, wāra, hastā-nakṣatra, wiṣṇu dewatā, so*bha*gya |

4. *yoga, irika diwasa ni ājñā* çrī mahārāja rakai (*pha*)ngkaja dyah wawa çrī wijayaloka nāmo*s*tungga tinaḍah rakryān, mapatiḥ i hino |

5. *çrī īçāna*wikrama, *umingsor i samgat* momahumah kālih maḍaṇḍĕr pu padma, anggĕhan pu kuṇḍala kumonakan ikanang |

6. *i sangguran waharu,* kabaih han tapak mas *su* halīmān susukan denīkanang punta i manañjung mangaran ḍang āryya |

7. *kya, mamang yanggu i, sĕpĕt dapu* jambang, kisik (kĕ?) *dapu* bhairawa, wasya, luking, bhaṇḍa, tamblang, ha *ang, wigĕr, dapu sat* |

8. *sari s, a* ( ) *i* bhaṭāra i sang hyang prāsāda kabhaktyan ing sīma kajuru gusalyan i man*añjung* paknānya *sīmangun ṇa* |

9. *umangakṣa ing samadanā* i sang hyang dharmma *ngkānani* çiwa catur-niwedya i bhaṭāra pratidina mangkana iṣṭa prayojana çrī mahā |

10. *rāja muang rakryān* mapatiḥ rikanang wanua i sangguran inarpaṇṇākan i bhaṭāra i sang hyang prāsāda kabhaktyan ing sīma kajuru gusalyan ing manañjung |

11. *mā i waharu parṇnahanya swatan*tra tan katamāna dening patiḥ wahuta muang saprakāra ning mangilala drawya haji ing dangū, miçra paramiçra wuluwulu |

12. *prakāra, pangurang* kring, paḍam, manimpiki, paranakan, limus galuh, pangaruhan, taji, watu tajam, sukun, halu warak, *raka*dut |

13. *pinilai katanggaran*, tapahaji, airhaji, malandang, lĕwa, lĕblab, kalangkang, kutak, tangkil, trĕpan, salwit, tuha dagang, juru gusali, |

14. *tuhānamwi, tuhan uñjaman*, tuhān juḍi, juru jalir, pamaṇikan, miçra hino, wlī hapu. wli wadung, wli tambang, wli pañjut, wli harĕng, pawisar, palamak, |

15. *pakalangkang, urutan dampulan*, tpung kawung, sungsung pangurang, pasuk alas, payungan, sipat wilut pānginangin, pamāwaçya, pulung pa |

16. *di, s'kar tahun, pan'rängan, panusuh, hopan*, sambal sumbul, hulun haji pamrĕsi watak i jro ityaiwamādi tan tamā irikanang wa |

17\. *nua çima i sangguran kewala* bhaṭāra i sang hyang prāsāda kabhaktyan ing sīma kajuru gusalyan i manañjung, atah pramāṇa i sadrĕwya hajinya kabaih |

18\. *samangkana ikanang sukha duhkha* kadyānggāning mayang tan pawwah, walū rumambat ing natar, wipati wangkai kābunān, rāh kasawur ing da

19\. *lan, wak capalā,* duhila*tan*, hidu kasirat, hasta capalā mamijilakan turuh ning kikir, mamuk mamumpang, lūdan, tūta |

20\. n, ḍaṇḍa kuḍaṇḍa, *bhaṇḍihalādi*, bhaṭāra i sang hyang prāsāda kabhaktyan atah parānani drawya hajinya, kunang ikanang miçra, mañambul |

21\. *mañang*wring *manglāka*, manguwar, matarub, mangapus, manula wungkuḍu, manggula, mangdyun, manghapu, mamubut, malurung, magawai |

22\. *runggi, payung wlū mo* ( ) *yi, a* ( ) *jąng*, magawai *kisī* manganamanam, manawang, man*a*(*ng*)*kĕb*, mamisanḍung manuk, makalakalā |

23\. *u* ( ) *u tri* ( ) *n drawya hajinya, saduman umarā i bhaṭ*āra, sadūman umarā i sang makmitan sīma, sadūman maparaha i sang mangilala drawya haji | ,

24\. *kapwa ikanang ma*sambyawahāra *ngkāna* ( ) *i* ( ) *hingan kweh*anya *anung* tan knā de sang mangilala drawya haji, t'lung tuhān ing sasambyawahāra ing sasi |

25\. *yan pangulang kbo* 40 , *w'dus* 80 *aṇḍah* sawantayan, ma*ngu*langan t'lung pasang, mangarah t'lung lumpang, paṇḍai sobuban, (wuw?), *paḍahi* t'lung tang |

26\. *kĕban titih saka* ( ) *ti*, *ṇda hawi sa*tuhān, ma*wa*dar palang pawadaran, *parahu* 1 *ma* ( ) *uhara* ( ) tanpatuṇḍāna, yāpwan pinikul dagangnya ka |

27\. *ddhyanggāning ma manguñjal, mangawari,* kapas, wung*kuḍu*, *w'si*, tambaga, gangsa,*wiṣā*, *pangat* pama*ja*, wayang, *t'nga*, bras, galu |

28\. *han, kasumba, saprakāra ning t sinĕmbal kalima wa*ntal ing satuhān· pikulpikulananya ing sasimang (·) kanang samangkana tan knāna de sang mangilala |

29\. drawya haji, *nya sa* ( ) *çanya, ndān mak'mitana* tulis· mangkai lwīranya, yāpwan l'bih sangkā rikanang *sapanghing* iriyang, knāna *çūta* l'bihnya de sang mangilala |

30\. irikanang kāla mangasĕākan *ing kanang* punta i *ma*nañjung pasak pasak· i çrī mahārāja pirak kā 1 w'ḍihan· ta |

31. *pis yu 1 rakryān mapatih* i *hino* çrī Içāna-wikrama inangsĕan pasak pasak pirak kā 1 w'ḍihan tapis yu 1 rakai sirikan pu *manira* |

32. *lyang sam'gat momahumah kālih* maḍaṇḍĕr, anggĕhan inangsĕan pasakpasak pirak kā 5 w'dihan yu 1 sowang sowang

33. tiruan *pu* *ta* *pu* hawang *wiwañcaya*, *pa*lu watu pu paṇḍamuan, halaran pu guṇottama, *pangkur* pu manguwil wadihati |

34. *pu dara*, *hujung* inangsĕān pasakpasak pirak dhā 1 ma 5 w'ḍihan yu 1 sowang, waharu rikang kālang pu wariga inangsĕ |

35. *ān pasakpasak pirak* *w'dihan yu 1 sam'gat* anakbi dhā 7 mā 8 kain wlah 1 sang tuhān i waharu winaih pasakpasak |

36. *pirak dhā 8* *tuhān i* wadihati *pu* miramirah *halapa* sang saddhya *tuhān* i makudur |

37. *i* wadihati sang *rawangu*, *manangga* sang *howangga*, *pangurang i makudur* sang *rañjĕl*, *manungkul* |

38. *pirak pasakpasak* w'ḍihan *ranya*

Achterzijde.

1.

2.

3. *mpung*, winaih pasakpasak mā 1 w'ḍihan yu 1 sowang sowang, sang tuhān *i pakaraṇān makabaihan juru kanayakān* |

4. i hino sam'gat guṇ*ungan pu* tun t*un*, *juru pañca*, rarai, sang *raguyu*, juru kalula pu wali, kaṇḍamuhi *sang gaṣṭa*, parujar *i si* |

5. ran hujung galuh i w'ka wir*idih*, i kanuruhan *sa* ( ) *kat*, i s'ḍa sang wipala, i wawang sang lang, i ma*ḍaṇḍĕr* sang *cakrāryyānggĕhan sang tu*

6. h*an* i tiruan sumuḍan ḍapunta sanggama, i *h*ujung sang pawa*du*kan winaih pasakpasak pirak *dhā* 4 mā 8 kinabaihanya, sang citrā la |

7. i hino pasakpasak dhā 2 mā 8 kinabai*hanya patih* kālih *wasah* sang kulumpang, kuci sang *rakawil* pasakpasak dhā 1 ma 4 sowang so |

8. wang, parujarnya pingsor hyang pas'karan pasakpasak pirak masowang-sowang *luma*ku manusuk i wadihati *sang* kamala, *luma*ku manusuk i *makudur* sang tama |

9. *i* su han sang ngastuti sang *balā* (bapra?), i tapahaji sang pacintān winaiḥ pasakpasak *dhā* 1 wḍihan yu 1 sowangsowang, patih i *kanuruhan* *ta*

10. patih i hujung sang kahyunan, patih waharu sang nila, patih i tugaran sang mala, patih samgat i waharu sang gambo, patih pangkur sang mangga sa(ng) rangga winaih pasakpasak *dhā* 1 w'di |
11. han yu 1 sowang-sowang, patih lama ran sang prasama, pasakpasak pirak mā 8 w'ḍihan hlai 1 parujar patih si manohara *pasakpasak* dhā *1* w'ḍihan *yu 1* parujar patih i *ka* |
12. nuruhan si *ja* si rambĕt, parujar patih i waharu si *wal* si *tañjak* si *caca*, pasakpasak pirak mā 8 w'ḍihan hlai 1 sowang-sowang, *wahuta* i waharu si *ba* |
13. lu syag si *kĕ*ndul, tuha kalang, winaih pasakpasak *dhā* 1 w'ḍihan yu 1 sowang-sowang, pilunggah si rāji, si w*an*tan, piṇḍa *ti* w'ḍihan hlai 1 |
14. sowang-sowang, rāma t'pi siring milu pinaka sākṣī-ning manusuk sima i tugaran gusti si lakṣita, tuha kalang si yogya, winaih pasakpasak pirak |
15. mā 8 w'ḍihan *yu* 1 sowang-sowang, i kaja*tan* i pacangkuan si sur*ū*, i ḳ'ḍi-k'ḍi si paha(ng?) i *bu*ngkalingan si *tiñjo*, i kapatihan si pingul |
16. *i da* si tambas winaik pasakpasak pirak mā 3 sowang-sowang, *patih i* wunga-wunga pirak mā *ri pa*panahan win'kas si mang*jawat*, i *ka* *r*, *kulamati* si |
17. *k*aṇḍi i tampur si *ded*eran winaih pasakpasak pirak mā ? sowang, si *mak* si kĕsĕk si *wuda*lū si kudi, matĕtĕ ( ) n si luluk winaih pasakpasak pirak |
18. mā 4 wḍihan hlai 1 sowang, *awa*kol si lulut, si *sat*, si hirĕng, winaih w'ḍihan hlai? sowang, wayang si rahina pirak mā 4 w'ḍihan yu 1 sang boddhi, *sang mārgga*, wi |
19. naih w'ḍihan yu 1 sowang, i t'las ning mawaih pasakpasak muang w'ḍihan i sira kabaih pinarṇnah ikanang saji i sang makudur i sor ning witāna, mangārgha ta sang pinaka wiku |
20. sumangaskāra ikanang susuk muang kulumpang, maṇḍiri ta sang makudur mangañjali i sang hyang tĕas malungguh i sor ning witāna, mān dlan pāda, humarĕppakan sang hyang tĕ |
21. as, masinghal w'ḍihan yu 1 tumūt sang wadihati, lum'kas sang makudur manggayut manĕtĕk gulū-ning hayām, linaṇḍĕssakan ing kulumpang *ma*mantinga |
22. kan han tlū ing watu *si*ma mamangmang manapathe saminangmang nira dangū, i kat'guhakna sang hyang watu sima, ikana līngnira, īndah ta kita kamung hyang i waprakeçwara a |
23. *ga*sti mahārĕṣi pūrwwa-dakṣiṇa-paççimottara maddhya ūrddham-adhah rawi çaci kṣiti jalapa*t*ara hūtāçana yajamānākāça dharmma ahorātra sa |

24. *ndhyā hrĕdaya*, yakṣa rākṣasa pisāca pretāsura garuḍa gandharwwa catwāri lokapāla, yamawaruṇa kuwera wāçawa, muang p*a*tra dewa |
25. *ta pañca* kuçika, nandīçwara, mahākāla ṣad-wināyaka nāga-rājā durggādev*ī* catur-āçra, *ananta* surendra ananta hyang kāla-mrĕtyu |
26. *gaṇa bhūta* kita prasiddha mangrakṣa kaḍatwan çrī mahārāja *i m'dang* i bhūmi matarām· kita umilu mararira umasuk ing sarwwa |
27. *sarīra*, kita sakala sākṣī-bhūta tumon madoh lāwan mapare, ring rah*ina*, ring w'ngi at-*r*ĕngêkan· ka ike samaya sapatha sumpah pamangmang ma |
28. *mi ri kita hiyang* kabaih, yāwat ikanang wang durācāra ta*n* *mā*gum tan mak'mit· irikeng sapatha *sin* ra*h*akan sang wah*u*ta hyang kudur, hadyan *hulun* matuha ra |
29. rai laki-laki wadwan, wiku gr*a*hastha muang patih wahuta rāma asing umulahulah ikeng wanua i sangguran, sima inarpaṇākan· nikanang punta i mana |
30. *ñjung* i bhaṭāra, i sang hyang prāsāda kabhaktyan ing sīma kajurugusalyan, i dlāha ni dlāha wa*w*aka taya *ngu*niwaih yan *da*wata sang hyang watu sīma ta*s*māt ka |
31. *bwat kar'ma*knanya, patyanantā taya kamung hyang deyan tat patīya, tat tanolīha i wuntat, ta tinghala i likuran, *ta ung* ingadĕ*gan* tampya |
32. l· i wirangan, tutuh tuṇḍunya wlah kapāla-nya, *s'b*itakan· w'tangnya rantannusunya w'tuakan ḍal'manya, ḍuḍuh· hatīnya pangan dagingnya inum· rāhnya tĕhĕr pĕpĕ |
33. *da*kan· w'kas*a*kan· prāṇāntika, yan para ring alas panganan *ring* mong, *patuk* ning ulā pulīraknaning dewa-manyu, yan para ring t'gal· alappan ning glap· sampalan ing rākṣasa, |
34. *dening wunggal* si pamungguan, *rĕngĕ* ta kita kamung hyang kuçika gargga metrī kuruṣya pātāñjala, suwuk lor suwuk kidul suwuk kuluan· wai |
35. tan, *bu*angakan ring ākāça, salambitakan i hyang kabaih, tibākan ring mahā-samudra, klammakan ing ḍawahan alappan sang *dalam-mer dū* |
36. *dutani tangiran* sanghapaning wuhaya, ngkānan matya ikanang ngwang anyāya lum'bur ikeng wanua sima i sangguran i sangguran upadrawāng ri dewatāgrā*ṣṭa liputana* |
37. ḍira muli*ha ring ka*naraka, tibākan ing mahā-rorawa klan de sang yama-bala, palun de sang kingkara, pipitwa atayan bimbān *bā* ataya, sang |
38. lara sajīwakāla, salwir ning duhkha pangguhanya sa*rūpa* ning lara

hiḍapannya makeli*t* ning ma*ng*çan *k*adadyananya, awûya tan· ta*mm*a angsāma *w'tu*akan· hawu kairir mangka |

39. nā tmahana nikanang ngwang anyāya *lum'hur*· *i*keng çīma i sangguran, i t'las *sang* makudur man*us*uk masal*inta* sira kabaih *tamba* malungguh ing t'kan· *parek tumût* krama sa *(sang?)* |

40. *hana ning* kai patiḥ wahuta rāma kabayan muang rāma t'pi siring kabaih, matuha manwam lakilaki wadwan kaniṣṭha-maddhyamotama, tanpānakantan, umīlu manaḍah ring pa |

41. *glaran ki* n gu n inangsĕan s'kul *daṇḍananihiniru an* kla-kla ambilambil, kasyan litlit t'las aranak sangasangān āryya rumbaru |

42. *mba*(*h?*) *k*ulangan *tetil*(ā?) tumpuktumpu*k* *hasin* bilunglung kaḍiwas h*u*rangk*ayan* layalayar halahala han wigang i *jaring* |

43. *piṇ*ḍa ata*tmi*pihan, piṇḍa *gangan* ing n n pra*kāra* anaḍah ta sira kabaih, ya*jā* *o* manginum· siddhu, ciñca kila |

44. *tiga sowang*, *winuwuhan* tambal ī *dwadwal*, ka*p*wa ma*n*alarmalari *taju*, s'kar |

45. *k*abaih *ti pramu* çrī mahārāja, muang rakryān *di* *i* manambah mangi |

Z ij k a n t.

1. hasta sampun sang*kapa* ika |
2. *lekan* lungguh *muwah pira* |
3. *t*ambal *li*narīhan |
4. m t bang *lû* *linarīhan* *w* |
5. *m*at'lasan sira kabaih ka *muki* , *i* |
6. suma , ika*h*lammanya gumanti ik*a* |
7. i sangguran· ikanang pun*ta i manañjung* |
8. lāwan *samy*opāra ikanang *susukan* |
9. i winaih manaḍaha, ikanang ma*ba* o |
10. si luhut si spat si hira *kapwa* |
11. *nto*nakan guṇa-nya, irikanang |
12. ta sira wayang mangaran |
13. *han* krama nikanang susukan sīma *i sa* |
14. *ngg*uran, sa*mp*un samprayukta, likhita |
15. citra-lekha i h*in*o lakṣaṇa. —

Aan het begin der inscriptie teekent Dr. Brandes aan: „Hier kan slechts oṃ of dgl. of niets staan, want het vers (een Aryā) begint met Purahartṛ of Tripuraharā (l. ra) nidhānāt".

De cijfers 40, 6 en 5 in voorzijde regel 25, 31 en 33 staan in oud-Javaansche karakters in de transscriptie; evenzoo het cijfer 4 in achterzijde regel 6 en 7.

XXXII.

Steen, afkomstig van Tandjong Kalang (afd. Berbek, res. Kediri), zie Verbeek p. 255 sq. Sinds 1889 (Notulen p. 33, 63 sq.) als D 66 in het Museum te Batavia; abklatsch Oudheidk. Bureau no. 388 en 476.

1.
2. ‖ oṃ awighnamastu namo
3. namaḥ swāhā ‖ swasti çakawarṣātīta 849
4. phālguṇamasa tithi pañcami çuklapakṣa, wu, wa, wṛ,
5. wāra wuku tolu dakṣiṇa deça kṛttikānakṣatra wiska
6. mbha yoga, dahana dewatā, irikā diwasa rake guṇungan dyaḥ muata
7. n, ibu dyaḥ bingaḥ sumusuk *pibang* wanua ikinawĕ watĕk kadangan, kunang matangya
8. susukya çīma potrakā kalilirana ni sanak nira *jaga* tanilua sawuang hanak
9. dyaḥ bingaḥ ing *waṣa* āpatan çīma rakryān lakilaki ikāng sīma, tlas ta ya inarpa
10. nākan i taṇḍa rakryān kabaiḥ pinawuatakan *per* suku muang skar mā su 5 i rakryān mapatiḥ
11. pu siṇḍok içāna wikrama pinakasopānanirarpanambaḥ samgat momahumaḥ anggĕhan pu kuṇḍala . . .
12. mgat laṇḍayan pu *wudya*, sinan*th*a ta pua sambaḥ nira mangangsĕakan ta *ya* pagĕḥ pagĕḥ ri çrī mahārāja çrī wawa
13. rakai sumba mās

XXXIII.

Deze transscriptie is ontleend aan een steen afkomstig van Djedoeng, later staande te Bangsri en vervolgens overgebracht naar het controleurserf te Modjosari, zie Notulen 1888 p. 46 en Verbeek p. 243 sq., 246; de steen staat daar volgens Rapp. 1907 p. 86 sq. ook thans nog en is rond afgedekt, zich van boven naar beneden een weinig versmallende, met een klein voetstuk (uit één stuk met den beschreven steen), hoog 1.95 M., grootste breedte 1.15 M. Een abklatsch wordt vermeld Not. 1888 p. 83, thans Oudheidk. Bur. no. 142, 143 en 265; een facsimile Not. 1887 p. 67. Dr. Brandes deelt omtrent deze inscriptie Not. 1888 p. 83—85 o.m. het volgende mede:

„Het opschrift, waarin men den datum, — of het moest zijn dat er meer dan één datum in voorkwam, — ergens in het midden aantreft, zooals meer wordt gevonden, bijv. op den steen van Bakalan e. a., is van Çaka 8.8 (*iri-*

7 *pibang* — *ikang*; 9 *waṣa*—*lapa*; 10 *pinawuatakan* *sinawuatakan*.

kanang kâla çakawarṣatita 8.8 *kârttikamâsa*). Het cijfer, dat het tiental uitdrukt, is niet te onderscheiden. Na de eerste 8 eindigt juist een regel, zoodat .8 op den volgende kwam te staan. Op den abklatsch is van .8 slechts de 8 duidelijk. Ik geloof evenwel dat met vrij veel zekerheid gesteld mag worden dat het ontbrekende cijfer een 4 moet zijn geweest. Elders toch leest men den naam van Mpu Siṇḍok, zooals reeds door mij t. a. p. Not. werd opgegeven, en wel in dit verband: *kabeh tanparabyaparâ atah irikang wanua* (*ontbreekt smalle zijde*) *de rakryan mapatih pu Siṇḍok Çrî Içânawikrama, inadigan taṇḍa rakryân ri sirikan dyaḥ Amarendra . . . likhitapatra* (*ontbreekt smalle zijde*). Dit doet zien dat Mpu Siṇḍok Çri Içânawikrama toenmaals nog *mapatiḥ* was, wat zijn moet vóór Çaka 851, en daar hij ook op den Minto-steen, zooals reeds elders door mij verder werd opgegeven (zie t. a. p.) nog als *mapatih* voorkomt, en het jaartal van dezen steen vermoedelijk Çaka 846 is, verder in 841 Çaka Çri Dakṣottamabâhubajrapratipakṣakṣaya koning is, en deze in dien tijd een *mapatiḥ* heeft van een anderen naam, rest er slechts hier, zooals reeds werd gezegd, te lezen Çaka 848, wat op zijn beurt een indirecte bevestiging wezen zou van de lezing van het jaartal van den Minto-steen.

In het opschrift op dezen steen van *Modjosari* (= *Bangsri* = Djĕḍoeng) treft men een serie bergnamen aan, waarvan de godheden in het eedformulier worden aangeroepen, op een soortgelijke wijze als men dat vindt in de naar mijne meening inauthentieke oorkonde No. II in Cohen Stuart's Kawi oorkonden, maar ook dit gedeelte zal slechts fragmentarisch kunnen worden ontcijferd. De namen Susuṇḍara, Mḍang en Marapi (zóó, en niet Marapwi zooals men bij Cohen Stuart leest) en anderen, bijv. Kuñjatan (bij Cohen Stuart Kujatan), Sumbi, konden reeds worden gelezen. De volgorde schijnt eenigszins anders te zijn, en men schijnt er aan te treffen die in oorkonde No. II niet voorkomen, wat wellicht ook een reden wezen mag tot de veronderstelling, dat er hier ontbroken zullen hebben die dáár wel worden gevonden.

Blijkens het genoemde facsimile is dit opschrift een vrijbrief uitgereikt aan een desa Kambang çrî, wat ik op den abklatsch nog niet heb kunnen nagaan".

Gelijk men zien zal, klopt het jaartal hierboven gegeven niet met dat der transscriptie, wel echter het citaat met Siṇḍok's naam. Opgemerkt kan nog worden, dat er een tweede steen van Modjosari geweest is (Verbeek p. 246), sinds 1880 verloren gegaan (Not. p. 90 cf. 1889 p. 11, 25 en 44).

1. ntara, pingpitwanpajanma tanmānuṣa janma tirunya salwīraning cmar, taktak, lakai, wdit, li*ntaḥ* nta dadyananya, yāpuan mā
2. nuṣa janmatirunya tan paripūrṇna dadinya, wikĕtarantana wuḍuga, wungkuka, wĕala, dimpeya, *k*ilinga, wutā, tulya, *j*ayna, marapina, hayā
3. na, judana, sawijilnya sakeng garbhbhā wāsa an pangguhang janma mangkana lwirnya līng sang wahuta hyang wadihati makudur awaju k*ta*

1. kan *çapatha* i samakṣānira kabaiḥ, ya *t*anya deyanira kabaiḥ tanparabyā rā ataḥ irikāng wanua
2. de rakryan mapatih pu siṇḍok çrī içānawikrama, inadigan taṇḍa rakryān ri sirikan dyaḥ amarendra citralikhita patra

oṃ

1. ‖ oṃ namaççiwāya ‖ swasti çakawarṣātita 80. kartikamā sa ti | thi dwādaçi kṛ(ṣṇa)pa |
2. ḳṣa wu po wāra tatkāla pu *bha ra* maniçra gu saanakbi muang kakanira pu *dati* kaki ni a mwattan rĕk
3. sama sīmagatra i can çrī tatrasakṣi samgat *wadihati* *rikang kāla* sang a( )yu( )anak wanwa i tu
4. mangambil saji sira pirak lima tahil wḍiḥhan rangga yu 1 kwo 1 mas pada 1 ta( )pu ḍamās wa
5. anak wanwa i wḍah ha n pirak satahil wĕḍiḥhan yu 1 sang samagat makudur pu sarmma t anak wanwa i
6. du poḥ watak pang*ku* du poḥ satuhan i makudur i *je* pu ma anak wanwa i pulung wa k makudur wadi
7. hati paḍampita a nak wanwa i paṇḍamuan watak wadihati sang tuhan i *wadihati* sa wila pu ra anak
8. wanwa i mirahmirah wa tak wadihati samgat lampi saji ri sira pirah kārna sapa ( ) wḍiḥha n yu 1 patih pu
9. na anak wanua i mi ra wa saji ri sira pirak karua sapa ( ) wḍiḥhan yu 1

XXXIV.

Steen, staande in desa Blota (afd. Modjokerto, res. Soerabaja); in Rapp. 1907 p. 71 beschreven als „staande op een voetstuk, uit één stuk, hoog 1.47 M., breed 1.08 M., dik 0.33 M. tot 0.37 M., dakvormig afgedekt. De steen was oorspronkelijk besneden met oud-Javaansch schrift, op voor- en achterzijde, niet op de dikte-vlakken. Slechts enkele regels zijn daarvan nog zichtbaar". Een abklatsch wordt vermeld bij Verbeek p. 235; Oudheidk. Bur. no. 535.

Hoewel ongedateerd is ook deze steen hier opgenomen, daar hier Mpu Siṇḍok als mapatiḥ genoemd wordt.

1. nikanang miçra parāmiçra wuluwulu, i
2. mangantapantapakan pina
3. tlas ḍālang sanmatā rakryān mapatiḥ i hino
4. sa pasakpasak cihnani rakryān mapatiḥ ri
5. rakryān sang kna ring pasĕkpasĕk, rakai sirikan dyaḥ amarendra, rakai wka dyaḥ balyang inangsĕan

6 satuhan-situhan; XXXIV 3 ḍālang-ḍāgang.

6. maḍanḍĕr pu padma, anggĕhan pu kuṇḍala winaiḥ mā su 1 mā 4 wḍihan yuga 1 wa amrā hawa
7. nta *ti*p, talimpiki pu dhanuka, manghuri *li*ḥ pu *sa*ṇḍamuan, muara winaiḥ mās 4 wḍihan yu
8. mgat wadihati pu dinakara, akudur *mang*jayanta, winaih mā 1 wḍihan yuga 1 , halaran sang halang pa*hung*
9. winaiḥ mā su 1 mā 4 wḍihan yuga 1 sowang, rakryān bawang mapapa*r* dyaḥ sahasra, makawanua ikang panggumulan inangsĕa
10. kā 2 su 7 wḍihan yuga 5 sang tuhān i bawang, inangsĕan pasĕk-pasĕk, juru kanayakān tlu, pamgat wrikwrik sang rahi
11. muang rakai panangkilan, samgat lua sang kiraṇa, tuhān ning lampuran pāt, dyaḥ dedu (*of* udadu) dyaḥ salir, rakai pawan, rakai

Onderzijde.

1.
2.
3. ri *papahan* kabaiḥ lwir nikang mās pawaih ri sang çala*k*a mu*m*aḥ *ma* i
4. nga taṇḍa sangaran *wi*ṇu, sang wagal sang bu lumpang samangkana kwaiḥ nira tuma(rima)
5. muang *ta* n, muang ha mpaḥ nipilalān mā su
6. sawaḥ ka *mamgādĕ*gadĕgan sangaputah, anung rāma tpi siring hinanākaning mahā
7. mā 1 wḍinan yuga 1 i pu*d*u ramarāma winaiḥ mā 1 wḍihan yuga 1 i sasap rĕnĕb
8. wangkul ka*t*al catur winaiḥ mā 1 wḍihan yuga 1 i katiḍur glut *w*arit, winaiḥ mā 1 wḍihan yuga
9. ninggay winaiḥ mā 1 wḍihan yuga 1 i punḍuyan ru*b*ilagya, winaiḥ mā 1 wḍihan yuga 1 i brat ḍanu
10. han yuga 1 nāhan kwaiḥ nira rāma tpisiring pinakasākṣī nimangngaryya singkaruhun samgat momahumaḥ i
11. pātra citralekha i hino samgat matĕngĕr winaiḥ mā su 1 mā 4 wḍihan yuga 1, prataikaningaranikanang rāma i
12. n sumambahakan anugraha rakryān mahāmantri rakryān mapaṭiḥ çrī içānawikrama mpu siṇḍok, muang rakryān
13. mapapan dyaḥ sahasra, parujar si salpang pangantyan rindung, ñciran pramukha, muang astrinira i bu

14. t wangi nohan rowangnira manambaḥ i rakryān bawang mapapan, kunang yan hana patiḥ wahuta nāyaka pa

15. ya umulahulaha ikanang tlas anugraha rakryan mapatiḥ muang rakryān bawang, irikanang rāma i panggumulan mne hlam

16. knāna ya nigraha mā kā 5 su 1 muang salwir ning pañcamahāpātaka pangguhanya i sahasrajanmāntara ‖ o ‖

XXXV.

Steen, blijkens Hoepermans bij Verbeek p. 178 te Gata nabij Prambanan gevonden, sinds 1868 (Not. p. 60 en 67) als D. 36 in het Museum te Batavia. Afgebeeld bij van Kinsbergen foto no. 237 (cf. Not. 1885 p. 31); abklatsch Oudh. Bur. no. 214, 216 en 217. Het jaar 693 Sañjaya, waarin deze oorkonde is gedateerd, door Dr. Brandes op ± 850 gesteld, zal volgens Rapp. 1911 p. 14 wel tusschen 832 en 841 Çaka liggen. Dr. Brandes beschrijft dezen steen aldus in den Catalogus (p. 384 sq.): „Fragment van een steen, van onderen schuin afgebroken, met rond hoofd. In overdwarsche doorsnede is de steen van achteren in het midden dikker dan aan de zijden, daar de achterzijde in een uitstekenden stompen hoek is gehouwen. Zwart. Poreuze bazalt. Op de voorzijde 32 regels (waarvan de ondersten slechts half te lezen) in oud-Javaansch schrift van Midden-Java. In 1864 door N. W. Hoepermans gevonden in een moeras bij de desa Gata (zuidelijk Prambanan), van daar overgebracht naar Tandjong Tirta, en later door Raden Saleh aan het Museum geschonken. Hoog in het midden 60, aan de zijden 52; breed van boven 43, beneden 47; dik 22.

Begint *swastha sa(m)wat çrī sañjaya warṣātita 69.* (?). Praçāsti van Çrī mahārāja Dakṣottamabāhubajrapratipakṣakṣaya çrī. . . . nggawijaya. De begunstigde is de dharmma kawikuan i Timbanan wungkal, waarvan de rechten bevestigd en vermeerderd worden. Genoemste *kawikuan* schijnt een klooster te zijn geweest, waar voornamelijk een godin (*bhaṭāri*) vereerd werd. Eigenaardig is dat het woord *swatantra*, alsof het nog vreemd klonk, in dit opschrift verklaard wordt, n.l. *swatantra ngaranya tan pinarabyāpāra deni* enz. Boven het opschrift leest men:

O ṃ n a m o r u d ṛ a d u r g g e b h y a ḥ s w ā h ā

1. ‖ swastha sa(ṃ)wat çrī sañjaya warṣātita 693 palguṇa māsa tithi dwitī

2. ya çukla pakṣā paniruan pon wṛhaspati wāra uttarabhadrawā

3. danakṣatra, ātib(u)ddha dewatā, çobhanayoga, irikā diwasa ni ā

4. jña çrī mahārāja, dakṣottamabāhubajrapratipakṣakṣaya çrī . . .

5. nggawijaya, tumurun i rakryān mapatiḥ i halu, sirikan, wka, muang rakryān gu

6. runwangi, muang i samgat tiruan kumonakan ikanang ḍarmma kawikuan i timba

7. nan wungkal pahatĕguhan çāsananya umuhe swatāntra, swatantra ngaranya ta

---

3 atib(u)ddha — adib(u)ddha.

8. n pi narabyāpāra, deni saprakāra sang mangilala drabya haji kabaiḥ pangkur tawān
9. tirip manghuri kring, paḍĕmmapuy, maṇiga, lca, malandang, pakalangka(ng), tapahaji e
10. rhaji, mangrumbe, tuha gusali, tuha dagang, tuhān huñjamman, tuhān *kulak*
11. uṇḍahagi kḍi, paranakan, tuhapadahi, widu mangidung han sambal
12. sumbul pambṛṣi, hulun haji, pinghai wahuta rāma, ityewammādi
13. nahanyakārani tan tumamā maminta drabyahaji rikanang kawikuan i timbanan wu
14. ngkal kunang parṇnahani sukhaduḥkhanya ḍaṇḍakuḍaṇḍa maṇḍihālādi
15. bubul masabyabahāra i salwāni cayāni tambak bhaṭārī i heng
16. i jro tūt pi makulilingan *nayajava* paraṣikamlir masi
17. ataḥ pramāṇā irikā kabaiḥ yāpnannikāng *napwi* mahyu
18. nnan watu mahābhṛtya ataḥ parṇnahanya hanungguanama
19. ta kaluiranya kunang sukhadu(ḥ)khanya angça pratyangçādi
20. hañya bhaṭāri parānanya satngaḥ satuhānan *satuhānan*
21. hāra bhaṭāri ataḥ manā bubulan kabaiḥ mangkana
22. ja i rakryān mapatiḥ katagiḥhakna pakarmmaṇya kabaiḥ
23. n ba

XXXVI.

Steen van onbekende afkomst (volgens conjectuur van den Heer Rouffaer in Notulen 1909 p. LXXVIII van Tadji bij Prambanan), thans als D. 6 in het Museum te Batavia, abklatsch Oudh. Bur. no. 168, 169, 180, 205, 207—209, 334; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2983 (Cat. Juynboll p. 232). Aangaande de dateering zie de vorige inscriptie. Dr. Brandes geeft in den Catalogus (p. 373 sq.) de volgende beschrijving:

„Dakvormig boveneinde en eenigszins gewelfde vlakken. Zwart-blauw. Hoornblende andesiet. Weinig beschadigd. Vier zijden beschreven met oud-Javaansch schrift van Midden-Java. Voorzijde leesbaar 38 regels, achterzijde 31; op ieder der smalle zijden één regel overlangs. Aan de voorzijde bovenaan vindt men tusschen de syllabe om, die het stuk als het ware kroont, en het eigenlijke opschrift nog eenige woorden, die echter veel geleden hebben. Afkomst onbekend. Hoog in het midden 102, aan de smalle zijden 89; breed van boven 50, van onderen 42; breedte der smalle zijden 8.

Çrī Sañjaya-warṣā 694. Het stuk is in een zeer onduidelijke taal en eigenaardig gespeld. Oorkonde waarbij, zooals het schijnt, door Rakryan i Sigaḍiri (?) de banua ni Taji gunung tot sīma wordt verheven, omdat daar vroeger çrī Sañjaya gelegerd was geweest (*sang hyang wungkal sīma susuk kulumpang çiniwi ri tarub ngüni çrī Sañjaya naranāttha haji bali tua çrī Lowanna*). De steen schijnt oorspronkelijk te zijn opgesteld op een sawah (*dii ni sawah*).

De volgorde is vermoedelijk voorzijde 1—35, achterzijde 1—30. In de overige gedeelten op de voor- en achterzijde en op de beide zijvlakken wordt verhaald, welke kosten er gemaakt zijn voor het feest, wie getaṇḍakt heeft, welke getuigengiften er geschonken zijn enz., doch dit alles zeer beknopt. Dat de Ḍihyang (Dieng) vermeld wordt, werd reeds medegedeeld in Tijdschr. Ind. T. L. en Vk., XXXI, 250".

Voorkant.

4. oṃ namaççiwāya namo buddhāya ‖ o ‖ swasthā çrī sañjaya warsā 694 posya
5. māsa tithi tritīya kṛṣṇapakṣa tu u bu wāra irikā mūlaprathamanikai banua ni taji gu
6. nung sinusuk ṣīma dai rakryan mahāmantri muang rakryan gurumwangi muang samgĕt
7. lua anung ayam tĕhas ngūni an sinimma ikai banua pu ḍapit ana
8. k wanua i paṇḍamuan watak wadihati ana jurujuru i sira sang hadyan si ra
9. raḥ ataḥ watak wạdihati muang sang hadyan halarran pu ḍanada anak banua
10. i paṇḍamuan watak wadihati makalambi haji pangurang miraryāyām tĕhas
11. sang hadyan buangĕn anak banua i gunungan watak tangkillan sang ilu um(u)
12. yutti sang hyang bungkal sima susuk kulumpang dū ni sawaḥ samgat makudur brada ana
13. k banua i waju poḥ watak makudur ana sira jurujuru i sira sang hadyan da
14. wa anak banua i ratĕguḥ watak khamĕhas sang adyaḥ aṇḍyāngin anak
15. banua i kahangattan watak khamĕhas ataḥ bara i samĕgat
16. makudur sang umilu umuyutti sang hyang bungkal sīma susuk kulumpang dyaḥ raṇḍĕ
17. anak banua i lingai watak makudur bungkal tpat dū ni du(wĕg) nikai
18. banua an sinima pu saranna anak banua i ngulu kabikuan ri tangkillan wa
19. tak tak tangkillan ataḥ yāpuan hana drohaka umulaḥhulaḥha ikaing
20. sima panganugraha rakryan i sigaḍiri pinghay wahuta i wungkal tpat maka
21. beḥhan dlāha ni dlāha i wka we*t* sang pinghay buara tan tammua pha
22. llani jarin guna ngimiweh tka ikāng umulaḥhulaḥ ikaing sang
23. hyang sīma susuk kulumpang āpan huwus sapa*tth*a sang wahuta hyang mūang sang ma
24. kalambi haji jarin mangkana sang hyang wungkal sīma susuk kulumpang
25. çiniwi ri ta*rab* ngunı çrī sañjaya naranāttha haji bali tua çrī lowanna mū

26. aḥ ngunikana ha-an i sira panggiḥ anak wanua i poḥ watak pal
27. muwaḥ juru ni lampuran pu jaya anak banua i galagaḥ watak *khino*
28. mūwaḥ juru banua raray sang bulibak anak banua i guwa watak khino
29. mūwaḥ pinghay mānak sang hadyan ayuḥ anak banua i trirawa mūwaḥ paru
30. jar niru pu laka mūwaḥ pinghay i jro turus sang dyan mali mūwaḥ sang hadya
31. n kalang anak banua i trirawa muwaḥ i trirawa pu madhya m(u)waḥ pinghay i jro
32. turus sang hadyan lwaḥ watu anak banua i wuatanimmas parujar ni
33. ru pu rinu mūwaḥ rāma kabayan i sawangan pu kura mūwaḥ pu mūwaḥ
34. pu anting parujar rāmanta i sawangan si basini mūwaḥ magalaḥ i sawangan si
35. bala mūwaḥ wahuta i sawangan si ca mūwaḥ binkas i sawangan pu
36. piṇḍa ni byāyanta irikāng susukkan sīma wualang kati ma
37. hisa 4 pāja 4 wḍus 1 citralekha sang rudra anak banu
38. a i *pūja*

Achterkant.

1. paranakkan i wuattan sang wulu payang
2. *wuñjang* mūwaḥ wahuta i jruk çrī pu danta mūwaḥ i jruk çrī pu bajra mūwaḥ pu sakti gusti i jru
3. k çrī winkas pu tiring rāma maratā i jruk çrī pu kewala mūwaḥ parujar rāmanta pu
4. amboḥ mūwaḥ pilunggaḥ pu mala mūwaḥ pu wodya anak banua i bangkal mūwaḥ
5. pu asiki watak khino muwaḥ tuha paḍahi pu drengo anak banua i hulu
6. wanua mūwaḥ arawanasta anak banua i bawantan mangl*u* pu kinang anak banu
7. a i wuattan çrī sima angas*ĕ* i ḍihyang muwaḥ patinḍiḥ anak banua i hij*o* si
8. ma angasĕ i talun atari si kutil jajamāna pu natha anak banua i mu
9. ngga watak tangkillan mūwaḥ sa sukha anak banua i tumurun mūwaḥ sang ha
10. dyan bisañja padanmapuy sang hadyan dumma anak banua i parahita ataḥ wa

11. tak talu mūwaḥ sang hadyan mahintu i susuḥhan pu siga mūwaḥ kaki udiḥ pṛ
12. ttaya i wungkal tpat sang saranggang ana(k) banua i layang watak layang mūwaḥ pṛttaya
13. wayang kappi sang hijo mūwaḥ kalang i hulu wanua pabhumi mūwaḥ pu tole
14. anak banua i bakal muwaḥ i sigi pu galini i sukun pu susū kalang i
15. ruṇḍungan pu lima i wuattan ni mas pu sagu i tambak haji pu asti i kahu
16. rippan pu dhara i ramwi pu tirip i tugu pu bahas watu wiri pu garu i tla molih pu
17. çṛñcang i gawantan dyaḥ gundyang kalang i seser pu dhara binkas i seser
18. pu sita binĕkas ruḍungan pu subhā winkas i hurantan pu isuk i salambaya
19. n pu wagay i sibunnan pu angkan juru ni haliwat pu rati i susuḥha
20. n mūla pu ile anak banua i wuattan çrī raja sampag lua
21. sakweḥ ning mangilala drabya haji kabaiḥ tapa haji kadut pangurang parana
22. kkan hiñjamman kḍi walyan tuha paḍahi paṇḍay arawanasta kutak ka
23. pur ittewammādi saprakāra sang mangilala drabya haji kabaiḥ tan tu
24. mamā irikaing banua i taji gunung muang ramanta kabaiḥ āpan sampun ya ina
25. nugrahān dai rakryān mahamantri muaty (?) rakryan momaḥhomaḥ guruba
26. ngi muang samgat lua kunang yāpuān asing sira mangilala drabya haji
27. muang cimannāta ya irikai sapawkas samgat lua irikata *tḍāmmatannā*
28. sang mangilala drabya haji syanganta ḍ( )mma mangawaitanna rowangngantāmana
29. mbaḥ i rakryan kāliḥ muang samgat lua āpan mangkana pawkasnira ri kitta ḍram
30. ma ri taji gunung makabaihhan o o o kalima pu galaḥ gaḍing lu
31. binkas pu cara wurak wariga pu kaco wadwa rarai pu( )isuk

Links.

‖ tuha wĕrĕḥ pu sandyā, memen rakryan mangigal ri susukkan sīma i taji *gunung* si angkus

Rechts.

si ryyak prabayan si kasuk si mangakap si manikap si wiju si matar si mangagul. . . . .

---

27. tḍāmma*t*annā-tḍ*aramma*k*a*nnā.

XXXVII.

Steen; uit de kaboepaten van Modjokerto overgebracht naar het Museum te Batavia (Notulen 1871 p. 57, 65, 82; 1872 p. 153) waar hij als D. 14 is opgenomen. Abklatsch Oudh. Bur. no. 225—229. Dr. Brandes, die in Not. 1886 p. 146 jaartal en koningsnaam reeds opgaf, beschrijft den steen als volgt in den Catalogus (p. 377):

„Met een boveneinde gewelfd in den vorm van een pajong, zooals die op de oude basreliefs wordt afgebeeld, bovenop een bloemknop. Zwart. Andesiettuf. Eenigszins beschadigd. Mist een schuin stuk beneden aan de linkerzijde.

Aan vier zijden beschreven, nl. voorzijde leesbaar 33 regels, eenige fragmentarisch; achterzijde dito 35; rechterzijde boven 8, en op de staande zijde 5 regels (fragmentarisch); linkerzijde boven 9, en op de staande zijde 30 (slechts gedeeltelijk leesbaar). Uit de kaboepaten van Madjakerta. Hoog in het midden 138, aan de zijden 93; breed van boven 82, beneden 74; breedte der smalle zijden 17. Staat achterstevoren.

Çaka 851 (= A. D. 929). Schenkingsbrief van Çrī mahārāja rake hino pu Sīṇḍok çrī Içanawikrama dharmmotunggadewa (over wien men zie Not. XXIV [1886] 144) aan de wanua i Sarangan.

Volgorde: voorzijde, achterzijde, rechterzijde en linkerzijde".

V o o r z ij d e.

‖ oṃ awighnam astu ‖ o ‖ swasti çakawarṣātīta 851 çrawaṇamāsa tithi dwādaçi kṛṣṇapakṣa wā po bu wāra puṣyanakṣatra dewadewatā çiwayoga irikā diwaça ny anugraha çrī mahārāja rake hino pu sīṇḍok çrī içānawikramadharmmotunggadewa

mahumaḥ kāliḥ maḍanḍĕr pu padma a(nggĕha | n) pu kuṇḍala ri tan katamāna

ikang wanua i sarangan, watĕk ba*ng*-*b*ang ataganing wahuta n dening miçra paramiçra wuluwulu

awur pariñcang wilang wanua pangurang kring paḍam manimpiki paranakan limus watu tajam sukun halu warak rakaḍa

8. t piningle katanggaran tapahaji airhaji (la)blab kutak tangkil tṛpan salukat

9. (tu)hadagang juru gusali tuha mbi tuhān juḍi tuhan uñjaman juru jalir miçra hino wli hapū wli waduṃg wli

10. wli pañjut palamak pakalangkang urutan ḍampulan pulung paḍi tpung kawung sungsang pangurang payungan

11. waçyi (?) hopan skar tahun lañca (?), udānan (?) *u*pa*r*an paka s pa

12. ma tuṇḍān sahiran tibā latulatu miçrānginangin

13. wanua *t*on kukap angusung amayungi
patanaḥ pabisar pa
14. pahasangsö (?) mak( )oḥ kipaḥ parī kipaḥ mās pabras la
15. manghuri sambal sumbul hulun haji pa
16. wipati
wangke kabunan rāḥ kasa
17. latěn hidu kasirat
mamijilakěn wuri ning kikir mamuk mamungpang
18. manghapū
angdyun mamubut manga-
na
19. lakalā gaṇḍa
kuḍaṇḍa gaṇḍě irikang wanua i sara
20. mananā i
sang hyang *ta udha ko ḍi* drabya haji kewalā mapulung
21. nikānang
wanua i sarangan muaḥ kalangka(ng) ma
samangngkana yan
22. kanang wanua i sarangan kad-
yanggāni boreḥ mangawari maka pu
23. at lěnga tambaga kangça
timaḥ saprakāra ni dwal pinikul
24. ḥ hanya tan knana de
sang mangilala drabya haji kalima bantal ing satuha(n)
25. sasamdyahāra samangkana
yan pangulang kbo prāṇa 2 sapi 6 wḍus 8
26. n tlung pasang mangngaraḥ
tlung lumpang paṇḍe tlung *ungk*aban macadar patang pacadara(n)
27. lan uṇḍahagi satuhan
parahu masuhara 3 tanpatuṇḍāṇa ikanang samangka
28. mangilala drabya haji saparānya
sadeçānya ndān makmitana tulis
29. sangkārikā sapanghing iriya
knāna ya i sa(ng) *t*awiḥnya de sang mangilala drabya haji ta
30. i çrī mahārāja dyaḥ tolobong
kunang sangkārīnāsu nikang wanua i sa
31. denikang wulu
wulu de çrī mahārāja irikang kāla mangangsěakan samgat momahu

---

19 *gaṇḍa-bhaṇḍa*; 22 *boreḥ-ngabareḥ*.

32. yu 1 i çrī mahārāja

rake hino pu siṇḍok çrī içana wikrama

33. sadharana

wijaya rake wka dyaḥ balyang rake

34.

Achterzijde.

1. dyaḥ sahasra maḍaṇḍĕr pu padma srāngan pu garawas kapwa inangsĕa
2. n pasĕk pasĕk pirak dhā 5 wḍihan tapis hle 1 sowang sowang
3. rakryan anakbi inangsĕan pasĕk pasĕk pirak dhā 1 ken bwa*k* lor
4. hlai(ḥ) 1 samgat anggĕhan pu kuṇḍala tiruan ḍapunta taritip halaran dyaḥ surendra
5. amrati hawang wicakṣana puluwatu pu paṇḍamwan manghuri dyaḥ narendra panggi(l) hyang pu
6. dalinan sang hambulu wadihati sang dīnakāra makudur pu balawān kapwa inangsĕan pasĕk
7. pasĕk pirak dhā 2 mā 8 wḍihan tapis hle 1 sowang sowang bheda sangke saji ikā parujar i
8. karaṇḍan kaṇḍamuhi pu gesda wineḥ pasĕk pasĕk pirak dhā 1 wḍihan hle 1 lumaku
9. wadihati pu pa pak wwang ri *ko*lāça makudur sang wlahan wwang ri kapung watĕk li*mb*ayan winaiḥ pi
10. rak pasĕk pasĕk pirah dhā 1 wḍihan yu 1 sowang sowang samgat lama lampuran pu
11. tuha lang tus dyaḥ hutangka samgat ka*ka*( )n pu manda wineḥ pasĕk
12. wḍihan hlai 1 sowang sowang patiḥ kabayan i bawang dyaḥ sasi
13. sang talā sangkai*san*tan sang netra sang baruṇa
14. wḍihan hlai 1 sowang sowang patiḥ sang hasap bawuk dyaḥ tolobong
15. wḍihan yu 1 sowang patiḥ lampuran tarka jalang bagua gam( ) at *tampĕḥ*
16. tutur hujung pagumulan plantā
17. pasĕk pirak mā 4 wḍihan hle 1 sowang sowang wahu tăngharĕp

---

3 bwa*k*-bwa*t*; 8 *g*esda-*b*esta; 15 lampuran-l*a*mpuran; j*a*lang-j*u*lang.

18. (ka)ṇḍamu*hi dhar* paniro*ka* wineḥ pasĕk pasĕk pirak dhā 1 wḍihan yu 1 sowang so(wang)
19. ni galuḥ si gurul bapa *du* tit wineḥ pasĕk pasĕk pirak mā 4 wḍihan hle 1 sowang so(wang)
20. ninganggaçina pirak mā 4 wḍihan hlai 1 pangurang sang hanyāna si gata
21. *lesa* wineḥ pasĕk pasĕk pirak mā 6 wḍihan hlai 1 sowang sowang
22. sĕk pasĕk pirak mā 4 wḍihan hlai 1 ramā tpi siring anung milu ri ka
23. ri tpu silunggai(ng) . i kañci(ng) winkas si( )i ri banua lang ḍapu*jri*ka ing ḍahu den ingemanik
24. ḍang si laras si alas i manunggal si duuung i tambak si dalinan si kĕbĕḥ kapwa winaiḥ pasĕk
25. mā 4 wḍihan hlai 1 sowang anung kina çrī mahārāja ḍumiryyana ikang susukan wuluwulu i sarangan
26. samgat lamba lampuran pu goça juru wadwā rare i haji sang tĕlung moliḥ dyaḥ jaya
27. n dyaḥ wijaya kapwa wineḥ pasĕk pasĕk pirak dhā 4 wḍihan yu 1 sowang sowang
28. prayatna ni warta nikang pasĕk pasĕk i sira kabeḥ i taṇḍa rakryan pinarṇnaḥ tke
29. n wadihati i so(r) ning witāna mangārgha sang pinaka wiku sumangaskāra ikanang
30. dur mangañjali i sang hyang malunggaḥ i sor ning witāna māndallan pāda masi(nghĕl)
31. patan sang hyang prasāṣṭi tumut ta sang wadihati lumkas sang makudur
32. nĕtĕk gulū ning hayam linaṇḍĕsakan ing sĕsĕban ang
33. manapāthe i sang minangurang nira dangu i katĕguhakna nikanang pra
34. kita kamung hyang baprakeçwara agasti mahārṣi
35. nairiti bāyabya airçānya maddhya ūrdhwamadhaḥ

Linkerkant (boven).

1. yajamānākāça kūla
2. mṛtyu gaṇabhūta a
3. horātri sandhyadwā (?) sang
4. hyangala yakṣa rāksa
5. sa piçaca pretāsu
6. ra garuḍa gandharwa catwari

20 nin*g*ang" — ni*d*ang" — niang": 28 pray*a*tna-pray*u*kna.

7. lokapāla yama (ba)
8. ruṇa kuwera bāsa

Z ij d e.

1. muang
2. dewa(tā) pañca (kuçika)
3. (na)ndīçwara ma(hākāla)
4. ṣadwināyaka
5. durgadewī

R e c h t e r k a n t (b o v e n).

1.
2. kānugrahān de çrī (ma)
3. hārāja tasmat kabwa
4. i (?) patyananta ya kamung
5. hyang deyantātpatīya
6. tattanoliha i wunta
7. t tattinghala i liku
8. (ran) ring adĕgan ta
9. l i wirangan

Z ij d e.

1. i tngĕnan tu
2. blaḥ kapalanya
3. mbitakan wtangnya
4. ususnya
5. nya ḍuḍuk hatinya (pa)
6. ngan dagingnya inum rāḥnya
7. tĕ(hĕr)
8. pĕpĕdakan wkassa
9. prāṇantika yan pa
10. las
11. ning ulā
12. n
13.
14.
15. la si
16. kita hyang

17. tri kuru
18. k
19.
20. kan bwangak(an)
21. kiça salambitaka
22. n ri hyang kabeḥ tibā
23. kan ri mahāsamudra
24. klamakan i ḍawuha .
25. n alapan sang hyang dalĕ
26. mer dudutan i tuwi
27. ran sanghapani buha
28. ya ngkān matya ika
29. nangwang anyāya lumabu
30.

XXXVIII.

Steen, afkomstig van Singasari (afd. Malang, res. Pasoeroean), thans als D. 88 in het Museum te Batavia; door midden gebroken (Not. 1893 p. 3 en 28). Voor litteratuur over de steenen van Singasari zie van Verbeek p. 298—301. Een abklatsch wordt vermeld Notulen 1887 p. 7, thans Oudh. Bur. no. 357 en 412. Dr. Brandes deelde Not. 1887 p. 66 mede, dat het jaartal 851 was.

V o o r z ij d e.

1. ‖ awignam astu gaṇapataye namaḥ ‖ swasti çakawarsātīta 851 baiçākha māsa tithi nawamī çuklapakṣa . . .
2. ca. wāra pūrwwaphālguṇīnakṣatra yoṇi dewatā ayuṣmān yoga irikā diwaça rakryān hujung pu ma*du*ralokā
3. *r*āñjana manambaḥ i çrī mahārāja rake halu pu siṇḍok çrī īçānawikrama dharmmottunggadewa sumīma ikang dmakṣa waḥ i
4. gulunggulung tapak su 7 muang alas i bantaran satngah paknānya dharmmakṣetrā sawahani kuçala rakryān hujung mahā
5. prāsāda hĕmad mangasĕa i sang hyang kahyangan i pangawān mapangasĕa wḍu 1 pāda 1 angkĕn kapūjān bhaṭāra i pa
6. ngawān ing pratiwarṣa āpan ngkai gunung wangkḍi mūla kahyangan i pangawān ring purāṇa matangyan tunggala gatyanika
7. sang hyang kahyangan kapwa silih lawada sakarmmaṇya i pangawān muang i hĕmad yan tka (ring) kapūjān bhaṭāra i pangawā
8. n umilwa sakarmmaṇya i hĕmad tka ning kapūjān bhaṭāra i hĕmad ilwa sakarmmaṇya i pangawān ing biçuwakāla
9. *n*dhan prasiddha tunggal bhaṭāra mangadhiṣṭhāna i hĕmad i pangawān muang hana sīma putraswa i batwān muang i curu

---

7 *ring*-*ning*.

10. iyair gilang i gapuk i*mb*ang paknānya mangasĕa i sang hyang prāsāda i hĕmad kramani pangasönya i batwan *çīkha*
11. *pa*ñjat i curu lnga watu sukat 1 kalapa 20 mā 1 iyair gilang lnga watu sukat 20 mā 2 i gapuk ruang *rimpang*
12. mā mangkana krama ni pangasönikanang sīma putraswa mijila angkĕn bisuwa ring kapūjān bhaṭāra ri hĕmad ma
13. rakryān hujung i çrī mahārāja tlas sinanmata matĕhĕr *ta* kan inargha( )kan rakryān hujung
14. an sīmā sawaha sang hyang prāsāda i hĕmad paknānya swatantrā tan katamāna deni patih wahuta rāma nāyaka
15. ya samgat nguniwaih saprakāra ning mangilala drabyahaji ring dangū miçra paramiçra wuluwulu prakāra pangurang kring paḍam
16. paranakan limus galuh pangaruhan taji watu tajam sukun haluwarak rakadut kat*u*nggaran ta(pahaji)
17. airhaji malandang lĕbalĕb kalaka kutak tang(k)il tṛpan saluit tuhadagang tuhagusali mangrumbai manguñjai
18. *hsannammakuharan* huñjamman watu walang pamaṇikan maṇiga sikpan rumban wilang wanua wiji kawaḥ tingkĕs mā
19. tuhāñjuḍi juru jalir miçra hino wli hapū wli tambang wli pañjut wli harĕng palamak paka wrutan dampulan
20. tpung kawung sungsung pangurang pasukalas payungan pulung paḍi pabisar pagulung pānginnangin sipat wilut pāmawaçya
21. n turunturun panrāngan skar tahun panusuḥ pahaliman kḍi walyan widu mangidung sambal sumbul hulun
22. pamṛṣi watakki jro ityaiwammādi tan tamā irikanang sīma kewala sang hyang parhyangan pramāṇa i sadrabyahajinya
23. (ka)baiḥ mangkana ikanang sukhaduḥkha kadyangganing mayang tan mawuaḥ walū rumambat ing natar wipati wangkay kābunan rāḥ ka. . .
24. ring dalan wāk capalā duhilatan hastacapalā mamtuakan wuriningkikir mamūk mamumpang lūdan tūtan ḍa
25. (ṇḍa) kuḍaṇḍa bhaṇḍihalādi bhaṭāra prāsāda ataḥ parānani sadrabyahajinya kunang ikang miçra mañambul mañawring
26. mangapus m*apah*angan manaru*p* manūlawungkuḍu mangdyun mabubar ma(ng)hapu malurung magawai rungki payung wlū mopiḥ
27. agawai kisi manganamanam mamubut manawang makalakalā mamisaṇḍung manuk bhaṭāra ri prāsāda ataḥ pramāṇa i sadra(bya)
28. hajinya samangkana ikanang barahu pa*w*alijā 1 ma su hara 2 tanpatuṇḍāna madagang kapas wungkuḍu abasana kalima banta(l)

29. angañjal 1 paṇḍai wsi satarub paṇḍai mas 1 paṇḍai tambaga 1 kangsa 1 angulang kbo sawurugan sapi prāṇa 3 wḍus
30. *ranggang* angulang aṇḍaḥ sa( )rub samangkana kramanika i ma ba i salu ir ni drabya haji saprakāra irikana

Achterzijde.

1. angasĕakan rakryān hujung pasĕkpasĕk i çrī mahārāja mas su 5 wḍihan tapiçcadar yu 1 muang i ra
2. kryān kabaiḥ kapua winaih pasĕkpasĕk kāyānurūpa rakai sirikan dyaḥ hamarendra wka dyaḥ balyang rakryā(n mo)
3. mahumaḥ kāliḥ maḍaṇḍĕr pu padma anggĕhan pu kuṇḍala tiruan ḍapunta taritip inangsĕan pasĕk mā 1 wḍi(han)
4. tapiçcadar yu 1 sowang sowang halaran pu guṇottama inangsĕan pasĕk mā 1 wḍihan ragi yu 1 mamrāti
5. cakṣaṇa ma(ng)huri pu paṇḍamuan tilimpik pu dhanuka dalinan pu karṣaṇa winaih pasĕk mā 5 wḍihan ragi yu
6. sowang sowang wadihati sang dinakara akudur pu balawān winaih pasĕk ma 1 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang
7. tuhān i wadihati 2 miraḥmirah sang halang paluh halaran sang lbar poḥ tuhān i makudur 2 watu walaing sarama
8. takīlung sang tpussĕn winaiḥ pasĕk mā 5 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang pangurang i wadihati sang wungū anunggū sang
9. pangurang i makudur sang rakwĕl anunggū akulumpang winaih pasĕk mā 2 ku 2 wḍihan hlai 1 sowang sowang sang tuhān
10. (pa)kāraṇān juru kanayakān samgat gunungan puntun juru wadwa rarai sang raguyu juru kayu labubālī kaṇḍamuhi punta
11. ta waraṇi sang nidhi parujar i sirikan hujung galuḥ i wka wiridiḥ i kanuruhan rokat i sba(ng) sang wimala i srāngan sang *sa*
12. kya*ta* i maḍaṇḍĕr sang cakra ryyānggĕhan sang widya i tiruan sumuḍun punta sanggama winaiḥ pasĕk mā 1 kinabaihān
13. lumaku manusuk i wadihati sang rapōhan i makudur sang ramā*ñang* winaih pasĕk mas su 2 mā 8 sowang sowang pa*ngu*
14. i sang hyang kudur mas su 5 ho( )sa( )ji pomahumaḥ prakāra dakṣiṇa sang hyang brahmā mā 1 sang hyang lambu mā 1 sang hyang
15. *suk* wḍihan yu 1 wḍihan nire wadihati makudur yu 2 singhĕl nira yu 1 patih juru kāliḥ *wa*sah sa*ng* kayu ma*ñĕb* (*of* matōb)
16. subuta winaih pasĕk mā 5 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang parujarnya pinghe ryyapaskaran winaiḥ mā 2 ku 2 sowang sowang

17. patiḥ kahyunnan puuta nni kurus sang dumpil waraṇā sangambata sang smī winaiḥ ma 2 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang patiḥ ka
18. ngan mangharĕp babak rikang kāla sang lāgi winaiḥ ma 5 wḍihan ragi yu 1 wargga patiḥ anakbi ilu kinaunān pasĕk maba
19. anakbi *sanajī* ibu ni marapi sang kbĕk winaiḥ mā 2 kain wlu 1 sowang sowang wargga kahyunnan laki laki winaiḥ
20. hari wangsa(ḥ) bāṇa juru ḍangkal marapi winaiḥ mā 2 wḍihan hlai 1 sowang sowang patiḥ samgat sang jarā ma*(ha)*
21. saba sang syak winaiḥ pasĕk mā 4 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang juru wanua sang hīra panulisan bajrama malā
22. mĕng winaiḥ mā 2 wḍihan yu 1 sowang sowang parujar patih kahyunnan bipat parujar patiḥ samgat babus parujar
23. tamban gusti i pakāraṇān astuti malawang kālih jang-gakrāndhaḥ panaanglar go
24. kalasambī kajung kilangan ntara winaih mā 1 wḍihan hlai 1 sowang sowang wahuta pangunjangan
25. han putra laguntan enak winaih pasĕk mā 5 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang taṇḍa rakryān ilu sākṣī *rika*
26. kāla kanuruhan dyaḥ mumpang waharu pu kalumpang winaih pasĕk mas su 1 mā 4 wḍihan paṭi hlai 6 sowang
27. (tu)hān i kanuruhan sang rabaṇir sang māja wungkal kilung sang partha winaih mas su 1 mā 4 kinabaihānnira wḍihan ragi hlai 1
28. tpi siring ilu pinakasākṣi rakryan juru gotra i kanuruhan rakai pangambulan rakai siñjasan winaiḥ mā
29. han yu 1 sowang sowang gotra i tampuran sang mādhawa bapa dyah damū muang dyaḥ damū winaih mā 2 wḍihan hlai 1
30. sowang sowang dewata kaki i balaṇḍit sang çiwarāçi winaiḥ pasĕk mā 4 punta i pangawan ungkĕr pramukha wi

Z ij d e n.

A.

1.
2. (winai)ḥ pasĕk ku( )ma i
3. kanuruhan sang jata mangha
4. sang hiraṇya patiḥ pamgat
5. saçrakaçita patiḥ i tugaran
6. panga*jlu*ran sang mala patiḥ
7. pangkur i waharu sang rangga winaiḥ

---

26 pu-*sung*.

8. pasĕk mā 4 wḍihan yu 1 so
9. (wang) sowang samangkana kwaiḥ ni
10. pinakasākṣī hinanākĕ
11. n kāla ning manusuk ri tlas i
12. sang mapatiḥ wahuta rāma *ki i*
13. *pi*ng kabaiḥ winaiḥ pasĕk
14. non ta sira mapa*k*tya malūngguh ya
15. thākrama irikāng tkan pasa
16. lor kidul kuluan weta
17. n irikāng kalangan ri hĕmad
18. tumama ta sang mawaju haji ri kala
19. ngan ri *pkan* ri hĕmad maglar saji
20. ha sang hyang susuk sangkap sakrama
21. (ning da)ngū manĕtĕk hayam mamantinga
22. (ka)n hantiga i sang hyang watu tĕas
23. ma*mapang*hyang manapathe
24. indaḥ ta kita kamung hyang i çrī bapra
25. keçwara çrī haricandana agasti ma
26.
27. rawiçaçī kṣiti jala pawana hutāçana -
28. jayāmānākāça dharmma ahoratri
29. yakṣa rakṣasa pisāca pretā

B.

1.
2.
3.
4. (nà)
5. garājā durggadewī çatura(çra)
6. pañcasurendra hyang kālamṛtyu
7. sakweḥta gaṇa bhūta
8. (mang)rakṣa pṛthiwī manarīrā ri sarwwa*bh*ū
9. ta umasuking sarwwaprāṇa kita *ka*
10. sākṣībhūta *stitiha na* su*ka*
11. aḍḍĕngĕ akan iking samaya sa*pa*tha
12. sumpaḥ pamangmang mami ri kita *tila*
13. yāwat i kanangngwang durācāra
14. *wa*m tan makmit umulahulaha i

B 12. *tila*-*h*ĕla.

15. king çīma nguniweh dumawut
16. susuk tĕas kulumpang
17. *dur* a nganaya pa
18. hulun gṛhastha wiku y*ā*
19. wat ba
20. i pambaikanta iriya
21. l ringadĕgan tampyal ri tĕngĕnan
22. rantan ususnya
23. tti sbitakan ḍalamanya ata
24. tan tusua saṃa irikang sahū *pra*
25. *alu ūning*ūpadrawa mtunya ta
26. lintah lakab wdit tmahanya
27. pañcamahāpātaka tmunya nda
28. yan linirang ri tlas ing manusuk
29. lumkas ta makurĕnkurĕn ni sira ka
30. baiḥ maglar kawung skul paripūrṇna

C.

1.
2.
3.
4. rakryān
5.
6. umintonnakan
7.
8. winaih mas 4 kinabaihanya
9.
10. naih mā 4 kinabaihanya
11.
12. tĕp pramukha winaih mas
13. 4 kinabaihan
14.

D.

1. ngka
2.
3.
4.
5. la hantiga ina gulū ni

24 sa*h*ū-sat*ū*; 29 *n*l-*r*i; C 8 *mas*-mā.

6. *atag sisir*
7. kilat
8. ngan alapalap
9.
10. lumkas ta sira kabaih manaḍaḥ
11. tka
12. ri piṇḍwa winuwuhan sira
13. lwir*ni*

De cijfers in voorzijde 11, 29, achterzijde passim staan grootendeels in de transscriptie in Oud-Javaansche karakters.

XXXIX.

Steen, afkomstig van Lawadjati (afd. Malang, res. Pasoeroehan), thans als D 103 in het Museum te Batavia; abklatsch Oudheidk. Bureau no. 550. Blijkens mededeeling van Dr. Brandes in Rapp. 1901 p. 5 en Notulen 1901 p. 132 bevat de steen een praçāsti van Mpu Siṇḍok uit 851. De steen is doormidden gebroken.

1. ‖ oṃ awighnamastu ‖ swasti çakawarṣātīta 851 bhadrawādamāsa, tithi dwādaçi kṛṣṇa pakṣa
2. pa, pa, wṛ, wāra, māghanakṣatra, pitāradewatā, parighayoga, irikā diwaça ni ājña çrī ma
3. hārāja rake hino *m*pu siṇḍok çrī Içānawikrama dharmmotunggadewa, umingsor i samgat mo
4. maḥhumaḥ kāliḥ maḍaṇḍĕr, pu padma, anggĕhān, pu kuṇḍala, kumonakan ikang wanua i lingga suntan, wa
5. tak hujung gaway mā 2 kaṭik *ing* guhan tapak mas 3 ing satahun satahun simān susukan arpanākna i
6. bhaṭāra i walaṇḍit paknānya sima punpunana bhaṭāra *myo*pāra asing sam(b)an(dh)anā i sang hyang dharmma muang pangimbuha ri kapūjān bha
7. ṭāra angkan pratiwarṣa, mangkana iṣṭa prayojana çrī mahārāja irikang banua i lingga suntan inārpanākan i bhaṭāra i
8. balaṇḍit, māri watak hujung, parṇnahanya swatantra tan katamāna dening patiḥ wahuta muang saprakāra ning mangilala drabya ha
9. ji ring dangu miçra paramiçra wuluwulu prakāra pangurang, kring, paḍam manimpiki, paranakan, limus galuḥ, pangaruhan, tingkĕs, wijikawah,
10. taji, watu tajĕm, sukun, halu warak, rakadut, pininglay, katanggaran, tapa haji, air haji, malandang lbā (?), b blab, kala
11. kutak, ḍangkĕl (?), trĕpan, sanggit, watu walang, pamaṇikan, maniga, sikpan, rumban, wilang wanua, tuhan dagang, juru gusali, mangrumbay,

12. manggunjay, tuhan nambi, tuhan hunjamman, tuhan juḍhi, juru jalir, pulung paḍi, miçra hino, wli hapu, wli wadung, wli tambang, wli ha
13. , wli pañjut, palamak, pakalungkung, urutan, ḍampulan, tpung kawung, sungsung pangurang, pasuk alas, mapayungan, sipat wilut, pā
14. nginangin, pamawasya, karung, hopan, skar tahun, panrāngan, panungsung (?), ḳdi walyan, mahaliman, widu, sambalsumbul,
15. haji, pamrĕṣi, watak i jro, ityewamādi tan katamāna irikang banua sima i lingga suntan, kewalā bhaṭara i balaṇḍit ataḥ pramānā,
16. ri sadrabyahajinya kabaih, samangkana ikang sukhaduḥka kadyangganing mayang tanpawwaḥ walu rumambat ring natar, wipati wangkay kābunan raḥ kasa
17. wur, wākcapala, hidu hilatan, hidu kasīrat, hastacapala, pādacapala, mamijilakanna (?) rah nitiki, mamuk, mamungpang, ludan tutan, ḍaṇḍa kuḍa
18. ṇḍa, bhaṇḍihalādi bhaṭāra i balaṇḍit ataḥ p*ra*ānan*i* drabya hajinya, kunang ikang miçra mañambul maña(ng)wring manglalu mangapus ma*palangnga*
19. n mangubar manggula mangdyun manghapū mang la*ng* mangragi mapayung wlu mopih ma kajang, makisi mamubut manganammanam ma
20. nawang (?) manahab mamisaṇḍung makalakalaka kapwa ya tribhāgān drabya hajinya sadūmān marā i bhaṭāra sadūmān marā i sang makmitan sima sa
21. dūmān marā i sang mangilala drabya haji kapwa ikang masambyawahāra hana i sima hinīngan kwehanya anung tan knā*na* drabya haji tlung tuhā
22. n i sasambyawahāra yanpangulang kbo 30 sapi 40 wḍus ?0 aṇḍah (?) sawantayan ma*g*dungan tlung pasang manga tlung lumpang atitiḥ saku
23. lit paṇḍe tlung ububan, uṇḍahagi satuhan *sapa*hi tlung tangkilan, macadar patang pacadaran parahu 1 ma*puhara* 3 ta
24. npatuṇḍāna yapwan pinikul daganganya kadyangganing
25. tambaga gangsa timaḥ wuyaḥ paḍat lnga bras gula bar kasumba saprakāra ning dwal pinikul kalima bantal i sat*u*
ṇḍān *bayi* kalpika nanya i sasīma ikanang samangkana tan knāna de sang mangilala drabya haji saparananya sadeçanya
26.

De cijfers in regel 5,22 en 23 staan in de transscriptie in Oud-Javaansche karakters.

XL.

Steen, afkomstig van Glagahan (afd. Djombang, res. Soerabaja), thans staande te Djombang, in de pasanggrahan van den regent van Modjokerto, blijkens Rapp. 1907 p. 133, waar de steen wordt beschreven als zeer beschadigd, dakvormig afgedekt en houdende de bovenhelft der inscriptie, hoog links 20, rechts 38, dik 9 c.M. In 1887, Not. p. 128, werd een abklatsch ontvangen, thans Oudheidk. Bur. no. 26 en 27. Dr. Brandes deelde t. a. p. mede, dat de steen een bovenstuk was, bevattende een opschrift van 851, waarvan het schrift merkwaardig overeenstemt met dat van den beschreven steen van Batavia (zie hierboven no. XIX).

V o o r z ij d e.

Boven het opschrift stond nog iets, dat onleesbaar is geworden.

1. swasti çakawarṣātīta 851 ka(rttikamāsa a)
2. ṣṭami kṛṣṇapakṣa wā pa bu irika diwasa ḍangāc*ārya*
3. tangkila*nya* ḍatang mangāçiw*a*wāda i çrī mahārāja ma
4. rgga samgat momahumaḥ anggĕhan umajarakan *kuswa*
5. tantrānikanang çīma kabikuān i poḥ rinting tan kata
6. mān dening patiḥ wahuta muāng saprakāraning mangila
7. (la) drabyā haji ing dangu miçra paramiçra wuluwula praka
8. (ra) pangurang kring paḍam manimpik( ) paranakan limus ga
9. (luḥ) pangaruhan taji watu tajam halu warak pining
10. tapa haji airhaji malandang
11. tangkil tṛpan
12. la maniga
13. ma*n*i

A c h t e r z ij d e.

1. rān sira
2. matguhakna sapūrbwa sa
3. ntat*i* nikanang sima kabikuan i
4. poḥ rinting i(ng) malawas tan kawnanga pinagawayaka
5. n luir kunang deyanikanang patiḥ wahuta muang
6. ikanang mangilala drabya haji kabaiḥ haywā ya
7. parabyāpāra rikana sima kabikuan i poḥ rinting
8. ubhayā ta ya i panganumoda çrī mahārāja i sang hyang
9. dharmma samangkana ikanang patiḥ wahuta tan wehan
10. magawaya puriḥ sakrama nikanang sima kabikua
11. n i poḥ rinting nguni ring swasthakāla ataḥ kramānya
12. mangke tan papendahana yāpwan hana patiḥ
13. wahuta muang ikanang mangilala drabya
14. tumama muang magawai luir rika

15. kuan i poḥ rinting langghana ringa
16. n mangkana nigrahānya
17. tangya deyanikanang pa(t)i(ḥ)
18. (ma)ngilala (drabya haji)

Z ij k a n t e n.

1. paran nikā nguni denira mpu
samgat raja de sang lumāḥ ri *nya*
2. muçu mantan muang
punta matuha i nata rakryan wiku manambaḥ i rakryan ma
3. ka luḥ pa ma ka

XLI.

Steen, in 1836 (Domis, De residentie Pasoeroeang p. 168) gevonden te Soetji (afd. Bangil, res. Pasoeroehan) en zich blijkens Rapp. 1904 p. 29 daar nog bevindend; de steen wordt beschreven als beschadigd, van boven eenmaal accoladevormig, en daar iets breeder dan aan den voet, die naar voren en achter 0.03 M. vooruitspringt en 0.67 M. hoog is.

Abklatschen worden vermeld Notulen 1887 p. 66 en 1891 p. 5; thans Oudheidk. Bur. no. 29, 30, 38—40, 303. In 1887 (Not. l. l.) deelde Dr. Brandes mede, dat de steen belangrijk beschadigd en de legende dus slechts gedeeltelijk te ontcijferen was en dat een voorloopig onderzoek aan het licht bracht, dat die steen een oorkonde draagt van Mpu Siṇḍok van Çaka 851, welk jaar één der eerste of het eerste regeeringsjaar van dien vorst geweest moet zijn.

Alleen van de voorzijde is een transscriptie aanwezig.

3. maṇīyaça
4. warṣātīta 851 asujimāsa
pakṣa tu pa çu tra ba
5. wasa ni ajñā çrī mahārāja rake hino pu siṇḍok çrī īçāna wikrama dharmmottungga umingsor
6. han pu kuṇḍala kumonakan ikanang wanua i cunggrang watak *basi* atagan ni wahuta *wungkal*
7. susukan sīma apa kna ri sang hyang dharmmāçrama ing pā*witra* muang i sang hyang prāsāda silunglung sang siddha dewata rakryān
8. ki *ba* saknanyan sinusuk an sang hyang dharmma muang sang hyang prāsāda silunglung sang dewata umi
9. *bhu* nguniweḥ sang hyang muang umahayua sang hyang tīrtha pañcuran ing pāwitra wwaya ta sawaḥ pakarungan elū 2
10. umilua ataḥ ikākagarga susukan sīma sangkāna ni āya byaya ri kapūjān bhaṭāra ring prasāda ri patapān ri tīrtha sangkāni

9 elū ulū; 10 *garga* — *bharbha*.

11. sangkāna ni waḥ pratidina mangkana wiraça prayojana çrī mahārāja irikanang wanua i cunggrang matangyan sinusuk umari
12. sang hyang prāsāda silunglung sang dewata pramāṇa iriya tan kolahulahana d(e) sang anāgata prabhu tkā ri dlāha ning dlāha knohanya swatantra tan parabyapārān dening patiḥ
13. wahuta *rāma* nāyaka partaya pangurang tan katamāna deni saprakāra ning mangilala drabya haji ring dangū miçra paramiçra wuluwulu
14. pangaruhan taji watu tajěm sukun halu warak manimpiki pininglai katanggaran tapa haji air haji ma
15. tṛpan saluit tuha dagang tuha gusali tuhan huñjaman mangrumbe manggunje manghuri
16. sikpan tangkěs wilang wanua wiji kawaḥ tuhan juḍi juru jalir miçra hino wli hapū wli wadung
17. urutan dampulan tpung kawung sungsung pangurang pasukalas pulang paḍi
18. hopan panrāngan panusuh pamāwaçya kḍi walyan widu mangidung sa hulun haji pamṛṣi
19. ni sabananing mangilala drabya haji tan tamā rikanang sīma wanua ri cunggrang kewala (sang hyang dharmmā)çrama patapān
20. (rakryā)n dewata ataḥ parāna nikā kabeḥ samangkana saprakāra ni sukhaduḥkhanya ḍaṇḍakuḍaṇḍa bhaṇḍihalādi
21. wipati wangkai kabunan rāḥ kasawar hidu kasirat mamtuakan wuryaningkikir mangluputakan mamuk mamumpang
22. bhaṭāra ring patapān muang sang hyang prāsāda ataḥ pramāṇa i mañambula mañawring manglākha mangapus
23. mangdyūn manggula manghapū mangharěng ma
24. manganamanam mana manahab kapua ya
25. i bhaṭāra sadūman i sang makmit sīma sadūman mangilala drabya haji ma

XLII.

Acht koperplaten uit een serie van elf, waarschijnlijk afkomstig uit het district Djenggala der residentie Soerabaja, in 1858 aan Prins Hendrik der

14 katanggaran-katangkaran.

Nederlanden geschonken; de drie ontbrekende platen zijn blijkens Notulen 1875 p. 83, 106, 1876 p. 13 niet meer te vinden. Dr. van der Tuuk deed in Tijdschr. XXIII p. 140 sqq. eenige mededeelingen over deze platen, o. a. het jaartal 851 en gaf het eedformulier uit; Holle publiceerde het geheel in Tijdschr. XXVII p. 538—544 en wees op de overeenkomst van een deel met Cohen Stuart's Kawi oorkonde VIII. Dr. Brandes vermeldde de platen in Notulen 1886 p. 116 als zijnde van Mpu Siṇḍok en berichtte in Tijdschr. XXXII p. 111 sq. (noot), dat hij deze oorkonde voor een kopie hield, ook op grond van het schrift dat „in vergelijking met het Mpu Siṇḍok type der steenopschriften van hem afkomstig, veel jonger" is.

1. swasti çakawarṣatīta 851 jyeṣṭamāsa tithi trayodaçi çuklapakṣa pā ka ra wāra julu(ng) grahacāra agneyastha wiçakha nakṣatra, çakragni dewatā, agneya maṇḍala, wyatipātayoga, wairoja muhurtta, indra parwweça taithila karaṇa mithuna raçi, irika diwaça ny ājñā çrī mahārāja pu

2*a*. jngok (*lees:* siṇḍok) çrīçānawikramotunggadewa, tinaḍah de rakryan mahāmantri i halu, pu çahaçra rakai wka pu balīçwara umingsor i parataṇḍa rakryan ring pakirakiran makabehan, i pingsornyajñā çrī mahārāja kumonakan samasānak i waharu padamĕlakna sang hyang ājñā haji praçāsti pagĕh pagĕh kmitananya sambandha samasānak i warahu maya

b. kayak makasopana˜ i rakryan mahāmantri i hino humatur i pāduka çrī mahārāja hana pwa lmah dyah jngok irikang waharu ta sinārabārakĕn dyah jngok i rakryan mahāmantri i hino humatura hyang i lbu ni pāduka çrī mahārāja i knoha dyah jngok anusu

3*a*. k dharmasima, sira prabhuttamamahāwiçeṣasakalajagatpālaka sakṣattriwikramawatara tan kalanglanan wigra anugraha ri saptatibhakti ri sira, dyah jngok pwa susuçrabhakti wastu daçabhuta de lbu ni pāduka çrī mahārāja, karaṇa ni wāra sanmata pāduka çrī mahārāja, tumurun tan hāmbal anugrahani i dyah jngok anu(su?)ka dharmmasima tankinuṭi lmah dyah jngo

b. k ikang i waharu, atĕhĕr inanugrahan kaputrawangçan sawaḥ lukat jöng 38 lāwan jataka ika i bĕngkung kapramāna deni samasānak i waharu tankaparabyapāra muwaḥ panugraha çrī mahārāja ri wuangan i samasānak i waharu tankolahulaha asuringa rahinawngi apayunga putih lambā, mwang apras watang, prasanggi prasiddhayuga, pasilih galuh, dodot nawagraha

4*a*. skul sakurakura, grih sakujur, sayub sabatang, samangka kwaiḥ dṛwyanira samasānak i waharu tankaknanta sira sira sanghyang pujā haji, parājā-

---

Volgens Holle ontbreken tusschen de hier 3 en 4 genummerde platen er drie, tusschen 5 en 6 nog een.

3*a* susu*çrabh*akti-susa*çrap*akti; wastu-wast*a*.

kārya, kasotantranira samasānak i warahu, tan katama dening winawa sang maua katrīṇi pangkur tawan. tirip, nguniweh saprakāra sang mangilala dṛwya haji wuluwulu parawulu magĕngmaḍmit

b. ring dangu, makadi miçra paramiçra, pangurang kring, paḍĕm maṇimpiki, paranakaṇ, limus galuh, mangriñca, manghuri, parang, sungka, ḍhūra, taji, watu tajĕm, sukun, halu warak, rakasang, ramanang, piningle, katanggaran, tapahaji, erhaji malandang, lca, muwaḥ kĕṇḍĕng sĕngkĕrnira samasānak i warahu si goda anunggal i lwaḥ, angulwan anu

5*a.* ju sipe, mangalor mangulwanānuju ring goronggong mangalorānuju sla, mangalor angulwanānuju pandahan manunggal i marga mangetanāngalorānuju singkĕl madṛwya pinggir, sira samasānak i warahu, mangalorānuju ring taman mangaloranuju si tumpĕng, mangetananuju kudabang mangetanānujweng gĕntĕs dumĕlĕ mangetanānujwi walĕd nga mangalor asidakĕtan lāwan

b. pu kamṛtta, mangetan madṛwya pinggir sira samasānak i waharu, mangidul panujwi si kadal, mangidul manujwi si nombak, mangulonāsidakĕtan lāwan padang, manunggal i lwah samasānak i waharu, mangulwan dumĕlĕs anujwi rabuturus, mangulwanānujwing si godo wĕkasan, samangkana ikang kĕndĕng sĕngkĕr sama sā

6*a.* yan hana umulahulah, ri lmah samasānak i waharu, joh tasma karmaknanya, klanĕning kawat tāmragomukha anaṇḍungakna ruyung awuk salampah, angalor angidul ang(aw)etan angulnan, matya busunga, anĕmo pañcagatisangsāra, ayana, wulanguna sadākāla tumĕmw ng pātaka, pañcapatāka mahāpatāka ika bhuktinya ring ihatra paratra, apan langghana i rasa sa(ng)

b. hyang ajñā haji, ndah ta kita kamung hyang brahma, wiṣṇu mahādewa, rawiçaçi, jalapawana, hutāçana gaṇā, jamanaka mṛtyugaṇa, bhutagaṇa, sandhyadwaya, ahorātri yama baruṇa kuwera bāsawa, piçāca pretāgaṇa garuda, gandharwa, widyādara, nandiçwara, mahākāla, nāgarāja, kita samangrakṣa kadatuan, kita masukirikang wuang kabeḥ

7*a.* yan hanānyāya lumĕbura sarasany ājñā çrī mahārāja i samasānak i waharu, patyana adenta, deyanta dĕdĕl, tāmpyal mukhanya, owahi tĕngĕn dudut hatinya, sĕbita(kĕn) wĕtĕngnya, kita kidul, kita nguluan, kita lor, kita i maddhya, buangakĕn ring ākāça denta, sulambitakĕn i sang hyang kabeḥ, yan para ring alas panganĕ

b. ning mong, singha barong, sahutĕn ing ula mandi pulirakna ning dewa manyuḥ, yan para ring tgal sambirĕn ing glap tanpa hudan, sampalĕn ing raksāsa sipamujan labuhakĕn ring samudra, klĕmakĕn ring dawuhan,

alapĕn de sang hyang dalĕm er, sĕmpalĕna ning wuhaya, wilĕtĕn ing tuwiran, anrikang hala kabeḥ, kapangguha denya, ikang durakā

8*a*. ra, ya tumĕmua ng bhraṣṭa, liputĕn deni mangdryanya, yan mati muliha mareng yamani, mantuka mareng nārakapada, tumibā ring tambragomukha (klanĕn) dening kingkarabala, tasmat kabuat karmaknanya, ikang wuang durācāra, yan lumĕbur ajñā çrī mahārāja, amangguha pañcapātaka bhuktinya ihatra paratra, slawi(r ning ang)langghana i sang hiyang jña haji

b. praçāsti, muang umangguha upadrawa göng, i wruhanira makabehan prayatnā. Ong gumng gaṇapataye namaḥ

XLIII.

Steen, afkomstig van Singasari (afd. Malang, res. Pasoeroehan), vandaar naar Banjoebiroe overgebracht, thans (Not. 1889 p. 116 sq.) als D. 70 in het Museum te Batavia. Voor litteratuur over dezen steen zie men Verbeek p. 305; over de steenen van Singasari in het algemeen p. 298 sqq. Een abklatsch is onder no. 363 op het Oudheidk. Bureau, twee afteekeningen blijkens Tijdschr. XLVII p. 451 sq., 457 in de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden. Dr. Brandes deelde t. a. p. bij Verbeek mede, dat de inscriptie van 852 Çaka is.

V o o r z ij d e.

1. swasti çakawarṣātīta 852 jeṣṭamāsa tithi ekādaçi kṛṣṇapakṣa tu pa bu wāra, pūrwwastha açwinīnakṣatra açwinodewatā a*t*igaṇḍa*h*o

2. rakryān hujung pu ma*w*ura manambaḥ i çrī mahārāja çrī Içānawikrama dharmmotunggadewa umalaku ikang wanua i jrujru rānakiwa

3. i l*ang*g*ap*un*dh*an watĕk hujung, tapak mas su 3 paknanya dharmmakṣetra, pawahani kuçala rakryān hujung sang hyang çāla i himad mangkana sĕmbaḥ

4. rakryān hujung i çrī mahārāja tlas sinanmata matĕhĕr ta ya pinagĕhakan inarpaṇakan rakryān hujung i sang hyang çāla an sīma sa

5. sang hyang çāla i himad paknānya swatantra tan katamāna deni patih wahuta rāma nāyaka parttaya samga*k* nguniweḥ saprakāra ñi mangilala dra

6. bya haji ring dangū miçra paramiçra wuluwulu prakāra, pangurang kring *pad*am manimpiki paranakan limus galuh pangaruhan taji watu ta

7. n halu warak rakadut pinilai katanggaran tapa haji airhaji malandang *lca* ḷbĕḷb kalangkakatak tangkil tṛpan

8. saluit tuhan ḥ tuha gusali mangrumbai mangguñjai, tuhanambi tuhān huñjaman watu walang pamaṇikan maṇiga sikpan

9. rumban wilang banua wijikawaḥ tingkĕs māwi tuhān juḍi juru jalir miçra hino wli hapū wli tambang wli pañjut wli harṇg pa
10. lamak, pakalungkung, urutan, dampulan tpung kawung sungsung pangurang, pasukalas, payungan, pulung paḍi pabĕsar pagulung *pānginna*
11. ngin sipatwilut, pamawaçya, hopan, turunturun, panrāngan, skar tahun, paṇusuḥ, pahaliman, kḍi walyan, widu mangidung
12. sambal sumbul, hulun haji, samwa*pi wa*takki jro itewammādi tan tamā ri kanang sīma kewala sang hyang çāla pramāṇā i sa
13. drabyahajinya kabaiḥ, samangkana ikanang sukhadukha kadyanggāning mayang tan pawuaḥ walū rumambat ing natar wipati wangkay kābunan raḥ
14. kasawur ing dalan wākcapalā duhilatan, hastacapalā *mamtuwak*an wuriningkikir mamuk mamumpang ludan tutan ḍaṇḍa kuḍaṇḍa bha
15. ṇḍihalādi bhaṭāra rinālarā*t*aḥ parānani sadrabyahajinya kunang ikā(ng) miçra mañambul mañawring manglākha mangapus mawalangan mata
16. rub manula wungkuḍu ma mangubar *manghapū*, malurung, magaway rungki payung wlū pakajang, magaway kisī manganammanam mamubut ma
17. nawang makalakalā bhaṭāra 'ri çāla ataḥ pramāṇā i sadrabyahajinya, samangkana ikanang parahu pawalijan 1 masunghar 2
18. an pat*u*ṇḍana banyaga bantal adagang kapas wungkuḍu kapangabantal *m*abasana kalima bantal anguñjal 1 pandai wsi satarub paṇḍai ma
19. s 1 paṇḍai tambaga 1 gangça 1 angulang kbo sawurugan sapi prāṇa 3 wḍus *p*aranggang angulang aṇḍaḥ satarub samangkana drabya sang hyang çāla
20. tan kna i sang lwani drabya haji saprakāra, irikānang kāla mangasĕakan rakryān hujung pasĕk pasĕk i çrī mahārāja mas su 5 wḍihan
21. tapis cadar yu 1 muang i taṇḍa rakryān kabaiḥ kapua winaiḥ pasĕk pasĕk kāyānurūpa rake sirikan dyah amarendra wka dyaḥ balyang rakryā
22. n momahumaḥ kāliḥ maḍaṇḍĕr pu padma anggĕhan pu kuṇḍala tiruan ḍapunta taritip inasĕan pasĕk mā 1 wḍihan tapiçcadar yu 1 sowang
23. sowang halaran pu guṇottama inasĕan pasĕk mā 1 wḍihan ragi yu 1 mamrāti hawang wicakṣaṇa manghuri pu paṇḍamuan tilimpik pu *da*
24. *duka*, dalinan pu karṣana winaiḥ pasĕk mā 5 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang wadihati sang dinakara akudur pu balawān winaih pasĕk mā 1
25. wḍihan ragi yu 1 sowang sowang tuhān i wadihati 2 miramiraḥ sang halang palung, halaran sang lbur poḥ tuhān i makudur 2 watu walaing sang ra

26. māngsa watu kilung sang tpusan winaih pasĕk mā 5 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang, pangurang i wadihati sang rawungu manunggū sang ba
27. *i* makudur sang rakwĕl anunggū sang kulumpang winaiḥ pasĕk ma 2 ku 2 wḍihan ragi hlai 1 sowang sowang satuhān i *ma asaha* n juru

Achterzijde.

1. yakan samgat guṇungan buntut juru wadwā rarai sa(ng) raguyu juru kalula pu bāla, kaṇḍamuhi punta geṣṭa watu waraṇa sa(ng) ni*ti* parujar i sirika
2. n hujung galuḥ i wka wiridiḥ i kanuruhan rakat i sangsang bimala baha( )an pu satyaka i maḍaṇḍĕr *pu* cakra iyanggĕhan
3. tiruan sunuḍan punta sanggama winaiḥ pasĕk mā 1 kinabaihan nira, manusuk i wadihati sang *pā*han i ma
4. dur sang ramangsa winaiḥ pasĕk mas su 2 mā 8 sowang sowang pangangkat i sang hyang kudur mas su 5 hop sa( )ui pomahumaḥ pra
5. ḥ, dakṣiṇa sang hyang brahmā mā 1 sang hyang lambu mā 1 sang hyang *sus*uk wḍihan yu 2 wḍihanire wadihati makudur yu 1 si
6. lninira yu 2 pātiḥ juru kāliḥ wa*p*ah sakayu matab kuci *ng*uka winaiḥ pasĕk mā 5 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang, *ma*
7. rujanya pingsor hyang, paskaran winaiḥ mā 2 ku 2 sowang sowang, patiḥ kahyunan bunmaniturussang damĕl pangambar *ta*
8. si winaiḥ mā 4 wḍihan ragi yu 1 sowang sowang, patiḥ kahyunan maharĕp babak rikang kāla sang lāgi winaiḥ mā 5 wḍihan
9. ragi yu 1 wargga patiḥ anakbi ilu kinannān pasĕk *s*ang baruṇā anakbi, sang nani ibu ni sang rapi sang kbĕk winaiḥ mā 2 ke
10. n wlaḥ 1 sowang sowang, wargga patiḥ kahyunan lakilaki winaiḥ pasĕk hari wangça, baraṇa, *ng*ura ḍangkal marapi winaiḥ mā
11. 2 wḍihan hlai 1 sowang sowang, patiḥ pamgat sang jarā, manghambin sang balusyak, winaiḥ pasĕk mā 4 wḍihan ragi yu 1
12. sowang sowang, gusti saçaka *n*uru banua *sang* hira panalisan *pajam*ang, maṇiga ikĕr, barsahan winaih mā 2 wḍihan yu
13. 1 sowang sowang, parujar patiḥ kahyunan bisak parujar pa*tiḥ* pamgat babus, parujar patiḥ manghambin rua
14. n i pakaraṇān astutī malawa kālaḥ, *da*ngga kāndha pananglar bhoma lagas sibar *juru* kala samba tajung *kalan*

---

3 pāhan-wāhan; 7 bun*ma*ṇi-bun*ta*ni; 14 astutī-a*ng*stutī.

15. naiḥ mā 1 wḍihan hlai 1 sowang sowang wahuta pangunjangan sar-dhawala kamāsihan pu kra ... *wtan ḍanat* winaiḥ
16. han ragi yu 1 sowang sowang taṇḍa rakryān ilu pinakasākṣī rakakā*laḥ* kanuruhan dyaḥ m*a*mpawa*ng* *harupu* kulumpang winaiḥ pasĕk mās su
17. 1 mā 4 wḍihan paḍi hlai 1 sowang sowang sang tuhan i kanuruhan sang ra ... ṇĕr *sang ragu* ... wataki*ka* sapatha winaiḥ mas su 1 mā 4 ki
18. nabaihānira wḍihan ragi hlai 1 sowang sowang, tpisiring ilu pinaka-sākṣī rakryān juru gotra i kanuruhan rakai pangambuhan
19. rakai siñjalan winaiḥ mā 4 wḍihan yu 1 sowang sowang gotra i tam-puran sang mādhawa *wa* ... dyaḥ *ḍanu* muang dyaḥ da ... winaiḥ mā
20. 2 wḍihan hlai 1 sowang sowang dewata kaki i balaṇḍitung çiwarawi winaiḥ pasĕk mā 4 p*a*nta i pangawan unggar pramukha, winaiḥ
21. pasĕk mā 4 kinabaihanira patiḥ tpisiring winaiḥ pasĕk karū*w*an i kanu-ruhan sang kumbil, manghambin sang hiraṇya patiḥ pa
22. mgat sang prakasita patiḥ i tugaran pangajaran sang māla patiḥ pang-kur i waharu sang rangga winaiḥ pasĕk mā 4 wḍihan yu 1 sowang so
23. wang,, samangkana kwaiḥnira ilu pinakasākṣī hinanakan kālaning ma-nusuk, i tlasni mangarpaṇakan pasĕk i sira kabaiḥ tumama sang mawa
24. ju haji ring kalangan ring pkĕn ri himad maglar saji, sumangaskāra sang hyang susuk sa*ng*kapāsakrama dangū manĕtĕk hayam mabantinga-kan ha
25. ntiga i sang hyang watu tĕas susuk, mamamang hyang manapate, ling nira, īndaḥ ta kita kamung hyang i çrī baprakeçwara çrī haricandana
26. agasti mahārṣi sang hyang i daçadeça urddhamadhaḥ, rawi çaçi kṣiti jala pawana hutāsana, yajamānakāça dharmma aho
27. ratra sandhya dwaya, yakṣa rākṣasa piçāca pretāsura garuḍa kinnara gandharwwa, yamabaruṇa kuwaira bāsawa

Z ij k a n t.

1. çwino dewa pañçākuçika na
2. ndīçwara mahākāla ṣadwināyaka nā
3. garājā dūrggadewī caturaçra ananta
4. surendra hyang kālamṛtyu sakweḥ ta ga
5. ṇa bhūta kita prasiddha mangrakṣa pṛthi
6. wī manarīra ri sarwwa çāwa umasuki sarwwa
7. prāṇa kita sakala sākṣībhūta sthī*ti*

---

20 *unggar-enggĕr.*

8. *ya*na sūkṣma, at ṛngĕakan iking (sa)
9. maya sapata sumpaḥ pamangmang mami ri ki-
10. ta hĕyang kabaiḥ yāwat ikanang ngwang durā
11. cāra tan māg( ) tan makmit umulahu
12. laha iking sīma nguniwaiḥ dumawuta
13. iking susuk tĕas kulumpang tinana
14. m ning kudur, asing sakawuanganya hadian
15. hulun gṛhastha wiku yāwat ya bariba
16. iriking sīma tadwarahan pan*i*mwatan ta ri
17. kamulya pati ringadĕgan tampyal ri tngana
18. n uwahi ri hiringan rautan ususnya ḍa
19. ḍat sbitakan ḍalmanya ātmānya
20. tan tmua sāma ing sahasrajanma saluir
21. ning upadrawa taktak lintaḥ lakay wḍi
22. t tmahananya pañcamahāpātaka tmunya
23. i tlas ning manangaskāra kinon sang mapatih
24. wahuta rāma tpi siring kabaiḥ ma( )tya ma*lu*
25. ha yathākrama irikang *tkĕ*n pasĕk lor
26. kidul kuluan wetan rikangkala
27. n ri himad lumĕkas ta makuṛn

Andere zijkant.

1. kuṛn (*of* kapan) maglar kawung sgu paripūrṇna
2. hara sangkab wulu kaṇḍari kaḍi*wa*
3. ḍeng hasin ḍeng ra slar capaca
4. pa rumahan hurang bilulung halahala
5. ha ntiga inari, wuluninggangan mi*ça*
6. tak sasar takiḥ kasyan lgi tĕ
7. *wa*ngān tlu *p*aranak alapalap i
8. hara, kuluban tetĕ*p* lumkas *ta* si
9. ra kabaiḥ manaḍaḥ
10. k pāṇādi tkaring piṇḍa *prakāra* wi
11. nuwuhanta sira tamwul *ṣaḍdisa* salu
12. irning tambul saprakāra winuwuhakan
13. tadanantara pat( )ng manaḍaḥ kinon si
14. ra kabaiḥ mawasahakangan winaihan
15. si*ra* juu skar tlas sangkap muwaḥ sira mana

Tweede zijk. 7 *p*aranak-saranak.

16. ḍaḥ yathā sakamenmen rakryān *ta*
17. *ha*ḍa rikang kāla kapua amintonakan
18. *wa*ṇanya matapukan wuwu*p* pramukha
19. winaiḥ mā 4 kinabaihanya awa
20. yang k*i* lungasuḥ *g*rawaṇa winaiḥ mā
21. 4 sowang abañol siliwuhan
22. hitip pramukha winaih mā 4 kina
23. baihanya, cihnanyan tlas mapagĕḥ
24. kasīmān nikāng sīma katguhakna nira ka
25. baiḥ

XLIV.

Steen, staande in de desa Bakalan (afd. Modjokerto, res. Soerabaja) en volgens Rapp. 1907 p. 86 dakvormig afgedekt met op de punt een fraai gebeeldhouwde, open lotusbloem; hoog 1.05 M., grootste breedte 0.63 M., dikte 0.26 M.; aan alle zijden beschreven. Een abklatsch wordt vermeld Not. 1888 p. 12, thans Oudheidk. Bur. no. 502. Dr. Brandes deelde omtrent dezen steen in Not. 1888 p. XIII het volgende mede:

„Het opschrift van Bangkalan is een bevelschrift uitgereikt door *rakryan binihaji rakryan Mangibil* (of *Mangabil*), in Çaka 856. Het handelt over een of meer ḍawuhan (dam, om het water in een rivier af te leiden, plek waar het water uit een rivier in een kanaal of leiding vloeit, afgedamd gedeelte)".

V o o r z ij d e.

1. ‖ ujar rakryan biniha
2. ji rakryan mangibil umingso
3. r i samgat susuhan umajar(a) ikanang
4. rama i wulig mūang i pangiktan i paḍi
5. paḍi i pikattan i panghawaran i busuran pa
6. rṇnaḥ nikanang ḍawuhan kinonkĕn (?) rakryan binihaji
7. gaweyakna samgat susuhan tlas ta ya hinaṛĕp
8. de samgat taplan kunang deyanikanang rama sahananya
9. kabaiḥ ṛĕminga ikana an kapratapā rakryan bini
10. haji warahĕnnyu aṇaknyu antan ba(r)yyaba(r)yya
11. irikana ḍawuhan mūang umajara kamu tepangu
12. pullakna ḍawuhan telye*nu* ikana wĕluran
13. ri wĕngi nguniwaiḥ umalappa iwaknya i rahina kunang
14. yan hana wwang gumaweyakĕn ikana senuhuttakĕ

---

18 wuwup-wuwus; 20 grawaṇa-çrawaṇa.

15. n kinonnakĕn a*n*igrahān ingima katiga
16. wĕllas tangaḥ kunang deyanikanang rama kabaiḥ ka
17. yatnaknanyu raṣānike tulis yathanya paḍa la
18. pamrinyu iyaṇakwanūa kabeḥ nahan samgat

Achterzijde.

1. taplan kinon rakrya
2. n binihaji dumiyyana i
3. kana punta pakatuppan deni
4. kana ḍawuhan kumayatnakna ika
5. na sang hyang ambrita i rāhina i wĕngi
6. ‖ swasti sakawarṣatīta 856 maghamasa tithi
7. pratipāda suklapakṣa tu ka wṛhaspati wukir wa
8. ra irika diwasa rakryan binihaji rakryan mangibil
9. pagĕḥhakĕn ikang ḍawuhan katrini i kahulunan
10. i wuatan wula*s* i wuatan tamya samakangkā ku
11. eḥ nikang kali tlas mapagĕḥ manghanakĕn ta sira ku
12. rĕnkurĕnnan winkas i wulig bañjut wi
13. neḥ mā 6 wḍihan yu 1 i pikatan ṃargigimwal
14. wineḥ mā 6 wḍihan yu 1 i paḍipaḍi tuha kala(ng) kanḍu
15. t anting winaiḥ mā 6 wḍihan yu 1 i busuran haṣṭī wi
16. neḥ mā 6 wḍihan yu 1 i panghawaran angantĕn wineḥ
17. mā 1 wḍihan hlai patiḥ mangrapti manatang wineḥ mā 2 wḍihan

Zijkanten.

1. sahlai sama(ngka) kueḥ
2. nikanang rama tlas wi
3. neḥ pagĕḥ ga*n*anna ma
4. na*d*ah praṇa
5. likhita ḍangacaryya
6. ambritta ‖ o ‖

1. agöng ikangu i
2. talanganṇ madĕ
3. lĕgakĕn

XLV.

Steen, staande in desa Tengaran (afd. Djombang, res. Soerabaja) en volgens Rapp. 1907 p. 124 hoog 1.24 M, breed 0.78 M., met een gebold voor-

achterzijde 3 paka*tupp*an-pakatussan; 8 mangi*bi*l-mangi*wi*l; 9 pagĕḥhakĕn-*m*agĕḥhakĕn; 15. *b*usuran-*w*usuran; 17 mangrapti-mangrasti.

en achtervlak, niet fijn geglad en niet overal op gelijke dikte gebeiteld; op de benedenhelft is het schrift geheel verdwenen, op de bovenhelft zeer verweerd. Abklatschen worden vermeld Not. 1888 p. 12 en Verbeek p. 227; Oudheidk. Bur. no. 494. Dr. Brandes deelde in Not. 1888 p. XIII mede:

„Het opschrift van Tengaran is slechts een klein gedeelte van het begin van een oorkonde van Mpu Siṇḍok uit Çaka 857.”

V o o r z ij d e.

āṃ mauṃ ūṃ

oṃ gaṇapataye namaḥ

1. o ‖ o oṃ çrī o o o o swasti (ça)kawarṣātita 857 çrawaṇamāsa, tithi aṣṭami kṛṣṇa
2. (ha *of*) wā, po, bu, wāra, nakṣatra āyuṣwān dewatā, dhṛtiyoga, irikā diwasa ni ajna rakryān çrī
3. mahāmantri pu siṇḍok sang çrīçānottunggadewawijaya ngūniweh rakryān çrī parameçwarī çrī warddhanī, kbi umingsor
4. i samgat momaḥhumaḥ wineḥ *u*nggu mangaran pu sisikan, muang rakryān iyanggĕhan mangaran pu kuṇḍala samgat momaḥ
5. pahaji mangaran tuhaning kanayakān barĕbal, anunggū mangaran sang wintān umanugrahe ikang mangaran ĕ*w*ĕg
6. sambandha sumīma wanwanya ing *d*ma*k* watak tangkil sugiḥ gawai ku 2 pangguhan *pa* 3, ariknya mā 12 a*d*urnya 41 mā 8 tlas tinr*i* ṇāka
7.

A c h t e r z ij d e.

1. o o dirghāyupā o o oṃ nama
2. nihan pratyaika nikanang patiḥ atuha iyanggĕhan sang *kada*
3. *t*, sang jaluta, sang çrī*ma*, sang bharata, sang bakucing, ditā, winaiḥ, jangghala, rajata, puḍa
4. n, sang jaya, kabaiḥ thimā, prabuddha, sāddha (*of* sāndha) wru, samangkana kawaiḥnira naya lampuran
5. niyanggĕhan, i tangkil sugiḥ, sang lupi sang *wa*janya, sang jaṭa, sang gespan, sang gaca*ng*, sang mu, sang gawai, sang
6. tra, bisaka, *gĕrĕḥ* buwa ḍanya titi makāmukha sang hadyan rakucing mangaran baka lakibi innangsĕan ta sira pagĕh su 1 ma
7. i *ka*rĕla nira mu( )n rancungsu, kapug, waja tuhan tuha si bayangsu wineḥ ma 1 kinabehanya sang hadyan
8. anggĕhan tangkil sugiḥ *pine*pa( )k denikanang guru ri dmak ma mangaran gĕwĕg wineḥ ikanang

9. hadyan katra iyanggĕhan *mo*lam
i tangkil sugih patinna nikanang mas 1 (?) kinabehanira, kasutiga, *rarai*
10. nihan pratyaikanikang ayam i *dĕm*mak tḍa
pinariçuddha sang hadyan rakucing ta ? pinariçuddha mas su ma wḍihan
11. hi tan pintan ika drabyahaji ayam *de* hadyan rakucing ta 5 *ju*weḥ
ngana ddha parujar
12. neḥ ma 4 wḍihan
ayam de ramanta i dmak makabaihan
13. kucing ta mwa kinabaihanya yāk, prawalatrigaṇa
mangkana kweḥn(i)
14. rakryān
nira dyah ñuña wineḥ wḍihan ma
hanikana
15.
n i burit mangaran amwil wḍihan yu 1
tuhani wadwa raray pu limwak wi
16.
tuhani ḍakat sang pra n sa

De cijfers in voorzijde regel 6 en achterzijde r. 12 staan in Oud-Javaansche karakters.

XLVI.

Steen, afkomstig van Tjandi Lor (afd. Berbek, res. Kediri) volgens Hoepermans bij Verbeek p. 256; later overgebracht naar Kediri, thans als D 59 in het Museum te Batavia. De achterzijde is afgebeeld door van Kinsbergen, foto no. 212; abklatschen worden vermeld Not. 1869 Bijlage N en 1876 Bijl. I no. 27; thans Oudheidk. Bur. no. 434; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 3003 (Cat. Juynboll p. 234). Een afteekening is in de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden, zie Tijdschr. 47 p. 459.

V o o r z ij d e.

1. swasti çakawārṣatita 857 [1]) caitramāsa tithi dwādaçiçuklapakṣa
2. nakṣatra baruṇadewatā
brahmāyoga kolawakaraṇa irika di(wa)
3. sanya ājñā çrī mahārāja pu siṇḍok çrī içāna wikrama dharmmotunggadewa tinaḍaḥ rakryān mapinghai kāliḥ (ra)
4. (k*e* hino pu sahasra, rak*e*) wka pu bāliçwara umingso i rakai kanuruhan
pu *dā* kumonakan ikanang lmaḥ sawaḥ kakaṭikan
5. marpaṇākna i
bhaṭāra i sang hyang prasāda kabhaktyan i dharmma samgat pu añjukladang

1) De transscriptie geeft 8.7; de steen is echter door Dr. Brandes geïnventariseerd als van 857.
4 ḍā-ṭā.

6. çrī mahārāja
i çrī jayāmrṭa sima punpunana
bhaṭāra
7. pratidina mangkana
çrī mahārāja
rikanang sawaḥ kakaṭikan
8. n i bhaṭāra i
sang hyang i sang hyang prasāda kabhaktyan i çrī jayamṛta māri ta
yan lmaḥ sawaḥ kakaṭi(ka)
9. n iyañjukladang tutugani taṇḍa sambandha ikanang rāma iyañjukladang
tutugani taṇḍa kanugrahān de çrī mahārāja
manglaga
10. *i sapraṇa i* satahun satahun matangnyan papiṇḍa
*lam*wit 6 (?) ikanang sawaḥ kakaṭikan iyañjukladang tutuga
11. i tan wuang *i tani* rāma dumadyakan ikanang kaṭik
samangkana yā ta matangyan inanugrahān ikanang rāma iyāñjukladang
12. katik de çrī mahārāja tamolaha magawai mā 4
madṛwyahaji *trin* mas su 12 i satahun satahun
13. mangkana( )ṇu( )nyanugraha çrī mahārāja irikanang
rāma iyañjukladang tutugani taṇḍa tlas mapagĕḥ tan kolahulaha
14. yakapa( )ya tka i dlāhaningdlāha parṇnahanikanang
lmaḥ *unggwani* sang hyang prasāda *atĕhĕrang* jayaṣṭamā
15. muang ikang sawaḥ kakaṭikan iyañjukladang tutu-
gani taṇḍa swatantrā tan katamāna deni winawa sang māna katriṇi
pangkur
16. muang saprakara *ning* mangilala dṛwyahaji ing dangū
miçra paramiçra wuluwulu prakāra pangurang kring paḍam manimpiki
paranakan limus galuḥ
17. pangaruhan taji watu tajam sukun halu-
warak rakadut pininglay katanggaran tapahaji airhaji malandang
18. tangkil salwit watu walang pamanikan maṇiga
sikpan rumban wilang wanua wiji kawaḥ tingkĕs mawi manambangi
juru
19. tuhā juḍi juru jalir pabisar
pagulung pawungkunung pulung paḍi tuhadagang miçra hino wli hapu
wli wadung wli tambang wli pañjut wli baṛng

---

12 *magawai-pagawai.*

20. urutan ḍampulan tpung kawung sungsung pangurang pasukalas payungan *saṛan* wilut ngkung pānginangin pamāwaçya hopan n

21. panusuḥ mahaliman kḍi walyan mapaḍahi widu mangidung sambal sumbul hulun haji pamṛṣi watĕk i jro ityewamādi tan

22. lmaḥ sawaḥ sima kakaṭikan iyañjukladang tutugani taṇḍa kaiwala bhaṭāra i sang hyang prasāda kabhaktyan i sanghyang (dha)rmma i çrī jayāmṛta (ataḥ pramāṇa i sakabeḥ)

23. wya hajinya magöng maḍmit ka(beḥ sa)mangkana ikanang sukha dukha kadyānggani mayang tan mawuaḥ walū rumambat ring natar wipati wangkai kabunan rāḥ kasawur ing dalan

24. (wāk)capala duhilatan hidu kasirat hasta *cutra* mamijilakan wuri ning kikir mamūk mamumpang ludan tuttan angçapratyangça ḍaṇḍa kuḍaṇḍa bhaṇ(dihalādi)

25. i sang hyang prasāda kabhaktyan sang hyang dharmma i çrī jayāmṛta ataḥ *parāṇa* ni dṛwya hajinya kunang ikanang miçra mañambul mañawring manglaka

26. la mangdy manghapu mangharng manūla wungkuḍu magawai rungki payung wlu mopiḥ akajang magawai kisi mamubut ma

27. manahab mamisaṇḍung manuk makalā kapuaya tribhagān dṛwya hajinya saduman umarā i bhaṭāra i sang hyang prasāda kabhaktyan i

28. iyañjukladang tutugan i taṇḍa i çrī jayāmṛta sadūman umarā irikanang punta jā(ta)ka makmitan sima i çrī jayāmṛta saduman

29. laladṛwya haji *miçra* irikanang kāla mangangsĕakan samgat añjukladang pasambaḥ i çrī mahārāja mā kā 1 wḍihan gañjar haji yu 1 rakryan

30. (kaliḥ) rakai hino pu sahasra rakai wka pu bālīçwara inangsĕakan pasakpasak mas su 1 ma 8 wḍihan yu 1 sowang sowang rakai sirikan pu ma

31. rakai kanuruhan pu ṭā inangsĕan pasakpasak mās su 1 mā 4 wḍihan yu 1 sowang sowang samgat pikatan pu ça tiruan

32. nta taratis *tat*aran pu bingu pulung watu pu kikas inangsian pasakpasak mas 1 wḍihan yu 1 sowang sowang juru siki pu bawlu amṛ pu manak

33. mp*it* pu wayan manghuri pu suduya inangsian pasakpasak mā 1 wḍihan yu 1 sowang sowang pa kubā hawang ku*y*alangka pu babra añju saṇḍa pu dula

31 ṭā-ḍā; 32 *k*ikas-*ṭ*ikas; 33 ku*b*ā-kuñā.

34. inangsian pasakpasak mas 4 wḍihan yu 1 sowang sowang wadihati pu dinakara akudur pu dwaja inangsian pasakpasak mā 1 wḍihan yu 1 sowang so

35. wang tuhan i wadihati miramiraḥ sang tambalang halaran sang ḍulang tuhan i makudur basatpusan salulahan winaiḥ pasakpasak ma wḍihan yu 1

36. sowang sowang pangurang i wadihati sang parapak manunggu sang basu pangurang i makudur sang rakwĕl saturung winaiḥ pasakpasak mās wḍihan yu 1 sowang

37. sowang sang tuhan ing pakaraṇān makabaihan juru kanayakan i haji pu kuṇḍa juru wadwa rare rakai sumbun juru kala

38. citralekha walu pu ḍangha an parujar i hino kaṇḍamuhi ḍangācāryya jale i wka *b*iriwiḥ ḍangācāryya *na*naya i sirikan

39. maḍaṇḍĕr ḍangācāryya pṛḍu i bawang ḍangācāryya netra i kanuruhan sang rama i tiruan wadihati

40. i pa*kudan* sang rakwil kring satagan durang winaih pasakpasak mas su 1 mā 4 kinabaihan nira sang citralekha i çrī mahāraja trawaruk (asu *of* ṛsu ?)

41. kadudut wimala balukit winaih pasakpasak mās su 1 mā 4 kinabaihannira pinghe kāliḥ ḥ sa kuci sang kini winaiḥ pasak pa

42. sak mā 2 ku 2 wḍihan yu 1 sowang sowang parujarnya pingsor hyang si pakudān paskaran si baḍug winaiḥ mā(s) ku 1 wḍihan hlai sowang

43. sowang wahu ikidulning turus sang gutul kutesabi intik winaiḥ pasak mās 1 ku 4 wḍihan sowang sowang pangangka

44. kudur mā su 1 mā 4 wḍihan yu 1 saji sang hyang brahmā mās 10 kaharan simsim prasada mas 1 a*ng*sun *b*uaḥ kuṇḍa mās saji sang hyang

45. wungkal susuk wḍihan yu 4 (?) saji sang hyang kulumpang wḍihan yu 4 saji sang hyang pṛthiwi kan wlaḥ 1 kulambi 1 1 saji sang hyang ā

46. kāça wḍihan yu 1 pangisi tambukur mā 1 saji sang hyang caturddeça su 1 dakṣiṇa mā 8 *k*inarmma sang hyang kudur mā 4 wḍihan yu 1

47. k maṇḍala su 1 ma 4 karamannire wadihati su 1 māra karamānnire makudur su 1 mā 4 saji ning momahumaḥ wsi *samarja* tambaga *ga*

48. ngsa prakāra in( )ās samāsanya su 2 mā 12 tu pinakamanggalya rika*ng* susukan sima sira mpu mahāguru i sang hyang *dharmmaya*

49. ing kaçaiwān ing tajung muang sira mpu gokṣandha i sang hyang dharmma i jayāmṛta pangapā i sang hyang wihantan i ñja

Achterzijde.

23. *bh*uwur ḍaṇḍal mārgganayikḍolalambo winaiḥ pasak mā 1 sowang i tlasning mawaiḥ pasakpasak i taṇḍa rakryan muang pinghai wahuta rāma

24. ing dangū pinarṇnaḥ ikanang saji i sang makudur i sor ning witāna i tngaḥ ni paglaran sawidhi widhāna sakramaning manusuk

25. mangaskāra sang hyang susuk watu kulumpang mamūjā i sang hyang brahmā ma*tawu* ing daçadeça mangḍiri ta sang makudur ma li mottarasangga bandhana ta

26. lawan sang wadihati mangañjali i sang hyang tĕas malungguḥ i sor ning witāna ma( )lan pādahumarĕpakan sang hyang susuk watu kulumpang hinarĕ

27. pinghai wahuta rāma tpi siring kapua mapangaliḥ sopacāra manguyut ta sang makudur manĕtĕk gulu ni(ng) hayam linaṇḍĕsakan ing kulumpang mamantingakan

28. hantlu ing watu sima mamangmang manapathe saminangmang nira ring dangū i katĕguhakna sang hyang watu sima ikana lingnira indaḥ ta kita kamung hyang i çrī haricandana a(ga)

29. sti maharṣi pūrwa dakṣiṇa paççimottaramaddhya ūrddhamadhaḥ rawiçaçikṣiti jalapawana yajamanākāça dharmma ahorātra ya*huu* jaya yakṣa rākṣa

30. sa pisāca petrāsura garuḍa gandharwwa *bhū*ta kinnara mahoraga catur kapila yamabaruṇa kuwera bāsawa muang putradewatā pañcakuçika nandīçwara ma

31. nāgarāja durggadewi caturāçra ananta surendra ananta hyang kāla mṛtyu gaṇa bhūta kita prasiddha mangrakṣa kaḍatuan rahyang ta i

32. mḍang i bhumi mataram i kita umilu manarīra umasuk i sarwwaçarīra kita ça(ka)la sakṣibhūta tumon madoḥ lawan maparĕ ing rahina ing wngi at rĕngĕ

33 kang samaya sapatha sumpaḥ pamangmang mami i kita hiyang kabeḥ yāwat ikanang wang durācāra tan māgam tan makmit irikaing hakani

---

23 *bh*uwur-*g*uwur.
De cijfers in voorzijde regel 12, 31, 34 staan in Oud-Javaansche karakters.

34. hyang kudur brahmaṇa kṣatriya weçya sudra hajuan hulun matuha raray lakilaki wadwan wiku gṛhastha pinghai wahuta rāma nāyaka

35. umulahulaḥ ike lmah sawaḥ kakaṭikan iyañjukladang tutugani taṇḍa sima inarpaṇakan i samgat añjukladang

36. i bhaṭāra sang hyang prasāda kabhaktyan i çrī jayāmṛta ing dlāha hlam an babaka

XLVII.

Steen, afkomstig van Koedjon manis (afd. Berbek, res. Kediri), sinds 1889 (Not. p. 64) als D. 67 in het Museum te Batavia. Abklatschen worden vermeld Not. 1869, Bijl. N en 1876, Bijl. II no. 7; thans Oudheidk. Bur. no. 387 en 431. Dr. Brandes deelde in Not. 1886 p. 146 mede, dat de inscriptie van Mpu Siṇḍok was en gedateerd 859. De afmetingen zijn 1.45 M. hoog, 79 c.M. breed en 27 c.M. dik van boven, 33 van onderen.

Voorzijde.

1. swasti sakawārṣatīta 859 jeṣṭamāsa tithi saṣṭi
2. çuklapakṣa ha wa wṛ wāra agneyastha pūrba phalguṇa
3. nakṣatra toya dewatā bajrayoga garadhikaraṇa irikā
4. diwāsanyajñā çrī mahārāja pu siṇḍok çrī içana wikrama dharmo
5. tunggadewa tinaḍaḥ rakryān mapinghe kaliḥ rake hiṇo pu saha
6. sra rake wka pu balīçwara umingsor i rakanuruhan pu ṭā kumo
7. nakan ikanang lmaḥ sawah kakaṭikān i hring watak margaṇung winawa ning wa
8. huta hujung ukurnya tampaḥ 6 suku 1 mwang lmaḥ pomahanya tampaḥ suku 1 simā
9. n susuhan de samgat margaṇung pu danghil panumbas pu danghil irikang
10. sawaḥ kakaṭikan mā kā 5 su 9 pratyekanikang wang ri kring tinumbas lmahnya
11. mwang kāng ing pomahan si sukat mwang si bhaṭikā anak sang sukat putu
12. nya si cablut si mewĕḥ putu sang kuwu si bĕngal anak sang wipula si wayu
13. ga anak sang wĕlak sang sungruput kapwanakan sang sogata sangke si lo
14. kosok anak sang grodā si mungsil anak sang baçri si taklu mwang si ta
15. mbin anak sang talā si paṇḍyāsan anak sang loka si trawil anak

---

11 bhaṭika-bhaḍika.

16. sang chāyā si turang anak sang tapa si kaçī anak sang parawan si ( ) kuḍik ana
17. k sang gusir (gusĕr) sang palū si deṇḍa anak sang sarupi si tikus anak sang ḍampil si
18. anak sang kaḥ si tuki anak sang mau sang bandĕng anak sang *pu*mpali si gigi
19. s anak sang hurang kaki jurwan anak sang tira si heruka anak sang bu
20. nut si padwāla putu sang bāhutī si sint*i* mwang si wijaya si bala anak sang pula
21. *wli* pañjut anak sang kapi si kapi anak sang jaman piṇḍa panumbas samgat mā
22. rganung sang danghil irikang lmaḥ ni samangkana mā kā 1 su 13 mā 1 *r*akanang pama*l*li pu
23. danghil irikang wihantan i sira arthahetoḥ sang prasantamatiḥ mā su 11 pangi
24. lu samgat anakbi dyaḥ pĕṇḍĕl mā su 5 piṇḍa pamalli pu danghil mwang sira stri samgat
25. anakbi dyah pĕṇḍĕl irikang wihantan mā su 16 matĕhĕta samgat anakbi dyaḥ pĕ
26. ṇḍĕl umilu makadharmma ikang wihantan kinalihannira mwang samgat marganung pu danghi
27. l ma( )ḥ ka sira kāliḥ cihnāni pagĕḥ denira humli ikang wihantan *dopāddhya*
28. i wtĕḥwtĕḥ inangsĕan pasĕk mā 6 sumrahakan ikang *pasak* i ḍopāddhya i wtĕḥwtĕḥ
29. ma*ndam*i kaki jurwan sang hadyan akalambi haji sang bayaḥ i wadihati wineḥ pasĕk
30. ma 2 ku 2 i makudur *sang* kaja sang bwangbwang wineḥ pasĕk mā 1 ku 1 kinalihanira
31. ataḥ nāyaka lampuran i marganung sang rayasām makangaran kayu mangla*ñ*
32. mwang *jung hu* pramukha wineḥ pasak mā 2 ka 2 kinabehan wahuta i mārganung
33. nāyaka lampuran sira hujung mangaran pra byungyĕ saku pilih māpus pramukha
34. wineḥ pasak mā 2 ku 2 kinabehanya matĕhĕr tikang wihantan manghiras

---

17 tikus-tik*as*; 18 pumpali-pḍampali; 27 pagĕh-sagĕh.

35. *ya*( )*pasunghanuryyasab* sinuçuk mwang ika si*m*ma samgat mārgaṇung pu dahi

Achterzijde.

11.

lĕbla

12. b kalang

tṛpan saluit watu walang pamani

13. kan maniga sikpan rumban wilang wanwa wiji kawaḥ tingkas māwī manambangi tuha

14. *k*ang sahiran juru gosali mangrumbe mangguñje tuhanambi tuhan huñjĕman

15. tuhan juḍi juru jalir pabīsar panggulung pawungkunung pulung paḍi miçra hino wli *ta*

16. (*mbang*) wli wadung wli *tambang* wli pañjut wli hapu palamak pakalungkung urutan dampulan

17. tĕpung kawung sungsung pangurang pasukalas payungan sipat wilu(t) jungkung panginangin

18. mawasya hopan panrangngan skar tahun panusuḥ mahaliman

19. kḍi walyan widu mangidung sambāl sumbul hulun haji singgaḥ

20. pabṛsi watak i jro ityewamādi tan tama rikanang lmaḥ sawaḥ sīma kaka

21. dikan ika tkeng pomahanya kewalya samgat margaṇung pu danghil

22. ataḥ pramāua i sadrabya hajinya kabeḥ mangkana ikanang sukhadukha ka

23. dyanggan ni mayang tan mawwaḥ walū rumambat ing natar wipati wangkay

24. kabunan rāḥ kasawur ring dalan wakcapala duḥhilattan hidu

25. kasirat astacapala mamijilakan wurining kikir mamuk mamungpang

26. lūdan tutan angçapratyangça ḍaṇḍa kuḍaṇḍa *kak*ḍihalādi samga

27. t margaṇung pu danghil ataḥ p(r)amana ri drabyahajinya kunang

28. ikanang miçra mañambal mañawring mangl*il*i mapahangan mangapus ma

29. ba ma mangdyun manghapū mangha*ng*ça manula wungkuḍu malurung ma

30. *gawai* rungka payung wlu mopiḥ kajang magawe kisi mamubut manga

31. manawang ma( )ngkab mamisaṇḍung manuk makalakala ka

32. ya tlung dumān drabya hajinya saduman mare samgat marga

33. (ṇung) pu danghil saduman mara irikang punta makmitan sima sadu

34. (man ma)raha i sang mangilala drabya haji miçra mangkana parṇnaḥ nyanugra

---

26 *kakḍi*-*bhaṇḍi*.

35. (ha) çrī mahārāja i samgat margaṇung pu danghil tlas mapagĕḥ
36. n kolahulaha de sang anāgata prabbhu mwang pinghe wahuta rā
37. (ma) nāyaka pārtaya tka
ing dlāha ning dlāha ka
38. umulahula ikang lmaḥ sawaḥ sima kakadikan i hring *ka* pra

Linkerzijkant.

1. siddha langghana inga
2. jña haji ikanā mangka
3. na ya sangkana ni prama
4. danya knana ya nigraha
5. mā kā 2 dhā su 1
6. mwang salukar ning pā
7. mahāpātaka bhukti
8. nya ing sahasrakoṭi
9. janma iriku kāla ma
10. ngangsĕakĕn samgat
11. margaṇung pu danghil
12. pasĕk pasĕk i çrī
13. mahārāja mā su 5 wḍiḥ
14. han yu 1 rakryan
15. mapinghe i hi
16. no pu sahasra rake
17. wka pu baliswara inasĕ
18. an pasĕk pasĕk
19. mā su 1 mā 6 wḍihan yu
20. 1 sowang sowang rake
21. sirikan pu balyang i
22. nangsĕan pasĕk pasĕ
23. k mā 6 yu 1 rake ka
24. nuruhan pu ṭā samga [1])
25. t pikatan pu sata
26. inangsĕan pasĕk
27. pasĕk mā 1 wḍihan
28. yu 1 sowang sowang (ti)
29. ruan ḍapunta pu ri*ta*

---

38 ikang-ikung.

1) Tusschen regel 23 en 24 staat bijgeschreven: wḍihan.

30. p inangsĕan pasĕ
31. k pasĕk mā 5 wḍi(han) yu 1
32. wuru tunggal pu bacchu pu
33. lung watu pu tikas inang
34. sĕan pasĕk 3 mā 8 wḍi
35. han yu 1 sowang i rake
36. halāran pu bingung ināngsĕ
37. an pasĕk 2 mā 1
38. wḍihan yu 1 manghuri pu sa
39. daya langkā pu babru inang
40. sĕan pasĕk 2 mā 4 wḍi(han)
41. hle 1 sowang i wadihati
42. pu dinakara akudur pu dwa
43. inasĕan pasĕk 2 mā
44. wḍihan yu 1 sowang i *pa*
45. *h*an ni wadihati ba *ci*

Rechterzijkant.

1. *i* lbur poḥ tu*ha*
2. ni makudur 3 sang *wa*
3. tu walaing sang ngula
4. d wineḥ pasĕk ma
5. 5 wḍihan hle 1 so
6. wang sowang pangurang ni
7. wadihati sang dulang manu
8. ngkū *sa*(ng) saditi pangurang i
9. *ra* makudur sang rake
10. walā manungkū sang
11. wineḥ pasek ma 5
12. wḍihan hle 1 sowang
13. sowang *panu*( )*kū*
14. ni waru wadi ti sang ka
15. māmpaḥ maḥ lwi *ngu su*( )k (?)
16. mā su 1 mā 8 panglĕbu
17. rkenang kadik samgat
18. wadihati mā su 3
19. panumbas irika sarbwa
20. saji i sang kudur mā su

21. 8 sang tuhan i pakaru
22. *lat* makabeḥhan
23. juru kanayakan i ha
24. ji pu kuṇḍu juru wadwā
25. *i* rakai samad ju
26. kulula ma ngalaha
27. r*ā*n citralaikha sang lu
28. mku ḍanghwan parujar
29. i hino kaṇḍamuhi danga
30. cāryya basu i wka i
31. dangacāryya niçcaya
32. i sirikan hujung ngkaluḥ sang
33. hariwangsa i maḍaṇḍĕr ḍa
34. ngacāryya patha i bawang
35. ḍangacāryya naka i kanu
36. ruhan sang *ramarasa* i tiru(a)
37. n *sumu* atmāçiwa
38. i wadihati sang babāng
39. i makudur sang rakĕpĕl i
40. *tritawan* wineh pasĕk
41. pasĕk ma ka waiḥ *ni*
42. lecetalaipā i çrī ma
43. ja rāke h*u*mbulu pu bra*pa*
44. baruk a ka *du*( )t*e*
45. maṇa wineḥ pasĕk mā 1
46. wah*a*nnira pinghe ruju
47. ça

De cijfers in voorzijde r. 8, 10, 24, 28, 30, linkerzijkant 13, 19, 31, 34, 40 en rechterzijkant 2, 5, 11, 16 staan in Oud-Javaansche karakters.

XLVIII.

Steen, afkomstig van Siman (afd. en res. Kediri), vandaar naar Kediri gebracht en sedert verloren gegaan, zie Verbeek p. 284, waar mede (op gezag van Dr. Brandes) wordt medegedeeld, dat het jaartal 865 is. Een abklatsch wordt vermeld Not. 1876, Bijl. II no. 2; thans Oudheidk. Bur. no. 395. Dr. Brandes las de inscriptie klaarblijkelijk van een abklatsch in gedeelten, zonder daarbij volkomen zeker te zijn, hoe het geheel in elkaar zat, getuige het vraagteeken bij „zijkanten".

---

25 samad — sam*bu*d.

V o o r z ij d e.

oṃ

1. swasti çakawarṣātīta 865 çrawaṇa māsa tithi pañçami cuklapakṣa, *pa*, *ka*
2. so wāra kṣātra
3. rāja rake hino pu siṇḍok çrī īçānawikrama dharmmottunggadewa tinaḍah rakryān mapinghai i halu pu sahasra umingso
4. r i rakai kanuruhan pu kumonakan ikanang lmaḥ sawaḥ i paraḍaḥ i tutuganing taṇḍa i paraḍaḥ
5. hyang dharmma kamulān winli deng sang *slak* mās kā 2 rikanang rāma i paraḍaḥ sapasuk wanua kabeḥ muang ikanang lmaḥ gagā warukwaruk i tagi watak *para*
6. *wān* lmaḥ kanayakān tan kakaṭihan *kalu para* ko kā nan tan palu āngi drabyahaji *panggu* hān i tagi ukurnya tampaḥ 6 winli de
7. mas kā 1 su 10 i tagi sapasuk wanua kabeḥ sīmān susukan de sang *ṅluk* nya ikanang sawaḥ winli *siṇḍuk* i paraḍaḥ
8. kā arpanākna i sang hyang dhar(mma) kamulān i puṇya sang *k*luk i paraḍaḥ lor ning luaḥ paknānya punpunana sang hyang dharmma kamulān *umyarpaga* a
9. nanā i sang hyang dharmma pratidina *wgi*lan sangang *wyagata-gantakawamaṇa* muang *patl*angça kalilirana dening anak putu puyut mani *antaḥ* santāna pratisantāna sang çluk dāya*n*ya *r*ikana sa
10. sang maputra titaḥ nikanang lmaḥ sawaḥ sima pacaru i sang hyang dharmma kamulān blaḥ 1 pangajyan su ku 1 (?) a ka 1 putrangça tampaḥ 1 ikanang lmaḥ gagā itaging tampaḥ blaḥ
11. putrangça juga mangungsī i pinghai panigaran i paraḍah ma*pas*ang mā 9 (*of* s) 2 magulung gulungan tan pa angkan julang pu-jut tan paraḍaḥ mangkana sambaḥ sang kluk
12. hārāja, an winli de sang çluk masamoha ta ikanang rāma i paraḍaḥ matuha raray *winkas* si mbaḳ huler si dayī rāma çruyī
13. karamān *rāma* ja wiga kāliḥ *tl*hayī wi*lĕng* juru botoḥ kajar-kalul( )i, wariga si palunggaḥ si lu
14. māghi, nāghī, samayī, matūttakan wuwusnya sapasuk wanua, tumarima ikanang mās kā 2 sawaḥ i paraḍah ṭlas sud-dha pariçuddha māri ta ikana

---

7 ṅluk-çlak; 9 an*t*aḥ-an*dh*aḥ.

15. ka lmaḥ ikanang sawaḥ i samīpa sang hyang dharmma kamulān i puṇya sang çluk lor ning luah prasiddha ikanang sawaḥ i paraḍah pramāṇa tan kolahulaha tkā i dlāha ning dlāha

16. i paraḍaḥ muwaḥ rāma i taging winkas *singngajeng*, wariga si paranda *nguni* tayī, mantra, wetan saḍayi, hino, tanyang, iti, mānā, bungsit, wuluku

17. k bungara *tata*kan wuwusnya sapasuk wanwa tumarima ikanang lmaḥ gagā warukwaruk i taging, tlas suddha pariçuddha māri ta ikanang rāma i taging makalmaḥ i

18. anak putu puyut muni antah santāna pratisa prasiddha makalmaḥ ikan *wa*rukwaruk i taging pramāṇa tan kolahulaha tkā ring dlāha ning dlāha, māri ta

19. lmaḥ ing watak paraḍaḥ pa nikanang lmaḥ sawaḥ gagā sīma | ntra tan katamāna deni winawa sang mānak katriṇi pangkur tawān tirip pinghai wahuta muaḥ saprakāra ning ma

20. ngilala drabya haji ing dangū miçra (miçra pa)ramiçra wuluwulu prakā pangurang kring paḍam manimpiki paranakan (limus) galuḥ pangriñca manghuri parang sungka dhūra pangaruhan

21. sukun halu warak rakadut pinungle tapahaji er haji malandang lĕwa lĕblab kalangkang kutak tangkil tṛpan saluit *walang* pamaṇi | kan maniga sikpan rumban

22. lang wanua wiji kawaḥ tingkĕs māwi manambangi | tuha dagang juru gusali mangrumbai mangguñje tuha nambi tuhān ñje | n tuhan juḍi juru jalir | sar pangulung pawungkunung pulung paḍi mi

23. çra hino wli hapū wli wadung wli tambang wli haṛng wli pañjut pala | k uruttan dampulan pangurang pusuk a (la) | s payungan sipat wi | ju panginangin pamawāsya hopan

24. panrangan skar tahun panusuḥ mahaliman kḍi walyan | ḍahi widu mangidung sa(mbal su)mbul hulun haji singgah pamṛsi | tak i jro | wammādi tan tamā irika

25. gagā sīma i paraḍah i taging kewala sang hyang dharmma | paraḍaḥ lor ning luaḥ ataḥ pramāna i drabya | na ikanang sukha

26. yang tanpawuaḥ walū rumambat ring natar wipati wa(ngke) | wur ing dalan wākcapala | hidu kasirat

27. k mamungpang lūdan tuttan hangsapratyangsa ḍaṇḍa kuḍa paraḍah lor ning luaḥ ataḥ parāna *ning* drabya hajinya kabeḥ kunang ikana

28. miçra mañambul manglakha mapahangan

n manghapū, mangharĕng, manggūla wungkuḍu manglurung magawe rungki, pagung wlū mopih

29. kajang magawe si

yang wli *rakan* drabya hajinya sadūmān umarā i sang hyang dharmma kamu

30. lān i paraḍah

ha i sang mangilala drabya haji miçra irikanang kāla mangasiakan pasuk pasambaḥ

31. i çrī ma

uttama yu 1 rakryan mapinghai i halu pu *sa*hasra *rake* wka pu balī-çwara

32.

*ra*han padlagan pu tikṣṇa *ti* karitip inangsĕan pasak

33.

n pasak pasak mā 5 wḍihan yu 1 sowang sowang wadihati sang di

34.

n inangsĕan pasak pasak mas kā 1 wḍihan

35.

halaran sang hān i ma

No. 6 [1])

1. haji yu 1 pasak pasak i
2. pasak pasak su 1 mā 4 wḍihan yu 1 sowang
3. sowang halaran pu nanda manghuri pu daya la
4. k pasak ma 10 wḍihan 1 sowang sowang rakai
5. in mas su 2 mā 8 kain blaḥ 1 n i wadihati
6. han hlai 1 sowang sowang pangurang i wadihati
7. sowang sang tuhān i pakarangān maka

28 manggūla-mangūla.

1) Waar deze nummers op slaan, blijkt niet.

8. rāyaṇa le*kha*

No. 7

1. sa
2. n juru kanayakan i
3. i haluwisā(*r*)ga ḍangācāryya *sa*
4. kanuruhan sang *ra*mā (= mo?) i tirua(n)
5. k winaiḥ pasak pasak mā 1
6. wasaḥ sang çabda kuci(ng) sang

V o o r z ij d e (b e n e d e n s t u k).

1. hambulu ta
2. l( )i turus juku*te* pasak pasak mā 2 ku 2 wḍihan hlai 1 pinghai juru
3. 2 ku 2 wḍihan hlai pa parujarnya mingsor hyang paku*d*ān paskaran si bhaya mā 1 ku 1 wḍi
4. juru kanayakān sang gundya taṇḍa sang bali abalun sang kirat juru wadwā rare sang parbwa jaluk juru angra
5. kan dyaḥ winkas balu mo momahumah sang laikāya winaiḥ pasak pasak su 1 mā 4 kinabaihannira lumaku manusuk i wadihati
6. lumaku manusuk i makudur kuruḥ winaiḥ pasak pasak su 1 mā 4 wḍihan yu 1 sowang sowang mangangkat i sang hyang kudur su 1 mā 4 wḍihan yu 1
7. sang hyang susuk wḍihan yu 4 saji sang hyang brahmā su 1 mā 4 wḍihan yu 1 sang hyang prithiwī ken blaḥ 1, kalambi 1 songsong 1 sang hyang akāça wḍihan yu
8. 1 sang hyang kulumpang wḍihan yu 2 kaharan sisim prasāda su 1 mā 4 sasran wuaḥ kuṇḍa su 1 mā 4 saji sang hyang caturdeça su 1 mā 4 dakṣiṇa mā 8 tinmu
9. hyang kudur mā 8 saji ning *p*omahumaḥ wsi pamaja tambaga kangça prakāra inammas pamāsanya su 4 mā 8, marga pinghai panigarran sang gaḍungan *bra*
10. yi *s*āgara *si*kan sulĕk *ḍa* so sarwwoku kuak bo ceng baṇḍo bucung kita burayut paṇḍarāk *u*mban cupan sali jagil mwa sthagula
11. karuṇā ber sitima jaya burayut brat banit bapri barit winaiḥ pasak pasak mās ku 2 wḍihan hlai 1 sowang sowang pinghai panigarran ma

A c h t e r z ij d e.

1. bubak satisan winaiḥ pasak pasak su 1 mā 4 (of 5) wḍ*iha*

Achterzijde 1 *satisan-pakijan*.

2. *han* yu 1 kain blaḥ saha pāduka mapinghe kābayan babahan parujar pinghai *litwa*

3. *s* winaiḥ pasak pasak mās 4 wḍihan hlai 1 sowang sowang pinghai kambang çrī sang nāraka ḍapu *pādang sawin pawang ni wa*

4. jangga katandaya buhak winaiḥ pasak pasak mās ku 2 wḍihan hlai 1 sowang sowang pamuang gaṇḍang cakra winaiḥ pasak pasak mās

5. ku 3 sowang sowang pinghai kambang çrī mangharĕp babak sang hiriban winaih pasak pasak su 1 mā 4 wḍihan yu 1 saha pāduka mwang parujar pinghai si giṇḍi winaiḥ

6. pasak pasak mās ku *ta* parangkattan si prasanta cetri maṇḍana *nga* bas sugran kajĕl subal saraji parṇamaṇḍapangail pangkĕr puṇḍut*ñ*ya tulawa

7. t sampaso winaiḥ papak pasak mas ku 2 wḍihan hlai 1 sowang sowang wahu ngkattan mangharĕp babak balun winaiḥ pasak pasak su 5 wḍihan yu 1 *sa*

8. n blaḥ 1 batubatu mās 2 ku 2 saha pa( )ka mwang bahu kabayan si gātra ṣalungga *sa* tapuat winaiḥ pasak pasak mās 1 wḍihan hlai 1 sowang sowang rāma i paraḍaḥ winka

9. s si gimbal huler *si*( )yi rāma kabayan si burang *pu* *g*rami parujar si katu juru buat toh tuhalas ing karamān si beṣa jīwiga kāliḥ twayī wībwa akajar si kal*anwi* wariga si basa

10. pilunggaḥ si kuliling wariga wadwan si mangaku wariga i jro si burĕng rāma maratā si piñjal namwan maghī *nā* gī sayi winaiḥ pasak pasak su 3 mā 8 kinabaiḥhanya sapasug wanua wḍihan hlai 1 sowang

11. sowang rāma i taging barā winkas si bajeng wariga si parandhakan bulu kusuk bungaran winaiḥ pasak pasak mās ku 2 wḍihan hlai 1 sowang sowang i muṇana si bakaṭal masigi rĕmbat i sang manube kāl*a*

12. sangandal balam i sang nāga (*of* nyaga) iṣṭi i sang malanggah winkas i sang taruk kupat i tañjung si sumpal ingambul lor i gnang bang rājangguruḥ i tukap *s*alimar bep i taru mangalap butī i pa( )h

13. n bakaṭal i kahuripan *aṇ*ḍing kidang winaiḥ pasak pasak mās 1 sowang sowang tuha kalang i maṇḍana si ramya tuha kalang i taging si bugī tuha kalang i tañjung si bintam winaiḥ pasak pasak wḍi

14. han hlai 1 sowang sowang punta i kamulān kidul ring sima tañjung si kuça sang lĕng nulĕngkap i sang platan bhyāsa i sang hujung kanyāça i kaseran ḍangāeāryya dhātrī ingayunnan

15. sang larik baroṣṭa ing kudur lĕkas ing besṇawajamba ing sima

4 gaṇḍang-gaṇ*ḍung*; 12 sangandal-sangandal*i*; bep-bes.

kaṇḍang umbān i baruk wuliran i sang gnang jaka i sang kes params çlat i sang kwāralwi i sambung sangambu ta

16. parawi ḍapunta çiwalaya i garga bṛkul i sang bimalasabaya i culanggi hri i lalatang sang dhetā winaiḥ pasak pasak mās i sowang sowang rāma tpisiring ilu pinaka sakṣī ri

17. kasusukan sīma balasaḥ sang mahimān carala i parambattan si bagñaḥ i lingkung si adhe i manggihi si mono i haḍahaḍa si bangkam winaih pasak pasak mās 2 wḍihan hle 1

18. sowang sowang mabañol si kalayar winaih pasak mā 1 wḍihan hlai sowang sowang i tlas ni mawaiḥ pasak pasak i taṇḍa ra i i s wahuta rāma punta tpi si

19. kamadangū pinarṇnaḥ ikanang saji i sang makudur i sor ning witāna i tngaḥ ning paglaran sawidhi widhāna sakramaning manusuk sīma ing lagi kawi mangaskāra sang hyang

20. tu kulumpang mamūjā i sang hyang brahmā matawur ing daçadeça mangḍiri ta sang makudur mapangaliḥ mottarasangga mamukhabandhana tumama ing paglaran la wadihati mangañjali

21. *s* malungguh i sor ning witāna māndalan pāda humarĕpakan sang hyang susuk watu kulumpang hinarĕpakan denikānang pinghai wahuta rāma punta tpi siring kapua mapangali

22. manĕtĕk gulū ning hayām linaṇḍĕsakan ring kulumpang mamantingakan hantlū ing watu sīmā mangmang manapathe saminang mang nira dangū ika katm

23. *ra* īndah ta kita kamung hyang nī haricandana agasti mahārĕṣi pūrbwa dakṣina paçcimottara māddhya ūrddhwamadhaḥ rawiçaçi kṣiti jala pawana

24. tra sandhyādwaya hṛdaya yakṣa rakṣa çāca pretāsura gaṇa garuḍa gandharwa kinnara mahorāga catwāri lokapāla yama baruṇa kuwe

25. ra nandīçwara mahākāla ṣadwināyaka nāgarāja durgga(dew)ī caturaçra ananta surendra ananta hyang kālamṛtyu gaṇabhūta kita prasi(ddha) mangrakṣa kaḍatwan rahyangta i mḍang i bhūmi mataram

26. ing watu *galuḥ* kita umilu manarīra umasuk ing sarwwasarira kita sakala sākṣībhūta tumon madoḥ lawan maparö ing ra(hina) ing wngi adḍĕngĕākan ta ikang samaya ṣapatha sumpaḥ

27. pamangmang mami ri kita hiyang kabeḥ yāwat ikanang nguang durācāra tan mā makmittirikang sapatha sina sang wahuta hyang kudur brāhmaṇa kṣatriya weçya sudra ha

28. hadyan hulun atuha rarai lakilaki wadwan wiku gṛhastha muang pinghai wahu(ta) rāma nāyaka parttaya hatur ttali*per* asing umulahulaḥ ikang lmaḥ sawaḥ i pa

29. raḍaḥ sīma inarpanākan *sagluk* i sang hyang dharmmakamulān i paraḍaḥ lor ning luaḥ muang i tagi putrangça ing dlāha hlam an baba*l*ataya nguniwaiḥ yan dawuta sang hyang watu

30. sīma kabuattananya patyananta ya kamung hyang deyantat patiya tattanoliha ring huntat tattinghala i likurĕn, tarung ing adigtan tampyal i wirangan uwahi i tĕngĕ

31. nnan tutuḥ tuṇḍanya blaḥ kapalanya sbittakan wtangnya rantan ususnya wĕtuakan hatinya pangan dagingnya inum rāhnya tĕhĕr pĕpĕddakan wkasakan prānānika ya

32. n parāring alas pangannan ing mong, patukaningulā pulirak*ann*aning dewamanyuḥ ya(n) para ring tgal alas*amala* ni rāksasa pangannaning wuīl sing pamūnggan umunguya ing sthāna

33. nya sandhi *roga* rumaūcāya araḥ ta kita kamung hyang kuçika gargga metri kuruṣya patañjala suwuk lor suwuk kidul kuluan wetan buangakan ring ākāça

34. sulambittakan i hyangta kabeḥ tibākan ing samudra klammakan ing ḍawuhan alapan sang hyang dalammer duḍuttan ing tuwiran singhappan ning wuhaya tātan mātya i

35. ikeng lmaḥ sawaḥ sīma i paraḍaḥ gagā i tagi upadrawa ri dewata dṛṣṭi liputtan ni *ph*īra muliha rikang naraka ta*m* kan ring mahārorawa klān do (*lees* de)

36. sang yāmabala palundening kingkara pingpitu ata yan bimban pa ata ya kadi lawas sang hyang candrāditya ing ākāça sumuluhi aṇḍabhuwana lawassanya *bhukti*

37. ni pañcamahāpataka sangsāra *lasalabra* duḥkha kapangguhĕnya sarūpaning lara hiḍapanya sakelikning mangjanma dadyananya awūka tan tmua samawka

38. ku*nuuen* kerir mangkana tmahananikang wwang bu lmaḥ sawaḥ sīma i paraḍaḥ gagā i taging mangkana ling nikanang mamangmang sapatha sumpaḥ sang wahuta hyang kudur pi

39. rĕngūakan i sang pinghai wahuta rāma punta tpi siring hana sang pinakasākṣi rikang susukan sīma kabaiḥ i tlas sang wahuta hyang kudur mangayut mapang*l*i *sira n*

40. kabeḥ kapwa malungguḥ ri tkan pasak tumūt krama sang hanarikān pinghai wahuta rāma kabayan muang rāma tpi siring kula patipu( )ta kulara*ja* lakilaki wadwan

---

34 dalammer-jalammer.

41. kanistha maddhyamottama tan hana kāntun ilu manaḍaḥ ing paglaran ing pkan tinurĕn kunarĕn (*pgan*) inangsĕan skul dākdannan linirusan klakla ambil lambil

42. syan l*i*dl*i*d tūsanek paliddha takiḥ paring su *l*awaragalan pangapangān rumbarumbaḥ kūluban tet*i*s tumpuk tumpuk ḍehaña *n*uḍuhasi*d* kakab

43. *r*amahan kaḍiwas kawan hurang gtam bilulung, layalayar halahala hantiga inarisun( )a atak pīhantahulan çīnangannan haryyas paṇigangan ing sare

44. n limas 12 len sangkārika iwak knas prakāra anaḍaḥ sira kabeḥ yathā sukha mangidung siddhu ciñca tuak pintiga sowang winuwuhan tambul inañjapan

45. kura wuku rima asam dwadwal kapua makudur manghuri umangsö ta jnu skar rujak anabĕḥ ta sang makuwung mangḍiri ta sira kabaiḥ pinghai pramu*la ta* manambaḥ hu

46. maṛp i sāraharaḥ ni kahanān çrī mahāraja i tlas ning manamaḥ mangigal yathākrama tuwung buṇgkuk gaṇḍing rāwaṇa hasta sampun sangkap ikanang iniga

47. lakan malungguḥ sira muwaḥ winuwuḥhan tambul linarihan piṇḍua sowang umasö ta banglas linarihan muwaḥ matlasan sira kabaiḥ kapua *ma*

Zijkanten ?

I 1. gagā sīma sang hyang dharmma kamulān caturdeça

2. ikanang mabañol si kalayar

II 1. wāhaṣyara sama de tṛpta rikanangngwang kabaih umuwuhi subaddhanika

2. sang hyang dharmma kamulān i paraḍaḥ lor ning luaḥ samprayuktapari

III 1. kanang lmaḥ sawaḥ i paraḍah gagā i tagi *ka* sakrānta

2. citralekha i çrī mahārāja mangaran lakṣaṇa ‖

IV 1. hlamanya i tlas sang wahuta hyang kudur umratiṣṭha sang hyang wungkal susuk ing sahīnga

2. tagi muang sang um*pū*pāra ikanang susukan sīma winaih manaḍaha mangkanātaḥ kramanira

V 1. muliḥ iyumahnira kuna(ng)

2. nti ikanang rāma i paraḍaḥ

VI 1. umintonnakan guṇanya kapua manohara çabda widagda

2. i rāt kabeḥ nāhan krama nikanang susukan sima

---

41 dā*k*-dā*ng*; 42 paṇgapangān-sangapangān; 45 pramu*la*-pramu*ka*.

XLIX.

Vier koperplaten, gevonden volgens Domis (in Not. 1886 p. 142) op vijf paal boven Malang, thans verloren. Met zeven tot een andere oorkonde behoorende (No. L) en tegelijk gevondene platen als één geheel getransscribeerd door den sultan van Soemenep en volgens diens handschrift in de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden uitgegeven door Cohen Stuart als Kawi-Oorkonde XXX; zie ook pag. XVII sqq. van de inleiding aldaar. Later werden onder papieren, voor het oudarchief te Batavia bestemd, inktafdrukken gevonden van deze zelfde elf platen (40 × 9 c.M.), welke Dr. Brandes in staat stelden te constateeren (Not. 1886 p. 143), dat het waren „twee oorkonden, die dooreen zijn geraakt. Zij handelen over hetzelfde onderwerp, wat de verwarring niet weinig hielp vermeerderen. De een, die ik A noemen zal, is niet volledig, slechts plaat 2, 3, 4 en 7 van deze serie van 10 à 12 platen is voorhanden. De andere B uit zeven platen bestaande, waarvan plaat 1 en plaat 7 beide slechts aan één zijde beschreven zijn, is compleet en heet afkomstig uit Çaka 865. In uiterlijk, wat de letter aangaat, gelijkt oorkonde B in alle deelen op A. Naar hetgeen plaat 2 van oorkonde A te lezen geeft, moet plaat 1 van serie A aan beide zijden beschreven zijn geweest. Onder de door den Heer van der Chijs gevonden afdrukken in drukinkt is wat bij Coh. Stuart No. 2 genoemd is niet meer voorhanden".

A.

2*a*. kahyangan i kanuruhan kabeḥ makādi sang hyang wuraṇḍungan i sang hyang mahulun i sang hyang pangawan i sang hyang kaswaban i sang hyang kagotran mwang ikang manigĕr manghanakĕn wala pupuk wangi i sawka rahyangta kanuruhan mering manambahi pāduka çrī mahārāja umajarakĕn sapūrwwasthitinya ring lagi an tamolah umulahakĕn kapūjān bhaṭāra pratidina ri kaswatantranira mwang ikang manigĕr ring anādikāla tan kataman deni saprakāra ning mangilala drabyahaji ring dangū

b. nguniweh pinghe wahuta anak wanua nāyakapratyaya an kewala bhatārātaḥ pramāṇe sadṛwyahajinya mwang sukhaduḥkhanya kabeḥ kapanggiḥ ring atītaprabhu mangkana rasa ning sinambahakĕn ika sang marhyang mwang sang karmmanya i sang hyang kahyangan kanuruhan kabeḥ mwang ikang manigĕr i çrī mahārāja kunĕng pingsornyanugraha çrī mahārāja kinon ika sang marhyang mwang sang karmmanya i hyang i kanuruhan kabeḥ kumatguhakna sapūrwwasthitinya ing malama tan kawnanga pina *bhaṛa*

3*a*. ya kapuriḥ mwang tan katamana deni winawa sang mānak kaṭriṇi, pangkur, [panlung blaḥ]. tawan tirip mwang pinghe wahuta anak wanua, nāyaka pratyaya, ngūniweh sang mangilala dṛwya haji, miçra wuluwulu saprakāra ityewamādi tingkaḥnya pangurang, kring, paḍĕm, manimpiki, paranakan, limus galuḥ, mangriñci, manghuri, parang, sungka, dhūra,

pangaruhan taji, watu tajĕm, sukun, halu warak, rakadut, *mani*, pinilay, katanggaran, tapa haji, airhaji, malandang, lĕca, lĕbĕlĕb

b. pakalangkang, kutak, tangkil, salwit, watu walang, pamaṇikan, maniga, sikpan, mangrumbe, manggunje, tuhanambi, tuhan uñjĕman, tuhañjuḍi, juru jalir, pabĕsar, pagulung, pawungkunung, pulung paḍi miçra hino, wĕli hapu, wli wadung, wli tambang, wli pañjut, wli harĕng, palamak, pakalungkung, urutan, ḍampulan, tpung kawung, sungsung pangurang, pasuk alas, payungan, sipat wilut, tuha labuhan panginangin, pamawasya, hopan

4*a.* panrangan, skar tahun, panusuḥ pahaliman kḍi walyan widumangidung sambal sumbul hulun haji singkaḥ pamṛsi watĕk i jro ityewamadi yati ka tan tama i sang hyang dharmma kahyangan i wuraṇḍungan i sang hyang mahulun i sang hyang pangawan i sang hyang kaswaban i sang hyang kagotran ikanang manigĕr an kewala bhaṭārātaḥ pramāṇa sadṛwya hajinika kabeḥ, mangkana ikang sukhaduḥkha magĕng aḍmit kadyangga ning mayang tanpa wwaḥ walū rumambat ing natar wipati wangke kabunan rāḥ kasa

b. mburat ing hawan wākcapala duhilatĕn ami(ji)lakĕn wuryyani(ng) kikir amuk amungpang ludan tutan angça pratyangça ḍaṇḍakuḍaṇḍa maṇḍihaladi bhaṭārātaḥ pramāṇe dṛwya hajinika kabeḥ samangkana ika masambiwahāra ri sthāna bhaṭāra parakahyangan kabeḥ tapwa ya hiningan kramanya tlung tuhan yan pangulang kĕbo prāṇa 20 i satuhan sapi prāṇa 40 wḍus prāṇa 80 aṇḍaḥ sawantayan agulungan tlung pasang angaraḥ tlung lumpang acadar patang pacadaran

7*a.* nparĕbutapatu tampamahanga tampatukar tukara kewala supratipattyata sira humerakna sapatuduḥ sang mabyapan tan umilwa umapūra kapūjān bhaṭāra makaphala tan kahala karuhun tan kawantĕnanikāryyanira samangkana deyanyu pinghe wabutānak wanua nāyakapratyaya mwang sang winkas de rake kanuruhan i wanua i kanuruhan yan hana sukhaduḥkha nika sang marhyang mwang sang karmmanya makabehan mwang ikang manigĕr kawnangataya tkutkun rikawatanira haywa ta kamung swikara tanpananggaha ta kamu mamungkuri sira tan tibananyu sira ḍaṇḍa tĕkwananyu mahaya

b. sang hyang kahyangan atika an wnanga sira miwĕ sukhanira kunang yan paḍa sadṛça ikanang wiweka meringataya umara i kamu irikatayan ingĕtingĕtan yathāyuktinya denya yathānya tanpataya ikang gati mangkana rasa ni pingsornyanugraha çrī mahārāja yatika kinonakĕn kayatnakna kapagĕhakna de sang marhyang mwang sang kagotran mwang ikang

manigĕr sakweḥ sang karmmanya i sang hyang kahyangan i kanuruhan kabeḥ kunang deyanyu kamung pinghe wahutānakwanua nāyaka pratyaya i sapinasuknikeng watĕk kanuruhan hu(jung).

De volgorde vergeleken met die bij Cohen Stuart is dus deze:

2*a* =	C. S. 3, 5—8	4*b* =	6, 1—4
2*b*	3, 1—4	5 en 6 ontbr.	
3*a*	2, 1—4	7*a* =	5, 5—8
3*b*	2, 5—8	7*b*	5, 1—4
4*a*	6, 5—8		

L.

Zeven koperplaten, gevonden met de vorige en thans verloren; voor de geschiedenis er van zie men onder XLIX. Dr. Brandes deelt t. a. p. (p. 144) nog mede, dat de oorkonde er een van pāduka çrī mahārāja mpu Seṇḍok (beter Siṇḍok) is en knoopt daar een beschouwing over de andere oorkonden van dien vorst aan vast, waarnaar wij verder verwijzen.

B.

1*b*. ‖ oṃkārāya namaççiwāya ‖ swasti çakawarṣātīta i çaka 865 phalguṇamāsa tithi daçamī çuklapakṣa tung wa bu wāra kulawu swatidewatā kuweramaṇḍala wawakaraṇa indraparwweça bharaṇīnakṣatra samangkana ng kāla tumurun kṛtawara anugraha pāduka çrī mahārāja mpu seṇḍok i sira içānawikramadharmmotsāha mwang i sira ḍapuryyat sakinasut dening watĕk kanuruhan catursāmānya kabeḥ mwang sang karmmanya i sang hyang kahyangan i ka

2*a*. nuruhan kabeḥ makādi sang hyang wuranḍungan i sama manghyang samahulunnira bhaṭāra hyang pangawan mwang sang hyang kaswangga dewa kapūjā i sang hyang ikang tinaḍaḥ rakryan apinghai rakryan halu rakryan sirikan mwang maḍanḍer makādi rakryan kanuruhan kṛta ahwah ning hlā amūjā majari sowara irikang apinghai wahuta anak sanak nāyakapratyaya i sapinitohaḥ umiwĕ kapūjān pratidina i kaswasthaning rāt mwang kaprabhuswahantānira ikang sakinasut dening watĕk kanuruhan

b. catur sāmānya kabeḥ mwang ikang kawaligĕran tau kataman parabyāpāra saprakāra mwang dṛwyahaji ring anantakāla ngūni ring dangū ngūniweḥ pinghai gawan i sang kagotran mwang pupuk wangi i sawka sakinasut watĕk kanuruhan samering manĕmbahi sira pāduka çrī mahārāja umajarakĕn salwirning pūrwwasthitinya ring lāgi mwang sang karmmanya sakinasut dening watĕk kanuruhan kabeḥ umingsor pwa ng anugraha çrī mahārāja tinon panghyang watĕk kanuruhan pinghai kagotran kaswaban kawaligĕran anpaçaiwa amū

3a. jā i bhaṭāra kapratyakṣa pramāṇa i sadṛwyahajinya mwang sasukhaduḥkha kabeḥ kapanggiḥ ringatītaprabhu mangkana sarasa ni sinĕmbahakĕn pinghai wahuta nāyakapratyaya nguniweḥ sakweḥ ning mangilala dṛwyahaji miçra wuluwulu parawulu ityewamādi tingkaḥuya pangurang kring paḍĕm manimpiki heraji salwiruing wyāpāra tkeng paranakan limus kahyangan kanuruhan kumatguhakĕn sapūrwwasthitinya ring puhunmalama tan kawnanga purihĕn dening winawa demāna katrīṇi tan katkana arik purik luda

b. n tutan wawarmmalakulaku rāḥ kasawur ing natar wangke kābunan wākcapala hastacapala mwang mayang tan pawwaḥ walū rumambat ing lmaḥ wipati salananing sukha duḥkha magĕng aḍmit tan tumama hyang mahulun i hyang wuraṇḍungan i rahyangta i sang hyang pangawan i sang hyang kaswaban anmuwaḥ bhaṭārūtaḥ pramāṇa irikang masambewaharasthāna i bhaṭāra kahyanganira kabeḥ phala mamūjā i kagotran pinghai kaswaban waligĕran kapwa ya hininganan kramanya tlung tuhan yan pangulang kbo prāṇa 20 i satuhan

4a. sapi prāṇa 40 wḍus prāṇa 80 aṇḍaḥ limang gagalaḥ samangkana kweḥnya tan kaknan drawyahaji de sang mangilala saparanana sowara ājñā haji i sang hyang kaswaban i sang kagotran mwang pinghai kawaligĕran samangkana deyanyu i sapinasuk ning watĕk kanuruhan hujung waharu sadṛwyahajinya kabeḥ mangkana rasa sang hyang ājñāhaji pamūjā ikang masambewahāra tan kawardhakana umilwa apuṣpapūrwwaka ni kāryya bhaṭāra praṇatapraṇamya kadharmman sang bhujangga mangarcchanāpuṣpa paḍa mamūjā maniwabhakti sakweḥnira aniwaçika ri kāla ni kapū

b. jāning kanuruhan irīka ta ng kawaligĕran makāryya ri kāla ni kapūjān i sang hyang rahyangta mwang i sang hyang kaswaban ya ta matangnyan wineḥ tumuta sakapagĕḥ sakawnang ning watĕk kanuruhan atĕhĕr dinūman sīmā lmaḥ umaḥ gaga sīmā sawaḥ ri tahun kaliḥ jĕng kapramāṇan sangkeng kanuruhan simā sawaḥ ring panawijyan 13 jöng kingkaboringaranya sawaḥ kawaligĕran kapramāṇa sangkeng kanuruhan suwakansajöng gaga rwang jöng kulwaning parhyangan gaga kulwaning gurubhakti kawaligĕran kapramāṇa sīmā mangkana yan pamūjā i sang hyang rahyangta saji ning ma

5a. ngantukakĕn kbo buñcang pirak ku 2 pakrimaḥ ngaranya kalasa wahu pakuṇḍan hayā(m) satali sukut sa 1 sang hyang kagotran saji ku 1 hayā(m) satali kalasa mwang sawaḥ tan kawādhakana pratyaya dlāha pratyakṣa pingsor ning rasānugraha çrī mahārāja yatika kinona-

kĕn prayatnakna pagĕhakna de sang manghyang watĕk kanuruhan tan tibāna wādhaka yatanyantan pangawunawuna tan kaknana pramādāgĕng yathānyantuwahu pakuṇḍan wahu sukat sa 1 sajining makāryya hajangan dyus susuci ngaranya tan karuwa ta tapwa sakatama tinmu ring gu

b. runadi ring pūrwwasthiti kaparipūjā ri paripūrṇnāning rāt mwang wka ni wka dlāha ning dlāha matangyan kadharmma utsāhani ranpaweḥ sīmā tumut salakunyu sapolaḥnyu i sapinasuk ning watĕk kanuruhan ikang sakawnangnyu anganggwa sarwwawali yan pacuringa apajĕnga majnwa apasiliḥ galuḥ askarwathino aringringabanantĕn anusuna salu apalangka binubut añjamaḥ rare inakwakĕn yadyan mangiwĕ rare aguntinganindita awarangwaranga babañu saprakāra ni kāryyanya salwirning mandihala ya rājyamanglya tan wadhakanĕn dening watĕk kanuru

6*a.* han pinghai kabeḥ aweci patayet ḍaṇḍaḥ sahasra wadkakĕng (lo)ke mangkana rasa kṛtawarānugraha ājñāhaji kmitanikang waligĕran inuweḥ i sang hyang mahulun i sang hyang pangawan i sang hyang kaswaban i sang hyang kagotran caturḍaṇḍayet mangkana parananyu pinghe wahuta anakwanua tkaring putu buyut goleng anggas sakulagotra wargga mwang santānanyu yan langghana ring sang hyang ājñāhaji tan kna ng sama sadlāhaningdlāha yan bwat karmma knanyu jaḥ tasmāt karmma kadi pāpa ning tan bhakti maguru mangkana panggilĕnya ika

b. ngababak abubik anungkal amukilmukil anāhas anglĕbur anyāya ikang warānugraha çrī mahārāja mpu senḍok tan katkana phalaning dadi janma wuḍuga tan wka salwirning swastha panggihĕnya yan para ring tgal sambĕrĕn dening glap tanpa hudan yan para ring alas sahutĕn dening sarppa biṣa yanpareng lwah agöng sahutĕn dening ta iran yan pareng bangawan alapĕn denira bhatāri dṛmel sahutĕn dening wuhaya amanekmaneka tibāngaṇḍĕmanawa nya yan pamet priḥ tan panĕmwa angalorangidula a

7*a.* ngetanangulwana kapanggiha ta ng sarwwakleça anaṇḍungakna ruyung awak ikang anyāyāngruddhāmadakani ikang kṛtawarānugraha rasa sang hyang ājñāhaji sang hyang panarapan sang hyang rājapraçāsti kaprayatnakna haywa cawuḥ haywa ilrūn [1]) çrī çrī çrī ‖ o ‖

1) = lirūn met metathesis.

De volgorde vergeleken met die bij Cohen Stuart is dus deze:

1*b* =	C. S. 1, 1—4	4*b* =	8, 5—8
2*a*	4, 5—8	5*a*	7, 1—4
2*b*	4, 1—4	5*b*	7, 5—8
3*a*	10, 1—4	6*a*	9, 5—8
3*b*	10, 5—8	6*b*	9, 1—4
4*a*	8, 1—4	7*a*	11, 1—2

LI.

Steen, staande op het assistent-residents-erf te Malang (Verbeek p. 297, Rapp. 1902 p. 262), hoog 1.43 M., breed 1 M., hoogte basis 25 c.M. Een abklatsch wordt vermeld Not. 1887 p. 7, thans Oudheidk. Bureau no. 402. In Notulen 1887 p. 67 deelde Dr. Brandes mede, dat de inscriptie uit 866 Çaka en van Mpu Sinḍok is.

oṃ awignam

2. ‖ o ‖ swastiçakawarṣātīta 866 caitra
3. māsa tithi ṣaṣṭi çuklapakṣa tu pa wāra rohi
4. ṇīnakṣatra *kaṣalaça* dewatā prītiyoga īrikā diwasanyā
5. jñā çrī mahārāja rake hino pu sīṇḍok çrī īçāna wikrama dharmmottungga
6. dewa tinaḍaḥ rakryān mapinghai i halu pu sahasra umingsor i rakai kanuruhan
7. pwa kumonakan ikanang lmaḥ kidul ning pkan i muñcang watĕk hujung hīnganya wetan sawatĕs lā
8. wan ing kamulān kumaṇḍ*i* tkeng alas lor hīnganya kidul irikang luaḥ sawatĕs lāwan ing lumbang
9. lumbang hīnganya kuluan luaḥ ing kampir sawatĕs lāwan i balkung kumaṇḍi mangalor iri kuluan sawatĕs
10. lāwan ing sa(*ng*) t*i*ngging hīnganya lor ing pkan ing muñcang piṇḍa ukurnya mangalor hop lbak tula*th*anya
11. ukurnya manguluan ḍpa. ha tanpasawaḥ tanpaknas sīmān susukan de samgat *da ṇa* ḍangācāryya hitam
12. nya dharmmakṣaitra pagawayana prāsāda kabhaktyan mangaran i siddhayoga manambaḥ paṇḍita ni i bhaṭāra pra
13. tidina marāgāskar i bhaṭāra i sang hyang s*w*aya mūwa walaṇḍĕt tanpa *ng*i sarbwa( )jaya s catu*r* *jaṇa* sakukusan ing sa*wulan*

---

9. *kampir-tampĕr*.

14. sahadaladali umijila angkan asujimāsa tan sepa ing kapūjān bhaṭāra i sang hyang swayam i malaṇḍĕt *angkan* imba yojana
15. jarikanang lmaḥ haranan i munçang an sīnima dai samgat *duṃu* māri yan lmaḥ i watak hujung parṇnahanya swatantra tan katamāna deni winawa
16. sang mānak katrīṇi pangkur tāwān tirip pinghai wahuta muang saprakāra ning mangilala drabya haji ing dangu miçra paramiçra wuluwulu prakā
17. ra pangurang kring paḍam manimpiki paranakan limus galuḥ pangriñci manghuri çungka dhūra pangaruhan taji watu tajam sukun halu warak raka
18. dut pininglai katanggaran tapa haji airhaji malandang lĕbalĕblab kalangkang kutak tangkil tṛpan salnit watu walang pamaṇi
19. kan maṇiga sikpan rumban wilang wanua wijikawaḥ tingkĕs sahiran tuha jurugusali mangrumbai mangguñjai tu
20. hānambi tuhān huñjaman tuhan juḍi juru jalir lung pawungkunung miçra hino wli hapū wli wadung wli tambang wli pañjut wli
21. harĕng palamak pakalungkung uruttan ḍampulan tpung kawung kalasā payungan sipad wilut jangk*ūli* nangin pamāwaçya
22. panrāngan skar tahun panu mahaliman kḍi walya mangidung sambal sumbul hulun haji singga pamṛṣi watĕk i jro itye
23. wamādi tan tamā rikanang lmaḥ sīma haranan i muñcang kewala hyang prāsāda kabhaktyan i siddhayoga ataḥ pramāṇā i sadṛwyahajinya
24. kabeḥ samangkanang sukhaduḥkha kadyanggāning mayang tan mawuaḥ walū rumambat ing natar wipati wangkai kābunan rāḥ kasawur ing dalan wāk capalā dūhila
25. tan hidu kasirat hastacapalā mamijilakan wuri ning kikir mamūk mamungpang lūdan tūttan angça pratyangça ḍaṇḍakuḍaṇḍa bhaṇḍihalādi bhaṭāra i
26. sang hyang prāsāda kabhaktyan i siddhayoga tātaḥ parānani drabyahajinya kunang ikanang miçra mañambul mañawring manglākha mamahangan mangapus mangubar ma
27. narub mangg*ula* mangdyun manghapū manghareng manūla wungkuḍu manglurung magawai rungki payung wlū mopiḥ akajang magawai kisi mamubut manganamanam manawaḥ mana

18 kal*a*ngkang-kal*u*ngkang; 26 mañ*a*mbul-mañ*u*mbul.

28. hib mamisaṇḍung manuk makalakalā kapua ya tribhāgān drabya haji sadūman umarā i bhaṭāra i sang hyang prasāda kabhaktyan i siddhayoga sadūman

29. umarā rikanang rāma jā*pa*ka makmitan sīma i muñca sadūman maparaha i sang mangilala drabya haji miçra kapua ikanang masambyawahārākan bhaṭāra hana

30. ngkāna hinihĕban kwehanya anung tan knāna de sang mangilala de sang mangilala drabya haji tlung tuhān i sang masambyawahāra ing sasama yan pangulang kbo 4 sapi wḍus

31. ing ma ing satuhan satuhan yan pangulang aṇḍaḥ sawantayan mang*uh*ungan tlung pasang tlung lumpang mamutĕr tlung tuhān paṇḍai mas sapar*ĕa*n pa

32. ṇḍai tambaga sparĕan paṇḍai wsi saparĕan towi ikanang 1 siddha pinakatuhānning paṇḍai mamgat limang puluḥ pangaruhan ta *jĕng* samangkana ikanang paṇḍai

33. *m*ansapirakka i parĕanni paṇḍai mas atikā ikanang paṇḍai kangça ka i parĕanning sapaṇḍai tambaga samangkana sakagawayan *ing wsi*

34. parĕaning paṇḍai wsi ataya(ḥ) tandeyan maparĕana i kāwakanya matuiḥ tlung wḍai uṇḍahagi satuhān macadar tlung pacadaran

35. ikana tuṇḍāna kwaihani padagang bhaṭāra tlung tuhān wuitan i padagang bhaṭāra anpawli bhaṇda padgaran i paradeça mas kā 4 ing satahun satahun kramanya yan de

36. i nang mas pinaka wuitnyanpadagangakan bhaṭāra pāruan ikanang lanya ing satahun satahun

LII.

Steen-fragment, afkomstig uit de residentie Soerabaja, sinds 1862 als D. 21 in het Museum te Batavia; abklatsch Oudheidk. Bureau no. 220 en 331; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2979 (Cat. Juynboll p. 231). Dr. Brandes beschrijft dezen steen in den Catalogus (p. 379 sq.) als volgt:

„Fragment van een zeer grooten steen (boveneinde), met rond hoofd, en gewelfde vlakken. Grijs. Andesiet-breccie. Zeer beschadigd. Beschreven op vier zijden met oostelijk oud-Javaansch schrift. Op de voorzijde, doch hier en daar onleesbaar, 15 regels, op de achterzijde dito 13 en één regel halve letters; op het linker zijvlak slechts 3 regels leesbaar, en op het rechter dito slechts 2 (einde van de inscriptie). Uit het Soerabaja'sche, Tijdschr. Ind. T. L. en Vk., XII, 585. Hoog 89, breed 93 en dik 22.

Schenkingsoorkonde handelende over in vrijdom en onder de gewone privilegien geschonken gronden. De begiftigde is Bhaṭāra i sang hyang prāsāda kabhaktyan i pangurumbigyan i Kampak. Daar in dit opschrift de formule (*mang*)*rakṣa kadatwan çrī mahā*(*rāja*) *i mdang i bbu*(*mi*) *mataram* wordt aange-

32 Boven jĕng staat nog geschreven: wi.

troffen mag men veronderstellen, dat het dagteekent van vóór 850 Çaka (= A. D. 928)" [1]).

V o o r z ij d e.

1. t(i)ngkĕs

2. wli (tambang), wli pañjut, wli harĕng, pagulung, pabisar, palamak hapu (pa)sukala(s)

3. pulung paḍi, skar tahun, panrāngan, panusuk, kawan, mahaliman, kḍi, (walya)n, widu(ma)ngidu(ng), sambal sumbul hulun haji

4. ty(e)wanāḍi tan tamā rikanang sawaḥ sīma pangurumbi(g)yan i kampak kewala bhaṭāra i sa*wah* prāsāda kabhaktyan i pangurumbigyan ataḥ pramāṇā i sa

5. mangkana ikanang sukha duḥkha kadyanggāning mayang tanpawuaḥ, walung rumambat ring natar wipati wangkai kabunan, rāḥ kasawur ing dalan, wāk capalā, duhilatan hidu kasirat

6. mamijilakan wuri ning kikir, mamuk mamumpang ludan tuttan ḍaṇḍa kuḍaṇḍa maṇḍihālādi, bhaṭāra i sang hyang prāsāda kabhaktya*t* ataḥ *parāna* ni drabya hajinya kunang

7. miçra mañ*a*mbul, mañawring, manglāka mangapus, mapalangan, mangawar, matarub manggula, mangdyun, ma(ng)hapu, manula wungkuḍu, manglurung, magawai rungki, payung wlu, mopiḥ, akajang,

8. magawai kisi, mamubut, manganamanam, manawang, manahib, mamisaṇḍung manuk, makalakalā, kapwa ya tri*g*āgān dṛbyahajinya sadūman umarā i bhaṭāra, sadūman umarā i

9. sang makmitan sima, sadūman maparaha i sang mangilala drabyahaji, irikang kāla mangasĕaken ḍapungku *pa*sambaḥ i çrī mahārāja mas su 2 mā 8 wḍihan tapis yu 1 rakai sirikan

10. marendra, rake wka pu balyang, samgat momahumaḥ kāliḥ maḍaṇḍĕr anggĕhan, tiruan ḍapunta taritip, inangsĕan pasak pasak mas su 1 mā

11. n cadar yu 1 sowang sowang, mamrāti hawang wicakṣaṇa, manghuri pu paṇḍamuan, halaran pu guraṇāntama, panggil hyang pu glo, inangsĕan pa

12. sak mas mā 1, wḍihan cadar yu 1 sowang sowang wadihati sang dīnakara, akudur pu balawān, inangsĕan pasak pasak s(u) 1 mā

13. dar yu 1 sowang sowang, tuhān i wadihati miramiraḥ sang halang palang, halaran palbarra*p*, tuhān i makudur 4 watu walai sang ramā , watuka

---

1) Over deze laatste zinsnede vergelijke men Rapp. 1911 p. 12—13. Kr.

8 tri*g*āgān-tri*bh*āgān.

14. n, wineḥ pasak *ma,* sahowangka, pangurang i makudur
15. jisamat (*aan het einde*).

A c h t e r z ij d e.

1.
2. kṣinapaçcimottara maddhya, urddhammadhaḥ, rawiçaçi kṣiti jala
3. garuḍa gandharbwa, *sarbwa*lokapāla yama baruṇa kuwera bāsawa muang putra dewa
4. nāgarājā durggadewī, caturaçra, ananta surendra, ananta hyang kālamṛtyū, gaṇa bhūta,
5. rakṣa kaḍatuan çrī mahā(rāja) i mḍang i bhū(mi) mataram, kita umilu manarīra, umasuking sarbwa çarīra, kita sakala sākṣī bhūta, tumon madoḥ lawan maparĕ
6. (ring ra)hina ring wngi aḍḍĕngĕ ā samaya sapatha sumpaḥ pamangmang mami ri kita hiyang kabeḥ, yāwat ikanang ngwang durācāra, tan māgam tan makmit i
7. rikang sapatha si hatan sa t kudur hadyan hulun matuha rare, lakilaki wadwan, wiku gṛhastha muang patiḥ wahuta rāma, nāyaka parttaya
8. lahul(aha) ikeng lmaḥ sawaḥ i kampak, sima inarpaṇākan ḍapungku i *mañña*pujanma, i bhaṭāra i sang hyang prāsāda kabhaktyan i pangurumbigyan i
9. kampak wabakataya nguniweḥ *ḍa* ta sa(ng) hyang watu sima tasmāt kabuataknanya, patyanantāya kamung hyang deyantatpatīya tattanoliha i wuntat
10. tinghala i likurĕn, tarung ring adĕgan, tampyal i wirangan uwahi i tnganan, tutuḥ tuṇḍanya, blaḥ kapālanya, sbitakan wtangnya, rantan ususnya, wtuakan
11. lmanya, ḍuḍuk h*u*tinya pangan dagi(ng)nya, inum rāḥnya, tĕhĕr pĕpĕddhakan wkasan prāṇantika, yan pararing alas pangananning mong, patukanning ulā, puliraknaning dewa
12. (ma)ny(u), yan pararing tgal alapanning glap, sampalanning rākṣasa, pangananning wu(i)l *si an* hyang kuçika garggametrī kuruṣya pātañjāla, suwuk lā
13. *wuk* k(i)dul kuluan waitan, wuangakan ringa salambitakan ing (h)yang kabaiḥ, tibākan ri(ng) mahāsamudra, klamakan ring ḍawuhan, alapan sang hyang ja
14. *(halve regel, halve letters).*

---

9 *wabakataya-babatataya.*

Linkerzijvlak.

1. ngkāri iwak knas prakāra, anaḍaḥ sira kabeḥ ya*n*
2. n kurawu, kuri *t* dwadwal, kapwa mangulur
3. tiḥ pramukha, kapwa manambaḥ humarĕp i

Rechterzijvlak.

1. iniglakan, malungguḥ sira muwaḥ winuwahan tambul
2. kapwa umuliḥ i humaḥ nira, likhita(pātra) citralekha i ha (*einde*).

LIII en LIV.

Twee steenen, afkomstig van Dinojo (afd. Malang, res. Pasoeroehan), zie litteratuur bij Verbeek p. 297. De eerste bevindt zich nog ter plaatse en wordt in Rapp. 1902 p. 331 beschreven als „een vierkante beschreven steen van onder iets breeder dan van boven; vroeger waarschijnlijk ook aan de bovenzijde rechthoekig bekapt, doch nu afgeschuurd, beschadigd en, als de geheele steen, zeer verweerd; staande op een zeer beschadigde steenplaat, één met den beschreven steen en van voren en aan linker en rechter zijde daarop eenigszins vooruitspringend. De steen in op de vier zijden met oud-Javaansche letters begraveerd en bevatte oorspronkelijk 25 regels schrift. . . . . Hoogte van den steen 0,64 M., breedte 0,35 M., dikte 0,19 M." De tweede werd eerst naar Batoe, vervolgens naar Batavia vervoerd, er is daar thans als D 95 opgenomen in het Museum (Notulen 1895 p. 50, 90, 99). Abklatschen worden vermeld Not. 1888 p. 12 en Rapp. l.l.; thans Oudheidk. Bureau no. 355 en 397. Dr. Brandes deelt in Notulen 1888 p. VIII sq. naar aanleiding van de abklatsch het volgende mede:

„De inscripties van Dinaya schijnen één praçâsti te vormen. Zij leveren na een korte, ook door beschadiging onduidelijke inleiding, slechts een reeks getuigegiften met vermelding van de namen der personen, die ze ontvingen. Die inleiding staat op den kleinste der beide steenen, waarvan slechts één der breede vlakken, en één der smalle zijden is abgeklatscht. Uit het feit dat van dezen eenen steen niet meer werd afgeprent, leid ik af dat het overige gedeelte van dezen steen óf onbeschreven is óf niet abgeklatscht kon worden. Het eerste is zeer wel mogelijk, want het abgeklatschte gedeelte geeft het begin van de oorkonde: *swasti çakawarṣatita* 8 . . .; van welk jaartal het laatste cijfer niet, het middelste niet voldoende te herkennen is, hoewel men, naar hetgeen nog te onderscheiden valt, als zeker stellen mag, dat het cijfer dat het tiental uitdrukte een 1 is geweest, of een 2, of een 3, of misschien een 4. De praçâsti dagteekent dus uit de eerste helft van de 9e Çaka-eeuw. Het schrift van beide steenen is slordig en onduidelijk. De letters zijn nu eens grooter, dan kleiner. Op den kleinen steen loopen de regels van het breede vlak door op de smalle zijde, doch men is daarbij zeer inaccuraat te werk gegaan. Nu eens zijn er lettergrepen overgeslagen, herhaaldelijk is er te veel, en toch kan er geen twijfel over bestaan of die smalle regels zijn inderdaad de aanvullende gedeelten, die tusschen de langere regels van het breede vlak ontbreken. Op regel 7 vindt men bijv. . . . mā 1 | mā 1 wḍihan yu 1 . . . .; — reg. 10. . . mā 2 wḍihan yu 1 | yu 1 . . . .; — reg. 16 . . . . . mā 1 wḍihan yu 1 | 1 sang. . . . . .; — deze smalle regel eindigt . . . . . . mā 1 wḍi, terwijl regel 17 op het breede vlak weer begint mā 1 wḍihan yu 1 . . . .; — op dezelfde

wijze geeft regel 21 (einde) en regel 22 (begin) wḍihan | han yu 1. . . .; — tusschen regel 18 (smalle zijde) en regel 19 (breed vlak) ontbreekt 1 wḍi, nl. mā (1 wḍi)han, enz."

EERSTE STEEN.

1. swasti çakawarṣatita 8
2. diwaṣa n(i)ka(ṅ) lmaḥ i ka*bhya* *dra* muaṅ lmaḥ |
   i piliṅpiliṅ
3. i hyaṅ *tai*pak su $\frac{2}{4}$ mā 1 |
   iha saṅ rāja saṅ nata saṅ
4. *pu*nimān irikanaṅ lmaḥ inaṅsean |
   sira mās kā 1 su 1
5. manalu inaṅsĕan sira *si*( )ĕ patiḥ |
   mā 1 wḍihan yu 1
6. sira mā wḍihan yu 1 muaṅ rakryan |
   gotra inaṅsĕan
7. rake kul*ā*n mā 1 wḍihan |
   yu 1 dyaḥ mani mā 1
8. [mā 1] wḍihan yu 1 dyaḥ bhadra ma 1 wḍi |
   han yu 1 dyaḥ dama
9. n inaṅsĕan pagĕḥ pagĕh muaṅ lawela |
   wĕ *jara* la ma
10. mā $\frac{2}{4}$ wḍihan yu 1 aṅraṅkpi saṅ ragagar ma $\frac{2}{4}$ |
    wḍihan yu 1
11. [yu 1] anuṅgu rake taru hayu mā $\frac{2}{4}$ wḍihan yu |
    1 juru wadwā rare saṅ
12. juru niṅ marakat patawĕḥ mā 1 wḍihan |
    yu 1 aṅraṅkpi saṅ la ci
13. tralekha saṅ pamuluṅ mā 1 wḍihan yu 1 aṅraṅkpi |
    darimula mā 1 wḍiha
14. tiḥ kabayan saṅ kalima mā $\frac{2}{4}$ wḍihan yu 1 pati |
    ḥ pamgat saṅ hiranya mā
15. han yu 1 gusti *humpur* mā 1 wḍihan yu 1 paṅuraṅ ca |
    ndra mā 1 wḍihan yu 1
16. anuṅ wuryyan ni turum saṅ kusuma mā 1 wḍihan yu 1 |
    [1] saṅ skarpapaṇḍan mā 1 wḍi
17. [mā 1 wḍi]han yu 1 mā 1 wḍihan hle
    1 saṅ rakryan satrĕ
18. han yu 1 juru kalaṅ saṅ bo*b*i wḍihan 1 patiḥ paṅkur
    i waharu saṅ hawaṅ mā

19. han *mla* saṅ wulyar ku 1 wḍihan 1 caṅkiḥ 2 ḍapu kara ṇḍa*t* ku $\frac{2}{4}$ wḍihan
20. 2 wḍihan yu 1 paka *ṅ*an saṅ çikha mā 2 wḍiha | n yu 1 parujar patiḥ
21. saṅ pujitā ku $\frac{2}{4}$ wḍihan yu 1 parujar kawaḥ dya | n saṅ gmi wḍihan
22. [han] yu 1 parujar i hujuṅ saṅ *rā*manta mā 1 | parujar i waharu

TWEEDE STEEN.

Voorzijde.

3. ku 2 tuha buru i wuraṇḍuṅan
4. saṅ gapaḥ wḍihan 1 bhama kabayan saṅ wa
5. kaṅ wḍihan 1 i pan*a*bahan ḍapu mañja
6. t wḍihan 1 i jawuhan ḍapu hyaṅ ga
7. ṇa wḍihan 1 ḍapu hyaṅ ludri wḍihan
8. 1 marhubu saṅ taṅun wḍihan 1 *katha*
9. iṅ wihara haji saṅ panamwe wḍihan 1 wiha
10. pala*r*i kabayan saṅ ki( )t wḍihan 1 juru i
11. hyaṅ i luḥ saṅ ṅaḥ wḍihan 1 winkas si pala
12. mpitan saṅ wipak wḍihan 1 winkas i juru
13. manig*i*r saṅṅuka wḍihan 1 masaji saṅ wesya wḍiha
14. n 1 iṅ kamulan saṅ muyanti wḍihan 1 i laṇḍa
15. ḍa*ṅg*ir wḍihan 1 wanua i taṅgaran saṅ *na*
16. ṅgal wḍihan 1 mawahal saṅ mu*b*ya wḍihan
17. wanua i wuṅgaliṅan saṅṅage wḍiha
18. *ya*ṭi wḍihan 1 kulapati i hulu rantĕn saṅ ka
19. wḍihan 1 kulapati i panḍak saṅ jawaḥ wḍihan

Achterzijde.

saṅ pura

1. rantĕn i baṇiwan saṅ suntan tuha bu
2. i *ḍa ḍ*un wḍihan 1 hulu wuatan i *wa*
3. *ṅ*i saṅ ghaṭi wḍihan 1 anuṅ rāma iṅ ka*g*u( )tyā
4. taḥ saṅ ba saṅ laḍa saṅ ujar i wariga iṅ ka*guṭ*tyā
5. si guntu inaṅsĕan ta sira pagĕpagĕḥ māramu
6. lawĕlawĕ yu $\frac{2}{4}$ samaṅkana kweḥ nira anuṅ inaṅsĕ

---

19 caṅkiḥ *w*aṅkĕḥ; 22 rāmanta-*bh*amanta.
10 palari-pala*n*i; 15 *n*a-sa.

7. an pagĕpagĕḥ mwañ lawĕlawĕ muañ wineḥ manaḍa
8. ha ata irikañ kāla rāmanta i maṇḍyañin mu
9. gasahun wineḥ wḍihan yu 1 ma 1 añlasa
10. n kwak wḍihan yu 1 sañ juru botoḥ sañ candra wḍiha
11. n 1 *wi*ga sa(ń) taṇḍak wḍihan 1 ataji sañ a ta
12. mbar wḍihan 1 tuha paḍahi sañ *d*agañ wḍihan 1 wwe sañ
13. mula wḍihan 1 anuñ kinon melu *a*na rakryan
14. gotra muañ sañ tuhan sañ parujar kalima iñ
15. ṇan melwi rāmanta iñ pa*ma*la( )sañ ḥ sañ agusañña
16. *pakenai* lawĕlawĕ muañ
17. pagĕpagĕḥ sañ la*gati* wineḥ sira wḍihan 1 sakweḥ sañ
18. majajahan kabeḥ wu*d*uñgulan sañ kawupatañ sañ ku
19. sañ lambaḥ sañ *tiñgir* sañ pinta limuç sañ
20. *pandhyacarama*sañ wineḥ mā 1 ‖

Op de zijde.

‖ lala*pa* tamā ma 1 wḍihan yu 1

LV.

Koperplaat, gezegd afkomstig te zijn uit Trawoelan, thans in de collectie-Wiederhold te Malang. In 1898 werd een rubbing aan Dr. Brandes aangeboden (Notulen p. 102, 153, 181), naar aanleiding waarvan hij het volgende mededeelde (ibid. p. 122): „De rubbing . . . levert de beide zijden van een eerste blad van een oorkonde uit Çaka 888, waarbij een zekere mpu Mano, een stuk grond, dat hij als het hem toekomende deel van zijn vaderen geërfd had (*kaputrâng-çanira kaliliranira sangke kawwitanira*) schenkt aan mpungku Susuk-pagĕr en mpungku i Nairañjanâ, opdat het zal kunnen dienen om er een *kuṭi* (buddhistische kluis) te maken, die de *kapodgâlikan* zal kunnen zijn van het nakroost van mpungku ing Nairañjana. Deze oorkonde herinnert dadelijk aan het stuk, waarvan twee bladen terecht zijn gekomen in het Rijks-Oudheidkundig Museum te Leiden, die door Cohen Stuart in zijn Kawi Oorkonden onder no. XXII bekend zijn gemaakt. Ook hier heet het van mpungku i Nairañjanâ (in XXII Nerāñjanâ) *arthahetoh mpu buddhiwâla* (in XXII *boddhiwala*), terwijl ook het reeds vermelde *podgâlika* daar teruggevonden wordt (*parṇnahanya podgâlika*). Niet minder dan dat stuk levert ook dit nieuwe, behoudens dat men hier nog een zeer uitgebreide dateering aantreft, in verschillende woordvormen, die den indruk maken van jonger te zijn dan het jaartal zou aangeven, reden om althans te veronderstellen dat het stuk, zoo het al oud is, toch vernieuwd, nog eens overgemaakt is, iets wat zonder twijfel meer dan eens gebeurd is en waarop door mij reeds jaren geleden de aandacht gevestigd werd. Het is daarom dan ook niet onbelangrijk hier even te constateeren, dat in de Nâgarakṛtâgama met zoovele woorden te lezen staat dat onder Hayamwuruk alle piagĕm's gecontroleerd werden, en dit is voldoende om te verklaren hoe het komt dat zoovele oorkonden op koper van Oost-Java uit den ouderen tijd een uiterlijk hebben

10 kwak-kḍak; 13 ana-mana; 15 ṇan-ñān; pamala-samala.

en in schrift, en in spelling, en in stijl dat zij, tegenover de bescheiden op steen uit denzelfden tijd, er mij toe brachten ze te qualificeeren als onecht, waarmede in de eerste plaats bedoeld was, dat zij niet zouden dagteekenen — in den vorm althans waarin zij ons bereikten — uit den tijd, dien de jaartallen dier stukken aanwezen als het oogenblik van uitvaardiging".

„De afmetingen van de plaat zijn 42 × 8 c.M."

a. 1. ‖ o ‖ namostu sarwwabuddhaya ‖ o ‖ swastiçakawarṣātīta, 888, çrawaṇamāsa tithi, aṣṭamī çuklapakṣa, ha, wa, ra, wāra, sinta,

2. bāyabyasthagrahacāra, rohiṇinakṣatra, prajāpatidewatā, mahendramaṇḍala, harṣaṇayoga, wijayamuhūrtta, çaçīparwweça,

3. kolawakaraṇa, singharāçi, irikadiwāçanira, mpu mano, muṇyākĕn lmah sīma, kaputrāngçanira, kaliliranira sangke kawwitanira,

4. ikang harahara, kidul i pomahanira, hīnganya lor kiduling pagĕr kinalihan, muang mpu mano, hīnganya kulwan angalihi pagĕr, muang

5. ing pawiḍĕngan, hīnganya wetan, angalihi pagĕr, muang ing kalampayan, hīnganya kidul, ikang pagĕr lor sangke kalimusan, ya

b 1. tekā pinuṇyakĕn ira ing mpungku susuk pagĕr, muang mpungku i nairañjanā, arthahetoḥ mpu buddhiwāla, paknanya gawayĕnnira kuṭi, dharmma lpa

2. s kapodgālikanani kulasantānānira mpungku ing nairañjanā, kunang kramanya, ikang sawaḥ kidul ing kuṭi, tĕmpaḥ, 3, yata sinaṇḍā mpungku su

3. suk pagĕr, muang mpungku i nairañjanā, ing mā kā 2 ya ta dharmma mpungku ing susuk pagĕr, muang mpungku i nairañjanā, an paminta i

4. ka lmaḥ tumpalikang sawaḥ lor damlira kuṭi, yata karaṇanyan linbusikang sawaḥ saṇḍanira mpu mano, ing mā kā 3, mapa

5. kna bhuktyana sang hyang kuṭi, sangka ri göngnyā, mpungku mano, yat dharmma donanya, apitowinana ring dharmma paṛṇuah mpu mano, denira mpungku ing

LVI.

Koperplaten, afkomstig van Pĕlĕm (afd. Modjokerto, res. Soerabaja), en wel de nummers 1, 4 en 5 eener oorkonde; thans als E 21 in het Museum te Batavia, zie Notulen 1902 p. 68, 95, 107 sq., 1903 p. 16. Bij de transscriptie teekent Dr. Brandes aan, dat deze oorkonde een „latere vernieuwing" is, blijkens het *dyaḥ mattanggadewa* (pl. 1, r. 2—3), dat voor *dharmottunggadewa* staat.

I 1. ‖ swasti çakawarṣātīta, 893, cetramāsa, tithi, caturthī krĕṣṇapakṣa, tu, pa, çu, wāra, wiçākhanakṣatra, çakra

2. dewatā, subhayoga, īrika diwaçanyājña pāduka çrī mahārāja, rake hino çrī içanawikrama, dyaḥ

3. mattänggadewa, tinadaḥ rakryan mapatiḥ i halu, umingsor i rakryan kanuruhan, kumonakĕn ikang
4. wanua i kamban, wanwa wargga haji sawargga, sinukwanua grama sīma sawinaya kabeḥ, inugrahan tan kna ring pinta pala
5. ku, lakwalakwan, miçra paramiçra, nāyaka pratyaya, urutan, kicaka, tarimba, tapukan, mabika, kawung,

IVa 1. gusti bapa ni wetwet, aronaron atuha si wahil, aronaron anom si mĕñek,
2. juru ring sakata, kaki polong, buyut, si goweh, amingtiga, si jugil, amingpat, si bhoṇḍan,
3. agurit, si cukat, añjungañjung, bapa ni kutil, juru buruh, bapa ni kbe, gusti si lokan, a
4. ronaron atuha, si jumpĕt, aronaron anom, si panitan, juru ri panunggalan, kaki ri madhu,
5. buyut, hadyan lower, amingtiga si *bh*odog, amingpat, si wani, agurit si sādhu, a

b 1. ñjungañjung, si maron, juru buruh, si woran, gusti, si wage, aronaron atuha si jagul, aro
2. ronaron anom, si culil, juru ring masin, akiwani, buyut hadyan abhoreh, amingtiga, si jungka
3. n, amingpat, si sambĕr, agurit, si bargun, añjungañjung, si luwar, juru buruh, si jĕḍing,
4. gusti, bapa ni moha, aronaron atuha, si gamit, aronaron anom si jiket,
5. samangkana kweh nikang rāma manadah sang hyang ajñā haji, umasĕ tang rāma masung pasĕk pagĕh, juru ri kija

Va 1. ngan, sinungan pasĕk pagĕh, mā, 10, wḍihan yuga, 1, buyut sinungan pasĕk pagĕh, mā, 10, wḍihan
2. yuga, 1, juru ri bkĕl, sinungan pasĕk pagĕh, mā, 10, wḍihan, yuga, 1, buyut, sinungan pasĕk pagĕḥ,
3. mā, 10, wḍihan, yuga, 1, juru ri kanta, sinungan pasĕk pagĕḥ. mā, 10, wḍihan, yuga, 1, buyut, sinu
4. ngan pasĕk pagĕḥ, mā, 10, wḍihan, yuga, 1, juru ri lekan, sinungan pasĕk pagĕḥ mā, 10, wḍi
5. han, yuga, 1, buyut, sinungan pasĕk pagĕḥ, mā, 10, wḍihan, yuga, 1, juru ri talaga, sinu

---

5 a 2. *bkĕl*-*tkĕl*.

b 1. ngan pasĕk pagĕh, mā, 10, wḍihan, yuga, 1, buyut, sinungan pasĕk pagĕh, mā, 10, wḍihan, yu

2. ga, 1, juru ri kuwu, sinungan pasĕk pagĕh, mā, 10, wḍihan, yuga, 1, buyut, sinungan pasĕk pa

3. gĕh, mā, 10, wḍihan, yuga, 1, juru ri walasaḥ, sinungan pasĕk pagĕh, mā, 10, wḍihan, juga, 1,

4. buyut sinungan, pasĕk pagĕh, mā, 10, wḍihan, yuga, 1, çrī mahārāja inaturan pasĕk pagĕḥ

5. , sū, 1, mā, 4, rakryan mapatiḥ sinungan pasĕk pagĕḥ mā sū, 1, mā, 4, wḍihan, yuga, 1, rakryan kanu

LVII.

Steen, afkomstig van Sĕndang Kamal (afd. Magetan, res. Madioen), waarover litteratuur bij Verbeek p. 209, thans als D 37 in het Museum te Batavia. Abklatschen worden vermeld Notulen 1869 Bijl. N. en 1876 Bijl. II no. 10; thans Oudheidk. Bureau no. 12, 13 en 253. Dr. Brandes beschrijft dezen steen in den Catalogus (p. 385) aldus: „Zeer groote steen met gewelfd boveneinde, gewelfde vlakken en voetstuk (uit één steen). Donker grijs met een rooden tint. Hoornblende-andesiet (breccie). Aan vier zijden in omloopende regels beschreven. Oud-Javaansch schrift van Oostelijk Java. Afkomstig van Siṇḍang Kamil, Maospati (Madioen), Not. XIII, 41, 99. Hoog in het midden 161, aan de zijden 144; breed van boven 108, beneden 93; dik 31; voetstuk hoog 27, breed 95 en 54.

Çaka 913 (= A. D. 991). Praçāsti. . . Op dezen steen wordt melding gemaakt van het wetboek Çiwaçāsana".

1. swasti çakawarṣātīta 913 ṣṭhamāsa tithi trayodaçī çuklapakṣa ma u bu wāra nakṣatra *adi* yoga

2. pu dharmmasa(ng)grāmawikrānta kumonakan ikanang thāni i kawambang kulwan

3. pāduka çrī mahārāja

6.

hyang samgat kanuruhan çrī mahārāja an padamla parhyangan i

7. dlāha ning dlāha karuhun de sang anāgata prabhu mangkana turuṇyānugraha çrī mahārāja i samgat kanuruhan pu burung yata hetunya

8. kābhyāsān sang hyang çīwaçāsana man ataraguru

mālamāla

karmma kewala sowāra kra

9. mwang sakweḥ ni wargganira janmaprasuti i kawambang kulwan mangaran cipi

11. umarṇṇaḥ ikana *pa hyang*
mwang ikanang thāni i kawambang kulwan

i kawambang kulwan

12. mā 6 ku 2 panngah pa*ni*kul nikanang thāni i kawambang kulwan de samgat kanuruhan

LVIII.

Steen, waarschijnlijk afkomstig uit de residentie Soerabaja, en sinds 1862 als D. 25 in het Museum te Batavia. Abklatsch Oudheidk. Bureau no. 17 en 329; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2978 (Cat. Juynboll p. 231). Dr. Brandes beschrijft dezen steen in den Catalogus (p. 381) aldus:

„Dakvormig boveneinde, met voetstuk uit één stuk. Zwart. Poreuze bazalt. Buitengemeen gaaf. Beschreven met oostelijk oud-Javaansch schrift (voorzijde 33, achterzijde 31, rechter zijkant 30, linker zijkant 25 regels); ook op het rechter bovenvlak eenige woorden. Vermoedelijk van Soerabaja (?), Tijdschr. Ind. T. L. en Vk., XII, 585; vgl. no. 22. Hoog in het midden 121, aan de smalle zijden 103; breed van boven 84, van onderen 71; breedte van de smalle zijden 26 van boven en 31 van onderen; voetstuk hoog 19, breed 80 en 37.

Çaka 943 (= A. D. 1021). Praçāsti van çrī mahārāja rake halu çrī lokeçwara dharmmawangça Airlanggānanta wikramotunggadewa uitgereikt aan de karāmān i Cane, om reden zij fungeeren als *pancpi kulwan*. De desa Cane, die vroeger een desa *watĕk tinghal pinghai* was, wordt door dezen vrijbrief een *sīma rāma swatantra*. Het zegelmerk (waarvan geen afbeelding voorhanden is) heet in het opschrift garuḍamukha. Als residentie van den vorst wordt genoemd Wwatan mas.

De volgorde der legende is: voorzijde met vervolgen op de rechter zijkant, behoudens den ondersten regel; achterzijde regel 1—29 met vervolgen op de linker zijde; regel 30 achterzijde, de laatste regel op den rechter zijkant, regel 31 achterzijde. Het gedeelte op het rechter bovenvlak staat, schijnt het, op zichzelf".

Voorzijde.

maniçriḥ

1. ‖ o ‖ swasti sakawarṣātīta 943 kārtikamāsa tithi ca
2. turthi kṛṣṇapakṣa tu wa çu wāra landĕp pūrṇnawasu nakṣatra çubhayo
3. ga ariditi dewatā grahacārapūrwwastha wawakaraṇa bāyabyamaṇḍala irikā diwaçanyā
4. jñā çrī mahārāja rake halu çrī lokeçwara dharmmawangça airlanggānanta wikramotunggadewa tinaḍaḥ rakryān ma
5. hāmantri i hino çrī sanggrāmawijaya dharmmaprasādotunggadewi umingsor i rakryān paḍang pu dwija rakryan jasun mapapan pu *ra* | *kti* kumonaknikanang karāmān i cane thāni

6. watĕk tinghal pinghai gaway ku 2 [1]) tka ri babadnya patugahan mangaran mandoti akambang mangaran batmĕn aja awatĕs carang juru tuṇḍa bho | gawān pañarikan jibo winkas kaki gla
7. r akajar muraḥ rāma kāya mangaran mlĕng bado pĕndal pyangpyang siraḥ tani māyu bhogamān mtaḥ godhṛman hambĕ warang lyaban i (of *bla*) | watiman ḍanog bale tuwuḥ pitu kaki
8. bhoga lagaman kaki pluk towan sara malaha marum lingaḥ uçrī dago rubung bongkol baranggolan jĕmbĕk rumpuk mruk | nāḍut tĕtĕg kuda tarim bitĕng ḍapur tla |
9. ñĕp ktig sūramān ataḥ gangul turut wāḥ bajra hawang godar ngṛt gurubag lyāban gewĕk saritam padak manub | uçrī abho manuddhi tayog gusar
10. kñĕp barāt narabha sugal bajujraḥ kabat ˉmadot kaki bangu waro wangkāng udrī tajĕm kaki rubung gaṇḍi maṇṛg manukuḥ dinĕm gi | namās rĕrĕb manusuk bamak tana
11. goditĕm kutya duting bagua jenu wĕtĕḥ modya patihol padārtha kijang hampalung rĕngrĕng gadeni pĕngal bĕkung abul ka | maṇi*t* janpo uras bañol u
12. mit gtas silet rapĕt giṇḍut api wanoga abis dhūma gĕndi sugal kĕwĕl godhana sĕtu piṭit adĕḥ puaḥ agĕm | ṇĕk sobhā rinĕm kaki jwa kaki rĕṇĕ
13. k bnambut unĕm gocala lumĕ gṛbeḥ kuḍung kaki gramī ugo undĕs duga ine bnĕl rawa basiman pĕntö gĕdĕd sadā ma | çrī nutug gramān tijo padan ntu
14. miṇḍĕng anggĕr atri çamaṇa grewa bhawān songwa guḍinĕm wukir deni kojikĕm paragul kmas wungwaran (?) aḷmān goja | kuwal gaman sampĕg gosa goṣima
15. bisar wiraga umĕk wulyan jarāman rimang sodini pambĕt banog diçrī raṛm twas pḍog halab bujang gu | wunut robhita puman rurub ai
16. truḥ gandi bhānuman geṭeng sayut talang bacan besel jaya bana ḍawo giṇḍak udĕ*k* letya ḍanī icang marggawā | u pujyan soṭomot purulū jarule
17. dāyadya bukuḥ boreḥ makara baçrī sutaçrī *gon* raku gorawa sani hitĕk tatĕm banuḥ lunga ranuḥ saligaḍuḥ | bharaṇa godrisilwasān awahang pusĕr
18. kĕbu gḍuḥ mantĕn sukat rimbit kĕpakĕg hawa( )rupi ngnu bhumijĕm kaki gi ṛngit mani(ng) gado | bongol bungkĕt uṣṭinĕm balingga jwaḥ

1) Staat in Oud-Javaansch karakter in de transscriptie.

19. guno tambak salaka ibhuḥ layar sĕsĕt rantĕb tiwĕng ajĕm baḍitĕm gowan çūraman tukĕt hring gumawang | tngi gaḍino palga nawa banawa griman *ji*
20. bĕngĕm gotri bontĕm grena langgĕ(ng) balinguḥ ngumān grama hapĕm gi( )ĕm rambai agul rate( )āthĕm taningĕ | r gajir mĕñĕng manambā paḍi polu jiwi
21. uḍitĕm malini atal ḍengan basukĕm galaga driyĕm jagal pahit ampĕk pahang( )wara sobha ji | untab burayut mont*w*a gosami
22. wĕngkĕr lambir ditiḥ ḍĕtan uçrī sakar rĕrĕb ku gambo( )kal gepok lanḍĕḥ gentong manungkal | buyut gamparan buyut tĕtĕg kaki
23. tĕgir kaki bhuwaṇa matong kaki acung gaḍing bunut kaki baṭetĕm *ga bho* kaki( )ti makādi kabayan bhima | tong gayok padamlakna sang hyang ājñā haji pra
24. sasti tinaṇḍa garuḍamukha kmitananya sambandha ikanang karāmān i cana sapaçuk thāni tka ri babadnya manambaḥ i lbū ni pāduka çrī | mahārāja manghyang ri knohanya sumīma thāninya i
25. cane sīma karāmān phalānyan prasiddha sāra pinaka panpi kulwan mangkana rasani panambaḥ nikanang karāmān i ca | ne sapaçuk thāni tka ri babadnya kunang sangkāri göng
26. nyānumoda çrī mahārāja ri sapanghyang nikanang karāmān i cane makahetu ri kadonani mahābhāra ni gaṇitāyo | tsāhanya anya pinakapanpi kulwan purassa
27. ra tulak walakang çrī mahārāja *patapagyĕnpapĕ*nya ring sajjana dharmma makatong jīwitanyan pamrihakĕn pāduka çrī mahārāja ring | samarakaryya jāti sang kṣatriya mahāpuruṣa
28. pwa ikā tananggā *getihana* yaça denikā sang huwus katon giṇa*g*āyanya mwang kasuṣṭubhaktinya ya ta karaṇā | nyan inubhaya sanmata sapanambaḥnya de çrī ma
29. hārāja makncihna ri sampun ya wineḥ makmitana sang hyangājñā haji prasāsti tinaṇḍa garuḍamukha makarasa an prasi | ddha sumīma thāninya sima karāmān an ya
30. pratisāra panpi kapanggiha deni sawka wetnya hlĕm dlāha ni dlāha makakabhaktyana sang hyang paḍaḍeng kaḍawuhan i | cane maniddhākna mā su 1 mā 4 [1]) dadahanikanang
31. karāmān i cane manibākĕn kalpika ri sang hyang paḍaḍeng kaḍawuhan

---

1) In Oud-Javaansch karakter.
30 *dad*aha-*j*ajaha.

sahapi wa*ḍa*ru angkĕn pūrṇnama ni ka | tiga pamūjā çrī mahārāja tan kolahu

32. laha de sang anāgata prabhu nguniweḥ sang anāgata tinghal pinghe lāwanikanang pinghe pa g hlam tka ri | *dlāha ning* dlāha parṇnaḥ-nya swatantrā tan kata

33. māna dening winawa sang māna katrīṇi pangkur tawan tirip nguniweḥ saprakāra sang mangilala drabya haji wulu | wulu magöng maḍmit makādi miçra parāmiçra pangurang

Achterkant.

1. kring paḍĕm manimpiki paranakan li
2. mus *galuḥ* mangriñca manghūri parang sungka dhūra taji watutajĕm suku
3. n haluwarak rakasang ramanang pinilai katanggaran tapahaji airhaji malandang lca labla
4. b pakalangkang *kutak tangkil* tṛpan *salyut* watuwalang pamaṇikan maṇiga sikpan rumban tirwan wilang thāni
5. wijikawaḥ panggare pawlangwlang papikul awur pawuwuḥ pakatiwārṣa porng patung pakikis pasumbu *tingkĕs* mawī manambangi tanghi | ran tuha dagang juru goçali mangrumbe magu
6. ñjeng ser tuhanambi juru kli juru huñjman juru juḍi juru jalir pabisar pagulung pawungkunung pulung paḍi miçra hino miçrānginangin | wli hapū wli wadung wli haṛng wli pañjut palama
7. k pakalungkung urutan dampulan pasukalas sungsung pangurang tpung kawung sipat wilut jungkung pānginangin pamawāsya hopan | panrāngan skūr tahun garihan parāma
8. pabaye sinagiha panlung blaḥ panlung atak tampö sisir pobhaya pacumbi paprāyaçcita kḍi walyan pawuruk sambal su | mbul hulun haji jĕnggi singga pamṛsi pa
9. wulungwulung watĕk i jro ityewamādi kabeḥ tan *tāmā* ta *irikanang* sīma ngke cane tka ri babadnya kewalā ikanang wārgga sīma ri | cane sapaçuk sīma juga pramāṇa irikā
10. samangkana ikanang sukhaduḥkha kadyanggāning *mayang tan pawwaḥ* walū rumambat ing natar wipati wangke kabunan rāḥ kasawur ing dala | n dūhilatĕn sāhasa wākcapala mamiji
11. lakĕn wuri ning kikir mamūk mamungpang lūdan tutan angça pratyangça ḍĕṇḍakuḍĕṇḍa maṇḍihalādi prakāra tan tāmā | ta ya irikanang sīma i cane tka ri babadnya a

---

31 *waḍaru*-caḍaru; Achterkant 2 *parang*-*parung*: 5 *porug*-*porug*.

12. n ikanang wārgga sīma i cane juga pramāṇa kunang ikanang miçrāñimbul amanantĕn mangdyūn manghapū manūla wungkuḍu manglākha | manglurung maña(ng)wring mamahangan mangapus
13. mangubar manggula magawe kisi payung wlū upiḥ rungki mamubut manganam manab mamisaṇḍung manuk makalā | kapwa tikā kapramāṇa sadrawya hajinya de
14. nikanang wārgga sīma ri cane kunang ikanang wārgga kilalan kling āryya singhala paṇḍikira drawiḍa campa kmir ṛmĕn mambang sena | mukha hawang huñjman warahan mapajali kĕ
15. cakatarimba awayang atapukan abañol salaran wārgga ri jro asing samakawārgga ya sawṛtyanya sing deçasangkānya ya | wat ya munggu riking sīma ri cane ikanang wārgga sīma ri
16. cane nguniweḥ sang hyang paḍaḍa ri ḍawuhan pramāṇa ri sasukhaduḥkhanya kunang ikanang masambyawahāra kapwa hininganan kwehanya ta | n knana de sang mangilala drabya haji yan pangu
17. lang kbo prāṇa rwang puluḥ kbowanya yan sapi prāṇa patang puluḥ yan wḍus wwalung puluḥ andaḥ sawantayan pakatimang pa | ṇḍe wsi tlung parĕn agrītan sapasang amutĕ
18. r kulumpang paṇḍe tamra kangça mās amalamalam kapwa rwang parĕn paḍahi rwang tangkilan undahagi amaranggi kapwa satuha | n atwiḥ sawiḍe acadar patang pacadaran atiti
19. ḥ sakulit angramu aparahu langkapan tarijarsiki yapwan pinikul dagangnya kadyanggāning abasanang atukĕl manguñjal | mangawari makapas mawungkuḍu abalantĕn timāḥ
20. kangça abakul amangkur gula sĕrĕḥ bras himbung bsar kasumbha prakāra ning dwal pinikul kalima pabantalan ring satuha | n pikulpikulananya ring sapikul rwang tuhana |
21. tah hīnganaanya salwīrani bhaṇḍanya kabeḥ ika samangkana tan knana de sang mangilala drabya haji asing deça parānanya ndān makmitana | ya tulis mangke lwīranya yapwan hana lwiḥnya sangke
22. rikang pa(ng)hing iriya knāna de sang mangilala drabya haji soddhāra haji tanadhikāna mangkana turunyānugraha çrī mahārāja irika | nang karāmān i cane sapaçuk ṣima tkari babadnya
23. māri ta ikanang thāni ri cane thāni watĕk tinghal pinghai kewalā sīma rāma swatantrā kapramāṇa denikang wārgga ri cane kapa | gĕhaknanyan tamolah ngke ri sīmanya i cane ta (*lees* ka)

---

22 tanadhikāna-tanawikāna.

24. panggiha deni sawka wetnya hlam dlāha ning dlāha tan kolahulaha de sang anāgata prabhu nguniweḥ sang anāgata wineḥ ti | nghal pinghai makatĕwĕka pangḍiri çrī mahārāja ri
25. maṇiratnasinghāsana makaḍatwan ri wwatan mās yapwan hana sira lāmlām tanengĕt i rasa sang hyang ājñā haji prasasti | umulahulaḥ kaswatantrāniking sīma ri cane
26. knāna ya nigraha mā kā 1 su 5 mwang salwirning pañcamahāpātaka bhuktinya ring ihātra parātra indaḥ ta kita kamung hyang | çrī haricandana agastimahārṣi pūrbwadakṣiṇa
27. paççima uttara mādhya urdhamadaḥ rawi çaçi kṣiti jala pawaṇa hutāsana jayamāṇa ākāça dharmma ahorātri | sandhyātraya yakṣa rākṣasa pisāca pretā
28. çura garuḍa, gandharwa graha kinnāra mahoraga catwāri lokapāla yama baruṇa kuwera bāsawa putradewatā | pañcā kusika nandiçwāra mahākāla sadwināya(ka)
29. nāgarājā durggadewī caturāçra anakta (*lees* ananta) sang hyang kāla mṛtyu gana bhūta rĕngyĕkĕn ikī pamāngmāng ning hulun ri | kita kamung hyang yāwat ya hana umulahulaḥ i
30. keng sīma ri cane asing lwirani kawwangan yajaḥ tasmat kabwat kārmmāknanya pati denta kamung hyang pisitarudhirabhakṣanāt

Rechterzijde onderste regel.

‖ pangan dagingnya inum rāḥnya atmahanya tibakĕn ring ta

31. mra goḥ mukha lwira nikāng umulahulaḥ ikeng sīma i cane kawruhanira ‖ o ‖

Boven op de rechterzijde vindt men nog:

sā 20
basaçra kaki mogĕm
maniçriḥ samgat umĕk
galĕng ganita tirĕm
kaki u*l*ĕm ganggang paḍĕm
ambo tamping rāghanĕm sutamān

LIX.

Steen, evenals de vorige, waarmede hij opvallende gelijkenis vertoont, afkomstig wellicht van Soerabaja, thans als D 22 in het Museum te Batavia; abklatsch Oudheidk. Bureau no. 198 en 250. Dr. Brandes beschrijft den steen in den Catalogus (p. 380) aldus:

„Groote steen met dakvormig hoofd, gewelfde vlakken en voetstuk, uit één steen. Zwart met een donker rooden tint. Zeer verweerde bazalt. Zeer beschadigd. Aan vier zijden, en op één bovenvlak beschreven met oostelijk oud-Javaansch schrift. Aan de voorzijde slechts van het onderste gedeelte eenige regels, en dat nog fragmentarisch, te lezen, ook van de achterzijde en vooral de beide zijvlakken is bovenaan veel onleesbaar. De achterzijde, waarbij de regels van het linker zijvlak behooren, draagt 29 regels schrift. Afkomst onzeker (Soerabaja?), Tijdschr. Ind. T. L. en Vk., XII, 585; vgl. no. 25. Hoog in het midden 140, aan de zijden 104; breed van boven 90, van onderen 80; breedte van de smalle zijden 24 boven en 26 beneden; voetstuk hoog 24, breed 100 en 57.

Praçāsti van het verheffen van de desa Pātakan tot sīma, voornamelijk ten behoeve van sang hyang Patahunan".

Achterkant.

1. tantrā tan ka(ta)māna deni wina(wa
2. prakāra sang mangilala
3. (pa)ngurang kring paḍĕm
4.
5.
6.
hirana tuha dagang juru gusali
sar tuha |
7. pawungkunung pulung paḍi ma
wli hapū wli pañjut wli wadung wli tambang urutan dampulan |
8. pasukalas jukung *moyan* skārtahun panusuḥ pama swara mahaliman kḍi walyan sambal sumbul |
9. watĕk i jro ityewamādi tan tamā riking sīma ri pātakan samangkana ikang sukhaduḥkha magöng maḍmit kadyanggāning mayang |
10. (pa)ti wangke kābunan rāḥ kasawur ing hawan wākcapala dūhilatĕn hidukasirat hastacapala mamijilakĕn wuri ning |
11. tan angça pratyangça ḍaṇḍa kuḍaṇḍa maṇḍihalādi ikanang wārggā sīma ri pātakan makādi buyut banil lāwan anak(*nya*)
12. kang miçra mañambul mangdyun manghapu manghareng manūla wungkuḍu manglurung manglāka mañawring mamahangan |
13. la magawe kisi payung wlū rungki upiḥ kajang mamubut manganam manahab mamisaṇḍung manuk makalā kapwātikā kaprama |
14. kanang wārggā sīma i pātakan makādi buyut banil lāwan anak sarikā samasānak karuhun bhaṭāra ri sang hyang pata | hunan ri pātakan tan kalungana |
15. ngikang wārgga kilalan kling aryya singhala paṇḍikira drawiḍa campa

rĕmĕn kmir mambang hawang huñjman senāmukha warahan | *mapadahi* kicaka tarimba awayang |

16\. atapukan abañol salaran wārgga ri jro asing makawārggāya sawṛtyanya sing deça sangkānya yawat ya tunggu riking sīma | ri pātakan sang hyang patahunan mwang |

17\. kang wārggā sīma ri pātakan nguniweḥ buyut banil lāwan anak sarikā pramāṇa ri sukhaduḥkhanya kabeḥ kunang ikang sambyawa | hāra kapwa hini(ngana)nkwehanya ikā |

18\. tan knāna de sang mangilala drabya haji yan pangulang kbo prāṇa rwang puluḥ kbowanya yan sapi prāṇa patang puluḥ yan wḍus wwa | lung puluḥ aṇḍaḥ sawantayan agrī |

19\. pasang mangaraḥ tlung lumpang mamutĕr tlung lumpang paṇḍe wsi tlung paryyĕn paṇde tamra kangça mās amalamalam kapwa | rwang paryyĕn paḍahi rwang tangkilan uṇḍa |

20\. hagi amaranggi kapwa satuhan atwiḥ sawiḍe acadar patang pacadaran atitiḥ sakulit angramu adagang angramu ka nga | sing ramwan parahu langkapan siki ta(ji) |

21\. ki yapwan pinikul dagangnya kadyangganing abasaḥ masaya *ngu*ñalangawari makapasa wungkuḍu pamaja wuri timaḥ ta mra | wuyaḥ paḍĕt delan lnga gula la |

22\. ās *burar* kasumbha prakāra ning dwal pinikul kalima bantal ri satuhan pikulpikulanya ri sapikulan tlung tuha | n ataḥ hingananya salwira ning bhaṇḍanya i |

23\. kang samangka tan knāna de sang mangilala drabya haji asing deça parānanya ndān akmitana ya tulis mangke lwiranya ya | pwan hana kalwiḥnya sangkerikang panghīngi |

24\. knāna sakalwiḥnya de sang mangilala drabya haji soddhāra haji tan adhikāna mangkana turunyānugraha çrī mahārāja | irikanang karāmān i pātakan, makādi |

25\. buyut banil lāwan anak sarikā samasānak tan ulahulahĕn blĕm dlāha ning dlāha yapwan hana sira lāmlām ta | n mengĕt i rasa sang hyang ājñā haji prasa |

26\. sti umulahulaḥ kaswatantrāniking sīma ri pātakan knāna nigraha mā kā 1 su 5 mwang salwirning pañcamahāpātaka bhuktinya indaḥ | ta kita kamung hyang çrī haricandana aga |

27\. sti mahārṣi pūrbwa dakṣiṇa paçcima uttara mādhya urdh(w)amadhaḥ rawi çaçi kṣiti jaladha pawaṇa hutāsana jayamāṇā | kāça dharmma ahoratra sandhyādwaya

---

21 *paḍĕt*-*maḍĕt*.

28. yakṣa rakṣasi pisāca pretāsura garuḍa gandhārwwa graha kinnara mahoraga catwāri lokapāla yama baruṇa kuwera baça | wa putradewatā pañcakusika nandīçwara

29. mahākāla ṣadwinaya(ka) nāgarāja durggadewī caturaçra ananta sang hyang kālamṛtyu gaṇa bhūta yāwat ya hana umulahulaḥ iking | sīma i pātakan jaḥ tasmat lwiranya

LX.

Steen, vroeger staande op het residentserf te Soerabaja, thans als D 16 in het Museum te Batavia. Een afschrift wordt vermeld Not. 1876 p. 81; abklatschen zijn in het Oudheidk. Bureau, no. 257 en 307, een afteekening blijkens Tijdschr. 47 p. 450 sq. in de Rijksuniversiteits-bibliotheek te Leiden; afgietsel in het Ethn. Mus. te Leiden no. 2977 (Cat. Juynboll p. 231). Naar aanleiding van een afschrift onder Gericke's papieren, deelde Dr. van der Tuuk in Not. 1876 p. 27 mede, dat de inscriptie een edict van Airlangga bevatte en een overwinning op den vorst van Hasin vermeldde, en wees op het zonderlinge, dat dit edict op steen een *tāmra*praçāsti (tāmra = koper) genoemd wordt.

Dr. Brandes beschreef dezen steen aldus in den Catalogus (p. 378): „Typische Oost-Javaansche vorm met dakvormig boveneinde en voetstuk; uit één steen. Zwart. Andesiet. Beschreven met oud-Javaansch schrift van oost-Java op de vier zijden en de beide vlakken bovenop, nl. voorzijde 29, achterzijde 40, rechter zijvlak 26, linker zijvlak 31; bovenvlakken ieder 9 regels, Zegelmerk. Afkomstig van Simpang (Soerabaja), Tijdschr. Ind. T. L. en Vk. XII, 585. Hoog in het midden 161, aan de zijden 116; breed van boven 96, van onderen 73; breedte van de smalle zijden 33 boven en 31 beneden; hoogte van het voetstuk 20, breedte 86 en 41.

Çaka 956 (= A. D. 1034). Praçāsti van Çrī mahārāja rakai halu çrī lokeçwara dharmmawangça Airlanggānanta wikramottunggadewa aan de karāmān i Baru, die hem een nacht onderkomen hebben verleend, en hem trouw zijn gebleven op een hachelijk oogenblik gedurende den oorlog met den vorst van Mahasin. Het zegelmerk is de garuḍamukha.

De volgorde van de legende is: voorvlak waarvan de regels telkens vervolgd worden in de 3 onderste regels rechter bovenzijvlak, en het staande rechter zijvlak; achtervlak waarvan de zes eerste regels beginnen met de korte zes eerste regels op het rechter bovenzijvlak en vervolgd worden op het linker bovenzijvlak; en bij de overige regels de overige op het linker bovenzijvlak, en die van het staande linkerzijvlak behooren. Beneden op het voorvlak vindt men nog eenige woorden die met de inscriptie zelf in geen verband schijnen te staan".

Voorkant en rechter zijkant.

1. ‖o‖ swasti çakawarṣātīta 956 waiçākhamāsa tithi saptamī kraṣṇapakṣa pa wa a wāra wugu | wugu dhaniṣṭanakṣatra wiṣṇudewatā brahmā

2. yoga wawakāraṇa cārapūrwwasthāna irikā diwaça ny ājñā çrī mahārāja rakai halu çrī lokeçwara dha | rmmawangça airlanggānantawikramottunggade

3. wa tinaḍaḥ rakryān mahāmantri i hino çrī sanggrāmawijaya dharmmaprasādottunggadewī umingsor i rakryān | kanuruhan pu dharmmamūrtti narottamadāna
4. çūra rakryān hujung pu amṛta kumonakĕn ikanang karāmān ring baru makabehan padamlakna sang hyang ājñā haji tāmra praçā | sti tinaṇḍa garuḍamukha kmitananya sambandha
5. ri panghinĕp pāduka çrī mahārāja irikanang thāni ring baru maprayojana irikanang rātri ri sdanganyan jayaçatrwa çrī mahārāja ri(ng) | samara kumawasākna musuḥnira ikana
6. i hasin atĕhĕr tumunggalakna ikanang pṛthiwīmaṇḍala an sīmā pārṇnahan ikanang thāni ring baru dening rāma ring baru makabeha | *n samangkana* rasa ni pratijñā pāduka çrī mahā
7. rāja ring kulĕm siddha manorawa pwa pāduka çrī mahārāja karuhun mpungku çaiwasogata ṛṣi makādi samgat parblyan ḍang hyang mahānanda | makacihna ri kakawnang nikanang ratu i hasin sampu
8. n pinjahan sākṣāt warttamāna katon denikana ng rāt kabeḥ pinituturan pwa pāduka çrī mahārāja de samgat laṇḍayān rarai pu ba | mā mwang samgat luwĕm rarai pu manuritan
9. dadiningkadi sira prabhu mitthyā*thawana* an hana prā pangulĕm irikanang thāni ri baru an sīmā parṇnahanikāng thāni ring baru deni sa | manya ring baru matuha manwam makabehan
10. yatikā mangkin asamasama nirmalajñā ni pāduka çrī mahārāja ri pamisinggiḥnira ring pitutur samgat laṇḍayān rarai mwang samgat lu | wĕm rarai yata kāraṇā samgat pamaṇi
11. kan pu godṛḍa mwang ikanang karāmān ni baru masāmagrī su*m*ambahakĕn turunyānugraha pāduka çrī mahārāja sang hyang ājñāhaji tā | mrapraçāsti kmitananya sadhanānyan siddhā
12. kna sapangutus pāduka çrī mahārāja kapanggiha deni wka wetnya hlam i dlāha ni(ng) dlāha āpan atyanta göng ni pūrwwarṇa çrī mahārā | (ja) ri sakweḥ ni sahāyaniran kṛtāpadāna lā
13. wan çilāgrāhā*n*ira wastra ring jatānurāga gānggāprawāha iwa *tā*nurāgān pāduka çrī mahārāja ring paraporajana sampun kaprakā | ça ri saparyyānta ning yawadwīpa lumrā tkaring dwī
14. pāntara yatikā kadi hilī ning ganggā dṛṣni pangupakāra çrī mahārāja saha lāwan wḍihan pamodanā irikā sang çakticūra yan | tambĕhani(ng) sahāya balarakṣaka ri çrī mahārā |
15. ja mangdadyakna kālahaning çatru digjaya pāduka çrī mahārāja ring samara waluyani kṛtā ning bhuwana pagĕhaning caturwarṇna caturāçrama | karuhun punar jīwa sang hyang sarwwadharmma sama |

16. loṣṭakāñcāṇajñāna pāduka çrī mahārāja yāwat sādhanā ning amahaywang bhuwana donanya matangnyan inanugrahākĕn | pāduka çrī mahārāja sang hyang ājñā haji tā |
17. mra praçāsti kmitana nikanang karāmān ring baru makabehan ring tan kawukiwukilanya de sang nāyaka pratyaya wineḥ airthāni | hlam i dlāha ning dlāha nguniweḥ sanganāgata
18. prabhu māri ta ikāng ring baru thāni watĕk airthāni kewalā ikanang karāmān ring baru juga pramāṇa makasīma ikāng ring baru tkari | sukhaduḥkhanya magöng maḍmit parṇnahanya
19. swatantrā tan katamāṇa deni winawa sang māna katrīṇi pangkur tawan tirip mwang saprakāra sang mangilala drabya haji wuluwu | lu magöng maḍmit makādi miçra paramiçra
20. pangurang kring paḍĕm maṇimpiki paranakan limus galuḥ mangriñci manghuri parang sungka dhūra pangaruhan taji watu tajĕm | sukun balu warak rakasang ramanang pini
21. nglai katanggaran tapahaji airhaji malandang lca lablab pakalangkang kutak tangkil tṛpan salyut watu *walaḥ* pa | maṇikan sikpan rumban tirwan wilang thā
22. ni wiji kawaḥ tĕngkĕs māwī manambingi tanghiran tuha dagang juru gosali mangrumbai mangguñjai tuhānambi juru kli | juru hañjman juru juḍi juru jalir pabisar
23. panggulung pawungkunung miçra hino miçrānginangin wli tambang wli hapū wli pañjut wli wadung palamak urutan dampulan | pakalungku karĕngrĕngan tpungkawung sungsung pangu
24. rang pasukalas sipadwilut juku(ng) pāningangin pamāwasya hopan panrāngan skar tahun a *hā* | ma awur panigang blaḥ patatar tampā si
25. rir parājaḍala pagara*k*apan pawdihan pamahat manglāka pasangaṇi patangkalan widu mangidung watĕki | jro ityaiwamādi kabeḥ tan tamā ta (?)
26. irikanang thāni ring baru kewalā ikanang karāmān ring baru sapaçukthāni kabeḥ juga pramāṇa ri sadrabya hajinya | magöng maḍmit prakāra mwang ri wnanga rāmanta ring (ba)
27. ru mapada( )rwang rahiring sapadagang apatitiha abasana angawari acamara baṇyāga atukla apubara a | ngulanga abakula salwir ning sambyawahāra
28. bhaṇḍa paribhāṇḍādwala wwĕlya mwang masulpika paṇḍai mās paṇḍai wsi pandai kāngça lāwan ri wnanganya mahuluna ḍayang huñjman nambi jĕnggi pujut asing

24 tampā-tampö; 25 parājaḍala-parājap*h*ala.

29. salwiranya tan swīkāranaka*ng* rāmanta ring baru kabeḥ irikā samangkana ikanang sukha duḥkha kadyanggāning mayang ta | upawwaḥ walū rumambating natar wipati wangkai

Achterkant en linker zijkant.

1. kabunan rāḥ kasawuring natar hidu kasirat | dūhilatĕn sāhasa hastacapa | la wākcapala mamijilakĕn wuri ning kikir ma
2. muk mamumpang ludan tūtan angçapratya | ngça ḍaṇḍa kuḍaṇḍa maṇḍihalādi prakāra ikāng | karāmān ring baru sapaçuk thāni pramāṇa irikā
3. makaçaraṇā kahyangan kinabhaktyan rāmanta ring | baru sang hyang huwan sang hyang ḍĕpur sang hyang kawyölan sang hyang | roḥ samangkana kadeyakna taṇḍa rakryān ring
4. *b*alān kasinggahan sowāra sang mangasö magöng | maḍmit tka ri parawadwā haji wadwā rakryān parajuru hamba rakryān ryyā | wān hamba rakryān rājaputra rājaputrī
5. rakryān strīhaji makādi hamba rakryān mahā | mantri mwang hamba rakryān çrī parameçwarī tkarikanang magalaḥ mamanaḥ magaṇḍi ma | tĕngrān makuda mahaliman makarapa
6. karungan pawḍusan mahwan l*a*mbu haturan *jang* | haturan pādu pabaraka kḍi walyan sambal sumbul hulun haji jĕnggi singgaḥ mabṛṣi mawu | luwulang ityaiwamādi kabeḥ an kapwātasi
7. ra*pa*matĕkyĕna tan baryyabaryya çila irikang thāni ring baru tan pangalapa tĕnamtĕnamān salinarangnikeng ta | nayan thāni hampyal pring ptung pucang sĕrĕḥ kayu |
8. kayu sarwwaphala mūlaphala tkaring wnang wnang prakāra kapwātikā tan baribarin denira yathānya tan pamuhara pramāda ri(ng) si | yāpwan hana sira kamatan tan yatna i sarasa (sang) hya
9. ng ajñā haji tāmra prasāsti kmitanikanang karāman ring baru sapaçukthāni matuha manwam kabeḥ ya sangkānani pramādanya salwirning langla(ng) | sang hyang ājñā haji lwiranya knāna nigraha kā 4
10. mā su 10 likhita pātralekha manuwul matangnyan panga*ngsyö*kĕn pasĕk ikanang karāmān ring baru makabehan i rakryān kanuruhan wḍihan yuga 1 | rakryān hujung wḍihan yuga 1 samgat laṇḍayan wḍi
11. han hlai 1 rakryān jasun wungkal wḍihan hlai 1 samgat laṇḍayan rarai wḍihan hlai 1 rakryān paliñjwan wḍihan hlai 1 samgat luwĕm rarai | wḍihan hlai 1 samgat pajabungaḥ salimut hlai (1)

---

29 swīkāran*a*kang-swīkāran*i*kang.

12. sira mpu ring paruhapa ragi hlai 1 samgat pamwātan mā 4 juru sāmya i kahuripan jati mā 14 akurug i tinghal pinghai kaki rājya mā 1 | ku 1 juru kuda unggĕn mā 1 ku 1 makādi samgat
13. pārblyĕn salimut yuga 1 ‖o‖ pratyeka ni nāma nikāng karāmān ring baru sapaçuk thāni matuha manwam kabeḥ tumarima anugraha pāduka çrī | mahārāja sang hyang ājñā haji tāmra praçāsti dūwā
14. ni punaça padma tenggö kaki lĕgö lĕgö bhagawān godhṛmān kaki adra kaki pingul basija kaki basija kaki warta udati ritak baklĕ kuḍĕng mawwad | pingul pahit maṇikara sondong kaki baḍoti
15. baḍoti dolo buddhange bungkaluḥ katon sīma nini bagiḍiḥ rĕṇĕb ḍĕpur suwĕg kaki goṭā kaki bongok tunggu hyang lanḍĕḥ atuha | samangkana sang rayana kaki wata kaki purug juru pañjir
16. kaki truḥ kaki sṛgut tumbas ningkal padar wĕwĕkan baḍong uja kli tĕtĕg godri tangkĕb silum buru berĕk gandar paragul | jĕmbĕḥ kulima kuḍĕn bantyak glar cetĕm ma
17. ninghat hamala praghata singkab batul boreḥ gotami kaki abuḥ manggar kaki aghĕtĕ kaki abul ḍasar pnĕd kaki ba | ranggoḥ mañcam daçrī udĕl giṇa bhĕñjit
18. ciwaḥ mūl kaki haḍang bakal kĕbĕk bungkaḥ sawo lisyan monĕn bukuḥ kasap cupona kaki saritĕm saritĕm rĕmbu | mutanĕm hayyĕn ḍĕnuḥ manḍĕg wulik nudi
19. çrī koçrī naris manub utĕ gereneng kaki sutanĕm gĕgyĕn gawang disāra kaki hadyĕn ‖ duwāni gunung ḍarāt truk | manarāt katir wngek rosi mawwad uçrī
20. ḍti munggang gahan kacang dhanajo gawang wĕnyĕn rawa aguta anggita bacu unḍaḥ nini tĕhĕr ĕnuk buddhijo sĕmbak goḍĕngga | sentel malĕk barāt goṣṭi agonĕ
21. kaki ugramān pajatyan bhaṭeri dayadya lumbang atuha samangkana butatut kaki dharaṇa kaki turuk tāl juru sama | ngkana gaṇitra ‖ dūwāni ḍĕpur maning jañjĕk
22. gowana ajot drayo sampor wāhana uwi usĕn udikh tuwuḥ agoṭĕm badrik hing bnik udi dunggi | mahitĕm wabya soddha jugil antĕb ka
23. ki robhitĕm jagra kriyā baṭak rājaṇa gṛk angkĕn sambat yodini golo durāt jungan basĕ(ng) wulyan a | gĕm baranggo kukup galĕng plĕwok waka
24. bayangan pajyan anamār bhawan damār wiramān koḍowok gumawang tanggal pagyĕn gusa | r galimpo gahyang trikĕm soṇḍok

---

12 unggĕn-*ng*unggĕn; 14 puna*ç*a-puna*y*a; 17 ba*t*ul-ba*k*ul; 19 ga*w*ang-ga*c*ang; 20 u*ṇ*ḍaḥ-*e*ṇḍaḥ; 22 *w*abya-*c*abya.

25. prawala nini gupĕk n*i*ni hanyan turuk göng kaki gubaḥ kaki rājaṇa buñcang ampĕt wijyawa abṛu kṛtana | kaki tingkĕs kaki angkĕn binag buddhiwu uha

26. atuha samangkana kaki antop kaki sĕndĕng kaki basḍang ugreça hemān kaki cakal kaki aryyana ha | tan buyut sagar pu godṛ juru godhara

27. nan toṇḍĕm nini halintĕr tulus dhanaja kohana nuwul moḍik kaki sĕgĕḥ pingul nini wakal minā gamit sugal sāri icchā ni

28. wangça nini aibong bāṇa nutug gṛhana winaya ali mĕruk angkĕn gamparan muṇḍuku saralā gĕntar | diçrī pidyaḥ bacol anti puruṣa tikus

29. ab unggwan bhingakuḥ amĕn ampag tejani abhitu sabhālwaḥ uni arūm dugamān loḍan aywan citi | m pinghai wudĕl ḍungaḥ humu(ng) gayung bhutaka

30. trikĕm abuḥ wĕtĕḥ rimbit nulus uñjman diso pindyan wrat mahawan wahimān umĕk gampar kaki | bagukri buruñju sumrīk basĕgĕḥ gumān

31. udini kaki manĕṭĕn wuri buñjara bhitĕm pṛgol atuha samangkana harap rĕmbho guwawo kaki lo | ḍan *k*aki hĕnggö winkas kaki gṛhana juru

32. samangkana rahab || dūwāni pkan godhanā mĕṇḍaḥ gosinĕm nini bagan gĕmbo dharmmaja tguḥ manda jitem | pilang muraḥ nini badewĕk umbĕg kĕjĕbatu

33. yodhā kaki yodhā bañcal bungkaluḥ nini ṇdat aḍot ibu gowistha buyut ṛṇa buddhi mañjok sadan | mulya kiran suddhikā suddhinĕm paragul

34. kaki lĕmbūna mantun gutung kaki hlam kti lungguḥ kaki manada pangi mgut nutĕr ngewoḥ alĕm sura abo | s tinĕm gumuk maṇik nini maṇik ka

35. ki bhawaṇa wagaḥ gati mamān dhṛmma surĕl sampĕt mandal bangkak mṛgas bopekol jiwati satra | mārmmā ṛmus nihak saniddhyamaṇḍawa

36. maṇḍala tĕngge tirĕm mongwa baḍati pagut widdhi 3 bog bikukal ramān kaki adiyā purulu nimi māryya | tama goṇḍok dadi kaki ṭowok nini

37. tungi tarahan ḍawĕk kaki sĕngka buddhaja atuha samangkana( )mān ( )no kaki tirim nini hadyan godṛḍa kāliḥ kaki bāṇa gowiṣṭa kaki winaya salaka

38. bajĕn samangkana kweḥ nikananang karāmān ring baru sapaçukthāni matuha manwam kabeḥ tumarima anugra | ha pāduka çrī mahārāja sang hyang ājñā ha

39. ji tāmra praçāsti || yāpwan hana sira wwang durācāra tan yatnā i

---

25 pra*w*ala-pra*c*ala; 27 *w*akal-*c*akal; 36 het cijfer 3 in Oud-Javaansch karakter.

sarasa nikeng sīmā ngke ring baru kabwa | t kaṛmaknanya salwirning pañcamahāpāta

40. ka bhuktinya ring ihātra parātra awūka tan tmwa sāma muwaḥ yājanma kiwatĕngĕn pakelakning janma tma | hananya || o ||

LXI.

Steen, staande te Kelagèn (afd. Sido-ardjo, res. Soerabaja) en volgens Rapp. 1905/6 p. 119 „met gebolde voorzijde, dakvormig afgedekt, beschreven met 34 regels oud-Javaansch schrift, zonder zegel. Het onderstuk is als een uitspringend ovaal voetstuk gebeiteld . . . Hoogte over het midden 2.03 M., breedte boven 1.14 M., beneden 1.15 M." Een abklatsch werd aangeboden Not. 1888 p. 12, Oudheidk. Bur. no. 46. Dr. Brandes deelde in Not. l.l. p. XIII het volgende mede:

„Het Kelagensche opschrift, voor een zeer groot gedeelte magnifiek gespaard, is afkomstig van Airlanggha en uitgereikt in 959 Çaka. Als kraton van dezen vorst, waarvoor ik elders vond *Wwatan más*, wordt hier genoemd *Kahuripan*. Hij zelf wordt zijdelings cakrawartta geheeten en van hem wordt gezegd dat hij siniwī ri Yawadwīpamaṇḍala. Ook dit opschrift handelt over een ḍawuhan door Airlanggha aangelegd te Waringin sapta. Deze ḍawuhan moet dienen om het water van de groote rivier (*bangawan*) af te leiden, want, zoo staat er, na een opsomming van plaatsen en heiligdommen, samangkana kweḥnikang thāni kawāban kaḍĕḍĕtan cariknya denikang kārtĕn, tmahan bangawan amgat ri Waringin sapta enz., d. i. „van deze allen zijn de *carik's* (sawahs of dijken) overstroomd en vernield (?) door (het water van) de kali, ten slotte brak de rivier door bij Waringin sapta", — ten gevolge waarvan de *drabya haji* vermindering leed, en alle *carik's* verdwenen zijn, want zeer moeielijk konden de opgezetenen de rivier, waar zij doorgebroken was, weer bedijkt krijgen, herhaaldelijk gaven zij er zich moeite voor, doch het lukte niet; waarop de vorst er zorg voor heeft gedragen tot groote vreugde vooral van de scheepvarende handelaars, ook van andere eilanden. Deze inscriptie en de voorlaatste zijn dus vooral daarom van belang omdat zij leeren dat reeds in zeer lang geleden tijd men aan den benedenloop van den Brantas voorzieningen heeft moeten treffen, en men het zijne heeft verricht om te bewerkstelligen wat thans met de sluizen van Mĕlirip wordt gedaan".

Naar aanleiding hiervan deed Dr. Verbeek in Not. 1889 p. 8 sq. mededeelingen over de vermoedelijke plaats van de doorbraak en van de ligging van Kahoeripan.

1. || o || swasti çakawarṣātīta 959 mārggaçīramāsa, tithi pratipada çuklapakṣa, pa, po, çu, wāra dungulan (graha)cara bāyabyastha, jyeṣṭanakṣatra çakragni dewatā, dhṛtiyoga, wawakaraṇa, irikā diwaçanyājñā çrī

2. mahārāja rake halu çrī lokeçwara dharmmawangça airlanggānanta wikramottunggadewa, tinaḍah rakryān mahāmantri i hino çrī sanggrāmawijaya prasādottunggadewī, umingsor i rakryān kanuruhan pu dharmmamūrtti narottamajāna

3. naçura, i pingsornyājñā çrī mahārāja kumonakanikāng rāma jātaka i kamalagyan sapasukthāni kabeḥ, thāni watĕk pangkaja, atagan kĕlpurambai, gawe mā 1 masawaḥ tampaḥ 6 hinajyan mā su 6 mā 7 ku 4, len (?)

4. drabyahajining gagā, kbwan pasĕrĕhan, tkaring lwaḥ, rĕṇĕk, tpitpi, wuluwulu prakāra kabeḥ, piṇḍa samudāya mā su 17 mā 14 ku 4 sā 4 yatikā inaṇḍöan patahila drabya haji mā su 10 angkanasuji
5. māsa i çrī mahārāja magilinggilingan tanpārik tanpapādapanglĕyö, tanpapagaḍuḥ, tan papilihmas len drabya haji ning kalagyan saṇḍangan mā su 2 mā 10 milu inaṇḍĕḥ matahila mā su 2 kakala
6. ngan madrabya haji mā 1 ku 2 inaṇḍĕh matahila drabya haji mā 1 atĕhĕr tan knā ring pintapalaku, bañcang haji turunturun sakupang sātak sukha duḥkha magöng maḍmit denikāng warggahatur, wargga patiḥ, mwang juruning ka
7. lagyan raṇu ring dharmma, kewalānĕmwa drabyahaji ing sīma ḍawuhan i kamalagyan ring tambak ring waringin sapta juga parṇnahanya kāliḥ, sambandha, çrī mahārāja madamĕl ḍawuhan ring waringiṇ sapta lmaḥ nikānganak thāni ri kamala
8. gyan, puṇyahetu tan swartha, kahaywaknaning thāni sapasuk hilir lasun paliñjwan, sījanatyĕsan pañjiganting, tālan, daçapangkaḥ, pangkaja, tkaring sīmaparasīma, kala, kalagyan, thāni jumput, wihāra çā
9. la, kamulan, parhyangan, parapatapān, makamukhyabhuktyan, sang hyang dharmma ringīçānabhawana mangaran i surapura, samangkana kwehnikāng thāni katahan kaḍĕḍĕtan carikuya denikāng kāntĕn tmahan bangawan amgat ri wa
10. ringin sapta, dumadyakan unānikāng drabyahaji mwang hilang nikāng carik kabeḥ, āpan durlabha kawnanganikatambakanikāng bangawan amgat de parasāmya makabehan, tan pisan piṇḍwa tinambak parasāmya,
11. ndātan kawnang juga parṇnahnya, samangkana ta çrī mahārāja lumkas umatagaknikāng tanayan thāni sakalrā *re nikĕrkĕ* mritāpa çrī mahārāja, inatag kapwa pangrabḍa mabuñcanghajya maḍawuhan sangpun ta siddha kadamla
12. nikāng ḍawuhan de çrī mahārāja, subaddhāpagĕḥ huwus pĕpĕt hilīnikāng bañu, ikāng bangawan a*matlu* hilīnyāngalor, kapwa ta sukhamanaḥ nikāng maparahu samanghulu mangalap bhāṇḍa ri hujung galuḥ tka
13. rikāng parapuhawang prabaṇyāga sangkāring dwīpāntara, samañuntĕn ri hujung galuḥ ikang anak thāni sakawāhan kaḍĕḍĕtan sawaḥnya, atyanta sarwwasukha ni manaḥnya makāntangka sawaha muwaḥ sawaḥnya kabeḥ an pinunya
14. n tinambak hilīnikāng bangawān amgat ring waringin sapta de çrī mahārāja, matangyan ḍawuhan çrī mahārāja parṇnaḥnikāng tambak ring

9 kat*a*han-ka*w*ahan; 11 *mritāpa*-pratāpa; pangrabḍa-sangrab*w*a.

waringin sapta, samangkana ta çrī mahārāja hanganangan ri tantguhanikāng ḍawuhan

15. deni kweḥ nikāng wwang mahyūn, manglburang yaça, ri sḍanganyan tan tinggīn rakṣān parṇnaḥnya umahana, matangyan ni ikamalagyan tkari kalagyanya katuduḥ momaha i samīpanikāng ḍawuhan ring waringin sapta

16. an sīma ḍawuhan çrī mahārāja parṇnahanya umiwyö ikāng *p*amananāsakahaywakna sang hyang ḍawuhan, atĕhĕr *p*angaṇḍĕh drabya haji mā su 10 ikāng ikamalagyan, tahilaknanya i çrī mahārāja angkanasuji mā

17. sa, kapanggiha ring tambak ring waringin sapta, ikang kalagyan saṇḍungan milu inaṇḍĕḥ matahila drabya haji mā su 2 kapanggiha ring tambak denikāng warggahatur angkanasujimāsa, kakalangan mangaṇḍĕḥ mā 1 kapanggiha ring tambak

18. denikāng wargga patiḥ, pirak salumari ri deçanya patahilanya tan piritĕn, ḍalānyan lmaḥnya ḍinawuhan çrī mahārāja, dumadyakan kṛtāning rāt, mwang punarjīwanibhuktyan sang hyang sarwwadharmma, sīmaparasīma, kalakalagyan

19. thāni jumput, wihāra, çāla, kamulān, parhyangan, parapatapān kabeḥ, makatĕwĕka pangḍiri çrī mahārāja makaḍatwan i kahuripan, an sira sākṣāt sumiram ikīng rāt kabeḥ ring anurāgāmṛta, mahudanakan kīrtti, u

20. mangun sakaparipūrṇnākna sang hyang sarwwadharmma, ri pamĕpĕgni kayowanāniran sinīwi ri yawadwīpamaṇḍala, hetuniran panglrākan dharmmakuçalamūla, tirutirūning rāt kabeḥ, kapwa magawaya yaça, āpan mangkana pinakaswabhāwanikang

21. sira ratu cakrawartta, umangun pamanggihanikāng rāt hita pratidina, panglinggānanikāng sabhuwana ri tan swartha kewala çrī mahārāja, yāwat kawangunaning yaça donanya, an kapwa kinalimbaṇg juga denira, sahana sang hyang sarwwadharmma ka

22. beḥ, mangkana kāraṇanikāng ikamalagyan *a*n sīnima de çrī mahārāja, wineḥ makmitana praçāsti munggwing ti*ti*k wungkal, mwang katmwani drabyahaji nikala(ng) kalagyan ing s*ḍ*ĕng maḍawuhan ikamalagyan ring tambak ring waringin sa

23. pta denikāng wargga hatur mwang wargga patiḥ, mapanggihāpagĕhakalilirananiwkawetnya hlam tkari dlāhaningdlāha, an sīma ḍawuhan çrī mahārāja parṇahnya, nayaka pratyaya tkaring pinghai wahuta rā

24.

LXII.

Steen, afkomstig van Soerabaja, thans in het Indian Museum te Calcutta. De steen is aan twee kanten beschreven (Notulen 1911 p. 42); aan de ééne zijde staat de Sanskriet-inscriptie, uitgegeven door Prof. Kern in Bijdr. Tl. Lnd. Vlkk. v. Ned. Indië 4, X p. 1 sqq. (voor verdere litteratuur zie men Verbeek p. 225 en beneden aangehaalde Notulen); aan de andere zijde de hier volgende Kawi-inscriptie, waarvan melding gemaakt wordt door Prof. Kern l. l. en waarvan vervolgens een enkele mededeeling gedaan werd door den Heer Rouffaer in Not. 1909 p. 177 en 180 sqq. Abklatschen Oudheidk. Bur. no. 155 en 548. [1]).

1. ‖ o ‖ swasti çakawarṣātīta 963 kārttikamāsa, tithi daçamī çuklapakṣa, ha, pa, bu, wāra wayangwayang, caragraha bāyabyastha, uttara( )dratanakṣatra, ahirbudhadewatā bajrayoga ka

2. raṇa, bāruṇya maṇḍala, irikādiwaçanyājñā çrī mahārāja rake halu çrī lokeçwara dharmmawangça airlanggānantawikramottunggadewa, tinaḍaḥ rakryān mahāmantrī i hino çrī sa*maru*wijaya dha

3. mmasuparṇa *hanata* hutunggade*wa*, umingsor i rakryān kanuruhan pu dharmmamūrtti
n ing barahĕm ing *b*asuri, lmaḥ ning warggāpingh

4.
susukĕn( )ma*pa*knāpamadĕganani dharmma karṣyan, çrī mahārāja, sambandha, a

5. nhana iṣṭa prārthanā çrī mahārāja ri kāla ning pralaya ring yawadwīpa irikāng çakakāla 938 (928) haji *wurawari an wijil* sangke lwarām, ekarṇawarūpanikāng sayawadwīpa rikāng kā

6. la, akweḥ sira wwang mahāwiçeṣa pjaḥ, karuhun an samangkana diwaça çrī mahārāja dewatā pjaḥ lumāḥ ri sang hyang dharmma parhyangan i wwatan, ring cetramāsa, çakakāla 939 [2]) sḍang *wālaja*

7. ka çrī mahārāja irikāng kāla, prasiddha namblas tahun wayahnira, tapwan dahat ing kṛtapariçrama nireng sanggrāma, makahetu rarai nira, tapwanenūk bangĕnggi denira rumĕ

8. gĕp pasaringkĕpanyāyudhanira, kunang ri sākṣātiran wiṣṇumūrtti, rinakṣa ning sarbwadewata, inahākĕn tanilwa *linaça* deni *pangawan*aning mahāpralaya, manganti ri himbang ning wanagiri ma

9. kasambhāsana sang tāpa çasuddhācāra, mering lāwan hulunira
nta pradipa*tt*i manaḥ niran tanu n pra ri lbū ni pāduka çrī mahārāja, sang narottama,

---

1) Tijdens den druk van dit deel verscheen ook van de hier volgende inscriptie een publicatie door Prof. Kern in Bijdr. 67 pag. 610 sqq.

2) In de transscriptie in Oud-Javaansche karakters: 8 pasaring-paparing.

10. sang jñānira, sirādining hulun çrī mahārāja atiçayeng dṛḍabhakti, hambak tansaḥ i ayunan çrī mahārāja, milu *walka*la dhara pinakarowang çrī mahārāja ing( )ā hārasā*hā*

11. ra sang bhikṣuka wana*prastha*, yatani*wiṣa*di çrī mahārāja rikā bhawanan bhaṭāra ring aho*ratra*, nimitta ni mahābhāranyāsiḥ ning sarbwadewata i çrī mahārāja, an sira *pi*

12. *nra*tyaya ning sarbwadewata, a*lp*apādi pa*d*amölana bhuwana, kumalilira*na* kulit*k*aki, makadrabya rāja lakṣmī, muwaḥakna haṣa *nikanang* rāt

sang hyang sarwwadharmma

13. humariṣṭākna ha*nitu*ning bhuwana, mangkanābhimataning sarbwadewatā i çrī mahārāja, huwus ta crī mahārāja kṛtasangskāra pratiṣṭa ring singhāsana, mwang an ka *göng ning pi*tu çrī ma

14. hārāja haridewatā sang lumāh ring içānabajra ikanang halu pinaka *kaprati*sthān çrī mahārāja, matangyan rake halu çrī lokeçwara dharmmawangça airlanggānanta wikra

15. mottunggadewa sangjñākās*tw*an çrī mahārāja, de mpungku sogatamaheçwara mahābrāhmaṇa irikang çakakāla 941 *i t*anpahingan çrī mahārāja

kĕ

16. n sābha mata ning sarbwadewatā i sira, kapwa kalim*ba* *kri* pha*la*
( )hyantara denira tan ka*p*alimur*a* i dharmma *dh*i( )*jā*
jro mrā

17. nikang singho nira, mara ni sakweḥnikāng maughyanga*drabya*, sapinakahanitu ni *yawadipa*, prabheda

18. nginaranan nakekale mwang si*b*aḍing, narawaçeṣa i kā de
çrī mahā

19. tahun an rika
nasikanang sarat pinjahaning mwang
irikāng çakakāla 951 rikanang *pitu* lumampaḥ

20. ta çrī mahārāja dumonikāng *parwa* guru tumanggal *cad*dhya deçani ratan, atiçayeng mahābala

21. sa n paharpharpan mwang haji *wangkir*, *k*awa*d*a ta ikā de çrī mahārāja irikāng çakakāla 952 mangkinakuyanahan*i*

ḥ tu

---

18 sibaḍing-silaḍing ; 21 wangkir-wĕngkĕr.

22. minggalakĕn karājyanira ngu ha kaḍatwanilĕwa bunutnikāng deça galuḥ mwang deça barat, an tinkān sināhsanirikāng çakakāla 953 çrī mahārā

23. ja, ḥ ata ikā de çrī mahārāja irikāng çaka-kāla 954 sahanani wa lang mwang haṛpi , *ba*

24. b n sahananikang

de çrī mahārāja, haji *wurawari* tuwi çrī mahārāja ata *maka*

25. puruṣa ka hilang nira, sang çrī mahārāja mwang rakryān kanuruhan pu narottama, rakryān kuningan pu niti, ri kāla çrī mahārāja haneng *matiha*

26. hinganya çrī mahārāja *mangkana* hilang ni sahana ni hani-hanitu ni yawadwīpa, kunang kramanika hilang haji *wĕngkĕr* de çrī mahārāja, ingakaḍatwanira ri *ta*

27. *pa* sira pratinayakahina *ro* deçani *rāngkĕn* asuji māsa de çrī mahārāja, muwaḥ irikāng çakakāla 957 wwaya *ta* samangkana ta sira

28. rājaya ri tapa de çrī mahārāja, sirāmriḥ manusupamet de durgga, matinggal tanaya dāra tkaring rājadrabya rājawāhana prakāra, rika hlĕma

29. nya irikāng çakakāla 959 rĕpmanusup haji ri *kapang* mwang bala-nira samāsiḥ ri sira, kawnangta sira ri sarasaratu wanipa pangan, *ha* s *pa*naka ta

30. pa *kan kaṇḍa* sira de çrī mahārāja apalinggiḥ moḍoḍa ri singhāsana, sampun sangkṣipta ikāng pralaya ri yawadwīpa, matlasanikā sanggrāma

31. nhana sangçaya ni manaḥ nikāng pā( )yanacchāyā-ni pāduka çrī mahārāja, matangya siddhākĕn prājñānira, madamĕl yaça pa

32. tapāning pucangan san rake yāngkĕn mantra sta( )namas-tāra çrī mahārāja ri bhatāra hari sāri, mwang palinggānanikāng rāt, karuhun sanganā

33. gata prabhu tkāri dlāhaningdlāha, ri krama ni çrī mahārāja muna-jikakĕn sāçwatāning sayawadwīpa, āpan sang anādi prabhu sakweḥnira siniwi ring

34. yawadwipa.

nenira, tkāmanggiḥ hayu nira kabeḥ ring anādi, tātan mangkana çrī mahārāja

22 *bunut-tunuk*; 32( )namastāra-wana sangskāra.

35.

nira mwang *abhi*mata çrī mahārāja ma*ywa*

36. *nā*ni ti

hino *ma*drabyahaji mā su 1

nikāng

37. yaçapatapān i pucangan, mantĕn ta ikāng lmaḥ ri pucangan i ñahĕm i *basuri*

38. sang hyang yaça patapān i pucangan

winawa sang māna pa

39. ngkur, tawan, tirip, mwang nāyaka, partyaya, pinghai wahuta rāma, mwang sakweḥ sang mangilala drabya haji m

40. khaduḥkha, *sakweḥ* lwiranya sa-hingan i lmaḥ sang hyang yaçapatapān i pucangan

41.

drabyahaji wulu wulu mwang

42. singa lwiranya, lumĕbu sang hyang yaça patapān i pucangan, yan brāhmaṇa kṣatriya, weçya, sudra, caṇḍāla, nāyaka, partyaya,

43. pinghai wahuta rāma

umulahulaha kaçwatantrān sang hyang dharmma patapān i pucangan mwang sahinganing lmaḥ ni

44. nira i hino

sang hyang yaça patapān, jaḥ tasmāt kabwat karmmāknanya, caṇḍinira mahā

45. pātaka

citralekha

i pāduka çrī mahārāja sira

46. sang hyang ājñā haji praçāsti

LXIII.

Vier koperplaten (34 × 7,5, 7,5, 8,5 en 9 c.M.), in 1882 (Not. p. 17, 63) gevonden te Keboan pasar (afd. Sidoardjo, res. Soerabaja), thans als E 23 in het Museum te Batavia. Holle gaf in Tijdschr. XXVIII p. 479—483 een transscriptie en deelde tevens mede, dat de oorkonde van 964 was en handelde over een vrij rechtsgebied met name Gandhakuṭi te Kambang Çrī. Blijkens Tijdschr. XXXII p. 112 noot hield Dr. Brandes deze platen voor een copie van de oorspronkelijke oorkonde.

1*a*. swasti çakawarṣatitta, i çaka 964 margamaça tithi nawami suklapakṣa, tung, pa, bu, wāra, wuyai, uta aṣṭadeça, uttara bhadrawada nakṣatra, ahibuddhā dewāta wāra ika ta diwaça turunyanugrahanira aji pāduka mpungku sang pinakacatra ning bhuwaṇa, çewakasaptati mpu moghamrathānakĕn (kaha) kahaywakna ning bhuwaṇa, tlas karuhun dirghayurarogya həji pāduka mpungku, tumurun tanpahāmbāl turunyanugrahanira, matĕkĕta sira lömaḥ, irikang rāma i kambang çrī, ma sū 10, mā 10, ri lmaḥ ning paniklan sūsūr mpū bhoma, turunyanugrahanira, wka nira innahaknira ri dharmma gandhakuṭi ing kā

b. mbang çrī, denira aji pāduka mpūngku, ika um(ung)gu ring dharmma gandhakuṭi ing kambang çrī, wka nira wnang āngānggwa payung kutlimo, wnang apayungngapagut sūsūn putiḥ, wnang angānggwa sawatĕki jro nāgara kabaiḥ, wnang agilanggilang gaḍing, wnangngamangana rājāmangça, kadyangga ning wḍus gunting, badawang, karung puliḥ, karung matinggantungan, taluwaḥ, asu sĕr, awawara sĕmpal, apalangka binubut ring balai marabya ḍayang, ahuluna ḍayang, pujut, jönggi, amupuh angrahana angguntingamupuheng tumpĕr, tansikaran dening airaji, wnang aringring banantĕn awidhanāga banantĕn, apatarāṇa banantĕn, asurāga marĕmpwa, ajön walang askar atuñjung siniwak mawijākuning anā

2*a*. ṇḍangawali, dulang pangṇḍarahan, adodota tuñjung ijo, kuñit sadangan, nawagraha, pasiliḥ galuḥ, praswatang, angungkung aturing tlung wngi, praswatang silih asiḥ, buntĕr, majnū kanaka smutadulur, maskar athaca, jaruju kunang, apayung akĕt limo pagut, tan sikaran ta de rakṣanawali, apan wkanira aji pāduka mpungku, inastityakĕn munggwa ring dharmma gandhakuṭi ing kambang çrī wnang katmwananing stri larangan, burwan saki sangkanya kunang, sakawwanganya, mwang nhuluna rakṣan, rājaputra, rājaputri, kulaputra, kulaputri, tan sikarana sang hyang dharmma gandhakuṭi ing kambang çrī, sūsūk dharmma aji pādukā mpūngku, apan parṇnaḥ sang hyang pathāni gilanggilang parṇnaḥ sang hyang dharmma

b. inanakĕn de bhaṭāra prājapati, tan kahawa ta sira deni doṣanya sangke sangkanya, mangkana tingkaḥ sang hyang dharmma gandhakuṭi ring

kambang çrī, susuk dharmma paniklan susurira aji pādukā mpungku katmwa de santāna prātisantāna nira, anak putu buyut cicik muning pitung angça siraji pādukā mpungku sang munggu ing dharmma gandhakuṭi ing kambang çrī, nihan turuni anugrahanira paningkaḥnira aji pādukā mpungku kunĕng ri sḍĕnganyan para sujana ning ahutang sangke sangkanya, yan satahil hutang nikang urdang, mā 2, panatalanya, ya sor sangkerika sajata sambhawa panatalanya, mangkana rāṣanyajñā pāduka çrī mahar͞aja aji pāduka mpungku wnangangkunting (*lees* °anggu°) rarai ring palangka sūsū
3*a*. n binubut, tan kaknana wulu parawulu, ludan tutan, ḍampulan, lañcuran hopan, kipahkipah, tulungbyĕt, pinta palaku, angça pratyangça, ḍaṇḍa kuḍaṇḍa, skar tahun, pamawaṣya, sūngsūng pangurang, sūngsūng partaya nāyāka, kring limbakawaḥ, paḍĕm limus galuḥ, manimpiki, salyut, tangkil, tṛpan, löbĕlöb, sipat wilut, pjah lek, palamak, tpung kawung, misra paramisra, misra hino, hulun haji, tapahaji, sambal sumbul, karĕngrĕngan, singgaḥ pabṛsi, ramanang, rakādut, bhupati, panarapati, walu rumambating natar raḥ kasawur ing natar, wangkai kabunan, paliḥ kuwu, amijilakĕn wuryyaning kikir, malandang, löca, kutak, tangkil, katanggaran, pininglai, mangngai, maguñjung, makalākalā, mā
b. nahāb manambĕr manuk duhitĕk, wli hawu, wli wadung, wli pañjut, wli kadut, juru jalu, juru kurung, juru gusali, juru nambi, juru kuṇḍi, juru juḍi, juru jalir, juru uñjĕman, pjaḥ tanpa mayang, wilang thani, mati tibā, mati kalöbu, mati sināhut ing ulā, mati sinanghat ing sapi, matiyangipi, mati sinambĕr ing glap, mabang wring (!), manguri, mangilāla, maṇiga, manungkal, wungkuḍu, amahang pahawuhawu, awaruga, inantun, pobhaya, parājabhāja, panginangin, angluputaknamuk, tanpanglangutakna mastaka yan poliḥ maling, wnang apadaganga, angulang sapi, satuhan, angulang kbo, satuhan, angulang wḍus, satuhan, angawari satuhan
4*a*. parahu satuhan, apadaganga satuhan, adṛwya paṇḍe satuhan, amalantĕn satuhan, huṇḍahagi satuhan ityawamadi salwi(r) magögĕkarmma, caturpaḍa satuhan sowang, yapwan löwih sangkerikā, knana ya dṛwyaji, deni baṇigrama baṇigrami mangkana rāṣanyanugrahaji paduka mpungku katmwa dening santana prātisantānanira ika ta kabeḥ wnang sawatöki jro nāgara kabeḥ, tan sikṣān de sang anagata wali, tlas karuhun sang anagata prābhū, yapwan hana tanpamisinggih ṣarāṣa ni turunyanugraha haji pāduka mpungku, tan wurung daṇḍan de sang hyang catulokaphāla indra, yama, baruna, kuwaira, agneya, neriti, bayabya, aisanya, kunang yan hana mabakamibika, joḥ tasmat karbwat karmmaknanya, kadi bwat ning akāsa lawan pṛthiwi mangkana bwata

b. na papānya, yan padyusa mare bangawan ṣanganĕni wuhaya, tuwiran yan paraing sagara katarahana buntĕlöning tarahan, sahutĕning ulā *l*ömpe, ulā buyutan ulā yan lumakwa ringngudan sambĕrĕn ning glap, hudan tan udan ya yan sambĕrĕn glap lumaku ring guṇung kalbu ring jurang parang, tan tike umahnya, lbwakna ring tambra, ring kawaḥ, pupuhĕn ing gadā wsi, harwakna ring curiga, de sang kingkarabala, dalihĕn tan sakolahnya pabangbangngatwĕk pāduka nira ujar hadyakna, tadahĕ(n) sang hyang yama rājadi, panganĕn ing pisaca panganĕn ni raksasa, kaṭa puṭanadi, sakweḥ ning kang awamāna ngawaghāta ngāpakāra ngāpakāriḥ, i ṣārasani turuny anugrāha aji pāduka mpungku ‖o‖ oṃ nāmo buddhāya nama(ç) çiwaya, manamarṣāya, namo brahmāṇaya ‖o‖: ·

LXIV.

Steen, volgens Verbeek (p. 227) staande in het gehucht Troeneng der desa Dĕmpoel, bij Kemlagi (*afd.* Modjokerto, res. Soerabaja), door den Heer Knebel bij zijn inventarisatie van dat gewest echter niet teruggevonden. Een abklatsch bevindt zich onder no. 533 op het Oudheidkundig Bureau. De inscriptie is ongedateerd, doch wordt hier geplaatst, daar zij Airlangga vermeldt.

V o o r z ij d e.

1. nakṣatra, açwadewatā,( )tiyoga, wawakaraṇa bayabyamaṇḍa kā diwaçanyājñā çrī mahārā

2. mmawangça airlanggānanta wikramottunggadewa, tinaḍaḥ de rakryān mahāmantri i hino çrī sanggrāmawijaya dharmmaprasādottunggadewī, umi

3. pu dharmmamūrtti narottamadānaçūra kumonakĕn ikanang *i* turun hyang thāni *kī* bḍarthāni madrabya haji panggihan mā su 8 mijilangkĕn asu

4. sang hyang ājñā haji rājapraçāsti tinaṇḍa garuḍamukha, pakno-hanya sumīma thāninya, sambandha, hi çrī mahārāja maprārthanā sḍangniran t*dun* ma

5. hyang rakwa prasiddha kaḍatwan*a* çrī mahārāja nalaha satwonikanang sima marisira, sampun pwa labdha prayojana çrī mahārāja an huwus tan hana çatru

6. pi( )nya de pāduka çrī mahārāja, pra*g*ewa nikanang amutra hyang kāwaḥ dūdu *k*ika mangabhayā manamb*u* sarāt nakawāmaṇa *rara* bilṣa ni pāduka çrī mahā

7. hana musuḥ ngaranya, huwus mangkana, matangnyan magaway pāduka çrī mahārāja, kāryya pāno jaya ring samara kāryya, ndā tan hana papalī çrī ma

8. bhāratawarṣa kapwa pranata mastaka sahananikang musuḥ saparangmukha sa ri paradwīpa paramaṇḍala, an *wwa*( )tatiçayanikottamāni *gi*ṇakīrttan pād*u*

9. donya, apagĕḥ ri jagaddhita, umangun kaparipūrna*ni*( )sang hyang sarwwadharmma māpan pinaka tantuprasā*d*a nikanang sira ratu cakrawartti, mangkana maka ḍalāwal*t*ahanijīwa

10. tna singhāsana hadha kāraṇānyan sinakṣāt kṛtākĕnira prayojananira,

ginawayira patapān inaranan çrī wijayaçrama, i

11. n sira ri samarakāryya kunang lwirnikanang lmah i turun hyang ç*i*nu*su*

pāduka, çrī mahārāja

mangalor pangidulnya ḍpa 118 (?) hinganya lor i

nya ki

12. ukurni pangawetanya mwang pangulwanya ḍpa 90 makahingan lan k*u*bwan hinganya

kunang nika sang wiku tamolaha i sang hyang dharmma la,

ma

13. ra bhujangga ring ḍapū suwyāradina, somawārātar baryyabaryya mo

masoçāna, ikanang makabhūmi

kasautoṣān *lā* nīrmma*l*a

14. wwana( )gumawayaknang kapūjān ingahorātri nityayo*ga*ywa*d*ya*yā*di umāngana

pāduka çrī maharāja tulusa chatra ning bhuwana

yathānyan( )*ma* *wan* sa*pra*

15. mmanira, *mo*pambha pagĕhaning jagaddhita, mwang paripūrṇānikanang

karahun poçangkhā sang hyang dharmma, mangkana l*wī*ranik*āng* sang wiku tamolaha ri sang hyang dharmma pata

*r*ikanang i turu

16. han pāduka çrī mahārāja sumīmā thāninya, māryya manika*l*a len kagarbha deni sakweḥ nira anāgata wiku

mwang tan kaparābyapāranya dening pinghe wahu

prasiddha kawīja

17. mahārāja, kramanya maniddhākna drabyahaji pangaṣṭanggi mā su 2 mijilangkĕn asuji māsa, mwang

pāduka çrī mahā

18. byanikanang mapingheyakurug tan ilu gati nikāng kasīma, mang( )i *k*ani sawaḥ( )ywan wetani tan kā tikā de pāduka çrī mahārāja mangkana tingkaḥ nikanang sawkawetnikanang i

19. ri dlāhaning dlāha, parṇnaḥnya sīma swatantrā, tan katamāṇa deni winawa winawa sang māna katriṇi pangkur tawan tirip, pinghe wahuta rāma lāwan saprakāra sa makādi miçra

20. ngurang kring, paḍam manimpiki, paranakan, limus galuḥ, mangrīñca, manghuri, parang, sungka pangaruhan, taji, watu tajĕm, *susun* haluwarak

airhaji, mala(ndang)

21. b, pakalangkang, kutak, tangkil, tṛpan, salyut, watu walang, pamaṇikan, maṇiga, sikpan, rumban, wilang , wiji kawaḥ, tingkĕs, māwī, manambangi

mbai, mangguñjai

22. juru jalir, juru juḍi, juru kling, pabisar, pa*ng*gulung, pawungkunung, pulung paḍi, miçra hino, miçrānginangin, wli hapū, wli wadung, wli pañjut, wli tambang, wli haṛng, palamak, pakala

dhūra, pasukalas

23. jungkung, pānginangin, pamāwasya, hopan, panrāngan, pawusuḥ, *wuwuḥ*, tuṇḍan, kipakipaḥ, pabaye, kḍi, walyan, sambal, sumbul, widu mangidung hulu*ni*

wamādi tan tamā

24. nang sīma i turun hyang, kewalā ikanang karāmān i turun hyang juga pramāṇā i sadrabyahajinya, samangkana ikanang *sukhaduḥkha*, kadyanggāning mayang ta y kābunan, rāh kasa

25. lan, wākcapala, hastacapala, dūhilatĕn, hidū kasirat, mamijilakĕn wurining kikir, mamūk, mamungpang

angçapratyangça parāna(*of* nta) ya

de sang ma

26. nya, kewalā ikanang karāmān i turun hyang kapwa pramāṇā irikā kunang ikanang *miçra*, mañambul, manglakha,

*d*yun, manghapang, ma

---

25 mamumpang-mamumpang; 26 manghapang-mangha*r*ĕng.

27. wungkuḍu, manglurung, madamĕl kisi, mamubut, manganamanam, mamu*la*
tan tamā taya irika
ikanang karāmān i turun
28. māṇa irikā samangkana ikanang wargga kilalān, kling, āryya, singhala
karṇaṭaka
campa, rĕmba n mukha, warahan, mapa
29. ñcaka, hawang, tarimba, matapukan, aringgit, abañol, *sasa*han, *wadhūri*
asing saprawṛttanya
nya nang
sīma i turun hyang *a*nnika
30. mān i turun hyang ata pramāṇa i sasukhaduḥkhanya magöng maḍmit, mwang i sadrabyahajinya, mangkana ta sakweḥ nikanang masambyawahāra ta satamolaḥ iri an kapwa ya hinīngan *i*
31. padagangnya ikāng tan knāna drabya haji an *tlung tuhan* ring sasambyawahāra, i sawuluning dwal tanggal tan pangrangkĕpa wulu ning dwal, ri satuhan *sa*kbowaṇya yan pangulang
32. tan puluḥ sapyanya, yan pangulang wḍus wwalung puluḥ wḍusanya, yan pangulang aṇḍaḥ sawantayan aṇḍahanya, agulungan glung pasang, amutĕr satuhan, a*titiseta*raja
33. mās saparĕan, paṇḍai tāmra saparĕan, paṇḍe kangça saparĕan, paṇḍe
*da*ṇḍa ha*ji* satuhan acaḍar
34. wwītani padagang nikanang sīma i turun hyang yan pawliwli bhāṇḍa
adga*n* ri paradeça satuhan
*ya*n knāri *ahira*n ma
35. asayaṇg, aṇgawari, makacapuri, manguñjal, adwal kapas
timaḥ wuyuḥ, bras,

36. solwīrning wuluning dwal pinikul, kalima pabantalan ri satuhan,
wulu ning dwal

37. haji sapasa*n*anya sadeça sangkanya, ndān ma

38. haji soddhāra haji tanadhikāna irikāng kūla inangs*ean*

rakr*y*ān mapatiḥ |
39. pamīṇa mā 10 samgat mahūryyāngilala pra

mā 10 samgat akudur |

LXV.

Twee koperplaten (22 × 13.5 c.M.), gevonden in het gehucht Podjok der desa Dragoeng (afd. en res. Semarang), sinds 1877 (Notulen p. 103) in het Museum te Batavia als E 24. Bij Verbeek p. 97 deelde Dr. Brandes mede, dat het jaartal 1022 (?) is.

I *b*.

1. swasti çakawarṣatita 1022
2.

lbak wukirnya

3. kĕbwanya tkarikala(ng) kalagyanya pangurumsiginya sīma kaputrangçan de rahyang ta sañjayama yaya sira mā
4. ka 1 mā su 10 mang-hanakan ta sira pinggir siring pinghe makurug saksimran( )anusuk sima i pupu*g* paweḥ.
5. *pasĕh* pasak pagĕh patih i pulu watu i lengki posaka wineh pasĕk mā 10 patiḥ ri kilipan rikapatiya
6. yoga wineh pasak mā 10 patiḥ i watu humalang rihu wanwa si hari pulung çraya wineh pasĕk ma 10 ri sowang sowang
7. patiḥ ri lampyar ri salaga huluwanwa wineḥ pasak mā 1 akurug i wungkal humalang iḍuruk ba*kr*a
8. wineḥ pasak mā 10 rama kabayan i patĕbwan si subaḥ rama ni bahan wineḥ wḍihan prama rama kabaya
9. ni pinapan si nago rama ni g*i*ka wineh wḍihan kalyaga brat mā 5 rama kabayan ni tinaṇḍung si sarga rama ni *na*
10. ha wineḥ wḍihan ron paribu mā 5 rama kabayan i limwan si gudaḥ rama ni wḍar wineḥ wḍihan suswan bu
11. *ha* rama kabayan kilyan si guṇa rama ni sinta rāma kabayan ri paras si mago rāma ni sarbwa rāma ka
12. bayan i tamban ri sahya rāma ni saja rāma kabayan i mañal si yogya rāma ni binda rāma kabaya
13. n i watu wsi si pahi rāma ni narā rāma kabayan i singgahan si basi rāma ni sarat wineh wḍihan taḍa
14. han brat mā 5 ingsowang sowang apaḍahi si manunggang abañol si barangkung menmen sinung wineḥ

9 *na-da*.

II *a*.

1. wḍihan syani himihimi brat mā 4 ing sowang sowang citrakāra marakĕt sowatī wineḥ mā 1 kla
2. s kādĕgan den(i)ng wadihati pu ḍaḍawuk akudur pu rāmya tinanman watu susuk wanagara kayu hyang wanu
3. t hambulu kaywarawrūka sineba kila kpuḥ kayu tantra tanggulun kusamwatĕhĕsinangskāra hingan i lmaḥ sang
4. hyang sīma i pupus wetan tapal watĕs mwang ri pinapan kidul tapal watĕs mwang i limwanni tinaṇḍung kulwan tapal watĕs mwang
5. i sawyan i paras lor sawatĕs mwang ri patĕbwan inannahan susuk watu panĕngaḥ lor ni talaga samang
6. kana lwā ni lmaḥ sang hyang sīma i pupus kaputrangçan rahyangta sañjaya rāma katmu i pupus kaki glar kaki kulup
7. kaki ·çrawaṇa kaki golaka aweḥ amnanggĕ ku 2 ri sawwang kambang mwang samiddha pamūjā i sang hyang prasāda pawwatan sang
8. ṣtangö (nging?) wka wet sahyang ta sañjaya tatan katamana wuluwulu kring paḍam manghuri lūdan tūtan airhaji ka
9. pan tan kalungana dening wadihati makudur rāma patiḥ wahuta nāyaka partaya samwal sumwul sīma pra
10. hajyan pangurumwigyan air bulang kamamwangan tangkil hujung karang sunggiṅg tangkil hyang walang salwit miçra
11. ti apintu tirwan tahiran alĕbuḥ malandang lĕbalĕb sinaguhālinggang sṛkan tṛpan halu warak
12. watu tajam limus galuḥ pangaruhan pakalangkang tĕpung kawung kakap gandar sukun manimpiki ha
13. laran paguyangan wanwa hor karĕrĕngan pinilay katanggaran juru bañol nguniweḥ

b.

1.

2.

5.

sang hyang sīṃa i pupus

6.

rwang tarub akaca puri rwang sa bukan

7.

8.

---

2 ›canagara-canagara.

9. wasanghyang candraditya sumuluhi tribhuwaṇa maṇḍala mangkana lawasanya upanggnha

10. kadangnyagotranya anakrabinya tan tĕmwa sāma ‖ çrīrastu ‖

LXVI.

Steen, afkomstig van Sirah kĕting (afd. Ponorogo, res. Madioen) en vandaar volgens Hoepermans in Tijdschr. XXI p. 157 overgebracht naar Madioen; sinds 1875 (Not. p. 41, 99 sq.) als D 33 in het Museum te Batavia. Abklatschen worden vermeld Not. 1869 Bijl. N. en 1876 Bijl. I en II no. 22; thans Oudheidk. Bureau no. 149, 159, 160 en 218; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2998 (Cat. Juynboll p. 234). Dr. Brandes beschrijft dezen steen in den Catalogus (p. 384) aldus:

„Accoladevormig hoofd, doorgebroken, en van onderen aan de eene zijde zwaar beschadigd. Licht vaal grijs. Andesiet-tuf. Aan vier zijden beschreven met oostelijke oud-Javaansche letters. Voorzijde 14 en linkerzijde 12 regels leesbaar, enkele gedeeltelijk. Onderaan moet zoowel aan de voor- en de achterzijde als aan den rechterkant iets ontbreken. Afkomstig van Siraketing (Panaraga, Madioen), eèn tijdlang bewaard geweest in de Kaboepaten te Madioen. Hoog in het midden 97, aan de zijden 93, breed 35, dik 18.

Çaka 1026 (= A. D. 1104). Begint oṃ swasthā dirghāyūrāstu, waarop een strophe in de oud-Javaansche taal volgt ter eere van Çrī Çāstraprabhu, den uitvaardiger van den op dezen steen medegedeelden praçāsti ten bate van den *atitih* Marjaya.

Volgorde: voorzijde, achterzijde, rechterzijde, linkerzijde (slot)."

Voorzijde.

‖ o ‖ oṃ swasthā dirghāyūrāstu

‖ o ‖ sang hyang wiṣṇu siräçarira sira ring bhuwana subhaga wasta ring prajā swastha çrī jayawarṣa digjaya çāstra prabhu saphala sinĕmbahing sarāt sakṣāt bhaskara candratirtha sira tāmṛta ri hajĕng ikang sarāt kabeḥ astwā ninggya sahaçracandra pangadĕg nira siniwi haneng jagat kṛtā ‖ swasti çaka warṣātīta 1026 ka(r)ttikamāsa tithi pañcadaçī çukla pakṣa amṛtam sasamangkana ha pa ca nilangkir grahacāra wawakāraṇa çiwayoga kṛtamaṇḍala hyang kuwera dewatā *mūṣi*ka rāçi irikā diwāçanira sira çrī çāstraprabhu sira sa

Achterzijde.

ya makmitana sang hyang ajñā haji anugraha [1]) rasāmṛta subaddhākna pagĕḥnyānugraha nira sira çrī jaya prabhu irikang *atitiḥ* mangaran marjaya yadyan ikang marjaya mantuka ring koluyan makasonga kawnangan sang hyang rājānugraha kāngkĕn kā manggalāstawānya ring rāt kalilirana deni wka wetnya mne hlĕm ta ri dlāha ning dlāha de

(ra)kryān ring pakirakiran makamanggala sira dewa

1) Reeds was men begonnen er praçāsti te zetten, waarvan echter de t nog niet gezet was toen men het al houwende heeft trachten te veranderen in anugraha. Noot van Dr. Brandes.

ra mpungku çewasogata samgĕt i tirwan samgĕt sangapañji samaya samgĕt raṇu kabayan sangapañji madimana sogata mpu *wuja* taṇḍa sang adhimantrī rakryan ka

Rechterzijde.

1. prabhu
2.
3.
4.
5.
6. do kasusursusuran
7. ḍomdoman rāçī
8.
9. mās acuring atĕhĕ
10. riwnanganyāngaṅ*ng*( )*ḍampa*
11. blaḥ karājyan muwaḥ
12. rihanani( )nira
13. dāna nikang marjaya
14. denira sira çrī jayaprabhu
15.

Linkerzijde.

1. nya mon brahmaṇa
2. mon kṣatriya
3. mon weçya 4
4. mon sudra angru
5. ddhānga pakari anugra
6. (ha) rikāng iki
7. wwang mangkana kramanya
8. astu bhasmībhūtātma
9. han hawu atĕhĕ
10. r çrahakna huripnya ring
11. yama dewata ‖
12. āstu ‖ o ‖
13. ka

Als maat van de strofe in den aanvang wordt nog opgegeven:

— — — | ⏑ ⏑ — | ⏑ – ⏑ | ⏑ ⏑ — / ⏑ — ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ | — ⏑ — | ⏑ —

LXVII.

Steen, afkomstig van Pikatan (afd. Blitar, res. Kediri), later overgebracht naar het regentserf te Blitar, zie Verbeek p. 276 en 272; of hij daar nog is, staat niet vast; immers de beschreven steen no. 83 dier verzameling (Rapp. 1908 p. 50), zou zoowel deze als de steen van 1106 kunnen zijn (Tijdschr. LIII p. 250 noot). Abklatschen worden vermeld Not. 1869 Bijl. N; 1876 Bijl. II no. 5; 1891 p. 5; 1893 p. 112; Oudheidk. Bureau no. 419 en 358. Dr. Brandes deelt in Not. 1893 p. 121 hieromtrent mede:

„Çaka 1038. Een piagĕm in rondloopende regels in den steen gebeiteld, die erg beschadigd is. Het stuk werd uitgereikt door een vorst çrī Bāmeçwara geheeten, aan de *rāma paradûwān i padlĕgan*".

1. swasti çakawarṣātīta 1038 māghamāsa tithi saptamī çuklapakṣa ma wa wṛ wāra maḍangkungan grahacāra | (agne)yastha rewatīnakṣatra | (tai)-tilakāraṇa bāruṇyamaṇḍala wyātipātayoga suradewī dewatā puṣānakṣa-tradewatā irikā diwaçanyā | jñā çrī (mahā)rāja |

2. çrī bāmeçwara sakalabhuwaṇatuṣṭikāraṇa (*sa*)rwwāniwāryyawīryya parakrama digjayotunggadewa kumonakĕn ikang rāma paradū | wān i padlĕgan tka ri kala | *lagy*an kabaṇyagan padmalakna sang hyang ājñā haji praçāsti kmitananya sambandha ikang rāma para dūwān i padlĕgan tan

| |

3. kampak humatur manambaḥ i lbū ni pāduka çrī mahārāja makasopāna sang juru pangjalu mapañji tutus ing rāt manghyang warānugraha sīma | gañjaran tātan tinĕjĕr | de çrī mahārāja makahetu deni göng ni kabhaktinya i çrī mahārāja sama maha*toh*angga jīwitanya mamriḥ ri samarakāryya mrasiddha pinakabala ra | kṣa i çrī maharāja |

4. tsāha nikang rāma paradūwān i padlĕgan ikang mangkana yatikā mangun pūrwwarĕṇā *samasama* i çrī mahārāja ya ta kāraṇanyan inanugraha sīma | gañjaran *towin* puriḥ ni | prabhu kṣatriya wiçesa wiṣṇu-wāngça çūra paramajagatpālaka *inahākan* makadrawya jaṇabhuwaṇa tan kapāla ma*k*amalrākĕn *kirtyanu*wā | *ga* ring rāt matangnyan pa*kon* |

5. çrī mahārāja padamla sang hyang ājñā haji pagĕpagĕḥ kāngkĕn cakra-çudārçanaprameya ni*sita* kmitananikang paradūwān i padlĕgan mrati subaddhākna ri sampu | nyan kṛta *swangṣti* inanugra | han sīma gañja-ran makacihna sampūn tinitikakĕn ring linggopala ri tan kaparabyāpā-rānikang rāma para dūwān i padlĕgan dening pinghai wahu | ta rāmanya ya ta pratya

---

2 *bā*meçwara-*para*meçwara; la*g*yan-la*y*yan; 5 nisita-ni*ṣ*ita.

6. kewalā sīma swatantra ri kāwakanya n mapangaṣāgya su 1 mā 4 sering mwang sarwwawijacaturwarṇna tahilaknanya ring papucangan angkĕn ka*rtikamāsa* | tan kaknāna pintapalaku sa | kupang sātak salwiranya tan towa mwāpuhaka d*w*āmās ring satahil angkĕn tahun ndān *mā*gatilot ni dwā | lakni de mwa |

7. daganga sa(ta)raju ri *saju*k*hu* tan knā ring wuluwulu prawulu carik humalang hanais ma ntanan pamĕ lan lāwan tan kaknāna sikang sikāngan wnang ālalayana iṣṭaka anga | ḍĕgakna katimang mwang busu*k* wnangānindikāngjamahāguntingāmupuhāngrāhana rare inakwakĕn tan knāna *m*angçaha(ji) wnangā hu*manajapa* wnang wunga | t anu ni |

8. *t*āguntingāprās ri salĕ wnangāngadwakarungawsi mamangana karung pulih mātyani rāgadūkaku mwang tan mangalapana iña kaka tan katibāna wula | mpir tan katkāna rājawa | dening taṇḍa kunang ikanang dūwān padlĕgan mangaran i paṇḍyasan i tulung molih i mangambili [jawa *ondergeschreven*] i ka*tna* tatan i *dasa*ma watan wuluwulu ta |

9. kāmbahanya *th*ani wuwuh tuṇḍan sang hyang ngājñahaji magöng aḍmit mwang tan katamāna deni winawa sang mānā katrīṇi pangkur tawān tirip nguniweh tan kaknā | na de sang mangilala drawya ha | ji wuluwulu ring dangū agöng aḍmit makādi miçra paramiçra pangurang kring paḍĕm paranakan limus galuh mangriñci | halu |

10. warak rakadut ramana(ng) pininglai katanggaran tapahaji taji airhaji malandang ḷca lablab pakalangkang kyāb linggang tṛpan sinagiha *h*i | dyasāri kutah ta | ngkil salyūt watuwalang pamaṇikan maṇi(ga) sikpan rumbān tirwan wilang thāni wijikawah ki | nghiran ha |

11. bi tuha juḍi manguñjai mangrumbai juru gosali juru huñjĕman juru jalir juru niga pabisar pakalungkung pawungkunung pulung paḍi miçra hi | no miçrānginangin wli | hapū wli wadung wli pañjut wli ta(m)bang wli | |

12. n paliman sipāt wilut kḍi walyan widumangidung pa | giyangan sambal su | mbul lanya | māla ma mili iga |

13. mangkana sukha duhkha rāh kasuwur ing hawān wākca | pala

---

6 d*w*āmās-d*dh*āmās; 7 sajukhu-*p*ajukhu; busu*k*-busu*t*; 8 rājaw*a*-rāja*c*a.

hastacapala sāha | *sa*

| ṇḍa kuḍĕṇḍa maṇḍihalā |

14. di prakāra ikanang

| ikalĕt makanimitta |

| jro*ka* |

15. *ni* ri padlĕgan

| la molaḥ i paṇḍya |

lis | wurika |

16. ri pamūjā çrī mās

mās kuna ya taṇḍa rakryān | ring kabalān kasingga |

haji lāwan hamba | rakryā hamba |

17. rakryān rājaputra rājaputri hamba rakryān

ān binihaji makādi hamba rakryān

parame | çwari tkarikanang mamanaḥ ma | galaḥ ma

ma( )ṇima

| |

18. pamṛṣi watĕk i jro ityaiwamādi kabeḥ karikari *si* pakāra irikanang thāni ri padlĕgan i paṇḍyasan i tulung mo | liḥ i mangambili i ka | tan pangalapa sarwwa tuwutuwuhan sarwwaphala mūlaphala makādi nyu māmpyal saprakāra |

ri sḍĕ |

19. puma r wusunga mwang mahirĕng pa*ma*( )n sāmsām hijo pdapda pa*j*īwyōnikanang karāmān i sang tamupan kunang yan pamangkwa | kĕn sang hyang ājñā haji | mwang tulis taṇḍa rakryān ring pakirakirān samangkana ikanang karāmān masu*ngangangin ka 1* saju*t* sapikula

| wān |

20. *ta*pĕpĕrana sang *h*awu jana ma sang hyang ājñā haji kmitanikanang rāma para dūwān i padlĕgan kapagĕhaknanya kapanggiha ka | lilirana ni wka wetnya | tan kolahulaha mne hlĕm tka i dlāha ni dlāha āpan sampun pagĕḥnyānugraha pāduka çrī mahārāja ikanang rāma pa | radūwān i padlĕgan |

21. sampun sinuratakĕn ring linggopala de samgat l mapañji pakṣaraṇa mpu atmeçwarānupamawīrajayarañjita kunang ri sḍĕnganya | n hanāmungkil mungkila pa | kṣāngruddhāryyānugraha çrī mahārāja mo(n) brahmaṇa kṣatriya wesya sudra asing umulahulaha ryyānugraha çrī mahārā | ja ya *sa*ngkānani( )mo |

19 sajut-sajub.

22. danya knāna ya nigraha kā 2 su 10 atĕhĕr salwirning pañcamahāpātaka pangguhĕnya ring sahasrakoṭijanmāntara tan tĕ | mwa sama hiḍipaning ta | mra tāla *dĕṇḍan* yama kingkarabala sadākāla kunang pratyekanikang rāma paradūwān manarima sang hyang ājñā ha | ji anugraha ri *pamaṇḍ*ya |

23. san kabayān *pu*ca mangaran( ) wādan sikwan mangaran ḷmbin i sambitan kabayān | mangaran tinmu sikwan | mangaran *grawadi* i padangharan kabayān mangaran ba sikwan mangaran

mangaran | *rāmāgĕgö* galar |

24. kalangan mangaran suruhan ri daḷm thāni ba*ba* ikan mangaran gorawa momahumaḥ ma | ngaran mapi parujar | kāliḥ mangaran manistani podor

agĕgö | |

25. kabayān n

pu i agĕgö galar i thāni mangaran muwur wari sikwan ma | ngaran möngpöng i turus | wungkal kabayān atijāni agĕgö galar gajaḥ

kabayān ri bala | |

26. mangaran rawa çrī gramī kabayān mangaran gĕgĕr sikwan ma | ngaran i( )kṣatanta | *raji* tambak guṇanta

| |

27. sama(ngka)na kweḥ para dūwān i padlĕgan manarima sang hyang ājñā | haji anugraha ku | nang |

|

28. yāhyunama sang hyang rājānungraha ma*ngi* | yanu*ta* sajika | | |

LXVIII.

Steen, afkomstig van Ngantang (afd. Malang, res. Pasoeroehan), waarover men de litteratuur zie bij Verbeek p. 288; sinds 1875 (Not. 1875 p. 70, 94, 114, 120; 1876 p. 81, 107) als D 9 in het Museum te Batavia. Een afteekening bevindt zich blijkens Tijdschr. XLVII p. 455 in de Rijksuniversiteits-bibliotheek te Leiden. Dr. Brandes beschrijft dezen steen in den Catalogus (p. 374 sq.) aldus:

„Groote steen met los voetstuk, en ovaalrond boveneinde. Vuil geel-bruin. Andesiet-breccie. Onderaan eenigzins beschadigd. Oostelijk oud-Javaansch schrift op voorzijde en rechterkant (26 regels), op achterzijde en linkerkant (29 regels),

---

22 hiḍipaning-hiṭipaning; 23 *grawadi*-crawadi; *rāmagĕgö*-sāmagĕgö.

en op het voetstuk. Zegelmerk: een menschelijke figuur met wayang-popvormen en relief. Afkomstig uit desa Ngantang (Pasoeroehan). Hoog in het midden 159, aan de smalle zijden 145; breed van boven 89, beneden 68; breedte van de smalle zijden boven 30, beneden 29; hoogte van het voetstuk 14, breedte 87 en 58.

Çaka 1057 (= A. D. 1135). Praçâsti waarbij door Çrî mahârâja sang mapañji Jayabhaya, çrî Warmmeçwara madhusûdanâwatârânindita sukṛtsingha parakrama digjayotunggadewa ten opzichte van het gebied van Hantang (*wiṣaya ri Hantang*, bestaande uit 12 thâni), de vroeger reeds door een vorst die te Gajapâda, en een anderen die te Nagapuspa begraven ligt, geschonken voorrechten worden bevestigd en vermeerderd, aangezien zij hem (Jayabhaya) zijn trouw gebleven op een voor dezen vorst hachelijk oogenblik. Uit het zegelmerk (*narasingha*) blijkt dat Jayabhaya een Waiṣṇawa was.

De volgorde der legende, waarbij telkens een regel van de smalle zijde bij die der breede vlakken gelezen worden moet, is voorzijde regel 1—22, achterzijde 1—28, voorzijde 23—26, achterzijde 29 en daarna het voetstuk.

Aan de voorzijde bevinden zich terweerszijde van het zegelmerk een zestal gefigureerde letterteekens (*sang jalma wiyati*)".

V o o r z ij d e.

1. ‖ o ‖ swasti çakawarṣātī | ta 1057 bhadrawāda māsa tithi tra
2. yodaçi kṛṣṇapakṣa wu pa | çā wāra wukir grahacāra paççima
3. stha māghānakṣatra pitṛdewa | tā çubhayoga çaçiparwweça ā
4. gneyamaṇḍala waṇijakaraṇa jayādāmatiwi irikā diwaçanyājñā çrī mahārāja sang mapañji jayabha | ya çrī warmmeçwara madhusūdanāwatā
5. rānandita sukṛtsingha parakrama digjayotunggadewanāma tinaḍaḥ rakryān mahāmantri halu mapañji ka | mbā daha umingsor i taṇḍa rakryā
6. n ri(ng) pakirakirān makādi rakryān kanuruhan pu kārṇnakendra mapañji maṇḍakā karuhun rakryā | n mapatiḥ pu kārṇnakeçwara mapa
7. ñji ḍā guṇa kumonaknikang wiṣaya ri hantang rwa wlas thāni makādi dalĕm thāni padamlakna sang hyang ājñā haji praçāsti | munggweng linggopala sambandha ikang wi
8. ṣaya ri hantang rwawlas thāni makādi dalĕm thāni sampakampak manambaḥ i çrī mahārāja makasopāṇa | pangajyan çrī mahārāja mpungku nai
9. yāyikadarçana samṛddhi kāraṇa bhairawa mā(r)ggānugamandhayogīçwara manghyang ri yogyani panganu | graha sang lumaḥ ri gajapāda mwang anu
10. graha sang lumaḥ ri nāgapuspa hana ring ripta pinakātma rakṣanikang wargga ri dalĕm thāni ri hantang tka ri wiṣaya | nya rwawlas thāni pratiṣṭākna ring linggo

---

5 *ka-ta*; 7 *ḍā-phā*.

11. pala atĕhĕr wuwuhanānugraha de çrī mahārāja sangkāri huningā çrī mahārāja ri panghyang ni | kang wargga āpan dharmma ni kadi sira
12. kṣatriya janardanāwatāra tananggā ka*titi*hana puṇya de ning wwang amihutang i kabhaktin ri sira ikang | wargga dalĕm thāni ri hantang pwa tka ri wiṣaya
13. nya rwawlas thāni satata suṣṭubhakti mamriḥ ri pagĕha çrī mahārāja ri maṇiratnasinghāsana makawyakti | ri pamwatakĕnya ri cañcu tan pamusuḥ
14. mwang cañcu rāgadaha muwaḥ ri kāla ni panuwal kewalāpagĕh ya pakṣa jayabbaya yatāga | we purwwarĕṇakāraṇanyaninubhaya sanma
15. ta panghyangnya de çrī mahārāja matangnyan winangun sang hyang ājñā haji praçāsti muṇggu ring linggopala | tinaṇḍa narasingha kmitananikang wargga ri
16. dalĕm thāni ri hantang tka ri wiṣayaṇya rwawlas thāni mrati subaddhākna panganugraha sang lumaḥ ring gajapāda | mwanganugraha sang lumaḥ ring nāgapuspa
17. karangkĕpan denyānugraha pamuwuḥ çrī mahārāja kunang rasanyānugraha sang lumah ring gaja | pāda ri tan knānya ring pinta palaku
18. sakupang sātak kipakipa saprakāra sangke rakryān rājaputra rajaputrī kulapu | tra kulaputri sangke rakryān ma
19. ntri hino sangke rakryān çrī parameçwarī sangke rakryān strī haji lāwan ri | tan knānya ring pobaran pawlit
20. pa*bta*na pintapintan saprakāra ungkabājñā yanamet dawut dawutana | kar yanamet manuk puyu
21. karung wḍus pādu titiran amet wungkuk paṇḍak k*i*mbar nglai bunglai | hayām sawung lāwan i tan
22. swikāra (ame)t padlĕgan tṛpan yan hana karung pjaḥ ri deçanya sakapjahanya yan miṇḍimeriya mangkana panganugraha sang lu(maḥ) [1])
23. kasanya muktya pañcagati sangsāra saparananyāmanggiha duḥkha ikangumulahulaḥ ryyānu | graha çrī mahārāja pratyekaningaraning
24. han rama la ri dalĕm thāni *ni mangreṇa lor*k*iga*k*iga* didul tiga kaga makādi juru ma | *nga*ran sangçayan apasinggihan juru
25. n araku *sthi* pañarikan mangaran pājaran kunang ring wiṣaya i malamā | r mangaran bhuwaṇa inuḥ i pata*la*
26. nu ṇa juru mangaran bhama *çrī naçanaya* kasugihan manga | ngkiḥ mangaran tan *gra* ta

---

21 *nglai-jlai.*

1) Hier volgt achterzijde 1-28, waarop voorzijde 23 vlg., daarna achterzijde 29 en voetstuk. Noot van Dr. Brandes.

Achterzijde.

1. maḥ ring gajapāda kunang rasa nyānugraha sang lumaḥ ring nāgapuspa tka rikang wiṣa
2. ya ri hantang rwawlas thāni makādi dalĕm thāni ri tan knānya ring drabya haji wuluwulu parawulu saprakāra tan | knā ri walū rumambat ring natar (wna)
3. ngāmangana karung puliḥ malima sabwathino majnuhalang tan knā ri malandang ka pakrang pakring mangkana panganugra | ha sang lumaḥ ring nāgapuspa kunang ra
4. sanyānugraha pamuwuḥ çrī mahārāja ri wnanganyāmangana rājamangça marabya ḍayang mahuluna ḍayang wnangamoma | ha nangka bukur waruga inantun *wa*ru
5. ge tngaḥ saka ina*ṣṭa* malsunga nangka apalangkālpar wnangāḍulangabwaḥ kamalai wnangapalunganatutup ba | nantĕn lāwan ri panganyan paja
6. mahānindikāguntingāmupuha rarai inakwākĕn mantuka tan pasunḍanga tan kaduḥkanan paluputa | knamuk tan knāring ka( )iran tan knā
7. ri panagiha tan knā ri salyut tan knā ri manimpiki tan knā ring mahūryyāngilala tan kaḍanḍā yanapawa | han bwaḥ kamalai tuhunu
8. hutan tan pangalapana sapi kunang yan parakana samulyanya tan a*t*ĕngĕta mwang ri sḍanganyanhana rāja drawya katariwal ka | tmu ri hantang mantuka tan sunḍangana tan ka*ta*
9. *ta*nanhanātukar i kalangan tuhun sapihĕn tan kaduḥkhanan sinambaḥ ri kāla ning widwācarita tuhun atulaka wnangādrawya tpakan yan ingu ma( )juga tuhun
10. yān juga wnangāsajĕng*a*jongkobor makatĕpasawĕḥ radinyan palakulaku ikang kabayān juga mwang ri wnanganyāmawa | tu wutuwuhanya mareng pkĕn agaḍungan
11. mbatan paraḍaḥ gumul wantayan tan pawa*wa*nakadut karañjang tanpapikulana rĕmbatan hampyal tanpama | rĕpatatali kewalā wĕk*i*ngwĕk*i*ng tapwa
12. mapikulana kayukayu tan knānya ring suwargga lāwan ikang kalang kalagyan kabrahmāngçan kalagyan tirwan tumu | ta ring kolahulahan juga sānu
13. graha pāduka çrī mahārāja mwang ri tan katamananya deni winawa sang maṇa katriṇi tawan pangkur ti | rip pinghai wāhuta rāma nāyaka pra
14. tyaiya akurug haji wadihatyākudur tkaring miçra paramiçra miçrahino miçrānginangin pangurang kring | pamaṇikan maṇiga sikpan ru

15. mban tirwan paḍĕm watu tajĕm manimpiki limus galuḥ lingga kyab sṛtan tṛpan wilang thāni tingkĕ | s manambingi sanghiran mawī *b*apa
16. ḍahi karĕngrĕngan lablab albuḥ sungka dhura tapahaji airhaji mati kalbū sinagiha wurisiki uru | tan dampulan sungsung nāyaka pa
17. sukalas sipat wilut uṇḍahagi lañcang kanāyakan akurĕban haluwarak ramanang rakasang pi | ninglai katanggaran pawungkunung tpungkawung
18. palamak pawḍihan pakikis pakbo pahawuhawu panggare patatar pāliḥ kuwu panrāngan pa | nigang blaḥ pakatimaug pawidu paririla
19. ngit dawuturus hopan saṇḍung lamur skartahun pabisar pawuruk pawlangwlang wli hapū wli | haṛng wli wadung wli tambā wli pañjut mang
20. r*u*mbai ma(ng)guñjai juru huñjĕman juru jalir manghwan haturan bang haturan pādu tkarikanang ma | manaḥ magalaḥ magaṇḍi matĕngrā
21. n maliman makuda pakarapan pawalakasan panghayapan pangurungan pangalasan | pamanukan pasugalan alawa
22. sambal sumbul hulun haji jĕnggi singgaḥ mabṛṣi watĕk i jro ityaiwamādi kabeḥ | tkaring ṣukha duḥkha kadyāng(ganing ma)yang
23. tanpawwaḥ mamuk matitibā wipati wangkai kabunan rāḥ kasawur inghawan hidukasira | t duhilatĕn mami(jila)kĕn wsi
24. ning kikir mamu(ng)pa(ng) mati sinambĕr ning glap mati sinanghat ning sapi salaḥ pati lūdan tūtan angça pratyangça ḍĕṇḍā kuḍĕ(ṇḍa)
25. hala yatikā tan tamā irikang wiṣaya ri hantang kewalā ikang wiṣaya ta pwa muktya sasukhaduḥkhani thā | ninya tan kaparabyāpāra (de)ning len
26. mangkana rasanyānugraha çrī mahārāja irikang wiṣaya munggu ring linggopala kadĕgan de mpungki kaju*n*g | mpungkwi sadasmṛti tinu(ta)kĕn de sa *rū*
27. t langka kunang yan hana patpāngulahulahāngruddhā mne hlĕm ryyānugraha çrī mahārāja knā | na ḍaṇḍa kā 1 su 5 atĕ(hĕr a)manggiha (sa)
28. lwirning pañcamahāpatāka yāwat candraçca çuryyaçca kadi lawas sang hyang candrāditya n sumulu | hi bhuwana maṇḍala
mana

29. makangaran gumayak kulubur mangaran wanaputra maga*d*ung mangaran iṇḍangi ha | d mang(aran |

V o e t s t u k.

ran pagĕḥ
samangkana kweḥ ning rāmānarimānugra(ha) n wwahanyapagĕḥ

mangaran sarwwahana *kh*ajaya

LXIX.

Steen, staande te Ploembangan (afd. Blitar, res. Kediri) en in Rapp. 1908 p. 162 beschreven als „met een kalamoekha (?) als zegel. Hoog 1.79 M.; breed van boven 1.21 M., beneden 0.90 M." Een abklatsch wordt vermeld Not. 1876 Bijl. I no. 25; ook Oudheidk. Bureau no. 417, 418 en 344; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 3001 (Cat. Juynboll p. 234). Dr. Brandes deelde bij Verbeek p. XVIII mede, dat het jaartal 1062 çaka was.

V o o r z ij d e.

1. ‖ o ‖ swast(i) çakawa(r)ṣāt(ī)ta 1062 çrawaṇamāsa tithi ṣaṣṭ(i) çuklapakṣa wu po ca (?) niwuguwagu grahacāra | stha swātinakṣa |
2. tra pawanadewatā bajrayoga waṇijakaraṇa çaçiparwweça bāyabyamaṇḍala irikā diwasa ny ājñā çrī mahārāja rake sirika | n çrī parameçwara |
3. sakalabhuwanatuṣṭikāraṇāniwāryyawīryya parākrama digjayottunggadewa umingsor i taṇḍa rakryān ri pakirakirān makādi rakryān | kanuruhan mpu bapra |
4. k(e)çwara mātanggalakṣaṇānanaparākrama mwang mpungku çaiwasogata makamanggalya rakryān mahāmantrī kāliḥ i halu i rangga sambandha ikang rāma | lima dūwān i panumba |
5. ngan i dalĕm thāni samāgĕgö galar i pasamayan humatur māmp(u) akampak manambaḥ i lbū ni pāduka çrī mahārāja makasopāṇa samgat tirwan mpu | awāryyānta |
6. çwara mājar yan hana kmitanya praçāsti munggw(ing) ripta anugraha haji dewatā sa(ng) lumah ri *k*a pada kunang narddhāla ri hinĕp nikang rāma lima | dūwān i daḷm thānī panu |
7. mbangan samāgĕgö galar i pasamayan i kaswatantranya matangnyan humatur manambah i lbū ni pāduka çrī mahārāja mahyang imbuhanyānugraha sangkāri | humingā pāduka çrī ma |
8. hārāja ri pa(ng) hyang ikang rāma lima dūwān i panumbangan i daḷm thāni samagĕgö galar i pasamayan matangnyan turun anugraha pāduka çrī mahārāja sang hya | ng ājñā haji praçāsti ma |
9. paknātmarakṣanya tka ri dlāha ning dlāha pratiṣthākna ri linggopala myawasthākna pagĕhnyan rāma swatantrānalaga nya wnangāpalangka bin(u) | but asaharaṇāwla |
10. palunganarangkĕp atutupa banantĕn wnangāringringa banantĕn wnangālĕsunga kuning wnangāsusuna salö wnangomah apapan abalaya | tigāhamba i ma |

---

1 *ca*-w(?); 2 *parame*çwara-*bā*meçwara.

11. tke watanganya wnangāwarnga inantun binwat hino wnangomahaparpatabukur bagañjing itaḥ lāwana wnanganyārabya( )ya ahuluna pujut wna | tuk bhonḍan salwir |

12. ning tan jawa tan kadawuhana sampir tan pangalapana ing bākata wnangānacarbangkapuli makiri( )ntunan anawanawas gnnti āti gan | mwang tan katuwuhananya jur(u) |

13. sangke rājya kewalāswatantra juga ikang rāma i dalĕm thāni panumbangan wnangānita ring salö ajuḍya i bagañjing wnanganangkapa menmen sangke | buban wawa sangkeng pa |

14. mūjān kunang tan pacaritāna ning widur ring kalangan āpan āgamajīwararika rāma humöm kahajĕngakna çrī mahārāja wnangā | taya ring watĕs yan pahā |

15. hayu rājamārgga tan kasapā deni wadihaty ākudur amrada ya ri pkĕn angöb i kalangan tan kasapā dening malandang | mangkana yan pangadwa wuruk *ka* |

16. *sa*laḥ dayana salaḥ padana tan katkāna deni lungku tan kasapā deni juru( )u( )uk tan kakāla deçā yan katĕ(m)wing deçā |

17. lima dūwani dalĕm thāni samāgĕgö galar i pasamayan juga pramāṇa irikā yadyan hanā l tinwan |

18. ha wnangāmangana salwīrnī *k*aluwā tan kasapā dening salyut ajajarājnwaha |

19. ik bulu tinabyan tan kawidhya dening guru tuda wnangāguntingānindikājamaha raray inakwakĕnya kunang ri sang anyājamaha raray i |

20. dāsāmanggalya kewala mantuka ikang rarai kajamaḥ tke patranya wnangāmupuhangrāhanā ṇḍaha rarai inakwakĕn |

21. ntranikang rāma lima dūwāni panumbangan i dalĕm thāni samāgĕgö galar i pasamayan makamukya *ra* tan kaparabyāpāranya deni |

22. dlāha kewalā ikang pangaṣṭānggi su 15 [1]) juga tahilaknanya ring sapinangan angkĕn pratimāsa tan kapalakwana drabya haji |

23. manantĕn milwa katahila ri paminangan tke pjaḥ leknya lāwan ri wnanganya dumwal tanĕmtanmanya ma( )ra pkĕnya ri panumba |

24. swatantrā ri deçanya tan katamāna de sang winawa mānak katriṇi pangkur tawan tirip mwang saprakāra sang mangilala |

---

11 *tuk*-*muk*; 12 *bā*kata-ñakata; 16 *kakā*la-*tatā*la; 20 dā*sā*-dā*pā*; 23 *ra*-*re*.
1) In oud-Javaansche karakters.

Achterzijde.

1. dimiçra paramiçra pangurang kring paḍĕm manimpiki paranakan limus galuḥ |
2. mangriñci manghuri parang sungka dhura pangaruhan taji watu tajĕm sukun hulu warak rakasang ramanang pini |
3. lai katanggaran tapa haji air haji malandang lca lablab pakalangkang kutak tangkil padlĕgan tṛpan salyūt watuwalang
4. pamaṇikan maṇiga sikpan rumban wilang thāni wiji kawaḥ tingkĕs māwī manambangi sahiran tuhan dagang juru gosali mangrumbe | mangguñje tuhānambi |
5. juru huñjĕman juru juḍi juru jalir pabisar pawlangwlang pagulung pawungkunung pulung paḍi miçra hino miçrānginangin wli hapū wli wadung wli ta | mbang wli pañjut wli ha |
6. ṛng palamak pakalungkung urutan ḍampulan tpung kawung sungsung pangurang pasuk alas sipat wilut jukung pānginangin skar tahun pa*ba* | yai pakarapa pawu |
7. lung kḍi walyan sambal sumbul hulun haji pawulungwulung widumangidung jĕnggi singgaḥ pamṛpi watĕk i jro ityaiwamādi kabeḥ tan tamā ta | irikang rāma lima dūwān i |
8. panumbangan tkaring suk(h)a duhk(h)a kadyanggāning mayang tan pawwaḥ wulu rumambat ring natar wipati wangkai kābunan rāḥ kasawur ing hawan duhila | tĕn hidu kasirat |
9. wākcapala hastacapala amijilakĕn wuri ning kikir mamuk mamumpang lūdan tūtan angça pratyangça dĕṇḍa kudĕṇḍa maṇḍihalādi yati | kā tan tamā irikang rāma |
10. lima dūwān i dalam thāni panumbangan mangkana ikang kabayān lima dūwān ri palampitan mangaran wangli ing kamburan mangaran mangun i padagangan | mangaran wugaḥ i byĕta |
11. n mangaran hastarāga kidul ning pasar mangaran anurida yatikā kabayana tkari wka wetnya ri dlāha ni(ng) dlāha tan kadĕha deni(ng) len lāwa | n muwaḥ kapagĕhaknani |
12. kabayān kidul ning pasar mangaran anurida wnangābid*dh*anāçātulisarāsi wnangānaṇḍanga tinulis ing mās apatangahana wnangāpajĕng i ruhur i | hingan wnangāprūs wa | .
13. tang mwang ikang sīma ri līlāwan yata muwaḥ inanugrahakĕn çrī mahārāja kapramāṇa denikang kabayān kidul ning pasar mangaran anurida tka | ri gagā sawaḥnya lwaḥ rĕ |

---

12 bid*dh*anā-bid*w*anā.

14. ṇeknya lbak wukirnya kabeḥ ikang kabayān kidul ning pasar mangaran anurida ta ṣwapramāṇa irikā bhuktyananya tka ri wka wetnya ri dlāha ning dlāha | mangkana rasa sang hyang rājānu |
15. graha irikang rāma lima dūwān i daḷm thānī panumbangan pinratiṣṭhākĕn ri linggopala tinaṇḍa candrakapāla mapaknātmarakṣanikang rāma ri | daḷm thānī panumbangan tka ri |
16. dlāha ning dlāha pinagĕhakĕn de taṇḍa rakryān ring pakirakirān makabehan makādi rakryān kanuruhan karuhun mpuṅgku çaiwaso | gata makamanggalya rakryā
17. n mahāmantrī i halu tlas pinasangakĕn pirak kā 1 su 10 i çrī mahārāja su 5 i taṇḍa rakryān rangga su 4 i rakryān samudāya tke | wātama su 2 mā 8 i sa | [1])
18. mgat tirwan su 1 mā 4 wḍihan salawö i rakryān mahāmantri i halu su 1 mā 4 i rakryān rangga su 4 i rakryān kanuruhan | kunang pratyakaning rāma tuma |
19. rima sang hyang rājānugraha kabayān ri palampitan mangaran wangli kabayān ri kamburan mangaran mangun kabayān kabayān ri pa | dagangan mangaran wugaḥ |
20. kabayān ri byĕtan mangaran pabhuja gusti mangaran adikrama tuha banwa mangaran angadī kalima mangaran cṛmin pa | ñarikan mangaran nurīra |
21. ma rarai mangaran an*a*rāga makādi buyut hajyan kidul ning pasar mangaran anurida makapramuka mpu pangajyan ri panumbanga | n ḍang ācāryyāntaraja sama |
22. ngkana pratyaka ning manarima sang hyang rājānugraha irikang rāma lima dūwān i daḷm thānī panumbangan tan kolahulaha de sang a | nāgata prabhu nguniwaiḥ nā |
23. yaka pratya*ya* kunang ri sḍanganyan hanāngulahulaha pagĕḥnyānugraha çrī mahārāja k(n)āna ḍĕṇḍa ka 1 su 5 atĕhĕr ya ma | nggiha jagadupadrawa yan |
24. para ring alas panganĕn dening mong sahutĕn ing ulā mandhi yan para ring tgal sambĕrĕn ing glap tanpahudan anaṇḍunga | kna ruyung awuk yan pareng |
25. wai sanghapĕn dening wuhaya tuwiran taḍahĕn de sang hyang pañcamahābhūta tibākna ring tāmragomuka klan de sang yama | bala yāwat candraçca çūryya |

---

1) De cijfers in deze en in de regels 18 en 23 staan in de transscriptie en oud-Javaansch karakter. 18 pratyakaning-pratyekaning.

26. çca bhuwana niprakāçate kadi lawas sang hyang candraditya n sumuluhi ng tribhuwanamaṇḍala tāwat samangkana | lawasanyan humidĕpa pañca |

27. gati sangsāra ahurip tan tĕmwa ng sama yatikā panggiḥ nikang amulahulaḥ ryyānugraha çrī mahārāja | rikang rāma lima dūwān i daḷ |

28. m thānī panumbangan i wruhanyu mapagĕha ‖ o ‖

LXX.

Geheel onbekende steen, waarvan alleen een afteekening bestaat, door Dr. Brandes bij de papieren van van der Vlis in de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden aangetroffen, blijkens Tijdschr. XLVII p. 452 sq., waar hij het volgende mededeelt bij Cod. 2245 (Vreede CCCLIV, h., 1): „Afteekening van het begin van een opschrift op een steen, waarvan de vindplaats onbekend is, tenzij zij op te maken is uit een bijschrift, dat men aantreft bij eene afteekening van het eerste gedeelte van hetzelfde opschrift, te vinden in de papieren in het legaat van Dr. H. N. van der Tuuk. Dat bijschrift luidt. . . . „Inscriptie gevonden te Soengkoeh". Het waarschijnlijkste is dat dat bijschrift behoort tot het daaronder staande, het eerste gedeelte van dit hier vollediger weergegeven opschrift, dat blijkens lettervorm en inhoud ergens van Oostelijk Java (bedoeld is de geographisch-historische verdeeling van het eiland door Dr. Brandes met het oog op de opschriften aangegeven) afkomstig is. In verband daarmede is het dan ook wenschelijk hier nog te wijzen op het artikel Soengkoep in het Aardrijkskundig en Statistisch woordenboek, omdat Soengkoeh of Soengkoep voor elkander verschreven zouden kunnen zijn, en de steen in dat artikel genoemd, maar nog niet teruggevonden, bedoeld zou kunnen zijn. Dat artikel luidt: „Soengkoep (Tjandi-), oudheden op Java, residentie Kediri, bestaande in eenen ingestorten tempel, die, behalve het front, waarvan nog een gedeelte is staande gebleven, in een puinhoop is veranderd, en nog een geheel onbeschadigd beeld".

Het stuk levert, op zeer gebrekkige wijze weergegeven, een oorkonde van Koning Djayabhaya uit Çaka 1068.

Komt bij Verbeek, Oudheden van Java, niet voor".

‖ o ‖ (wellicht oṃ tusschen de leesteekens) swasti çakawarṣātīta 1068 çrawaṇamāsa ri (!) tithi ekadaçi kṛṣṇapakṣa *ça* [1]) wa ca wāra prangbakat tidewatā siddhiyoga wawakarana *kuwera* parwweça bayabyamaṇḍala irikā(ng) diwasani *ājñā* çrī mahārāja *dh*armmeçwara

parākramadigjayottunggadewanāma, jayabhayalāñcana, tinaḍah rakryan mahāmantri i halu kabayan makabehan makādi rakryān kanuruhan mapañji maṇḍa*la* sambandha ika wargga ri talan kabeḥ mampakāmpak manambaḥ ri lbu sopāṇa rakryan apati(ḥ) mpu kesaweçwara *lañ*cana ya*th*ākrama mapañji *gu*ṇa tankawuntat pangajyan çrī mahārāja kāraṇa dhikāra mājar yanhana praçāsti munggu ri

1) ça, bovengeschreven: tu

ripta tinaṇḍa garuḍamukha kasimā de bhaṭāra guru pramāṇa ri sal(b)ak wukirnya sawaḥ*nya* praçāstinya umunggu ri linggopala mangkanarasani hatur nika(ng) rarai ri talan ri lbū ni pāduka çrī mahārājāsungā ri *om*kāranika wargga ri *talan*

Op een volgende bladzij en los van het voorafgaande, volgt:

sākṣāt wiṣṇwangça satata sakalajagatpālaka,

praṇatamatya ri sira

kabhaktin *d*eni sṛṣṭabhakti ri sira rama nika*ng* wargga ri | talan

alihanipraçāstinya | munggu riling-gopala

nirasa | nyanugraha bhaṭāra guru irikang

deni rĕntĕk? |

tani watĕk panumbangan sapasuk |

mapakora simānikanang rarai ri talan | kālap tke lbak wukirnya

sawaḥ |

bahwanugraha denika rarai , m*wa* *ka*na

simāna pangkur |

drabya haji wuluwulu magöng maḍmit ring dangū makādi miçra paramiçra pangurang kring paḍĕm *limus* galuh pangaruhan, taji watu tajĕm mangriñci, manghuri, parang sa | kun, halu warak, ramanang tanggaran, tapa haji, airhaji malandang, lca, elĕbĕlĕb kalangkang, kutak | tangkil trĕpan, sakan lingga watu walang, wilang |

tani pramaṇikan, maniga, sikĕpan, rumban, tirwan | wiji kawaḥ, tingkĕs, tuha dagang, juru gosali mangru | mbai, mang-guñje juru *kdi* juru huñjĕman, juru juḍi | pulung paḍi juru jalir juru banantĕn miçra hino miçrānginangin, wli tambang, wli wadung, wli hapū, wli harĕng, wli pa | ñjut palamak urutan, *dampulan*, paka | lungkung, *tpung kawung* sungsung pangurang karĕngrĕngan jukung, pāngi(nangin)

LXXI.

Steen, staande in de doekoeh Djaring der desa Kĕmbang-aroem (afd. Blitar, res. Kediri), waar vroeger het bosch Goerit lag. De steen, reeds vermeld bij Raffles History of Java II p. 40 (43), wordt in Rapp. 1908 p. 140 beschreven als „wit bemost, van boven acoladevormig (met een groote scherpe punt in het midden en een bloem) afgedekt, staande op een rechthoekig gekapt voetstuk, uit één steen met den beschreven steen. Hoog 1.66 M., breed van

boven 0.86 M., beneden 0 67 M. Links van het zegel, dat geheel glad geschuurd is, ontdekte ik (de Hr. Knebel) in 0.015 M. hooge letterfiguren 1103". Dat de inscriptie uit dat jaar was, had Dr. Brandes reeds bij Verbeek p. XVIII medegedeeld. Abklatschen worden vermeld in Not. 1869 Bijl. N., 1876 Bijl. I no. 29 en II no. 3; Oudheidk. Bureau no. 436 en 519; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 3005 (Cat. Juynboll p. 235).

V o o r z ij d e.

1. ‖ swasti çakawarṣatīta 1103 mārggaçiramāsa tithi nawami çuklapakṣa mā pa wṛ wara antagrahaca

2. ra aisanyasta mulanakṣatra balawakāraṇa agni parwwe | ça agneya maṇḍa(la) dhanuraçī irikā diwaçanya jñā çrī |

3. mahārāja çrī kroñcāryyadipa haṇḍabhuwanamālaka parākramāni | ndita digjayotunggadewanāma çrī gandra mingsor ri

4. rakryan kanuruhan mapañji kĕbĕl pingsornyājñā pāduka çrī mahārāja ku | monaknikang duhan i jaring kataṇḍan mawuyahan ra

5. tka ring wiṣaya makadi pinisinggiḥ mwang kalang kalagyan çima paraçima pamangunakna sang hyang ājñā haji kmitananya | sambandha gatinikang duhan i jaring matuhan rare ma |

6. mpakampak manambah i lbū ni pāduka çrī mahārājā makasopana senapati sarwwajala sangapañjya( )takĕn | iniring deni wungkal *bṛt*alan mapañji paraka (tha?)

7. ta majaryyan tutānugraha ri sangatīta prabhu lāmbang prahiḍĕp nikang duhan i jaring ijisnikang wtangwtang tan pūrṇna | ri sangatita prabhu ika ta hinya ngakĕn purṇnanya |

8. denikang duhan i jaring i pāduka çrī mahārājā ri panghyang nikang duhan i jaring āpan gatining kadi sira *pra* | wisṇumūrttyawatāra satatajagadpālaka taṇḍa |

9. di tan panurun i warānugrahaniring wwang praṇata bhakti manghyang sih i sira atyanta pwa göng ni kabhaktinikang duhan i ja | (ring ri) pāduka çrī mahārājā sang*gh*a tamangkata *mjimjipa*

10. ngga*dwad*ṛ caturatula *japa*ti lumaga satru prangmukha i pāduka çrī mahārāja ta sarabhutanikang duhani jaring | mangkana yatāndadyakĕn pūrwwa rĕṇa samasama ri manaḥ

11. çrī mahārāja matangyan inubhayan sanmata panghyang nikang duhan i jaring de pāduka çrī mahārāja makawyakti wi naḥ ikang duhan i jaring tka ring wiṣaya makmitana sang hyang rāja

12. praçāsti ātmarakṣanyāpagĕha apan çrī mahārāja rumakṣāmagĕhakĕn ryyanugraha sangatita prabhu | irikang duhan i jaring tan knaring arikpuri prakāra

13. *ang ḍa*wuḥ pingsolakuruganak*ḍā*ng ni tka ri wiṣaya punpunan tan kna ring pakrapakri pakalangkang pakalingking t(ĕpung) | kawung *limbang* kawaḥ pawungkunung pa*ha*yang anuruk pawiṇjat

14. ṇa*ji*ṇḍaharda wli tāmbang aniga *pa*mamikan asung pangurang padĕmapuy yatika tan tamā irikang duhan i jaring | tka ring wiṣāya muwaḥ kadyangganing *pahatan* sawaḥ waluh rumamba

15. ti natar wipati wangke kabunan raḥ kasawur ing natar wākcapala hastacapala duhilatĕn idu kasirat | mijilakĕn wuryyaningkikir mamuk mamumpang ludan tuta(n)

16. angsa pratyangsa ḍĕṇḍa kuḍĕṇḍa maṇḍihalādi tan tama irikang duhan i jaring tka ri wiṣaya makādyang *ḍi* | yangan muwaḥ tan kneng pangaṣṭanggi kath*i*ran wnangamu |

17. rak *usak* wnangwnang ri *tal* muang wnang anghalangi burwan muwaḥ tan kneng malandang *lca* muwang wadihatyakudur tiru ngidung haṇḍa muwaḥ tan kneng salyut sinagiha la

18. ḍan tan kn(e)ng ri *ta*war*wa* lyang kewala dunung sumur kayu timba ri sḍĕnganya hana doṣa mu | knan suwargga muwaḥ tanduḥka wka tĕmwan stri larangan la

19. *nan* mangluputa kinaṣuk tuhun sang*latuta pa* purwa moliha pitu thāni *sa*ya wnangālu*ku* | *ta* ya madṛwya tpakan muwaḥ *papin*yan kapanggiḥ *pḍikata*

20. tra wnangatalyātḍakan

sangka*ku* mangusira irikang *denanja* jari

21. sagati katĕmwa puhak samās ring satahil angkĕn tahun lawan wnang a*me*ḥ ki *mu*ri anusuna salĕ apalangka binubut a

22. n *mapanutan* iṣṭaka apa*mang*anan bwat lamale*sa* gunting i*rutu* piḷĕ rare inakwakĕn anindikanuku *ka* | *sa*mupuha |

23. lawan tan katuwuhan *c*uru(ng) ri kya tka ring wiṣaya kewalānuwuhakĕn buyut t hadyan sakaptinya muwang *de tangkanan* tan kapupw*anya*

24. thatatan kakna*nā*ti*ngatu*wuḥ muwaḥ tan kneng pinta palaku sakupang satak dening taṇḍa ma nti lāwan parawulatan satagan jari tan

25. na*n* paṇ*th*at tuha muwahatahil dṛwyahaji ri paminangan tke*ng* arik sapraka | ra mwang paḍĕm ngkat pratimasa

---

13 pingsolaku-pingso*ka*ku-pingso*ya*ku; 14 paha*tan*-paha*win*; 18 ḍan-*wan*; 22 lamale*sa*-lamale*a*; *sa*mupuha-amupuha; 23 curu(ng): bovengeschreven: bandya.

Achterzijde.

1. wanikang kubwan kabuyuthan *p*an pinaka pangiwtambing muwaḥikalang kalagyanya simaparasi
2. ma ḳapangkuwaluḥ de nikang duhani jaring lāwan wnang momaḥ wḍung tĕmpak lāwan wnang momahasakawwalu ina
3. ṣṭa mwang momaḥ çrī manganti athĕrikang wiṣaya tumut sapolaḥ ni(ng) daḷm thani samangkanānugrahani sang atita prabhu irikang
4. duhan i jaring tkaring wiṣaya kunang pamuwuḥ nira çrī mahārājānugraha muwaḥ tan wnang tapahaji airhaji irikang duhan i jaring | tka ring wiṣaya wnang momaḥ bu*k*uri tngahasalwapapan muwahalala
5. na iṣṭata samangkanānugraha pamuwuḥ nira çrī mahārāja irikang duhan i jaring tka ring wiṣaya tlasinurat de samgĕt langka ma | pañji talangluḥ ta*d*gan de samgĕt manghuri mangilala mapañji nā
6. yagā lāwan rakryan juru rāga skar mapañji dāyaka yatika paghaknanikang duhan i jaring tan kolahulaha tkani dlahaning dla | ha ngūniweḥ deni sang anagata prabhu kunang i sḍanganyanhana
7. pakṣāngruddha mueng hlĕm knana ḍaṇḍa ka 2 su 10 athĕramanggiha mahāpātaka ringihaparātra ringahoratra indaḥ | ta kita kamung hyang pañcamahabhūta kita milu manarira masuki sa
8. rwwa bhūta tumona ring adoḥ lāwan aparö ring rahinengwngi an ṛngwakĕn tiking pamangmang sapatha samaya mami ri kita yāwatikang wwang | tan magĕm tan mangmit irikeng sang hyang rājānugraha patyananta
9. yakamung hyang deyānta t patiya tarung ring pangadgan tāmpyal ring kiwan tutuḥ tuṇḍanya panga(n) dagingnya rantan ususnya dudut hatinya wĕtwakĕn daḷmanya langga*s*anya siw*ukapala*
10. nya cucup utĕknya cucup sumsumnya mangkana yan paring tgal sambĕṛning glap halapning pamungwan yan parengalas dmakning mong patukning ulā biṣa yan pareng wai pasukananing tuwiran
11. sanghapning wuhaya awuka tantĕmwa sama liputning dhirā wulangunan wĕkanakrabinya tke sakula santananya jaḥ tasmat tabwat ka | rmma knanya pĕpĕdakĕn praṇantikā de kadi lawa sang hyang cā
12. ndrāditya sumuluhi trilokyamaṇḍala mangkana lawasanyāmukti pañcagati sangsara pjaḥ pwa ya dlāha sa*ng*kelikti | janma tmahananya nda mangkana larānikanganyaya umulahu |
13. lahanugraha çrī mahārāja irikang dūhan i jaring tkeng wiṣaya kapang-

---

6 ya*gā*-ya*ka*; **10** pasu*k*ana-pasu*t*ana.

giha kanikarāma pagapama*ny*aranira | ri tke wiṣaya ri ḍatĕngnya mampakampak manarima ryyanugra |

14. ha çrī mahārāja makamarahuhan buyut hadyannāma*d*aya sengsengan maka sirkasir kbo salawaḥ a | rangkĕpi nāma sakati makasirkasir mañjangan puguḥ amandi |

15. ra buyut satirun makasir ḷĕmbwagra buyut kasumbu makasirkasir sagalu sang hyandra çri *w*anta padar | makasirkasir umbĕlumbĕl *m*onaḥ gusti sagĕntĕr akaka

16. (si)r ḷmbu cokoḥ pamalajaran adija akakasir kbo batul ḍineṣa akakasi(r) kbo indra rĕ | ngin akakasir kbo sajalu saradi akakasir mañja |

17. ngan hijo taginas akakasir bragajabang sli akakasir mañjangan wagal juru wĕṛĕḥ akaka | sir minda kuning gusti akakasi(r) takāla biru i patamba |

18. ngan kabayanāma winuruk akakasir gajaḥ kuning angrangkĕpi nāma gorontol akakasi | r macan mĕnun amandira buyut bogbogĕn aka |

19. kasir lutub buyut sĕntog akakasir macan putiḥ ing tubu kabayan buyut matri angra | ngkĕpi buyut rangka akakasir tikus putiḥ i pagora

20. n kabayan angrangkĕpi nāma damar akakasir kbo galanggang amandira buyut çrī ḍatĕḥ | buyut angras ri salar kabayan akakasir ga |

21. jaḥ bikoḥ angrangkĕpi akakasir kbo macan pamalajaran akakasir ḍangḍa tunggu lukan | ri batur kabayan magra angrangkĕpi nāma pañcura |

22. amandira( )matang hinan sarante akakasir wuyawlang i barĕ*m* kabayan sangmiguḥ angrangkĕ | pi kbo luke i palampitan kabayan samasan |

23. angrangkĕpi palinggiḥ amandira buyut jimani i*ng* manimbul kabayan *bhang*ang hijo angrangkĕ | pi nāma loñji amandira nāma himan abotbot u |

24. mihang ri buwun kabayan akakasir macaṇ ḍangḍang angrangkĕpi nāma gĕḍu i katwaban | kabayan kbo magut angrangkĕpi nāma wangkan

25. amandira buyut jagasa ri muraṇa kabayan sāgĕ angrangkĕpi manadi amandira buyut | padaḥ kbo biran suda*ka* buyut bagoḍo |

26. angrangkĕpi moṇḍok amandira buyut bakatul pamalajaran lanṭa*j*an tele *carar* panahi | lan buyut gunanta angrangkĕpi *k*oḍoḥ amandira

27. buyut sadara *th*iwuk buyut kahatur amandira bayawak yata pagĕhaknanikang duha ni ja | ring n ri maya sang hyang warānugraha *ma*

28. raji çri kṛtaja*la* anganugraha ri para dūwani jaring tan kneng jawur pamṛṣi tapamariga samangkana pawuwuḥ ning anugra

---

14 maka*m*arahuhan-makaparahuhan: *a*-*sa*; 15 *w*anta-*d*anta; 19 pa*g*ora-pañ*e*ra: 25 sudak*a*-sudak*e*.

29. *ha* rikang dūwan i jaring yata pagĕhakna denikang para dūwan i jaring kuni hana maru*l*( )nugraha ḍĕṇḍanĕn kā 1 su

30. 5 atĕhĕr *uma*jarha*nu*tpatānirang çrī kṛtaja*la*

LXXII.

Steen met onduidelijk schrift, vroeger volgens Verbeek p. 260 staande in de desa Tjĕkĕr (afd. en res. Kediri); thans blijkens Rapp. 1908 p. 276 verdwenen. Abklatschen worden vermeld Notulen 1869 Bijlage N (Madjarata) en Not. 1876 Bijl. II no. 1; thans op het Oudheidk. Bureau niet meer aanwezig. Dr. Brandes deelde bij Verbeek p. XVIII mede, dat de inscriptie van 1107 was.

V o o r z ij d e.

1. swasti çakawarṣātīta i çaka 1107 bhadrawādamāsa tithi pañcadaçī çuklapakṣa

2. . grahacāra nairityastha pūrwwa(bha)drawādanakṣatra ajapādadewatā wṛddhiyoga wiṣṭika | raṇa çaçiparwweça *tā*

3. gneyamaṇḍala mīnarāçi irikādiwaçanyājñā pāduka çrī mahārāja çrī kāmeçwara triwikramāwatāra aniwaryyawī | ryya parākrama digjayotu

4. ngga dewa nāma tinaḍaḥ taṇḍa rakryān ring pakirakirān makabehan makādi rakryān kanuruhan mapañji lĕkĕr i *ng* rāt | i pingsornyājñā pāduka çrī

5. mahārāja kumonakĕn ikang dūwān i *ckĕr* makabehan makādi pinisinggiḥ pamang*ra*nakĕna sang hyang haji praçāsti kmitananya samba | ndha gatinikang dūwān i cĕkĕr

6. *yan* pasuruhan nira sang atīta prabhu ikā ta nimitta nikang dūwān i *ckĕr* yan māmpakampak manambaḥ i lbū ni pāduka çrī ma | hārāja makasopāṇa ra

7. kryān mapañji ḷkĕringrāt mpw āntareçwara *mĕnna* lakṣaṇa hadyan ring katiga juga | wan ring wnanganya momaha*ki*nawapu

8. ri ma mwang mpak wy*ila* muṇḍak bukur i tngah awuwungawingkā masayyō witāna mawarugenantan lalayana i ku *mapabhūtana*

9. matumpyātaka hapapan anusuna salĕ mapalangka binubut añjing rāga pasanatulisa warṇna wasĕḥ radin apaḍāran

10. *lunati* pajōng gangasĕsĕ raringawi*h*an aguntingānindikā( )undakāmupuha jamaha raray inakwakĕn a

---

30. De 5 in Oud-Javaansch karakter.

11. linggiha ring kalaçā gumlar aguntingeruhur salĕ maprāsprāsa ring salĕ manitā ring salĕ tan kneng walang sampir tan panga panarwa kaka

12. anganggo *walita* adā twaḥ wawara mpa sing pakāryyanya migamagamana watu nasiga mwang tahĕn kuning mamĕng apanga

13. rak pura kawnangwnang nya ri tgal

14. mwang angjangjang wnangāpa*t*apupagara

15. tal odod mwang dodot

16. nĕngka mahuyana rinangkĕp

17. tan ḳneng maṇḍīhala kadyanggāning mayang tan | pawwaḥ walū rumambat ing natar

18. wipati wangke kābunan rāḥ kasawur ing hawan duhila | tĕn hidū kasirat mami

19. manguna ring jro kalangan ka

20. t( )*a*haning adagang kurangkuring *mang*

21. n prang muwaḥ yan hana

22. hun tan kneng l*ū*dan

23. mwang pinghe wāhuta rāma

24. tan kneng miçra paramiçra miçrahino wli pañjut wli hapū

25. nangan pamāwasya

26. pagajaḥ pakikis

A c h t e r z ij d e.

1.

watu tajĕm pangaruhan

2.
ju kuning pamaṇikan maṇiga rumbān tirwan

3.
juru nita juru juḍi juru tĕl juru kurung juru juru

4.
daging sambal sumbul hulu

5.
rikang dūwān i ckĕr samangka(na) raṣa ni panghyang nikang dūwā(ni)

6. çrī mahā-
rāja ri panghyang nikang dūwān i ckĕr āpan jāti nikang

7. sakala ja-
gatpālaka tan dadi kapihutangan inak ambĕk dening wwang pra

8. ta nikang
dūwān i ckĕr i pāduka çrī mahārāja mak*arihwa* ri

9. ri çrī
mahārāja mantuk ri sīma nira ring bhūmi kadiri *yatangdadya*(kĕn)

10. wmeḥ ikang
dūwāni ckĕr makmitana sang hyang rājānugraha manggala

11. mgat luwöm
pw āmogheçwara mapañji tūlalūḥ kūdgan

12. ya lāwan samgat tirwan mpu hari-
nanda mapañji wakpati yatikā

13. tka ring dlāhaning dlāha tan kolahulaha nguniweḥ de sang anāgata
prabhu kunang ri sḍanganya

14. *pahapak* pāra mne hlĕm pagĕ(ḥ)nyānugranugraha çrī mahā-
rāja lwiranya knāna

15. ring ihatrapa-
rātra ndaḥ kita kamung hyang pañcamahābhūta

16.
wngi ĕ

17.
deyantat patīya tārung ring adgan

18.
dalĕmanya

19.
pamungwan yan

20.
sĕnghapĕning wuhaya awuka ta(n)

21—23.

Rechterzijkant.

27. pū manūlawungkuḍu mang
28. manawang manangkĕb ma
29. simbak kawaḥ paḍĕ
30. dhūra tan kneng
31. tan kapalakwa
32. mari*ga* ya
33. *diha*

LXXIII.

Steen van desa Kĕmoelan (afd. Trenggalek, res. Kediri), door Hoepermans in Tijdschr. XXI p. 167 vermeld, terwijl uit Rapp. 1908 p. 229 sq. niet blijkt, of hij nog ter plaatse is. Abklatschen worden opgegeven Notulen 1869 Bijl. N.; 1876 Bijl. II no. 8; ws. Not. 1896 p. 20 en Rapp. 1908 p. 230; Oudheidk. Bureau no. 324. Bij Verbeek p. 262 deelt Dr. Brandes mede, dat de inscriptie van 1116 is (cf. Rapp. l. l.). Bij de transscriptie teekent dezelfde geleerde aan: „schijnt een eindje in den grond gedrongen" en geeft als afmetingen van de door hem gebruikte abklatsch hoogte in het midden 1.43 (?), op de zijden 1.40; breedte van boven 95, beneden 78; breedte der zijden van boven 32, beneden 32 +.

Voorzijde.

1. ‖o‖ swasti çakawarṣātīta 1116 badrawādamāsa tithi tra
2. grahacāra aiṣānyastha taithila karaṇa agni parwweça dhṛtayoga çrawaṇanakṣatra hari dewata
3. waçanyājñā pāduka çrī mahārāja çrī sarwweçwara triwikramāwatārānindita çṛnggalañcana digwijayotunggadewanāma tina
4. behan makādi rakryān kanuruhan mpw içwara mapañji jagwata i pingsornyājñā pāduka çrī mahārāja kumonakĕnikang sāmya ha(ji
5. t halap haryyan kambang ra*wa* sunghe makabehan makādi juru*ng* padamlakna sang hyang ājñā haji praçāsti kmitananya sambandha gati
6. mampakampak manambaḥ i lbū ni pāduka çrī mahārāja makasopāṇa pangalasan mangaran gĕ*nga*ḍĕg mājarakĕn yan
7. tā sang lumāḥ ring jawā sira haji tumandaḥ lāwannanugrahanira çrī rājakula munggwing ripta lambā( )wang ri hidĕpikang sāmya haji kataṇḍan

6 gĕngadĕg-gĕngidĕg.

8. ta prabhu ita*kā* hinyangakĕnya i pāduka çrī mahārāja

mapratiṣṭa

ring linggopāla taṇḍān kṛ

9. kataṇḍan sakapāt ri pa*ng*kawaça ning anugraha munggwing linggopāla sākṣāt *pagĕḥ* ni jayomāya pārwwatagĕng mwang paramā*mopa*

10. ring amawa deça tumus tka ri wka wet gumanti humarĕp rāma mne ning mne sangkā ri huningā pāduka çrī mahārāja ri panghyang

11. pan jāti ning kadi sira kṣatriya prabhu mahāwiçeṣa wiṣṇumūrttyāwatāra sakala jagat pālaka tan dadi tan panuruning warānugra |

12. pwakasuçruṣānikang sāmya haji kataṇḍan sakapāt i pāduka çrī mahārāja makawyakti ri pang*l*itanya makarahinawngi mangāreca |

13. tka ni çatru wadwā kāla sangke pūrwwa ikā tāngdadyākĕn purwwārṇā i çrī mahārāja ri kadaçabhūtanikang sāmya haji kataṇḍan

14. lagi *ki*lala mwang kālusana deçanya paḍapuran çrī mahārāja tatkāla ni n kentar sangke kaḍatwan ring katangkatang deni

15. n*k*in malṛ yatik kaprabhun çrī mahārāja siniwi ring bhūmi kadiri matangyan inubhaya sanmata panghyang nikang sāmya haji kata(ṇḍan)

16. dewatā sira çrī tumandaḥ mwang anugraha nira çrī rājakula ring linggopāla tuhun anugrahanira kāliḥ *ka* ntyĕnde

17. n mijila*p*rangges*r*āngan tan kaknana tuṇḍan agöng aḍmit tan kaparabyapara dening alakwan ing *n*uwuh tan kna salwirning maṇḍi

18. kang pakalingking lūdan tūtan pakrāk pakrīk pahawuhawu paharuṅgharuṅg paḍuriçikhi wawarang lakulaku ma

19. ku(ḥ) tibājawa tpung kawung limba kawaḥ tan kneng walat sajawawana wnanganindikānundakānupahāngrahanāguntinga(ng)ja

20. dyan manimwa waluwalū ning wadwā haji samgat taṇḍa rakryan mantri yan karabya denya kewala kadirinya

---

13 *ri*-*ni*; 15 yati*k*-yati*n*; 17 *n*uwuh-ḍuwuh.

21. papan mapawwaṣānabwaḥ kama aringringa banantĕn ma-nganggo kayu kuning ma *saka* inaṣṭa ma*gw* *ti*

22. ni tuha ĕnahanambilananya kapanggiha ning mahutang mundur aluhakamāgayan sūnggataṇḍa*m*ingmāsika*ka*

23. lawakātimang sapi *w*inaru gawayakna tawūkung *wnāng* ma yār a( )kṣarāha

24. hambalatuṇḍan manahap b*uūu* ri sapuṇyan*n*awasi tan swikāran yar hana hapapan catura

25. hĕraçila wnang manganggo sa kuning mwang glang sisiran hambulungan salwiraning saṇḍang i na maḍa ta r sa

26. amuk ang *lu* s
ka linggiḥ ring kalaçā gumla(r)

27. asu tugĕl baḍawang taluwaḥ mwang tan pangilangana wungwung saprakārādi ma*ta*ṇam kurung mwanga

28. bayān

29. ri tanhanāningadawādawā
nikang
sāmya haji kataṇḍan saka

30. hitikusa mwang amungwakna wiwārahut de sang prāgwiwākya
ntan hana ki

31. sāmya haji kataṇḍan sakapāt maka( )*masa* *lak* ring harĕp ring wuri yan i

Achterzijde.

1. nya ri desanya ngke ri sunghe samangkana kayatnakna sang anagatā*yāṇā* pangkur tawan tirip | *mangilalā* draby haji wulu

2. wulu ring dangū makādi miçra pangurang kring manimpiki paranakan limus galuḥ manguyyĕ*ng* *l*ola ma ya | sungka dura pangaruhan taji watu tajĕ

---

30 prāgwi*w*ākya-prāgwi*t*akya.

3. m pajulung watu walang sukun halu warak ramanāng rakasang pininglai katanggaran tapahaji airhaji | haji lāblāb *tṛkam* tangkil
4. tṛpan salyut linggi(ng) kyab pamaṇikan maṇiga sikpan rūmbān tirwan wilang thāni wiji kawaḥ | *mana*mbingi tanghiran juru
5. gusali mangrunje (*lees* mangrumbe) maguñjai tuhākambing juru juḍi juru huñjĕman wli tāmba*ng* juru kling palamak pakalungkung dawutan | lan sungsung pangurang pasuk alas si |
6. pat wilut jukung pānginangin pamāwaṣya palamak panrāngan skar tahun upihan pabaye mati | tiḥ *paḍwā* mās panlung atak pi*ntalita*
7. tulung hutang pobhaya paprāyāçcitta kḍi walyan widumangidung sambal sumbul hulun haji jĕnggi timur singga | wulungwulung watĕk i jro ityaiwamādi
8. kabeḥ tan kumne parabyāpāra irikang sāmya haji tke sīma parasīma tka rikang sukhaduḥkhāgöng aḍmit asinga ta | salwiranya kadyanggānikang *wwaḥ* tampama
9. yang *bongbang* walū rumāmbat ing natar wipati wangkai kabunan rūḥ kasawur ing natar mijilakĕn wuryyaning kikir | mungpang hidū kasirat sāhasa wākcapa
10. la hastacapala duhilatĕn angçapratyangça ḍaṇḍā kuḍĕṇḍa yataika tan tama irikang sāmya haji kataṇḍan saka | pat lāwan ri wnanganikang s*ī*ma humarĕp
11. tke*ng* ma*nm*in madrabya gilingan pagrĕt matulisa warṇa salwirning wadwā haji makalaça baritung mataṇḍa pahangi*t* | *tna*swan dadumasāwing kuning pajĕngana ring natar
12. yan sakāryya saprakāra majnu kanaka skar *ma*nintan mapataraṇa banantĕn dodot tinulis pralu*hu* manga | nggo salwirning *wali* panaṇḍangakna
13. wwai macuring mahulun pujut bhoṇḍan klente wungkuk tulai mwang umanggo salwirning sajamanggalya tu | n kālanyan mamūjā i sang hyang ājñā pra
14. (s)āsti maçrimā*dhik*akakāya ma *lu* macuring tlewelit kikir amagut pajĕng putiḥ kuning *panguly* | n salwirning anurāga juga kinonakĕn pādu |

---

3 *tṛkam*, bovengeschreven *kutak*; 9 bongbang = bungbang. Brata Joeda, 63, 6,5; 10 sima-*sama*; 12 ma*n*intan-ma*d*intan.

15. ka çrī mahārāja nya *kāla pangapu*ranira çrī tumandaḥ lāwan sira çrī rājakula ri haywanikang | samya haji tka ring sima parasima atĕhĕr ma

16. la drabya haji ring pasima muwahaku ira ikang wulu-wulu prawulu ma*baka* sa tanya tuhunpa *muwuḥ pra* | ma rājānugraha i samya haji tka ri sima

17. parasima kang wargga hajyan tan mijila prangeng buntu tan kneng nāgar*wa* satya suwargga wnang pragdha wnang kara | ri bumbung wnang kasatyaning brahmāṇa mwang

18. kuda wnanganguninguningaribĕrĕḥ sāwakanya mwang arugak*u* ḥ yan doṣān ah deçanya lāwan ri | duḥkanya yadyan hana salahiḍĕpāha

19. n pālanya drabya ning len kewala muliha ri huliḥnya ha*na* juga tan pasoṇḍangana wnangamurak m*u*raka wungwung | nya ring tgal mang-hanākna *barumbung mapaka*

20. likān mapac*u*ṇḍanga lṣĕn ma*ka la na* ṇḍul patban mapak*i*-ngana bwat hino magupurāhani | momaha *wdung* tĕmpak wyĕl muṇḍak

21. warugenantun bukur i tngaḥ mawungwunga wingkā samangkana ṣanyānugraha çrī mahārāja kayatnāknanikang wargga | haji kataṇḍan sakapāt muwaḥ anu

22. graha çrī mahārāja irikang wargga haji sunghe juga pramāṇā irikang *ralang* ka*ma*lan pamaha*b*an | ngo doça tkeng wu

23. luwulu prawulu pama ri ni sañjatanya *ring* maku i çrī mahārāja samangkana pagĕhaknanya tkari | dlāha ning dlāha lahulaha

24. de sanganāgata prabhu pratyeka ning nāma dāya nikang wargga haji kataṇḍan sakapāt tkeng sima parasima ma | tarima ing sang hyang rājapraçāsti

25. panungkalan kabayān ing pamalajaran nāma kapingtiga nāma *t*uṇasmin mangkwan nāma sāri | wuntat juru makasikasir kbo pangayat

26. ryyālap haryyan kabayān ing pamalajaran nāma ta*t*ir kapingtiga nāma sulur sakwan makasikasir minda rājasingha karuhun rakryān

27. i *ti*mbang rawa kabayān ing pamalajaran nāma ipuk kapingpāt maka-

---

27 *ti*mbang-*kĕ*mbang.

sikasir bumbu bingung kapingtiga makasika | sir *cuba* ḍaḍa sangkwan nāma bungkal

28. kādi juru makasikasir kbo jaga makakaryyana i sanghe ping pamalajar nāma abo kabayā | n nāma *tantatig*

29. makasikasir kḍu(ng) wulung kapingpāt nāma sumandha kapingtiga nāma bla nāma lḍog macan | ,

30. makasikasir nāma sang rāt karuhun rakryān layang mang*ilala nikanakang* sikisiki kikatyāmangwar | mwang oma liḥ nāma su

31. tuha nāma abol samangkana kweḥ wargga haji kataṇḍan sakapāt manaḍah anugraha tinulis de | ma wā ri desa *pama*

32. *onleesbaar; terwijl er nog een regel*

33. *schijnt te ontbreken.*

LXXIV.

Steen, staande bij den grooten tempel te Panataran (afd. Blitar, res. Kediri); voor de oudere litteratuur zie men Verbeek p. 274 sq. Abklatschen worden vermeld Not. 1869 Bijl. N, 1876 Bijl. II no. 4 en 1886 p. 113; Oudheidk. Bureau no. 427. Dr. Brandes deelde Not. 1886 p. 32 mede, dat het jaartal 1119 çaka was en voegde daar p. 113 aan toe: „deze abklatsch geeft ook het zegel van den toenmaals regeerenden vorst van die streek. . . . Wat dat zegel aangaat, men ziet hier dat A. C. Burnell's opinie „„seals do not appear to have been used in Java at all"" (South-Ind. Palaeography, 108) . . . . veilig kan worden tegengesproken. O. a. zijn bijv. bekend de zegelmerken van Airlangga (garuḍamukha) en van Jayabhaya (narasingha)."

1. ‖o‖ swasti çakawarṣātīta 1119 aṣāḍha |

2. marakiḥ grahacāra stha bani(ja kara)ṇa çukla yoga ba |

3. dewatā mahendramaṇḍala wṛçcika rāçi irikā diwaçany ājñā pāduka |

4. çwara çrī wikramāwatāranindita çṛnggalañcaṇa digjayotunggadewanāma maka |

5. gra sang kki sira ḍanghyang pā( )ka muwaḥ sira mpungku sama mpungkwi wuka |

6. çwara mpungkwi lokeçwara mpu maheçwara si ka ta mpungkwi mpa ṇa |

---

5 sang-pang; kki-kti

7. umingsor i taṇḍa rakryān ri pakirakirān makabehan makādi rakryān kanuruhan mpu(ng)kwi mapañji ja *sa*mba*n*dha
8. rmmaka*t*ulya s*ḍ*angnira çrī mahārāja sanityāngkĕn pratidīna i sira pāduka bhaṭāre palaḥ atĕhĕr napratisthā ri linggo | (pala)
9. ri bhuktiniran tan *cari* kṣi nikang sanghyang catur luraḥ hinaru-hāru nika

san sira çrī mahārāja sā( )i |
10. nakinak pamriḥ ri haji

11. prabhu wiṣṇumūrttyā-watāra sakalajagatpālaka tan dadi tan *bhumañcaya*kna ka |
12. laya nguninguni pa( )inggal ira kīrttyā*gōng?* karuhun kaparipūrṇnāknanira pāduka

|
13. suṣṭubhakti i lbū ni pāduka çrī mahārāja pūrwwārṇā ri pratika *ruma*kṣa saka ri *mūla* |
14. muwuhikadharmmo*r*āgahan *antahata*

nikang sāmya *sa*(ng) catur luraḥ ni pamajākĕnira ing say*a*kṣu( )u |
15. dīna i sira pāduka bhaṭāre palaḥ āpan atyanta gōng nikāng *laça*( )*naga* nira çrī mahārājā ri kadharmmo(rā)gahan i |
16. nusuk sīma nira pāduka bhaṭāra i palaḥ wasakĕn haji ningrāt ika ta karaṇa nira çrī mahārāja ta |
17. *sira* lbū ni pāduka çrī mahārājā mana( )ya *w*uhakĕn irikang sāmya sang catur luraḥ an rumakṣā panggihakĕna pa |
18. mbigyan dyāngk*a*n pra*la*dana i sira pāduka bhaṭāre palaḥ lwir nikang sāmya sang catur luraḥ *ke* sima |
19. *wĕm* pawuyahan panu( )angan ri sa *sta* juru gala hudangan lbak jagan daliri garigi saniwyan |
20.

halwang tanggung kinwung liri kāliḥ |
21. kidul ningalas

padlĕgan pagaran pikatan pakaṇḍangan |
22.

lawadan manganggil caluh ri wargga haji sakapā
23.

muwaḥ kāliḥ ma

---

8 tulya-*kulya*; 10 *ri-ni*; 22 caluh-*w*aluh.

24. san tambak hya n samangkana sāmya
sang catur lurah̤ mangadgi ri pamūjān |
25. lmah̤ *ta*rumbigyan sanityāngkĕn pratidīna i sira pāduka bhaṭāra i palah̤
kayatnākna tkā
26. nguniweh̤ de sang anāgata prabhu kunang ri sdanganyandan mu-
wus muwus apak ṣāngruddhāng
27. knāna nigraha kā 2 mā su 10 atĕhĕr umanggiha salwir ning mahāpātaka
ring ihātra pa |
28. mahābhūta kita masu-
king sarwwa tumon madoh̤ maparö ringrahinengwngi
29. mang sapatha samaya mami ri kita yāwat
tan māgĕ maḍmit
30. ya tarung ri nggan tampyal ri hi
31.

Rechterbovenhoek van den achterkant met boveneinde van het linker zijvlak (van voren gerekend).
8 regels, einde van een praçāsti.

1. dmakning mong sahutning ulā biṣa yan
2. kā wulangula ni wakānakratinya tke sakula | santānanya jāh̤ tasmāt
kabwat |
3. hi bhuwaṇamaṇḍala nda samangkana lawasanyan | mukti pañcāgati-
sangsāra pa |
4. nyāsa umulahhulah̤ sapagĕh̤ sang hyang rājapraçā | sti
tatkālanirampungkwi palah̤ |
5. pinakapari-
wāra nira çrī ma | hārāja ri pamūjākĕn ira |
6. i sira pāduka bhaṭāra i palah̤
tlas a *dura* | mpu dala dgan de |
7. kṣa nggul samgat langka
mpw āmolo | jit laluh̤ sang makmit *wa*na |
8. hyang sang catur lurah̤ rumak ṣāmagĕhakna
yā | graha ‖ o ‖

LXXV.

Steen, afkomstig van Tjandi Pĕrtapan (top van den Pĕgat, afd. Blitar, res. Kediri), blijkens Hoepermans bij Verbeek p. 276 later naar Dermasari (bij Pinggirsari) overgebracht, thans volgens Rapp. 1908 p. 192 te Pinggirsari zelf

staande. De afmetingen worden daar opgegeven: hoog 0.78, breed boven 0.44, onder 0.35 M. Een abklatsch wordt vermeld Not. 1869 Bijl. N; thans is op het Oudheidkundig Bureau onder no. 425*a* slechts een klein fragment aanwezig. Bij Verbeek t. a. p. deelde Dr. Brandes mede, dat het jaartal 1120 çaka is; op de transscriptie wordt gedubieerd tusschen dat jaar en 1320.

hyayanasmaru

1. ‖ swasti çakawarṣātīta 1120 kārttikamāsa tithipañcadaçī | çuklapakṣa ha po | ça wāra wugu grahacāra agneyāstha bharaṇī nakṣatra yama(de) | watā wyatighata yo
2. ga tetila karaṇa baruṇa parwweça agneyamaṇḍala irikā diwaça | *nya* kaki ri subhaṣitā ma | miwruh( )*wadin* kabuyutan i mukudūtan ri mang*hu* ri taṇḍa mangaran i subhaṣit*ā* | *sa*mya lwir *wa*rasamya |
3. wleri *ta*lwang j*u*rang *b*irikuruwil paṇḍyasan su wwa | risi walat waduri kina | katyanikang kweḥ nira sakṣī sinungan cañcut tuhun sira si | manwam atuha lwirnira *isbi* |
4. i wleri i paṇḍyasan luwĕm i laj*iran* i ra*wādi* i paṇḍyasan | makadi sira ri trina*yana* | muwaḥ i jala*sa*( )i( )ha i lwapaṇḍak padĕlgan pinggir ing tasik | samangkāna kweḥ nira sakṣī |
5. n dū*wān* *r*i manghuri kabuyutan tur*u*ng sunga | lan kewala saka | miçranira kapwa mangikut ya ri sang hyang kabuyutan ri subhaṣitā tka dhā | haring dlāha tatkāla bu |
6. yut *rāma ku* la jaya ri wleri bu( )çrī( )ka buyut | *ta*n juru rakryan pa | sung su*lai* buyut bukung juru mpu *s*antaraja biring pinghai rakrya | n ri manghuri kabayā |
7. n ring pamalajaran mangaran sa( )la buyut san | kawi | buyut sira [tsi] *ma*kasi(r)kasi(r) ranggarangga ḍabaḍas buyut ha | dyan makasirkasir bhaṭa |
8. *matā* makasirkasir rangga rangga | sama | ngkāna kweḥ nira humarp *kacaṭa* ring surat kinayatnakĕ | ni *sang* hyang *kaliḥ* |
9. mpa *ddha*( )ṇḍanisidawa atĕhĕr kakṣi mwang lani | iking tu*t* | hyang *kaliḥ* it ‖ o ‖ nahan hana | *sangkunga* hya |
10.
11.

2 *mukud*ū*tan*-*pungku* dū*wān*; 3 en 4 *paṇḍyasan*-*waṇḍyasin*.

LXXVI.

Steen van onbekende afkomst, thans als D. 1 in het Museum te Batavia Dr. Brandes beschrijft hem in den Catalogus (p. 372) aldus:

„Boveneinde in den vorm eener accolade. Blaauw. Andesiet. Zeer afgesleten. Aan vier zijden beschreven. Van de legende in oostelijk oud-Javaansch schrift is slechts een klein gedeelte aan de achterzijde en aan de smalle zijden bovenaan, nog leesbaar. Het zegelmerk op de voorzijde is onherkenbaar. Afkomst onbekend. Hoog in het midden 152, aan de smalle zijden 144; breed van boven 84, van onderen 60; breedte van de smalle zijden van boven 25, beneden 20.

Fragmenten van een oud-Javaanschen praçāsti. Schenkingsbrief van koning Çṛngga aan de bewoners van Biri. Aangezien de naam van dezen vorst, voluit genaamd çrī Sarwweçwara triwikramāwatārānindita Çṛnggalañcana digwijayotunggadewa voorkomt op nog drie andere steenen uit het zuiden aan de residentie Kĕḍiri. waarvan er twee de jaartallen Çaka 1116 en 1119 (= A. D. 1194 en 1197) geven, mag men vermoeden dat ook deze steen van die streek naar hier is overgebracht, en dat het opschrift uit omstreeks denzelfden tijd dagteekent".

R e c h t e r z ij k a n t.

1. mī çuklapakṣa po ka wṛ
2. yoga tethila kāra baruṇa
3. watarānindita parakrama çṛngga digja
4. puspaḍawa ntareçwara mapañji
5. hamanwamakabehan makādi juru
6. nira çrī mahārā
7. huningā pāduka çrī mahārāja
8. tan nugraha ri sāmya
9.
10.
11.
12. moma
13.
14.
15.
16.
17. de
18. sḍĕnganyanhana
19. ājñānira luma
20. pawlit tan kna
21. pung kawung tan kna ring
22. tā
23. kna ring han

24. duhilatĕn hidukasirat ma
25. watu walang sikha
26. misrā hino misrāngina
27. pamawasya skar tahun
28. na de sang mana katrīṇi
29.
30.

Achterzijde.

1. dūwān i biri wnangikang sama humarĕp sama huḍus (*lees*: huwus) kasḍahan tke mantan agili nggrĕt a
wun *hatapadadu*
2. kanang wiṣeçanyānugrahanira çrī mahārājā irikang dūwān ing biri kadi *padanda* mpu *brambang* gangga mapañji
n mapuspa bawam mūddha ja*m*a
3. kunang ri sḍanganyān hana pakṣangruddha umulahulaha i sang hyang rājāpraçāsti mon brahmāṇa kṣatriya wai
çya sudra lwiranya knāna nigraha
4. kā 2 su 10 atĕhĕr manggiha salwiring mahāpātaka ring ihātra parātra ndaḥ ta kita kamung hyang pañcamahābhūta kita mi
lu manarima (*lees*: rīra) masuki sarwwabhūta
5. deloḥ aparĕ t rĕngyĕkĕn tiking mangmang sapatha samayamami ri kita yawat ikaing wwang tan magöm tan ma
ngmitirikana sang hyang rājāpraçāsti
6. ntātpatiya *dwong* ring pangadĕgan tampyal ri hiringan tutuḥ tuṇḍanya pangan dagingnya rantan ususnya ḍuḍut hatinya wĕtwa
kĕn dalĕmanya rāhnya
7. yanya *lĕwut* hutĕknya cucup sumsumnya *angcanayun* parĕng tgal sambĕrĕn ingglap alapĕn ring pamungwan yan pare
ngalās dmakĕn ing
8. yan pareng wai pasukananing tuwiran sanghapĕning wuhaya awūka tan turu sāma pĕpĕdakĕn prāṇantikā wulanguna

9. nya jaḥ *s*asmat kabwat karmmaknanya di lawasang hyang candra*ā*ityan sumuluhi tribhuwaṇamaṇḍala ndaḥ samangkāna lawasa
nyan pamukti pañcagatisangsāra
10. ya dlāha sakelikning janma tmahananya mangkana lwirnyā ikang umulahulah anugraha çrī mahārāja irikang dūwān ing bi
ri ‖ o ‖ pratyekā nikang

---

6 *d*wong-*l*wong; 8 pasu*k*ana-pasu*t*ana; 9 *s*asmat-*t*asmat.

11. yanikang dūwān ing biri manarima sang hyang rājñānugraha juru ma
buyut nāma potrana
ndhana sikiga buyut

12. *jamimanan* buyut
buyut buyut buyut buyut
buyut jawimas

13. nāma potra kabayaning pamalajaran mangaran
giṇ*d*a iwruhanikang dūwān ing biri tan
sigasigu mapagöha.

LXXVII.

Steen, volgens Verbeek p. 263 indertijd staande in desa Watĕs (afd. Toeloeng-agoeng, res. Kediri), doch in Rapp. 1908 onder die afdeeling niet meer vermeld. Een abklatsch wordt opgegeven Notulen 1876 Bijl. II, no. 30, op het Oudheidk. Bur. thans niet meer aanwezig. Op de transscriptie teekent Dr. Brandes aan:

„vier zijden (doch voorzijde en zijkanten zeer beschadigd).
121 c.M. $\times$ 91 c.M. (beneden 78 c.M.) $\times$ 30 c.M.
voorzijde 30 regels, achterzijde 28".

Daar de inscriptie koning Çṛngga noemt, is zij om dezelfde reden als de vorige te dezer plaatse opgenomen.

V o o r z ij d e.

1. māsa

2. wyatipata yoga karaṇa brahmā parwweça mahendra maṇḍala makara rāçi irikā diwaçanyā | jñā pāduka çrī mahārāja çrī sa

3. *çṛngga* digjayotunggadewanāma tinaḍaḥ taṇḍa rakryān ring pakirakiran makādi rakryān kanuruhan | hm(e)çwara
ñji

4. dūwān ri lawadan tkeng wiṣaya lwirnya *pamwatan*
jjang wanwatngaḥ tanggul herasiḥ kuṇḍa glang turunasiḥ maka(rama) | n
thāni i lawadan

5.
sang hyang ājñāhaji praçaṣṭi kmitananyā munggwing linggopāla taṇḍa
kṛta |

6.
tan kneng paçra paçri pakalangkang pakalingking tan kneng lūdan
tutan | tan kneng tuṇḍan

7.
karung puliḥ wnang amangana salwir ning rājamangça wnang
mangjamaḥ rarai inakwakĕn wnanganu |

8.
naburwan tan kneng patangiran tan kneng pakambaligi wnang
prasthā ma

9.
yadyan awaknya anaknya hulunya patyana yan maling tan karampasa
tan pangala*pa* |

10.
matumpyātak inabala ring hapapan momaha kayu pana sa i naṣṭa binubut

11.
matulis warṇna aringring banantĕn aguntinge ruhur sa*tura* masawung
albuḥ a*pa* | n wnangā

12.
tan kneng air haji tan kneng patangkil tan kneng tuṇḍan tuwuḥ |
su wnangaka

13.
paḍi ri pomahan
bunangwiwi mawnangwnanga hangça mwang *wiri* gun-
tingan tan kneng pawlangwlang patumbang yan | *b*antĕn

14.
apajĕngā putiḥ pinagut angungkung wuri tan duḥkha yan kapanggi-
hana ni dṛwya sang prabhu mwang dṛwya hyang katĕ

15.
tan pangalapanan ( )sapi nguniweḥ ri tan kaciryyananistrī de sang hyang
ājñā haji malawanga( )*habi* | matapa

16.
makajaran wnangagilingana panggrit matulisa warṇna
balitu ạngambulu |

17.
salwir ning ḍali mangadĕ*gā*kna pajĕng ring harĕpan yan wiwi
(*kabi*)ri macuringa madodotasusu | uran

18.
samalajaran tkeng wka wetnya tanpāngiwak hyang
āngādatu ring deça ri lawadan tkeng | wiṣaya tu

19.
atĕhĕr duḥka wnang matahil ring papinangan
çrī mahārāja atĕhĕr ika | kasĕmpal

20.
naya*kā* len kayu katunggal mimbulana tan mijil ring tuntung
wnang makāryyakāryya wariga | *pu*ḍar tan

---

17 ḍali-cali.

21. lawadan wnang
wnang maorayoraya wnang amurakmuraka sapi ring tgal wnangā( )ngguja
yan panghanākĕn | up wnanga
22. .
sira çrī kṛtajaya irikang dūwān ri lawadan tkeng ri papaḥ mapanggiha
tka ri dlāha ning dlā | ha kunang ri sḍĕnga
23.
nganggwā i rikang sakawnang sakesi i sang hyang rājānugraha umunggu
ring linggopā | la āpan jāti ning
24.
kan sang *lahilumpu* tan ndadi tan pānu |
niwarānugraha ri wwang pra
25.
tajaya matangyan wineḥ iking dūwān ri lawadan tkeng wiṣaya makmi-
tana sang hyang ajñā haji praçāsti munggwing li | (ngg)opāla tlas inu
26.
de samgĕt manghuri mangilala mpu lwadaya mapañji nādajaya
haknanya tka ri dlāha ning dlāha katmuka | lilirana ni wkawetnya tan
27. kunang sḍanganyan hana muwaḥ *prasiddha*
pagĕḥnyānugraha nira pāduka çrī mahārāja irikang dūwān i lawadan
tkeng wiṣa | ya mne hlĕm
28. ajñāhaji yatikā knāna ḍĕṇḍa kā 4 su 10 atĕhĕr amanggihā
pañcamahāpātaka || o || oṃ indaḥ ta kita kamung
29. cimottara madya āgneya nairiti bāyabya aiçanya urddhwa-
mādhaḥ rawi çaçi kṣiti jala pawanā hutāsana yaja |
30. gandharwwa graha kinnara catwāri(ng) lokapāla
(pu)tr( )dewata pañca
31.

A c h t e r z ij d e.

1.
pamangmang mami ri kita |
2. kang wwang durācāra umulahulaḥ *haji* nyanugrahanira çrī mahārāja
yatikā ikang wwang mangkana kramanya |
3. *tan* patyaniya tarung ring adgan tāmpyal i wir*a*ngan uwahi ri
tngĕnan tutuḥ tuṇḍanya carik blaḥ wtĕngnya rantan ususnya |

---

3 wir*a*ngan-wir*i*ngan.

4. n dalĕmanya ḍuḍuk hatinya langgaraḥnya pangan dagingnya cangkuwak kapālanya cucuhutĕknya tan patunasana *salip* |

5. pupuḥ ringadangsi wkasakĕn prāṇantikā yan ring alas dmakĕning mong patukĕning ulā biṣa yan pareng tgal |

6. sĕnghapĕning wu(haya) ṭuwiran dudutĕn de sang hyang dalĕmer salwīrni kelik ing janma tmahananya ring ihatra parātra |

7. rājānugraha umunggū ring linggopāla samangkana anugrahanira çrī mahārāja sira çrī kṛtajaya kawnanga denikang dūwān i lawadan tke wiṣaya |

8. hyang ājñā haji paripūrṇna kabeḥ || o || pratye |

9.

10.

11. buyut

12. n momahomah |

13. kbo ja*wa* tar || ri pamwatan juru makasikasir |

14. buyut pū 1 mindha wulung açra tiru ring pamandhiran bu |

15. . buyut hadyan makasikasir mañjangan caṇḍi raras nāma potra gajin |

16. kaping lima *wi* ring pamandhiran buyut mindha pangayat buyut wara çrī gaḍing |

17. || ri wanwa tngaḥ buyut buyut hadyan makasikasir kbo kḍu nāma potra bonang buyut |

18. *baṇ*al buyut *dharatiru* nāma potra sayona buyut |

19. || ri tanggul juru *tuma* putiḥ buyut hadyan makasikasir ti(*ng*) dwā *u*luga nāma potra talunan buyut ara | makasikasir kbo nāma potra |

20. bajra kaping tiga nāma *wi* kaping pat nāma pangalah kaping lima nāma marin ring pamandhiran buyut gajaḥ sali | buyut kbo buyut |

21. jāwa || ri herasiḥ juru ma *wa* buyut hadyan makasikasir jigir*bā*ngkuning bu | yut arik piki*masapa* samamangka |

22. n buyut upan buyut bragaja kurai buyut gipaḍĕg ma*ngha* | *dan* nāma marajing māsayu || ri kuṇḍa |

4 cangkuwak-cangkraḍak.

23. na kaping tiga mosiraḥ kaping pat |
matgal kaping lima makama ring pa(ma)ndhiran bu |
24. yut yangha( )n
nama çraha || ri glang juru nāma ḍĕṇḍa | buyut hadyan
makasikasir gubar mĕntas kama |
25. yan geleser yaya
ring pamandhiran buyu | t nāga wuk buyut kbo taḍan
buyut kbo |
26. ja *tiṇisā*( )mok
buyut hadyan ḍaḍa tu*wa* nāma po | tra bhūçaṇa buyut( )kpi *th*āma ma-
kung kaping tiga |
27. buyut mañak wgig
ring pamalajaran nā | mahārum mrik samangkana kweḥ nikang dū |
28. dūwān i lawadan tkeng
wiṣaya || o ||

LXXVIII.

Steen, afkomstig van Tadji (afd. Magĕtan, res. Madioen), daarna blijkens Hoepermans in Tijdschr. XXI p. 161 eenigen tijd op het controleurserf te Poerwadadi staande, thans als D. 31 in het Museum te Batavia. Abklatschen worden vermeld Notulen 1869, Bijl. N; 1876, Bijl. I no. 21, II no. 9; Oudheidk. Bur. no. 8 en 162; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2997 (Cat. Juynboll p. 234). Dr. Brandes beschrijft de inscriptie in den Catalogus (p. 383) aldus:

„Klein steentje met dakvormig boveneinde, van onderen sterk inspringend, met voetstuk uit één stuk steen. Donker vaal. 11 Regels schrift overeenkomend met dat van den steen van Adoman (Merbaboe) op de voorzijde, en eenige woorden op de achterzijde. Afkomstig van den Lawoe (Tadji, Poerwadadi, Madioen). Hoog in het midden 76, aan de zijden 58; breed van boven 69, van onderen 43; dik van boven 11, van onderen 11; voetstuk hoog 9, breed 65 en 26.

Geeft het jaartal Çaka 1126 (A. D. 1204), doch taal en spelling beletten te gelooven dat dit opschrift met de daad van dien tijd, in dezen vorm, kan dagteekenen. Op de ruggezijde leest men *tinulad* („gecopieerd") en *dṛwyahadji* („koningsgoed")".

V o o r z ij d e.

swasti sakawarṣāti(ta) i

sa*ka*se 1126 karatti *kina* māsa

tithi dwitiya çuk(la)pakṣa

ha bu ni julung *sasa* i diwasa

ngan( )ja ya(n) pamusu(k) ṣima l*umbi* (?)

a

yata *tothi* ni puna sima [ng] sira mpu tumambi
ka ( ) ya
ta gaṇi *tĕ* pṛmit si ko *m* alok lok
kawitibasayuta sa *ka*( )*ta* ing mesang ka
liḥ sadung
raku ju ri gu siṇḍang tinggiṇaḥ ceṇḍat ki
rimisi
gi*h* cimplĕng jawawut tunggĕ
jali (ng) (ji)la(ng)
byuhapinat

Achterzijde.

tinulad dṛwya
haji

LXXIX.

Zeven koperplaten, gevonden op het Wilis-gebergte en wel op dat gedeelte, dat in erfpacht is afgestaan aan het nu genaamde perceel Pĕnampihan (afd. Toeloeng-agoeng, res. Kediri), in 1898 in particulier bezit (Notulen p. 131) van den Heer van der Plas; tegenwoordige plaats onbekend. Naar aanleiding van foto's en cliché's van deze platen deelde Dr. Brandes Not. 1898 p. 78 sqq. mede, dat het een volledige oorkonde van Kṛtanagara uit 1191 was en knoopte daaraan eenige beschouwingen over de chronologie van dat tijdperk vast, welke hier niet herhaald zullen worden, daar aan Dr. Brandes zelve bij voortgezet onderzoek later een andere opvatting de juistere leek. Genoemde geleerde vervolgt dan:

„Dit is geenszins het eenige, dat door deze oorkonde nader kan worden toegelicht. Terwijl het blijkt, dat het stuk uitgereikt is om aan een klacht van zekere personen van de wiṣaya punpunan sang hyang sarwwadharmma, „het onderhoorige gebied van St. Sarwwadharmma", tegemoet te komen, die nl. verzochten in rechten weder gescheiden te worden van de lieden van Thânibâla, van welken indertijd Jaya çrî Wiṣṇuwarddhana hen gescheiden had, levert het verschillende passages, die zeer belangrijk mogen heeten. Zoo leest men er in het betoog voor hun recht van de indieners van het verzoek, towi pwan hana turunyânugraha bhaṭâra jayaçrîwiṣṇuwarddhana irikang sarwwadharmman sapiha sakeng thânibala, ngûnîkâla sang apañji patipati dharmmâdhikâraṇa, „en bovendien nog is door wijlen Z. M. Wiṣṇuwarddhana aan Sarwwadharmma de gunst geschonken, dat het gescheiden zou zijn van Thânibâla voorheen toen Apañji Patipati dharmmâdhikâraṇa was." Met hetgeen men toch omtrent Patipati in de Pararaton verhaald vindt (zie ald. bl. 60), is het geheel te begrijpen dat Wiṣṇuwarddhana aan dezen persoon, of op een verzoek van hem vrijdommen heeft geschonken, die door bijzondere, ons onbekende omstandigheden, niet ongedeerd waren gebleven. Het belangrijkste schijnt evenwel te zijn wat er van Janggala Pangjalu wordt gezegd. Er wordt verscheidene malen van gewaagd, maar hier juist laten de photo's den onderzoeker in den steek en zou het gewenscht zijn dat het volle licht op de zaak viel. Dit te meer nog, omdat er nog een opschrift bestaat, nl. het Sanskrit opschrift op het kussen

van het Mahâkṣobhya-beeld te Simpang, dat op hetzelfde feit schijnt te zinspelen, een feit dat weer verder verband houdt met een op Java naar het schijnt verloren gegane, althans zeer verbleekte traditie van het verdeeld raken van Java (oostelijk-Java, volgens de verdeeling naar de opschriften) na de regeering van Erlangga, die op Bali in verschillende geschriften wordt teruggevonden, en ook in de Nâgarakṛtâgama, waar ter plaatse óf één regel óf meer is uitgevallen, niet ontbreekt".

Men zie ook Rapp. 1911 p. 120 over deze oorkonde.

1*b*. 1. swasti çrī çakawarṣātīta, i çaka 1191, karttikamāsa tithi pañcami çū
2. klapakṣa, wā, ka, wṛ, wāra langkir, uttarāsāḍhā nakṣatra, wiçwade
3. wata, *gaṇḍa* yoga, wairājya muhūrtta, baruṇaparwweça, walawa karaṇa,
4. mṛcchīka rāçi, irika diwaçanyājñā çrī sakalajagatnatheça, nārasinghamūrttyani
5. nditaparākrama, açeṣarājānyacuḍāmaṇinārpitabharaṇārawinda, çokasantapi
6. tasujanahṛdayāmbujāwawodhanaswabhāwa çrī kṛtanagaranāmabhiṣeka, tinaḍaḥ de rakrya
7. n mahāmantri katriṇi rakryan mantri hino, rakryan mantri sirikan, rakryan mantri halu, umingsor i parataṇḍa

2*a*. 1. rakryan ri pakirakiran makabehan rakryan apatiḥ makasikasir kbo arĕma, rakryan dmung
2. mapañji wipakṣa, rakryan kanuruhan mapañjyanurida, makādi sang mantri wāgmima
3. ya, paranitijña, nūṣāntaramadhuranāthānukulakāraṇa, mapasĕnggahan sang rāma
4. pati, tan kawuntat sang pamgat i tirwan ḍang ācāryya dharmmadewa, sang pāmgĕt ing kaṇḍamuhi
5. ḍang ācāryya smaradahana, sang pamgĕt i manghuri ḍang ācāryya smaradewa, sang pamgĕt ing jamba ḍang ā
6. cāryya çiwanātha, sang pamgĕt ing pañjang jīwa ḍang ācāryyagraja, mpungku dharmmadhyakṣa ri kaçe
7. wan ḍang ācāryya çiwanātha, mapañji tanutama, i pingsornyajñā çrī mahārāja ku

b. 1. monakĕn ring kabuyutan ri lokeçwara, tkeng wiṣaya punpunan sang hyang
2. sarwwadharmma, parhyangan, ityewamādi, padamla

3. kna sang hyang rājapraçāsti macihna kṛtanagara kapangkwani wiṣaya punpunan . sang hyang sa
4. rwwadharmma magĕhakna pangrakṣa çrī mahārāja ri kaswatantran sang hyang sarwwadharmma, sambandha mpu
5. ngku dharmmadhyakṣa mapañji tanutama, dinulur deni wiṣaya punpunan sang hyang sarwwadharmma
6. ing bhūmi janggala pangjalu, pinakasopananyan

7. kĕn

sowang

3*a*. 1. sowang *byĕt*hajyan lakwalakwanadohaparĕ, amijilakĕn pada*da*r, pa*mdihan*, paga
2. rĕm, mareng juru, buyut, kabayan, aweḥ patumbak tamwi, panghulu bañu ngūni
3. ngūni pamūjākĕn tahun, paḍacangan, yatikānmahakĕn trāsanya, an tinitiḥ beik
4. dening thāni bala, pinisakitan tan kinawruhinanya, nimittanyanapulung rahyangi
5. ṇḍidbhṛta sakawat bhūming janggala pangjalu, marĕk ri sang rāmapati, mwang ri rakryan apatiḥ makaso
6. pana mpungku dharmmadhyakṣa mapañji tanutama, sang rāmapati pwa sakatadharmma cintana, tan *hup* tan
7. kuminkining karakṣāning sarwwadarmma, pi towi pwan hana turunyānugraha bhaṭāra jaya çrī wiṣṇuwa

b. 1. rddhana irikang sarwwadharmman sapiha sakeng thānibala, ngūnīkāla sangapañji patipati dha
2. rmmādhikāraṇa, nimittanyanenak kakaniçcayaniki pinintonakĕn sang apañji tanuta
3. ma ri sang rāmapati, karaṇa sang rāmapati dinulur de rakryan apatiḥ sacchāya mwang sang apañji ta
4. nutama, marĕk ri çrī mahārāja ring wiṣaya punpunan sang hyang sarwwadharmma, mratisubaddhakna panapih bha
5. ṭāra jayaçrīwiṣṇuwarddhana, ring wiṣaya punpunan sang hyang sarwwadharmma sakeng thāni bala, makadona
6. kaswatantran sang hyang sarwwadharmma, mangdadyakna sthīratarani palinggiḥ çrī mahārāja ring ratna singha

7. sana, pinakekacātraning sayawadwipa, pinakottunggadewa sang samanta-prabhu ring bhūmi

4a. 1. janggala pangjalu, mangkana rasani hatursang rāmapati, winuriwuri deni haturakryanapati
2. ḥ pinirĕsĕpakĕn deni sang apañji tanutama, çrī mahārāja prabhudewangça, dharmmamū
3. rttyawatāra, inahakĕn bhaṭāra paramakāraṇa, sumapwana kalĕngkaning bhūwana, munarjīwakna
4. sarwwadharmma, malwyaknang jagaddhita, makawyakti gati sang prabhu, an satyādi wihitaçīlānucāra,
5. pitowipwan kakawaça deni hatur ning paḍa wāgmimaya, sarisaryyang-haturakĕn heyopade
6. ya, kāraṇa çrī mahārāja, an wawang manganumoda ri hatur sang rā-mapaṭi, dinulur
7. de rakryan apatiḥ sacchāya mwang sang apañji tanutama, an tikang wiṣaya punpunan sang hyang sa

b. 1. rwwadharmma, sapiha sakeng thāni bala, maryyanūtakna byĕt ḍanghani thāni bala, byĕt hajya
2. nagöng aḍmit, lakwalakwan adoh aparö, turunturun sagĕm sarakut sa-keng thāni
3. bala, maryyamijilakna padadar, pamḍihan pagagarĕm, mareng juru, buyut, kabaya
4. n, maryyaweha papiṇḍa pa[ng]ti, pati/*l*anggas, panghulubañu, mareng thāni balanya, sowang so
5. wang, kunĕng yan panuku bañu ikang thāni bala pangaçrayanya, tu-matātukwasapanut sa
6. ni sawaḥnya ikang kalagyan, tanpamijilakna panulis, kunĕng ikang tanpgatawijila
7. knanya mareng thānibala, pamūjā juga, wyaktyanyan tan pgata pama-raçrayanya ring thani bala

5a. 1. yapwan hana kaharĕp sang prabhu rikang wiṣaya punpunan sang hyang sarwwadharmma, byĕt hajyanan, lakwa
2. lakwan, pinta palaku salwiranya kewala katĕmwa ri mpungku dharm-madhyakṣa juga, tan kahawa
3. ta sakeng thāni bala, kunĕng kolahulaha sang hyang rājapraçāsti an pinūjā denikang wiṣa

4. ya punpunan sang hyang sarwwadharmma, amagutapajöng kuning, acuringa rahinawngi, ndan haywa tekang wiṣa
5. ya punpunan sang hyang sarwwadharmmānghiras watĕk, angiwwa rare, abañwabañwa, apugata awarawaranga ri
6. *kh*alanikapūjān sang hyang rājapraçāsti, muwaḥ kawnangaknikang wiṣaya punpunan sang hyang sarwwadharmma *kha*
7. lang kalagyan, paryyangan, mwang dharmma jumput, ri kālanyan pamūjā ri sang hyang prasāda kabhaktya*n*

b. 1. sowang sowang, wnang ajnwahalang, asumping tuñjung siniwak, muwah anugraha çrī mahārāja
2. amaluyakĕn kaswatantran sang hyang sarwwadharmma, tan kaknana *d*e sang wiṣaya punpunan sang hyang sarwwa
3. dharmma ri pamḍang tanghiran, pakudur panghurang, pakris, pasraḥ anganggwawalī, tuwuḥ watu, huri
4. pa*n*ak, kĕmbang ipö*ng* tutuñjung, tĕpĕl sang ratu tunggak ning *ga*ryyang, nawagraha, nagapuspa, wnanga
5. nusuna salö, aguntinge ruhur bale, wnangañjamaha kawula, amupuha kawulenakwakĕ
6. n, amupuhangrahana, ingirup ingirir ing parud amangana salwirning rājamangça kadya
7. ngganing baḍawang, wḍus gunting, karung puliḥ, pjaḥaning rara, asu tugĕl, ananĕma kamale rumambati

6*a*. 1. ngumaḥ, ananĕma kĕmbang kunĕriharĕpan, ananĕma galuguḥ, adṛwyapatĕtĕngahan *aja*
2. ngwagaḍing, ikang juru kula, mangkana rasanyanugraha çrī kṛtanagara, ri wiṣaya punpunan sa
3. rwwa dharmma sakawat bhūmi janggala pangjalu, ri wruhanikang sakalajana ryyatiçayanikadharmmaparā
4. yaṇan çrī mahārāja anpinakekacchātraning sayawadwīpa, maluyakĕn pangekī
5. kṛtābhūmi janggala pangjalu, matangyan dadi ta sang hyang rāja praçāsti, malawölawö kṛtanaga
6. ra, magĕhakĕn kaswatantran sang hyang sarwwadharmma, sampun umunggwing ripta, hinlĕpan pitawastra, pinangkwa
7. kĕn irikang wiṣayadharmma samudāya, ri sanmata parataṇḍa rākryan makabehan, manghaturakni

b. 1. kang wiṣayadharmma, sā( )na, kā, 1, sū, 3, ri çrī mahārāja pamuspanyan sampun kṛtānu
2. graha, kunĕng ri sḍĕnganya hanang ruddhāmungkilmungkila ri rasa sang hyang rājapraçāsti, salwiranya
3. yadyan caturwarṇna, brahmaṇa, kṣatriya, weçya, çudra, athawa, catura-çrama, brahmācāri,
4. gṛhastha, wanaprastha, bhikṣuka, makādi sang prabhu mantry anagata, mwang pinghayākurug anakthāni ya
5. wat umulahulahi rasa sang hyang rāja praçāsti, tan atguḥ karakṣan i kaswatantran sang hyang sarwwadharmma
6. tasmat kabyĕt karmmakmanya, sakula gotranyāmuktya phalaning pātaka, mahāpātaka, atipāta
7. ka, phalanyan mangulahakĕn hanyayaprawṛtti, kawulakan de sang hyang trayodaça sākṣī, ā

7a.[1]) 1. ditya candrā pānilonalaççā, dyoḥ bhūmirāpohṛdayaṃ yamāçca, āhaçca rātra
2. çca tathāççasanmyā dharmmaçca jānākinarāyawṛttaṃ, mangkana pwa, yo rājānugrahaṃ hatwā,
3. mohat murkho naro hi saḥ, parāparakulais sarwwaiḥ, rorawaṃ yantu sarwwadā, yawat bhū
4. tanikaḥ sṛṣṭwā, tāwad janmi punar yyadi, kṣudra jantu çariraṇi, prāp-nuyarcca narodhama, ya
5. di syān mānuṣibhūtaḥ, kliwaḥ kuṣṭaçca bāmaṇah, an( )omattohyapasmaro, kubjaḥ pa
6. ngguḥ kunis tathā, nahan katmahanyan dadi wwang ri huwusnyan tu-mĕmpuḥ ring mahārorawa ‖ ā
7. stu astu, astu ‖ oṃ namaçiwāya ‖ o ‖

LXXX.

Steen, afkomstig van Petoeng-amba (afd. Blitar, res. Kediri), thans als no. 63 in de Verzameling op het regentserf te Blitar, waar hij in Rapp. 1908 p. 43 beschreven wordt als „een accoladevormig afgedekte steen van andesiet, staande op een vierkant steenblok, waarmee het een geheel vormt — in afmeting 0.51 M. lang, 0.48 M. breed en 0.31 M. hoog met 9 regels groot onregelmatig ingekapt schrift met letters van 0.03 M. tot 0.04 M. hoog". In Notulen 1891 p. 4 deelde Dr. Verbeek mede, dat deze steen het jaartal 1191 geeft (vgl. Verbeek p. 270). Abklatschen worden vermeld Not. l.l. p. 5 en 1893 p. 112, naar aanleiding waarvan Dr. Brandes op p. 121 berichtte, dat de zin van het opschrift, hoewel de meeste letters groot, duidelijk en goed gespaard zijn, niet te vatten schijnt te zijn. Thans abkl. Oudheidk. Bureau no. 297 en 361.

---

1) De eerste strophe is Indrawajra. Noot van Dr. Brandes.

V o o r z ij d e.

1. oṃ 1191
2. paraduhan panumbanga bu
3. yut i kamburan bañak
4. tiwir padagangan buyu
5. ñca *r*ana kulumpang tan *ba*
6. ya makari*b*otan
7. but gaga kale a
8. le kīdudulipas *ba*
9. t lĕbu kumulu*s*
10. mangkana ryyama +

A c h t e r z ij d e.

1. lĕlĕbak jubu*ng* ruḥ kbo
2. tugar agrikā dadi a
3. ng*u*lihing goron*e*
4. kabayan but lĕbu *pa*
5. kṣa pauiwe*ng* turangga juga
6. pit muwaḥ sira paraguru
7. ka nihan karma
8. sang hyang māṇḍala ta
9. n na h*i*rik pariḥ

E e r s t e z ij k a n t.

1. ‖ swasti *wa*
2. sira juru
3. makaka 3
4. sir kbo
5. lampang
6. sampung ka
7. suk sigi

T w e e d e z ij k a n t.

1. sampu
2. n kaçasen
3. de sāma
4. halili
5. giḥ maka

6. behana
7. t ||
8. tlas karuh*u*
9. para *pe me*

LXXXI.

Koperplaten, gevonden op den Goenoeng Boetak (afd. Modjokerto, res. Soerabaja), thans verloren. De serie bestond uit minstens 13 stuks, waarvan er tien uit afschriften bekend zijn, respect. te vinden in Raffles Hist. of Java II (p. 59, (63) en App. I p. CCXXIX—CCXXX (CXXXVI—CXXXVII), Verhand. Bat. Gen. VIII (p. 329), een bundel van den Panĕmbahan van Soemanap, thans te Batavia (Not. 1886 p. 46) en voorts in de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden uit de nalatenschap van Mr. Rau (Not. 1888 p. 52 sq., Tijdschr. 47 p. 459 sq.) Voor de wijze, waarop uit deze gegevens een geheel werd samengesteld door Dr. Brandes, zie men Notulen 1886 p. 43 sqq., 1888 p. 52 sq. en 131, op welke laatste plaats het volgend resultaat bereikt is:

plaat	1.	Raffles, Rau
„	2.	Panĕmbahan
„	3.	„ ; Verh. VIII; Rau
„	4,5	Rau
„	6.	Verh. VIII; Rau
„	7.	ontbreekt
„	8.	Rau
„	9.	ontbreekt
„	10—12	Rau
„	13. vlgg.	ontbreken.

Het eerste deel der inscriptie (pl. 1—6) is reeds door Dr. Brandes uitgegeven in Pararaton p. 77 sqq., waarheen verder verwezen kan worden voor nadere bijzonderheden; dit gedeelte is hier niet nog eens overgedrukt. Daarentegen volgen hieronder de overige platen volledig terwille van het verband, hoewel van plaat 11 en het begin van 12 reeds een transscriptie te vinden is in Pararaton p. 111.

8*a*. tanta kang samasanak i kudadu pamūjā i çrī mahārāja, ka 1, su 5, wḍihan sayuga, rakryān mahāmantrī katriṇi hinaturan pasĕk pagĕḥ sū 1, ma 4, wḍihan sahlai sowang, sang prāṇarāja, sang nayapati sang āryyābikāra, sang āryya wirarāja, hinaturan pasĕk pagĕḥ, sū 1, ma 4, wḍihan sahlai sowang rakryān ka(nu)ruhan, rakryan dmung, rakryan apatiḥ, hinaturan pasĕk pagĕḥ, su 1, wḍihan sahlai sowang, sang pamgĕt (t)irwan, sang pamgĕti pamwatan, sang pamgĕti jamb(i), rakryan duru (*lees:* juru) kṛtanagara, mpungkwi padlĕgan, hinaturan pasĕk pagĕḥ, su 1, wḍihan sahlai sowang, samgĕt i langa, wineḥ pasĕk pagĕḥ, ma 1,

---

8*a* bikāra-dikāra.

wḍihan sahlai, kunĕng gati nikang samasanak i kudadu, an sampun dadi sima lmaḥnya, piṇḍah awaknyan dharmmangça, manghaturakĕn ta pangrāgaskar i sang hyang dharmma i klĕme, ma 2, *ha* 9 *hayap rwang wasakyan*

b. , ḍatĕng i kala mujān sang hyang dha(r)mma, kunĕng parimāṇa ni lmaḥ nikang sīme kudadu, ring pūrwwa, akarwan kali lāwan cĕlag, angidulamnĕ(r) sangkeng pūrwwa, akarwan kali lāwan jĕlag, angetanamnĕr lor i talaga, asiḍa(k)tan lāwan jĕlag, angidulamnĕr wetan i talaga dudug tkeng āgneya, anuju rawa i pakaṇḍangan, asiḍaktan lāwan jĕlag, angidulangulwan sankeng āgneya, dudug tkeng dakṣiṇa, asi ḍaktan lā(wan) wukir, muwaḥ angidulangulwan sangkeng dakṣiṇa, dudug tkeng nairiti, asiḍaktan lāwan wukir, aloramnĕr sangkeng nairiti, asiḍaktan lāwan wunut, mĕnrasangaloramnĕr wetan i guṇung guṇung asiḍaktan lāwan mangunĕng, muwaḥ angaloramnĕr akarwan kali lāwan mangunĕng dudug *pat* tkeng paççima, muwaḥ mangaloramnĕr sangke paççima, akarwan kali lā

9*a* en *b* o n t b r e e k t.

10*a.* n, mwang salwi(r) ningkipan, tuhanambi, juru gosali, juru huñjĕman, ma(ng)rumbe, maguñje, tuha juḍi, tuha dagang, pawulung, pawung kunung, pakalangkang urutan, ḍampulan, tampĕ sisir, skar tahun, pawuwuḥ, sipat wilut, jukung, panginangin, pamawaçya, lopan, panrangan, pabaye, maprayaççita, panigangblaḥ, paṇḍ(e) mas, panatat, pangrā maningawur, pasukalas, tikĕlanggas, wli tambang, wli hapu, wli harĕng, wli pañjut, widu, mangidung, miçra hino, miçrānginangin, pobhaya, pakarapa, pawalanda, pawulungwulung, kḍi, sambal, sumbul, hulun haji, jĕngi singgaḥ, pammasi, ityewamadi hiwan tan tama irikang sīme kudadu, mwang sasukadukanya, kadyangganing mayang tanpawwaḥ, walurumambating natar, wangke kabunan, rāḥ kasawuring natar, wākcapala, duhilatĕn

b. amingisakĕn wuryyaning titir, hastacapala, mamuk, mamungpang, tutan, tḍasningmas, angçapratyangça, ḍaṇḍa kuḍaṇḍa, maṇḍihālādi, kewala samasanak ri kudadu, ataḥ pramāna ri sasukaduḥkanya, mangkana rasa ny anugraha çrī mahārāja, tan tolaholaha de sanganāgata prabhu tkari dlāha ni(ng) dlāha, kunĕng pinĕtĕk, çrī mahārāja irikang samasanak ri kudadu, haywa tan sama tĕkwan mamrihakĕn çrī mahārāja ring samara-

---

8*b*. cĕlag-jĕlag.

kāryya, makapagyĕna tan wilambiganyang hiringaringa tatkāla panglurug, çrī mahārāja, sangkĕp julwaring sañjata, tanparihnanganya sḍĕnganyan hana durjana, parangmuka i Ibu pāduka çrī mahārāja, nguniweḥ yan hana cārakaning çatru manibanibāmangahwaya, sikĕpĕnya wwatakĕnakĕnya ri çrī mahārāja, haywa tan kumaya,

11*a*. tnakĕn turunyanugraha pāduka çrī mahārāja amagĕhakĕn ri kaswatantrānikang sīma ri kudadu, irikang kāla manghaturakĕn ta samasanak ri kudadu ri çrī mahārāja pasĕkpasĕk, mā sū, 10, wḍihan rājayogya, rakryan binihaji, mā sū, 8, kinapatanira, çrī jayanagara, mā sū, 4, mwang sang mantrī katriṇi, rakryān mantrī hino, mā sū ma 4, rakryān mantri sirikan, mā sū mā 4, rakryān mantrī halu, mā sū ma 4, umingsori paramantri ring pakirakiran, sang prāṇarāja, ma sū mā 4, sang nayapati, mā sū mā 4, makapramuka sang aryyāwirāja, wineḥ pasĕk, mā sū 1 (?) mā 4, mwang sang wyawahāra[wyā]w(i)cchedaka, samgĕt (t)irwan, mā 10, samgĕt jambi, mā 10, saṃgĕt

b. pamwatan, ṃā 10, pungkwi padlĕgan, ma 10, mwang rāma tpi siring, ri tlas ning maweḥ pasakṣi, ri taṇḍa rakryān makabehan, mwang rāma tpi siring, somilu ri kasusukan i tan sīma ri kudadu, pinarṇnaḥ teka saji sangakurug, kadyangganing hayām, hantiga sasiringnya sawidhiwidhānaning manasak sima ring lagi, ngkāne sorning witāna, munggwi ning pasabhan, mamūjā ta sang wiku sahopakara ring dikwidik, manglar bhūtabali, mwang yajñā ring dewatā, ri huwusning mamūjā maṇḍiri ta sang makudur mwang samgĕt ryyayyam tyas, huwus motara *ta sanga?* (sanggha), makalambi sangke harĕp, amukamukan bandhana, mandĕlan pāna (*lees* pāda), hinarĕpakning mangheyakurugānak thāni ngkāne sorning turumbukan, lumka

12*a*. s tekang makurug manguyutuyut, mantĕk guluning hayam mamantingakĕn hantiga humarĕp ring krodhadeça, angutumanapathani, āmāngmāng sumambat ri sang minangmang ring dangu, makaprayojana ri kapratisubaddhanikanang sīma ri kudadu, tan hana ningamungkil mungkilāngruddha marawaçamariksirṇnakna mne hlĕm, tka ri dlāha ni dlāha, nihan lingnya, oṃ indaḥ ta kita kamung hyang haricandanāgastya mahārṣ(i), pūrwwadakṣiṇapaçcimottarorddhādhaḥ, rawi çaçi kṣityāpas teja wāywākāça, dharmmahoratrasandhyatraya, yakṣa rakṣasa piçāca, pretāsura garudha gandharwa kinnara mahorāga, yama baruṇa kuwera bāçawa putra

10*b*. hiringaringa-hiringiringa; *k*umaya-*t*umaya; 11*b* man*a*sak-man*a*s*a*k; *m*anghe-*p*anghe; 12*a* *o*ṃ-*u*ṃ.

dewatā, pañcakuçika garggametrī kuruṣyā patañjalā nandīçwara mahākāla, ṣadwināya, nāgarāja, durggadewī ca

b. turaçra, anakta hyang kālamṛtyu bhūtagaṇa, sahananta mangrakṣa bhūmi maṇḍala, kita kewala sang sinanggaiing pṛthiwimaṇḍala, kita tumon prawṛttining sarwwaprāṇī ri rahineng kulĕm, kita manarira umasuk i sarwwabhūta, at rĕngyĕkĕn ike sapatha samaya māngmāng mami ri kita kamu(ng) hyang kabeḥ, ikang samaya sapatha sumpaḥ sinrāhakĕn mami ri kita, yāwat ikang wwang kabeḥ magöng aḍmit salwiranya, yadyapin caturaçrami, brāhmācari gṛhastha, wanaprastha bhikṣuka, athaca, catur warṇna, bhrāhmaṇa, kṣatriya, weçya, çūdra, mwang pingheyakuruganak thāni, yāwat umulahulah i sarasanyājñā çrī mahārāja, irikanang sīma ri kudadu, mne hlĕm tka ri dlāha ning dlāha, tasmat karmmaknanya, parikālanĕnta ya wehĕn sang

13*a.* o n t b r e e k t.

LXXXII.

Steen van onbekende afkomst, staande op het regentserf te Blitar (Verbeek p. 272) en Rapp. 1908 p. 50 onder no. 82 aldus beschreven: „andesiet, dakvormig afgedekt, hoog 1.46 M., grootste breedte 0.77 M., kleinste breedte 0.58 M., dik 0.27 M., aan de voor-, achter en dikte-zijden beschreven met ingekapt oud-Javaansch schrift, op de voorzijde ten halve uitgewischt, op de achterzijde nagenoeg geheel". Abklatschen worden vermeld Not. 1891 p. 5, 1893 p. 122; Oudheidk. Bur. no. 482. Dr. Brandes deelde Not. 1893 p. 121 mede, dat deze steen „een piagĕm draagt van Çaka 1236, maar waarvan de herkomst onbekend is. Reeds aan het schrift, dat hoekig en scherp is, is die betrekkelijk geringe onderdom van het opschrift te onderkennen. Ook hier is het stuk weer in rondloopende regels in den steen gebeiteld, en ongelukkig de steen, aan de voorzijde vooral, niet ongeschonden gebleven. Behalve den naam Wilwatikta (= Madjapahit), treft men hier ook den naam Dahanarājya (Daha?) aan".

1. ‖ o ‖ swasti çrī (çakawar)ṣāt(īta) 1236 çrawaṇam(āsa)

2. maṇḍala madhurādi

LXXXIII.

Tien koperplaten, 37 × 12.5 c.M., gevonden in 1884 en 1885 te Sidoteka (afd. Modjokerto, res. Soerabaja), thans als E 25 in het Museum te Batavia (Not. 1884 p. 111 sq., 1885 p. 1). Dr. Brandes deelde in Not. 1886 p. 43 sq. mede, dat de oorkonde uit 1245 çaka was en dat verscheiden termen overeenkwamen met die van 1216 (hierboven no. LXXXI).

1*a.* ‖ o ‖ swasti çrī çakawarṣātīta, 1245, mārggaçiramāsa, tithi pañcadaçi çuklapakṣa, tung, u, ang, wāra, krulwut, pūrwwasthagrahacāra, adrānakṣatra,

---

2 dhu-ḍu. 1a. adrā—leg. ārdrā.

rudradewatā, bāruṇamaṇḍala, brahmayoga, wījayamuhūrtta, yamaparwweça, wawakaraṇa, mit(h)una rāçi, irikā diwaça ny ājñā pāduka çrī mahārāja, rājādhirāja pa(ra)meçwara, çrī wīrālaṇḍagopāla, acanggarāhuttarāya, parinata*rana*ka rājanyapuku*ng*akoṭipuñjapiñjarapādārawinda, açamitaraṇanipuṇarātirājaçiraçceda bhayānaka, wijitaripu kuladayitā jalanicaya purāmaṇḍalārṇnawa, sakalasujananikarahṛdayakumuda wikāçaniçākara, akilapratipakṣaniçāndhakārakṣayadiwākara, wiprakṣatrobhayakulawiçuddha, çrī sundarapāṇḍyadewādhīçwaranāma rājābhiṣeka, wi

b. kramottunggadewa, tinaḍah de sang mantrī katriṇi, rakryan mantrī hino dyah çrī rangganātha, arātibhayangkara, rakryan mantrī sirikan dyah kāmeçwara, aninditalakṣaṇa, rakryan mantrī halu, dyah wiçwanātha, awaryyanujabhīma, makapurassara rake tuhan mapatih ring daha, dyah puruṣeçwara, raṇārikampanākāraṇa bhujaparākrama, sākṣāt praṇālāmratisubaddhakĕn sthiratara ni palinggih çrī mahārāja siniwi ring kanakamaṇimayatoraṇakalpawṛkṣa, samering mwang rake tuhan mapatih ring majhapahit, dyah halāyudha, agaṇita guṇāninditalakṣaṇa, umingsor i parataṇḍa rakryan ring pakirakiran makabehan, rakryan dmung pu samaya, raṇānggābhīrāma, rakryan kanuruhan pw anĕkakan, samarārisenāntaka, rakrya

2*a.* n rangga, pu jalu, raṇānindyabala, rakryan mapatih ring kapulungan, pu ḍeḍes, wīrāniwāryya, rakryan mapatih ring matahun, pu tanu, raṇāturasahāya, muang sang mantrī *w*ṛddhenggitajña, sang āryya patipati, pu kapat, paramānindita( )atya, sang āryya wangçaprāṇa, pu mĕnur, raṇaranggābharaṇa, sang āryya rājaparākrama, mapañji elām, nayawinayānindita, sang āryya jayapati, pu pamor, atisatyānukūla, sang āryya sundarādhirājadāsa, pu kapasa, sa(ka)lagrāmāruragaguṇa, sang āryya rājādhikāra, pu tanga, satatanayātiçūkṣmacintanātandrita, sākṣāt pinekabāhudaṇḍa çrī mahārāja an satata umalocita ri karakṣaning sayawadwīpamaṇḍala, tan *t*awuntat sang dharmmādhikaraṇanyāyānyāyawyawahārawiçcedaka, sang pamgĕt i tirwan, ḍa

b. ng ācāryya rāgawijaya, mapañji sāhasa, nyāyawyākaraṇaparisamāpta, sang pamgĕt i kamuhi, ḍang ācāryya wiçwanātha, mapañji paragata, sangkyaçāstraparisamāpta, sang pamgĕt i manghuri, ḍang ācāryya ( )hānātha, nyāyawyākaraṇaparisamāpta, sang pamgĕt i pamwatan, ḍang ācāryya dharmmarāja, nyāyaçāstraparisamāpta, sang pamgĕt i jāmbi, ḍang ācāryya

---

1*a* acangga-a*bh*angga; puku*ng*a-*m*ukuṭa; 2*a* *t*awuntat-*k*awuntat; 2*b* kamuhi — leg. kaṇḍamuhi.

çiwanātha, nyāyawyākaraṇaparisamāpta, dharmmādhyakṣa ring kaçaiwan, sang pamgĕt i raṇu kabayan, ḍang ācāryya smaranātha, nyāyawyākaraṇaparisamāpta, dharmmādhyakṣa ring kasogatan, pungkw i padĕlĕgan, ḍang ācāryya kanakamuni, boddhatarkkawyākaraṇaparisamāpta, i pingsor ny ājñā çrī mahārāja, kumonakĕn irikang wanweng tuha ñaru, muang i kusambyan, padamlakna sang hyang ājñā ha

3a. ji praçasti tinaṇḍa mīnadwayalañcana, thāni watĕk atagan janatosan, ( )cihna nikang tuhañaru muang kusambyan, an sinuk sīma swatantrādĕgringgit, sambandha, gati dyaḣ makaradhwaja, manghyang warānugraha çrī mahārāja, ri dadyanikang tuhañaru muang kusambyan susukĕn sīma swatantrādĕg ringgit, makaphala kaswatantrani sawka dyah makaradhwaja, muang mĕntasaknang kulawargga ring tuhañaru muang kusambyan, maryyakaparatantra, kadi tingkahnya ring puhun malama, kewala sīma swatantrādĕg ringgit, mangkana rasa ni panghyang dyah makaradhwaja i pāduka çrī mahārāja, phalaphala ning dṛḍabhakti ri çrī mahārāja abhimata dyah makaradhwaja, muang ri wruhanikang sakalaloka ri kadharmmaparāyan dyah makaradhwaja, muang ri tan alangalang pamrih dyah makaradwaja, makadada

b. ha swajīwita kuminkin sthīratara ni palinggih çrī mahārāja siniwining sayawadwīpamaṇḍala, umisi lakṣaṇa ning suputra, ikang dṛḍabhakti satata umalocita ri tanpanasarasangkeng māryyadayukti, kewala tumirwa kaparārthan çrī mahārāja, sumaphalākna sih çrī mahārāja satatāmaramarah ring heyopadeya, ikā gati dyah makaradhwaja mangkana, matangnyan turun warānugraha çrī mahārāja api tuwin enak wruh çrī mahārāja an tuhutuhu kuladipakaanggĕh dyah makaradhwaja putra de çrī mahārāja matangnyan inayubhāgya rasa panghyang dyah makaradhwaja de çrī mahārāja, makaphala wruhanikang sakalajana ri kadharmmeṣṭan çrī mahārāja, ikang tan wnang tan masih ring uwus mulahakĕn dharmmaning sewa

4a. kottama, muang tan pgat ning kaparahitan inulahakĕn çrī mahārāja, an tuhutuhu wiṣṇwawatāra inadhiṣṭhāna sang paramasujana pinratiṣṭa, irikang rājya i majhapahit kāngkĕn prasāda, makapraṇāla rake tuhan mapatih dyah puruṣeçwara, makapunpun anak ang sayawadwīpamaṇḍala, makāngça ikang nūṣa madhura tañjungpurādi, yatāmijilakĕn ayabyayaning sakalajanansatata bhakti mangarccana ri paduka çrī mahārāja,

muang po ḍapawwat nikang nūṣāpanūṣa kāngkĕn pangrūgaskar gatinyantan kalūgan prāptāngkĕn pratiwarṣa, matangyan enak ta pangarccana nikang sewakottama mulahakĕn kaparahitan muang rumakṣa tguhan ing swadharmma kāngkĕn kriyā japa samādhi ning manghyang turun i warānugraha çrī mahārāja, an prasi

b. ddha wiṣṇupratiwimba makawyakti, wnang çrī mahārāja wigrahānugraha ring sakalajana, dyah makaradhwaja pwa yogya turunana warānugraha, matangyan dinadyakĕn ta sang hyang ājñā haji praçāsti tinanda mīnadwayalañcana, kmitana ni samasānak ing tuhañaru muang kusambyan sinusuk sīmādĕg ringgit tan kaparābyāpāra kadi tingkahnya ring puhun malama, anghing samasānak ing tuhañaru muang samasānak ing kusambyan atah pramāṇa ri salĕbak wukirnya, tkeng gaga rĕṇĕknya, kunĕng parimāṇa ni lmah nikang tuhañaru, muang kusambya(n), ring pūrwwa, asiḍaktan muang ika pamulung, mangidul mĕntas ing lwah, dudug ing agneya, anuju tugu kulumpang, sapakliran muang pamulung, muang kawalĕdan, muang ikang wadu tngah, mangulwan mluk a

5*a.* ngidul angulwan, tkeng dakṣiṇa, sapakliran muang wanu tngah, muwah angulwan mluk, angidul angulwan muwah angulwan amnĕr tke pinggir ing lwah, sapakliran muang wanua tngah mangidul atut pinggir ing lwah, mangulwan atut pinggir ing lwah, dudug ing nairiti, sapakliran muang wanua tngah, muang paḍaḍa, mĕntas angalor sapakliran muang paḍaḍa, mangalor muwah tkeng paçcima, sapakliran muang paḍaḍa, mangetan mluk angalor aniku lalawa, mangalor amnĕr dudug ing bāyabya, sapakliran muang bana, muang pangeran, mangetan anutug ing uttara, sapakliran muang pangeran, muwah mangetan dudug ing aiçānya, sapakliran muang pangeran muang pamulung, mluk angidul angulwan mātra, muwah angidul amnĕr tkeng pūrwwa, sapakliran muang pamulung, samangkana

b. hīngan i lmah nikang tuhañaru, muang ing kusambyan, hana ta sawah phalaçrama pangrĕṇanikang samasānak ing tuhañaru i dyah makaradhwaja, sawah tĕmpah, 1, blah, muwah ikang samasānak ing kusambyan asung pangrĕṇa i dyah makaradhwaja sawah tĕmpah, 1, ika ta katĕmwa kalilirakna tke dlāha ning dlāha kabhuktya deni sasantāna pratisantāna dyah makaradhwaja, tan kawungkilwungkila de samasānak ing tuhañaru, muang samasānak ing kusambyan, apan uwus parṇnah phalaçrama dyah makaradhwaja, mangkana krama nikang sīma i tuhañaru, muang kusambyan, kunĕng tingkah nika kālih, kewala sīma swatantrādĕg ringgit tan

---

4*a* nūṣāpanūṣa - leg. nūṣaparanūṣa.

kolahulaha de sang prabhu mantry anāgata, tke dlāha ning dlāha, muang tan kaparabyāpāra de

6a. ning nāyaka *parttaya*, tan kneng turuturun sagĕm sarakut, bwat hajyan agĕng aḍmit lakwalakwan adoh aparĕ, muang tan katamana deni winawa sang mana katriṇi, lwi(r)nya, pangkur, tirip, muang pinghe wahuta rāma, lawan sakweh ning mangilala dṛwyahaji, wuluwulu parawuluwulu agĕng aḍmit, makāding miçra paramiçra, panghurang, kring, paḍĕm, manimpiki, paranakan, limus galuh, mangriñci, manghuri, parang, sungka, dhūra, pangaruhan, sungging, pangunĕngan, taji, watutajĕm, sukun luwarak, rakasang, ramaṇang, piningle, katangaran, tapahaji, airhaji, malandang, lca, lablab, kukap, pakuwangi, kutat, tangkil, trĕpan, watu walang, salyut, maṇiga, pamanikan, sikpan, rumban, wilang wanwa, wi

b. jikawah, panggare, tingkis, mawi, manambangi, tanghiran, tuhadagang, tuhanambi, tuha juḍi, juru gosali, mangrumbe, mangguñje, juru huñjĕman, juru jalir, pabisir, pawuruk, pangjungkung, pawungkunung, pakalangkang, pakilingking, linggang, srĕpan, karĕrĕngan, pulung paḍi, pawlangwlang, pakuda, pahaliman, urutan, ḍampulan, tpung kawung, sungsung, pangurang, wli tāmbā, wli hapū, wli pañjut, wli wadung, miçrahino, miçrangi-nangin, pabrĕsi, pakatimang, palamak, sinagiha, sahulun haji watĕk i jro, ityewamādi kabeḥ, tantamātah irikang sīma i tuhañaru muang ing kusambyan mangkana tekang suka duḥka, kadyangganing mayang tanpawwaḥ walu ru(ma)mbat ing natar, wipati wangke kabunan, rāh kasawur ing

7a. natar, wākcapala, hastacapala, duhilatĕn, hidukasirat, amijilakĕn wuryyaning kikir, amuk, amungpang, lūdan, tūtan, angçapratyangça, ḍaṇḍa kuḍaṇḍa, maṇḍihalādi, kewala samasānak atah pramāṇa ika kabeh tkeng miçrāñĕmbul, amahang, anglata, anggumarang, añarub, anulang wungkuḍu, añangwring, angubar, angapus, amdĕl, anggula, angdyun, amubut, agawe suri, agawe kisi, wusuwusu, payung wlu, mopih, anipah, rungki, anganamanām, añjaring, anĕpis, anawang, amisaṇḍung manuk, anangkĕb, akalakala, angrajut, yāwat umunggwirikang tuhañaru, muang kusambyan, kewala samasānak atah pramāṇeriya, muang sadṛwya hajinya muwah madṛ

b. wya ta samasānak padagang, lwirnya, atitih saprāṇa, abhaṣaṇa, saḍasar, angawari, saḍasar, angujal, satuhan, adagang bakulan, sa isi ning gagā, sa isining sawah, sa isining rawa, sa isi ning sāgara, sa isi ning rwang, alih prāṇa hīnganya, angulang kbo, 20, kbonya, angulang sapi, 40, sapianya,

6a parttaya — leg. pratyaya; 7a angla*t*a-angla*k*a.

angulang wḍus, 80, wḍusanya, angulang celeng, sawurugan celenganya, angulang itik, sawantayan, agulungan, sarangkang, angarah, rwang lumpang, paṇḍe wsi, paṇḍe dang, paṇḍe mas, paṇḍe gangsa, paṇḍe ḍaḍap, amaranggi, kapwa rwang gusali, alukis rwang pājaran, uṇḍahagi, satuhan, acadar, rwang pacadaran, atwih rwang wiḍay, amalantĕn, rwang pamalwan, ika

8*a*. ta hīngan i sambyawara nikang tuhañaru muang kusambyan, kinalihanya, kunĕng yan lwih sangkeng pahīngan iriya, kaknana, ya de sang mangilala dṛwya haji sapaniskaranya, tuhunikang kinawnangakĕn samasānak ing tuhañaru muang kusambyan, rikawĕhaning rare sūtakādi, curing kinangsyan, amaguta pajĕng tiga warṇna, agilanggilang ampyal gaḍing, askar katangkatang, makawaca, gĕlung grĕt, asĕṇḍi wulung, tinuntun ing alangalang, apangharĕp gĕṇḍing, anukana kawö, kukuwaka, luwĕluwĕr, wṛttiwali, kalā, angkuça, anaṇḍang, salwirning ratna makādi maṇik agĕng, apawaraṇa banantĕn, amanaḥ kukulan, anuntun celeng, atkĕn, walira, çucyan, ungangan, tulis wtĕng, andĕlan susu, dinulang ing madhu parkka, santi, pasiliḥ tāmping, pasilih galuḥ, pa

b. siliḥ kambungan, pasilihĕning kḍi, prās watang, prās bundĕr, prās cira, prās grisaḍi, prās siddhayuga, prās tuwuḥtuwuhan, aglang mās ring tangan ing suku, anaṇḍang tinulis ing ĕmās, palungan pinikul inulĕsan banantĕn, anunggi rare yānggĕṇḍing gĕṇḍing, apangañjur tĕwĕk, wnang angudasapyakluhanapahangan, anuntuna talyasabuk, cawĕt, wnang amuktyakna rājamangsa, prang gḍang yan poliḥ, maling wnang usirĕn ing kawula ming(g)at, ndatan ulih nyānginggatakĕn, wnang usirĕn ing maling tḷs, tahirĕn yanpahutang, wnang añjamaha rare kawula, mangkana kinawnangakĕn samasānak ing tuhañaru muang kusambyan, ri tlasnyan paripūrṇna pagĕh anugraha çrī mahārāja, manghaturakĕn ta samasānak i tuhañaru muang samasānak ing ku

9*a*. sambyan, pamuṣpa i çrī mahārāja, sayathāçakti, muwah parataṇḍa ring pakirakiran makabehan, inasĕan pasĕk pagih yathāsambhawa kading lagi sowang sowang, muwah parasāmya sapinakawadana nikang thani sakaparĕ, inasĕan pasĕk pagĕh saparikramaring lāgi, ri tlas ning adrun pasĕk pagĕh tiningkah ta saji ning awaju, raweh, wadihati, akudur, sahapirak, ma, 1, wḍihan sahle sowang mangḍiri tekang wadihati ring sabhāmaddhya i sor ning turumbukan, tlas mottarasangga, mamukhawandhana, makalambi sangke harĕp, mandĕlan pāda, sahawidhiwidhāna ning anusuk

---

8*b* *grisaḍi*-*ĕ*risaḍi; tahi*r*ĕn—leg. tahi*s*ĕn.

sīma ring lāgi hinarĕpakning anawaju hanak thani, lumkas tekang akudur manĕtĕk gulu ning ayām, amantingakĕn hantiga, humarĕp ing krodhadeça, mamangmang manapathe, sumawakcang

b. minangmang ring lāgi, lingnya, om indah ta kita kamu hyang haricandana agasti maharṣi, pūrwwadakṣiṇa paççimottara ūrddham adhaḥ maddhya, rawi çaçi pṛthiwy āpas tejo bāyw ākāça, dharmmahorātra, sandhyātraya, yakṣa rākṣasa piçāca pretāsura gandharwwa kinnara mahoraga, yama baruṇa kuwera bāsawaputra dewatā, pañcakuçika nandīçwara mahākāla ṣadwināyaka nāgaraja durggadewī caturaçrama, ananta hyang kālamṛtyu, sakweh ta bhūtagaṇa, kita prasiddha rumakṣa ng yawadwīpamaṇḍala, kita sakala sakṣī tumon adoh aparĕ, ring rahineng kulĕm, kita umasuk ing sarwwabhūta, dṛngĕ teking sāpatha samaya pamangmang mami ri kita kamu hyang kabeh, yāwat ikang wwang agĕng aḍmit sāwakanya, yadyan caturwarṇna, brāhmaṇa kṣatriya, wai

10a. çya, çudra, athaca, caturāçramī, brahmacārī gṛhastha, wanaprastha, bhikṣuka, mwang pinghay awajuhakurug anakthāna, makādi sang prabhu mantry anāgata, yāwat umulahulaḥ ri kaswatantranikang sīma i tuhañaru, muang kusambyan, muang ngaruddha mungkilmungkila, mari kṣirṇnakna, mne hlĕm tka ning dlāha ning dlāha, ngūningūni yanpangdahuta sang hyang upala sīma, angalihakna ri tan yogya unggwananya, salwiraning manglilangakna kaswatantranikang sīma i tuhañaru, muang kusambyan, jah tasmāt bwat karmmaknanya, patyananta ya kamu hyang, dayantat patyani ya, yan aparaparan, humaliwat ata ya ring tgal sahutĕn ing ula mandi, ring alas manglangkahana mingmang, dmakĕn dening wyaghra, ring wwai sanghapĕn ing wuhaya, ring sāgara, sanghapĕn dening mīnarodra, prangprang, timinggala ma

b. hāgila, ulā lampe, yan turun kapagute luñcip ing paras, kagulungeng jurang parangan, kasĕmsĕma rĕkrĕmpwa yan humaliwat ri sḍĕng ing hudan, sambĕrĕn dening glap, yan anher ing umah katibānana bājrāgni, tanpanoliha ring wuntat, tarung ring pangadĕgan, tampyal ring kiwa, uwah i ri tngĕnan, rĕmĕk (k)apālanya, bubak ḍaḍanya, blah wtĕngnya, wĕtwaken dalĕmanya, cucup utĕknya, inum rahnya, mangan dagingnya, pĕpĕdakĕn wkas i prāṇāntika, wawa ring mahārorawa, weha muktya sangsāra, phalanya n angulahaku anyāyaprawṛtti, kawulatan de sang hyang trayodaça sākṣī | astu, o(ng), siddhir astu || o ||

9b dṛngĕ leg. ḍrĕngū; 10a thāna-thāni.

LXXXIV.

Steen, afkomstig uit de residentie Soerabaja, thans als D. 38 in het Museum te Batavia; abklatsch Oudheidk. Bur. no. 242 en 243. Dr. Brandes beschrijft hem in den Catalogus (p. 385 sq.) aldus:

„Fragment van een grooten steen. Aan de bovenzijde ontbreekt een klein stuk, aan de benedenzijde vermoedelijk het grootste gedeelte van den steen. Dwars over de voorzijde, van boven naar beneden, is een breed stuk uitgeslagen. Licht blaauw-grijs. Verweerde andesiet-breccie Typisch oud-Javaansch schrift van oostelijk Java, op de voorzijde 16 onderbroken of fragmentarische regels, op de achterzijde 15 regels, die meerendeels slechts gedeeltelijk te lezen zijn, op de rechterzijde 12 en op de linkerzijde 13 regels. Afkomstig uit het Soerabajasche, uit den boedel van den Heer Wardenaar. Hoog 78; breed van boven 88, van onderen 79; dik 23. — De volgorde is voorzijde, rechterzijde, achterzijde, linkerzijde, waar het opschrift eindigt met dezelfde Sanskrit strophen als men aantreft in den praçāsti van Hayam Wuruk (Çaka 1295) en aan het einde van het wetboek Purwādhigama”.

Hieraan knoopt Dr. Brandes t. a. p. een beschouwing over de koningsfamilie vast, welke hij later herzien heeft in Pararaton p. 120 sqq., waar tevens het begin van de inscriptie getransscribeerd is. Verder zie men nog over deze oorkonde Kern in Bijdr. Kon. Inst. Tl. Lnd. Vlk. Ned. Ind. 7: IV p. 359 sqq. en Krom in Tijdschr. Ind. Tl. Lnd. Vlkk. 53 p. 419 sqq. (cf. ibid. p. 259), op welke laatste plaats de inscriptie gedateerd wordt tusschen 1256 en 1272 (v.g.l. Pararaton p. 214).

V o o r z ij d e.

1. ṇa, tularāçi, irikā diwaça ny ājñā pāduka çrī mahārāja çri w(i)ṣṇuwa(r)ddha(ni kṛtana)
2. garamahārājadohitrā, çrī kṛtarājasajayawarddhanamahārājaputrikā, ma ninditajagadi
3. çwarā, sakalayawamaṇḍalabalyādiparadwipekacchātra, atiçayadharmmajñāna (r)yyāçeṣakṣa
4. tribhuwano
5. ttunggadewī jayawiṣṇuwarddhanīnāma rājabhiṣekā, çrī bhaṭāra kṛtawarddhana mahār(āja) , *sahawarata*,
6. mwang ājñā çrī mahālakṣmyawatāra, dahanagaryyadhiṣṭitānantawikramott(ungga) āra rupanṛttā
7. di *mā*( )*ikā*, sajjanahṛdayakumudaçaçangkasadṛçā, dyaḥ wiyat, çrī winārna rājā
8. bhiṣekā, bhaṭāra çrī wijayarājasa mahārāja bharttasahitā, iniring deny ājñā mara, ajanma
9. çuddhabhuwaneçwara, jiwanarājyapratiṣṭita, dyah ayam wuruk, bhaṭāra çrī rā(jasanagara) (n)āma rājābhi

---

5. sahawarata-sahacarata.

10. ṣekā, makamanggalyājñā bhaṭāra kṛtarājasapatni, buddhamarggānusari, tina(ḍaḥ dening ma)ntri katriṇi
11. rake mantri hino, ri kahuripan, dyaḥ soṇḍer, rake mantri sirikan dya(ḥ) çeçwara, ra
12. ke mantri halu, dyaḥ ipoḥ, na*d*ᵢbita *i* katriṇi, kapwa suçilasurūpa, umi-(ngsor) i taṇḍa rakrya
13. n makabehan, sang wṛddhamantri, sang āryyadewarāja, pw aditya, sang āryya dhirarāja, (pu) nārāyana
14. , rake mapatiḥ ring majhapahit, pu gajaḥmada, rake mapatiḥ ring kahuripan, pu , rake dmang,
15. pw ālus, rake kanuruhan, pu bajil, rake rangga pu ba , mang(i)ri(ng ra(ke) mingg , pu ḷ
16. mbu nala, dharmmādhyakṣa ring

Rechterzijde.

1. yuta ning bāhuḍaṇḍa
2. sang nātha, marmma n yan tu
3. run tanpahambal wara
4. sanmata pāduka çrī ma
5. hārāja, ngkane pā
6. duka çrī brahmaraja,
7. irika ta samgat i tirwa
8. n sang āryya wangçadhirāja
9. ḍang ācāryya çiwanā
10. tha, sinarabhāra mangu
11. pacāra sang hyang ājñā
12. haji praçasti, matangnya(n)

Achterzijde.

1. ni santānapratisantāna pāduka çrī brahmārāja, ri sḍĕnganyanta
2. bhyāsākrīyopadeçapari(jñānabhiṣt)oddharasid-dhāntapakṣa
3. prapañcasārābhidhana, kunang lukatnya ngka sang hyang dharmma, sā, 1, jöng, 1
4. 3, kunang kawibhāṣyannya, s*ḍ*apaka, jöng, 4, jyanya, jöng, 2, ki, 2,
5. magraha, amaca, arajah, apad*i*ni, 2, jöng, acaṇḍi, a
6. kalpa, abubur, abat, akayu, ahoma, adu*d*ukuk, 1,

Achterzijde 4 sḍapaka-sthapaka.

7. jöng, sowang, kunang ikanang 1, jöng, 3, jari , *mapakna ba*
8. ye, kunang tingkaḥ sang hyang dharmma ri prapañcasārapura, kewala swatantrādĕg ri
9. nggit, tan katama deni winawa sang mīna katriṇi, saprakāra, sakweḥ ning
10. mangilala dṛwyahaji, hingan tan tamātaḥ ri sang hyang dharmma ri prapañcasārapura,
11. sang hyang dharmma ri prapañcasārapurātaḥ pramaṇerika kabeḥ muwaḥ ma
12. dṛwya padagang, sarwwap(ṛ)pat, kunang kinawnangakĕn sang hyang dharmma, ri kewranira
13. maka
14. (pa)rimāṇa ni lmaḥ sang hyang dharmma
15. ri dakṣī(ṇa)

L i n k e r z ij d e.

1. hat murkko (naro)
2. hi saḥ, parapa
3. rākulaiḥ sa
4. rwwaiḥ, rorawaṃ
5. yātu sarwwadā,
6. ‖ yāwat bhū
7. tanikaḥ srĕṣṭā,
8. tāwaj janmi puna
9. r yyadi, kṣudra
10. jan tu çarīrāṇi,
11. prāpnuyācca naro
12. dhamaḥ ‖ yadi syā
13. t manuṣibhūtaḥ, kli

LXXXV.

Vijf koperplaten, gevonden in het gehucht Bendosari der desa Djambangan (afd. Trenggalek, res. Kediri), thans als E 35 in het Museum te Batavia (Not. 1896 p. 45 sq., 64). Dr. Brandes deelde t. a. p. hieromtrent mede:

„Vijf bladen, koper, van een stel dat oorspronkelijk uit zes bladen bestond, 29.5 × 9.5 c.M., aan weerszijden beschreven met vijf regels, behoudens

---

7 *ba*-ḥ; 8 *ye*-*riya*; 12 sarwwap(ṛ)-sarwwa*pa*.

de laatste plaat, die op de keerzijde er slechts drie heeft en ook geen volgnummer draagt. De plaats van het volgcijfer is eigenaardig, want men vindt het cijfer hier aan de *voorzijde* van de platen, d. w. z. het cijfer van de *bladzijde*, die steeds gevormd wordt door de keerzijde van het voorafgaande blad en de voorzijde van het volgende, staat hier niet links *boven* maar links *onder* aan de pagina, waaruit intusschen met zekerheid blijkt dat er slechts één plaat gemist wordt, want het stuk is uit met de reeds genoemde drie regels op de keerzijde van de plaat, die het cijfer vijf had kunnen of moeten dragen.

De acte, die in deze platen gegrift is, is een *jayasong*, d. i. een *jayapattra*, of uitwijzing in een geding, tijdens de regeering van Dyah Hayam Wuruk (Çrī Rājasanāgara, Çaka 1273 (?)—1311), en in velerlei opzichten zeer leerzaam. Door het ontbreken van de eerste plaat mist men het jaartal van de uitvaardiging en den datum, alsmede de omschrijving van den regeerenden vorst door middel van de gewoonlijk talrijke honorifieke titels".

Later is de oorkonde nog besproken door Krom, Tijdschr. Ind. Tl. Lnd. Vlkk. 53 p. 417 sqq., waar zij gedateerd wordt tusschen 1272 en 1287.

2*a*. 1. çeka dyah hayām wuruk, iniring denyājñā pāduka çrī tribhuwanottunggarājadewī jayawisnuwa

2. rddhanī sakalarājamanggalabhawatīpratima, lalitamanoharajñānapratāpaçobhita, sārddhanāri

3. çwara muang pāduka bhaṭāra çrī kṛtawarddhana, açeṣarājapraṇipatamāṇḍitā, sacchaya muang ājña pā

4. duka çrī wijayadewī, mahārājarājaçekarādhiṣṭitāninditawīryyalangkarā, sakalaguṇapra

5. wālabuddhisahitā, sārddhanārīçwara muang pāduka bhaṭāra çrī wijayarājasā, sanggramawīryyalangkṛta

b. 1. tinaḍah de rakryan mahāmantrī katrīṇi rakryan mahāmantrī i hino, dyah içwara, rakryan mahāmantrī

2. sirikan, dyah ipo, rakryan mantri i halu dyah kañcing, umingsor i taṇḍa rakryan ring pakirakiran ma

3. kabehan, sang āryya senapati pu tanu, sang āryyātmarāja pu taṇḍing, rakryan dmung pu gaṣṭi, rakryan ka

4. nuruhan pu turut, rakryan rangga pu lurukan, rakryan tumĕnggung pu nāla, sādugopikadurjjanawi

5. nigrahatatpara, mawastha patih ri pajang, samahiring muang rake juru pangalasan pu pṭul nayawi

3*a*. 1. nayadhara, makapramuka samantrīnggitājñā prajālangkarā, rake mapatih pu mada, sakalanītiwṛha

2. spatisanggrāmikā, prāṇarakṣaka çrī mahārāja pranalāmratisubaddhakĕn pangḍiri çrī mahārājā

3. ngkĕn içwarapratiwimba, gumawayakĕn hitakarmmaning yawadwipamāṇḍala, muang wiçirṇnaning prangmu
4. ke pāduka çrī mahārāja, dharmmadhyakṣa ring kaçewan, sang āryya rājaparākrama, ḍang ācā
5. ryya dharmmarāja, dharmmadhyakṣa ring kasogatan, sang āryya dhirāja ḍang ācāryya kanakamuni,

b. 1. boddhaçāstrawyākaraṇaparisamāpta, tlas karuhun pang dharmmaprawaktawyawahārawicchedaka, sang pamgĕ
2. t i tiruan, sang āryya wangçādhirāja, ḍang ācāryya çiwanātha, bhairawapakṣanyayawyakaraṇaça
3. straparisamāpta, samgĕt i kaṇḍamuhi, ḍang ācāryya marmmanātha, mapañjyāngçuman, sorapakṣanyāyawya
4. karaṇaçāstraparisamāpta, samgĕti manghuri, ḍang ācāryya smaranātha, bhairawapakṣanyāyawyaka
5. raṇaçāstraparisamāpta, samgĕti jāmba, ḍang ācāryya jayasmara, sorapakṣaçangkyaçāstraparisamā

4*a.* 1. pta, samgĕti pamuatan ḍang ācāryyāgreçwara bhairawapakṣanyāyawyakaraṇaçastraparisamāpta
2. samgĕti kaṇḍangan rarai, ḍang ācāryya munīndra boddhaçāstraparisamāpta, mangrasarasani sangkarigöng niya
3. dimuktinikang wyawahāri kālih, ku*m*wapgat kawiwakṣanya de sang pragwiwāka matguh ri kapakṣadharmman
4. ri dalĕm nāgara, marmmanikang wyawahari kālih sacchaya mampakāmpak humaturi taṇḍa rakryan ring
5. pakirakiran makabehan mintonakĕn pakṣanya sowang sowang kunĕng sungan warawarah aki

b. 1. santana, mapañji çaraṇa, muang sarowangnya, ki karṇna, mapañji manākara, ajaran reka, ki siran, ki jumput
2. ungsun madṛwya lmah punang manahimanuk, kayoning sawah, aḍawung, lirih, 1, i berĕm, lirih, 1, i pa
3. jnon kiduling umah, lirih, 2, pajnon kubwan, kuñci, 1, pangeran, kubwan, kuñci 1, tiga thani, ka
4. yoning sawah wareng, lirih, 1, kayon waluntas, lirih, 10, tiga thani kubwan, kuñci, 1, dinanā
5. kĕn ing tuhatuha maring katyagan pakaṇḍangan, lirih, 16, maring maṇḍala ring kuku, lirih, 2, maring jangganing pa

5*a*. 1. ngle, lirih, 1, kabhukti dening amadṛwyakĕn lirih 33, piṇḍah lirih 67, punika ta sthiti bhukti sangkeng tu
2. hatuha, bapa, kaki buyut, pitung, anggas, muning, kṛpĕk, tan hanang suwanda, apan anadi kabhuktyanipun, maka
3. wyakti kirttini tuhatuhani ungsun bale i maṇḍala i kasḍahan, sakakala, 919, wayuhanĕngah ra
4. kwa aranipun, punika ta samanakāla lāwan sawah, apituwin tan hana sawahipun pamasānak i punang sī
5. ma tiga, liwating watĕs pakaṇḍangan, tan punika ḍawakta lmah i ungsun tanpatahil tan kajnĕngan ta

b. 1. n pinakaparanati dening deça, makahetu anadi kābhuktyanipun, tan wruh ta ungsun panangkanipun a
2. pan anadi, mangke ta inakunipun pasaṇḍan pun samasānak i sīma tiga, makadi punapañji anawung harṣa, kunĕng
3. sungan warawarah samasānak i sīma tiga, makādi sang apañjyanawung harṣa, ungsun madṛwya punang lmah sawidah
4. pitung lirih wicarawisaya, sinaṇḍakĕn i pitungi unguning pirak kalitngah takĕr, duk punang bhumi jawa tanpaga
5. gaman pisis ika tang pakṣa kālih, pinametakĕn çastradṛṣṭa, deçadṛṣṭa, udāharaṇa, guru kaka,

6*a*. 1. makatanggwan rasāgama ri sang hyang kuṭāramānawādi, manganukāra prawṛttyacāra sang pāṇḍita wyawahārawiccheda
2. ka ring puhun malama, athĕr taṇḍa rakryan motus atañatañа irikang pinggi siring udāsina, polihana nyayā
3. nyayanikang pakṣa kālih kunang pājar nikang pinggir siring, angrungu yan sīma sasaṇḍan ndan awidhita ta sangkaning u
4. jar irika ta yan katmu sori pakṣa samasānak i sīma tiga, makādi mapañjyanawung harṣa, makahetu
5. tan hananing pramāṇa, yan pitung sangapañjyanawung harṣa anaṇḍakĕn, muang asāmbawaning wruha, makādi

b. 1. ng anadi kabhuktyanipun, matangnyan balawan pakṣāki santana mapañji saraṇa, muang sarowangnya, hetunya
2. n pinunga kmitana sang hyang ājñā haji jaya song, mratisubaddhakĕn pagĕhi pangrakṣa taṇḍa rakryan ri pa
3. kṣa sang apañji saraṇa, ri wruha sangapañji saraṇa prayatna || o ||

6a. 2 polihana-molihana.

LXXXVI.

Kleine badkuip, waarvan blijkens Notulen 1891 p. 101 een afteekening werd ontvangen van den administrateur van Nabo (afd. en res. Kediri). Dr. Verbeek deelde t. a. p. mede, dat het jaartal 1275 was.

1. 1275
2. kirtinira padiwi (?)

LXXXVII.

Groote badkuip, waarvan blijkens Notulen 1891 p. 101 een afteekening werd ontvangen van den administrateur van Nabo (afd. en res. Kediri). Dr. Verbeek deelde t. a. p. mede, dat het jaartal 1277 was.

1. 1277
2. pangarĕpira kiti (?)

LXXXVIII.

Steen, staande te Selabradja (afd. Malang, res. Pasoeroehan), in Rapp. 1902 p. 295 beschreven als „van boven flauw accoladevormig gehouwen, hoog 0.66 M., breed van boven 0.37 M., beneden 0.33 M. Op de eene zijde van den bovenkant is één regel Kawischrift, op de keerzijde, eveneens op het bovengedeelte daarvan, zes regels — een en ander in relief-karakters". Een abklatsch wordt vermeld Not. 1887 p. 7; Oudheidk. Bur. no. 409. Dr. Brandes deelde bij Verbeek p. XVIII mede, dat het jaartaal 1336? is.

V o o r z ij d e.

‖ rasabeddhābed*dha*

A c h t e r z ij d e (a)

1. sang hyang maṇḍa ring awaban, pu*rwwa*ka ning mapas
2. yu kbo glis rangkĕpi kbo duran, kangkĕna
3. ra sang hyang maṇḍala ri sagara *ṇ*a dang ma*p*, tingkaha
4. hyang maṇḍala ring awaban, lāwan tingkahanira sang
5. ngapālunggulḥ tunggal tunggalawatĕkṣagara, kaya
6. tnakna sangadṛwya kabuyutan ma(ng)kana samatung
7. ga(l)ḍapur o o o o (o) o

Van de achterzijde bestaat ook de volgende eenigzins afwijkende transscriptie (b).

---

3 ṇa dang ma*p* — ṇ*p*radangma*m*.

1. sang hyang maṇḍara (*lees* la ri) ngawaḍan, purwwakaning *ma*pas
2. yu kbo glis rangkĕpi kbo duran, kangkina
3. ra sang hyang maṇḍala ri sagara tingkaha (nira sang)
4. hyang maṇḍala ring awaḍan, lāwan tingkahanira si
5. ngapālungguḥ tunggaltunggal*a* *bikṣa*gara, kaya
6. tnakna sang adṛwya kabuyutan ma(ng)kana sama tung
7. ga(l) ḍapur.

LXXXIX.

Voetstuk van een staand beeld, indertijd blijkens het Leidsch MS. Or. 3276 (Mal. hds. 765) leg. v. d. Tuuk aanwezig te Tamiadjeng in Soerabaja en waarvan verder niets bekend is.

1. 1380
2. kitinira l(i)ga

XC.

Steen, afkomstig van Pĕnampihan tegen het Wilis-gebergte (afd. en res. Kediri), vermeld door Noordziek in Tijdschr. 5 p. 427, thans als D 8 in het Museum te Batavia; abklatsch Oudheidk. Bur. no. 35. Dr. Brandes beschrijft hem in den Catalogus (p. 374) aldus:

„Van boven fraai gehouwen in den vorm eener tweemaal verlengde accolade. Rechts en links ligt op de verlengden van dat bovengedeelte een dubbel blad. Grijs bruin. Zeer verweerde andesiet. Schrift: overgangstype naar het Soekoe-schrift. Op één zijde beschreven. 19 Regels. Afkomst onbekend; vermoedelijk de steen van Pĕnampihan (Penampikan) genoemd in Tijdschr. Ind. T. L. en Vk., V, 430 noot. Hoog in het midden 169, aan de zijden 85, breed 54, dik 22. Çrī çakakāla 1383 (*lees* 1382). Nog niet ontcijferd".

1. oṃ titi sakawarsatita 1382 diwasa ki
2. salugohara samadaya marĕp mat ( )s
3. rama *ya prar* samadaya hadol bumi ri sang hyang bu
4. blaha*da* dalaga
5. hangalor tapihan
6. tutug ri kali ri *ba*bĕk wetawi *lo*
7. bumi

XCI.

Steen, staande in het gehucht Padoekoehan Doekoe der desa Kĕmbang Sore (afd. Modjokerto, res. Soerabaja) en in Rapp. 1907 p. 111 beschreven als „een kolossaal steenblok, onbehouwen, aan de voorzijde min of meer geglad, 1 M. hoog en 2 M. breed, met 6 regels verweerd, ingeslagen Javaansch schrift". Een abklatsch wordt vermeld Not. 1888 p. 12; Oudheidk. Bur. no. 512. Dr. Brandes deelde Not. 1888 p. XIV sq. het volgende omtrent dezen steen en de vier hier volgende mede:

XC, 3 ya prar-ḍapur.

„De inscriptien van Majajejer, Ḍukuhan ḍuku en Jiyu (2 steenen) behooren bijeen. Zij handelen over één persoon, Çrî Brahmârâja Ganggadhara, naar alle waarschijnlijkheid een andere dan de Brahmârâja die genoemd is op no. 38 van de beschreven steenen van het Genootschap (Groeneveldt, Catalogus, bl. 386). De twee steenen van Jiyu (in het opschrift Jiwu) maken te zamen één oorkonde uit. Op den eenen steen vindt men het begin, op den andere de tweede helft. De vlakken dragen, als zoovele bladzijden, een volgcijfer, van 1 tot en met 8, doch de steen waarop het begin staat is van boven beschadigd. Daardoor is bij twee zijden van dien steen dat volgcijfer verloren, en ontbreekt tevens het jaarcijfer. Terwijl deze oorkonde zeer lang is, vandaar dat zij twee steenen beslaat, zijn de beide andere opschriften, die van Majajejer en Ḍukuhan ḍuku kort. Deze geven behalve het jaarcijfer ook het zegelmerk van den vorst, bestaande uit de afbeeldingen van twee voetzolen, waarboven een uitgespannen payung, geflankt aan de eene zijde (links) door een stok waarom zich een slang kronkelt, een bloem, een figuur die ik niet herkennen kan en een lingga met voetstuk, aan de andere zijde (rechts) door een gĕṇḍi met voetstuk en een kris (?). Zóó op den steen van Ḍukuhan ḍuku. Op den steen van Majajejer vindt men rechts wat elders links staat en omgekeerd, terwijl enkele zaken ontbreken. Het schrift van deze opschriften is, zooals boven reeds werd gezegd, een overgang van oud-Javaansch tot nieuw-Javaansch; hetzelfde kan ook worden opgemerkt omtrent de taal waarin de stukken zijn opgesteld, en de spelling die gebruikt is. Bevreemden kan dit niet, want twee der opschriften dragen het jaarcijfer 1408 Çaka, en reeds wisten wij, bijv. uit Cohen Stuart's Kawi oorkonden no. IV, waarin men de jaartallen 1316 en 1317 Çaka aantreft, dat in dien tijd het Javaansch reeds zeer belangrijk naar het nieuw-Javaansch overhelde, terwijl geconstateerd kan worden dat dat grootere verval in de mij bekende stukken uit de 13e Çaka-eeuw nog niet wordt aangetroffen. Om de belangrijkheid wijs ik hier bijv. op vormen als *tan den-siddhigaweha*, op *kang* in plaats van *ikang*, op *angetan* voor *angwetan* uit *angawetan*, op *pangulu-bañu* in plaats van *pamulu-bañu*, die alle voorkomen in de hier besproken steenopschriften. Eigenaardig is de spelling  en  met upapañji en ulu pĕpĕt te gelijk.

De inscriptie van Ḍukuhan ḍuku is iets ouder dan die van Majajejer. De eerste is uitgereikt in de maand Dyeṣṭa, de laatste in de maand Kârttika van het jaar 1408 Çaka, de laatste dus vijf maanden later. En aangezien het opschrift van Jiyu en dat van Majajejer beide handelen over een vrijgebied te *Trailokyapuri*, en het kleine gedeelte van den datum van het Jiyu opschrift, dat nog gespaard is, juist luidt als het overeenkomstige in dat van Majajejer, vermoed ik, doch bewijsbaar is het niet, want het kan een toevallige overeenkomst zijn, dat deze beiden op denzelfden dag zijn uitgereikt.

Op den steen van Ḍukuhan ḍuku leest men dat in 1408 Çaka door *çrî bhaṭâra prabhu Girindrawarddhana*, die in zijne prille jeugd den naam *dyaḥ Raṇawijaya* kreeg, een schenking is bevestigd van twee vroegere vorsten, waarvan de laatste rust te *Mahâlayabhawana*. Deze hadden namelijk aan *çri Brahmarâja Ganggadhara* de desa *Pĕṭak* geschonken. Wie deze beide vorsten waren, kan door mij niet worden uitgemaakt. Als aanleiding tot die schenking wordt opgegeven: *hamrih kâdigwijayanira sang munggwing Jinggandunayunayunan yudhalawaning majapahit*, wat ongelukkig niet geheel te verstaan is. Het slot kan beteekenen: „dat hij den strijd bestond tegen Majapahit", maar onzeker is het of de lezing, zooals zij hier gegeven is, wel geheel juist is, ook daarom omdat de *sambandha* der andere opschriften, die beide mede handelen over *çri Brahmarâja Ganggadhara*, geheel iets anders geeft. Uitermate belangrijk is het dat deze

inscriptie voorts het volgende bevat: *saprakâraning bhuktinya çrî Brahmarâjâmuktiha tke santana pratisantana, yananahapakṣâbhumi salwiraning janmanya marihâbhumi, çrî Brahmarâjâtaḥ pramâṇâmuktiha*, hetgeen kwalijk iets anders kan beteekenen dan: „al wat er van te genieten valt, zal Çrî Brahmarâja, zijn kinderen en kindskinderen genieten; als er iemand beweert (of: volhoudt, omdat hij rechten heeft of had) eigenaar van den grond te zijn, wat voor soort van mensch het ook moge wezen, hij zal ophouden eigenaar van den grond te zijn, Çrî Brahmarâja zal voortaan als machthebber er het genot van hebben".

De inscriptie van Majajejer, ook in 1408 Çaka uitgereikt, noemt den vorst: *paduka çrî mahârâja, çrî Wilwatikta Daha Janggala Kaḍiri, prabhu natha, çrî Girindrawarddhana nâma dyaḥ Raṇawijaya, bhaṭâra* enz. De vrijbrief werd uitgereikt bij gelegenheid van het *çrâddha*-offer voor den *mokta ring Indrabhawana* in het twaalfde jaar na zijn dood. Bij die gelegenheid werd aan denzelfden *Brahmarâja Ganggadhara* een gift aan grond geschonken te *Trailokyapuri*. Daar *Girindrawarddhana* aan Giri doet denken, wijs ik er hier op dat de vorst zich ook noemt vorst van Majapahit, wat echter ook het geval zou kunnen zijn als door hem Majapahit was veroverd, hetgeen volgens de traditie in Çaka 1400 zou zijn geschied, terwijl deze inscriptie uit Çaka 1408 is. Daarom zou het weer zeer wel kunnen zijn dat de lezing van het gedeelte van het opschrift van Ḍukuhan ḍuku, zoo even medegedeeld, toch juist is. Doch van Mohammedanisme is op geen der steenen eenig spoor te ontdekken.

Ook op de steenen van Jiyu komt de naam van denzelfden vorst voor, doch niet als hoofdpersoon. Na een inleiding, waarover zoo aanstonds, leest men daar *çrî Brahmarâja mintakâsiking bhaṭṭâra prabhu garbbhotpattiḥ çrî Raṇawijaya; sira sang dwijendra çrî Madhawâcâryya mwang rakryan apatih Mahawîrottama pu Tahan makasopâṇa humatur, yathâ çrî Raṇawijaya mratisubaddhakĕn kîrttyânugrahanira sira harananira manganugrahani râjapraçâsti Girindrawarddhanalañcana, subaddhapagĕh kîrttyanugraha çrî Singhawarddhana tke santanapratisantana çrî Brahmaraja Gangyadhara mamuktiha*: „Çrî Brahmârâja vroeg bijstand aan Z. M. Raṇawijaya; de brahmaan Madhawâcâryya en Rakryan Pu Tahan, de *patih*, brachten dat over, zoodat Z. M. Raṇawijaya het gunstbewijs heeft bevestigd, hem een koninklijk bevelschrift schenkende voorzien van het zegel der Girindrawarddhana. Het gunstbewijs van Z. M. Singhawarddhana zal tot en met zijn kinderen en kindskinderen Brahmârâja ongestoord genieten" [1]). Hieruit moet men afleiden dat een zekere Singhawarddhana Brahmârâja heeft willen begiftigen, en dat dit geschied is op een gebied waarover Raṇawijaya, die blijkens de andere reeds besproken opschriften niet minder zijn gunsten over Brahmârâja heeft uitgestort, vorst was. Ook die Singhawarddhana heet *Girindrawarddhana*, zooals met Raṇawijaya op die beide andere inscripties van Ḍukuhan ḍuku en Majajejer het geval is. Na het nog resteerende gedeelte van den datum begint het opschrift namelijk *oy ajña pâduka çrî mahârâja bhaṭâra Kling, çrî Girindrawarddhana nama râjâbhiṣeka çrî Singhawarddhana garbbhotpattinâmadeya dyaḥ Wijayakusuma kumonakĕn* enz., d. i. „het bevel van Z. M. den vorst van Kling, Z. M. Girindrawarddhana, koning onder den naam Singhawarddhana, Dyaḥ Wijayakusuma naar zijn kindernaam, gelast enz." waarop

1) De vertalingen hier gegeven zijn vrij. Het is schier ondoenlijk om het oorspronkelijk woordelijk weer te geven en toch verstaanbaar te blijven. *Sira harananira* is overgeslagen, daar ik niet zeker ben van de beteekenis. De bedoeling van *garbbhotpattiḥ* (elders in deze en in de inscriptie van Ḍukuhan ḍuku duidelijker *nâma*) is boven reeds opgegeven. In de Babad Tanah Jawi (ed. Meinsma, bl. 22) vindt men een *patih* Wahan [illegible], waarvan men wel aannemen mag dat het ontstaan is uit [illegible] d. i. het [illegible] (Tahan), zooals hier op den steen voorkomt (*sic*).

beschikt wordt over de dorpen, die later het vrijgebied te Trailokyapura uitmaken en naar waarschijnlijkheid op Java in het Surabayasche hebben gelegen. Behalve *Girindrawarddhana*, dat zooals boven reeds werd gezegd aan Giri, doch misschien ten onrechte, doet denken, heet deze vorst Bhaṭāra van Kling, terwijl Raṇawijaya in de andere inscriptie heer heet over Majapahit, Daha, Janggala en Kaḍiri. Daar ook in dit opschrift gesproken wordt van een *çrâddha*-offer in het twaalfde jaar voor den *mokteng Indra(ni)bhawana* ligt de gevolgtrekking voor de hand dat Wijayakusuma en Raṇawijaya broeders waren. Toch blijft de eigenlijke verhouding duister. Wat namelijk met Kling is bedoeld, is naar mijne meening met den tegenwoordigen stand onzer kennis niet voetstoots uit te wijzen. Reeds wees ik er elders op dat Kling meer dan eens wordt aangetroffen als naam van een gedeelte van Java, zie Tijdschr. Ind. T. L. en Vk., XXXII, 188 en 393. Het zou anders misschien voor de hand liggen aan Engelsch-Indië te denken, maar daarvoor zal het noodig zijn eerst de verhouding van Java tot die streek, in de periode die hier in aanmerking komt, te onderzoeken. Van rechtstreeksche verbindingen is tot nog toe voor dien tijd zeer weinig gebleken, en na hetgeen omtrent Kling, als een naam op Java aan den dag is gekomen, acht ik het noodzakelijk ook omtrent hetgeen men in de Sajarah Malayu vindt, een nieuw onderzoek te beginnen. Daarom is het veiliger de zaak vooralsnog onbeslist te laten".

1. ‖ o ‖ swasti çrī çakawarṣātīta 1408 dyeṣṭa masa, tithī daçami çukla, ma pa ta (*of* ca) wāra, tolu, aiçanyasthāgrahacara, citranakṣatra, twaṣṭa dewatā, kānya raçi
2. irikā diwasa çrī bhaṭāra prabhu girindrawarddhana, garbbhotpattināma dyaḥ raṇawijaya, *w*uddhopadeça, hiniring de rakryanapatiḥ pu thahān, hamagĕhakĕn susu*ng*gira bhaṭāra prabhu sang mokta ri mṛttā*thi*
3. ṣalaya mwang sang mokteng mahālayabhawana, samāsung gañjarawing çrī brahmārāja ganggadhara, deçakāla*n*ya ring pṭak sahampihanyengĕmbu, salbak wukir sakĕṇḍĕng sĕngkĕrnya saprakāraning bhuktinya çrī brahmārājāmukt*i*ha tke santa
4. napratisantana, yananahapakṣābhumi salwiraning janmanya marihābhumi, çrī brahmārājātaḥ pramāṇāmuktiha, kāraṇaning sinung gañjaran hamriḥ kādigwijayanira sang munggwing jingga*ndu*nayunayunanyū*dh*alahaning majapahit
5. maring pṭak sumanggala pu nya, dening kawĕwnanganing deça ha ( )o ring saka wĕwnanganira çrī brahmārāja, acāndrārkkāsthāyi, aṣṭabhogatejaswamya, luputa saprakāra, wnanga sakalwiranya, muwaḥ yanana mangruddha sarasa ning andikā
6. prala supraçāsti, sakalwiran ing janmanya makādi sang anagata prabhu, dadya bhāsmibhūtyātaḍ( )ahning kā la kāli bhūtapiçacādi tumpur bhraṣṭa sahananya, astu, oṃ (?).

2 hama*g*ĕhakĕn-hama*c*ĕhakĕn; 4 la*k*aning-la*w*aning.

XCII.

Steen, afkomstig van desa Djijoe (afd. Modjokerto, res. Soerabaja), later staande te Modjodjedjer (Verbeek p. 246), thans als no. 61 in de Verzameling te Modjokerto, in Rapp. 1907 p. 37 beschreven als „een steenblok met voetstuk, uit één stuk, in den vorm van een vierzijdige pyramide, waarvan de vier zijden met flauwe buiging boven samenloopen; aan de vier zijden bebeiteld met zeer verweerd en geschonden oud-Javaansch schrift. . . . Hoog 1.20; breed, over het zegel, onder 0.55 M., midden 0.50 M., boven 0.38 M." Een abklatsch wordt vermeld Not. 1888 p. 12; Oudheidk. Bur. no. 71 en 503. Over den inhoud zie men de nota van Dr. Brandes opgenomen bij het vorig nummer.

1. || swasti çrī çakawarṣātīta
2. 1408, kārttika, māsa, tīthi, pratipādakṛṣṇa
3. pakṣa, u, çu, wāra, kalawu, agneyastha, graha
4. cara, rohiṇinakṣatra, prajāpati dewatā, parigha
5. yoga, wṛçikaraçi, irikā diwaçanyājña paduka
6. çrī mahārāja, çrī wilwatikta daha janggala kaḍiri, *prabhu*
7. *natha*, çrī girindrawarddhana nāma dyaḥ raṇawijaya, bhaṭāra (i kling)
8. (ku)monang lampahikang dwādaçawarṣa çraddhasampūrṇna *kārya*
9. mokta ring indrabhawana, ring çrī mahādwijaçreṣṭa, bhara dra
10. tra, sāḥṣaswamusutra, caturwwesaparaga, sarwwaçāstra
11. samāpta, paduka çrī brahmārāja ganggadhara, sitā
12. sinung bhumidana ring trailokyapurī, sahampihanya ring talasan
13. nging janggala ring *b*ungatayu*ca*tusimanya, sakĕṇḍĕng sĕngkĕrnya, sa
14. nya, sadṛwya hajinya, hate sarasaningpraçāsti ring trai
15. lokyapuri, wnanga sakalwiranya, luputa saprakara, *bha* nika
16. simampaji*ho*pari ma tuku, sakalwiranya, sawyawa li
17. mpalaluṣaḍama

XCIII.

Steen, afkomstig van desa Djijoe (afd. Modjokerto, res. Soerabaja), volgens Verbeek p. 246 in loco, terwijl uit Rapp. 1907 p. 90 niet blijkt, of hij nog ter plaatse is. Een abklatsch wordt bij Verbeek l. l. vermeld; Oudheidk. Bur. no. 530. Dr. Brandes deelde t. a. p. mede, dat de inscriptie van 1408 Çaka is. Hoe de verschillende hieronder volgende stukken met elkaar in verband staan blijkt uit de transscriptie niet.

1. || oṃ || swa
2. sti çrī çakawa
3. rṣātita 1408
4. kārttikamāsa, tithi,
5. pratipāda kṛṣṇa pakṣa

---

9 dra-du; 11 sitā-sira.

6. wu, ma, çu, wāra, kulawu, agne
7. yasthagrahacāra, rohi
8. ṇinakṣatra, prajapatidewa
9. tā, mahendramaṇḍala, parigha
10. yoga, wṛṣikaraçi, irika diwa
11. sanya i padukā çrī brahmārāja ga
12. nggādhara, reni dharmmasima ri trailo
13. kyapuri, tkeningakakampihane, ri ta
14. lasan, pung, bātu, mwang santana pratisantana
15. paduka çrī brahmārāja samenajñan ri ta
16. nhanahaningwismati ring kapujānira sang ṛ
17. ṣīçwara bharadhwaja mwang bhaṭāra
18. wiṣṇu, makādi pamañcadaçi *carwi* sang
19. hyang dharmmā sarwwabhira pulanjiña
20. go 3, bhaṭāra rāma sarwwapawitra

kālaningsu
ksira ratunggala
sa*puçadhi* muwah prati
māsa tangga
1 ping 13 jyeṣṭa

muwaḥ puripujan bhaṭāra yama
15, ka, 10, carwananira, bha
ṭārī durgga ring māhāmantri ring ka
buyutanangkĕn pañcadaçi, de
ning pujanagung ing kabuyutan angkĕn
pañcama ning aṣadha, mwang ka, 5, pa
nangkaning parabeya saprakāra sa
waḥ baye, salore kā
li pakĕmbangan winiḥ sangga, 15
muwaḥ sawahi talasan awiniḥ
sangga 15, pung, winih sangga, 20,
kāturing sang hyang dharmma tka ni de
ceng batu, saçeṣaning paradipa

ri pujā sa
prakāra kabhu
ktiha de
ne ka 21

Na 13 de cijfers in oud-Javaansche karakter. – carwa*n*anira-carwa*k*anira; paradi*p*a-paradi*ṣ*a.

pbaye muwaḥ ka
rĕpbaye sa
giçwara halampa
kna papaha nira
sang hyang dharmma, sakula maka
*r*uñuḥ, heling*s*a hamukti
reṇa sowang sowang haja sawa
la dening santananira içwara kang tan
lisiprasasikadumanaku*nt*eksa

ceṣa
dharmma muwah de
nira kang la
mpahakanaryya sang hyang
dharmma tu *y*a saktiha, mari
hamukti, reṇa
kani çiṣya siddha nātha, ni
lakāṇṭa sa*h*ahi talasan winih
, sowang, kunang yan hana
miruddha i paduka çrī brahma
rāja, sahanānya makādi sa
ngagata prabhu, mantri çīghra tiba
kna krodha bhaṭāra yama kalā
gni warṣa taḍahĕn denira bhaṭā
ri durgga, cucuputĕknya, la
ngga rudhiranya, rimarima hati
nya, hamĕlamĕl dagingnya
hulanya tumpur bhraṣṭa sa
hananya, umangguha catu
spātaka, sahasrako
ṭi janmanya kaḷbwing kawaḥ
astu

XCIV en XCV.

Twee steenen, afkomstig van desa Djijoe (afd. Modjokerto, res. Soerabaja), volgens Verbeek p. 246 in loco, terwijl uit Rapp. 1907 p. 90 niet blijkt, dat ze nog ter plaatse zijn. De beide steenen bevatten één inscriptie. Een abklatsch wordt vermeld Notulen 1888 p. 12; Oudheidk. Bureau no. 501 en 506. Over den inhoud zie men de nota van Dr. Brandes, opgenomen bij no. XCI.

---

ma*k*a-mana.

Éerste steen.

a. 1.

2. ṇḍala, parigha yoga wṛṣika

3. yajña pāduka çrī mahārāja bhaṭāre kling, çrī girindra-warddhana

4. nāma rājābhiṣeka çrī singhawarddhana, garbbhotpattināmadeya dyaḥ wijayakusuma kumo

5. naknikang wanwe sawek, mwang pung, talasan, batu, çrī bhagawan dharāḍwajapratiṣṭa, pagawayakna sang hyang ajñā ha

6. jipraçāsti, girindrawarddhanalañcana, umunggwi salah sikyaning tamra-riptopala, sambandhekang wanwa *bhungāna*ninarppaṇakni

7. mahādwijaçreṣṭa, caturwwedapūraga, sarwwaçāstraparisamapta, pāduka çrī brahmārāja ganggadhara, paramapuro

8. hita *w*idwan, samaradurandhara, tripurantakaprabhāwa, mwanganglam-pahi dwadaçawarṣa çraddha sampūrṇna çrī paduka bhaṭāra ring da

9. hanapura, sang mokteng indranibhawana, inutus de paduka çrī singhawarddhana, sambandhekang wanwa makādi sa*w*e*k* sinunga

10. kĕn dāna ring brahmārāja ganggadhara, acandrārkkasthāyi, sampun sinung sīma parhyangan, añ*j*abhiṣekang sang hyang

11. dharmma trailokyapurī, ḍi( )nawu, mahāṛṣi sūradhwaja pratiṣṭa, mwang çrī bhaṭāra rāma pratiṣṭa trailo

12. kyakāthā, uwus tinañjĕngan tugu, aṣṭa dikṣa ri *pānga*, uwus dadi han-dika tambra, mogha sira kāla( )çu manturning çiwa

13. bhawana, tan tulus kīrttyānugraha çrī mahārāja muwaḥ çrī brahmārāja, minta kāsihing bhaṭṭāra prabhu, garbbhotpattiḥ

14. çrī raṇawijaya, sira sang dwijendra çrī madhawācāryya, mwang rakrya-napatiḥ mahawīrottama, pu wahan maka

15. sopāṇa humatur, yathā çrī raṇawijaya mratisubaddhakĕn kīrttyānugra-hanira sira haranamira, manganugrahani rā

16. japraçāsti girindrawarddhanalañcana, subaddha pagĕh kīrttyānugraha çrī singhawarddhana, tke santana

17. pratisantana çrī brahmārāja ganggadhara, mamuktiha, muwaḥ kasiman *kabro*parimāṇa ri trailo

18. kyāpurī, mwang talasan, pung, bañu, sakalwiraning janmanya kangadṛ-we kasiman tan den siddhi gaweha muwaḥ

19. mariha madṛwya bhūmi, sang hyang dharmma ataḥ pramaṇa madṛwya, muwaḥ dening sawaḥ pagiliran sawe

---

5 sa*w*e*k*-*safen*; 11 *n*awu-*n*awu; 14 *w*ahan-*f*ahan.

20. taning walahar ing talasan, winiḥ, sā, 2 tan kasiddhi gaweha saki(ng) *g*armma, kahaturani we*g*yamari(ng)
21. pāduka ranini gandhana ri talasannangkĕn pūrṇnama ning asadhā, muwaḥ sang hyang dharmma swatantra, wnanga aṣṭabho
22. gatejaswamya, wnanga hanganggo sakalwiraning *rātha* larangan, rājawali, tan katama
23. na dening *nata* sang manakatriṇi, mwang sakweḥ sang mangilala dṛwya haji, wuluwulu, agĕng aḍmi
24. t, miçra paramiçra, sahulunaji kabeḥ, ityewamādi, tan katamanātaḥ sang hyang dharmma ring
25. trailokyapuring pramāneriya kabeḥ, mangkana tekung sukaduḥka, kadyangganing mayang ta
26. npawwaḥ, waluḥ rumambating natar, rāḥ kasawuringawan, wangke kābunan, wākcapala,

b. 1.
2. muk ṗandung tĕlĕs, usirnikang strī larangan, sampun labdhawara anugrahanira
3. çrī bhaṭṭāra prabhu, hinalĕpan sītawastra, kinaryyahanning paduka çrī brahmarāja, muwaḥ çrī
4. bhaṭṭāra prabhu inaturan pang hyang, mā, su, 10, sawastra, mwang çrī paduka bhaṭṭāra samudaya sa
5. menaturan pang hyang, mā, su, 5, sawastra, sang mantri katriṇyamañcanagara makādi rakryanapa
6. tiḥ, mwang sang puropapatti, sang dwijaçangkapāṇya, sama sinung piwruḥ sudana, mā, su, 3, so
7. wang sowang, sawastra, kunĕng parimāṇa purwwa ring trailokyapuri, walahar sigarada, tu
8. gu watu pĕpĕrangan mahārṣi bharadhwajalañcana, padarakṣa, catrada air kamaṇḍalu, suryyacandra hi
9. lining tugu, saparimāṇanya, sigarada lawan garmma tkeng kḍung ka*g*utmen, tugu wetaning
10. *kḍung* sigarada lan garmma, mingĕrangetan sigarada mwang garmma, umingĕranutukḍung sang lumbung sigarada mwang sang
11. lan mangidulamĕngĕranutug tugu wetaning sa*ng* lumbung, sigaraḍa mwang sang kalan, wetaning salumbung

---

20 we*g*ya-we*t*ya.

12. *bhu*ming trailokyapuri tugu walahar sigarada lawan sangkalan, tutugangidulamngĕr sigarada lawanya
13. n tugu tngahing walahar tutugingagneya parimāṇa trailokyapuri, wetani(ng) rapu(ng),
14. tutugagneya, ḍpa, 336, kāgneyeng rangrĕ, tugu hagu,kiduling sawaḥ salumbung, mangalorning
15. ḍĕḍĕr, saparimāṇa lawañjiwu mwang srangan, mangulonatūt pinggir lor ing kali tugu, hangulwa
16. n waḥ tugu mangulwan jawahing kalyagung kāling trailokyapuri, haḍawuhan bhumi jiwu, hangulwa
17. n parimaṇa kāling panambangan, kiduling tugu parimaṇa galĕng, sawaḥ kayon katimang, kiduling
18. galĕng *sa*waḥ jiwu, t*ng*ahi galĕng tugu, loring galĕng sawaḥ ( )tu kumalaça, lmĕḥ trailokyapuri
19. kiduling galĕng tugu, parimaṇa kāli taḍaḥ resan, mangulwananuju sawaḥ kaywaning paḍaḍa
20. n bhumi trailokya puri, kiduling galĕng suming jiwu, tugu tngahing lwaḥ, tutug bhuming dakṣi
21. ḍpa, 373, hangidulangilyan parimaṇa ka
22. li sigarada lwañ jiwu, kiduling ka

c. 1.
2. tngah ing galĕng
3. tumḍun i wa
4. lahar tu*kwa*
5. gung, tutug
6. nairiti,
7. ḍpa 220
8. kidulwĕḥ ji
9. wu, kulwan wi
10. jñanasārā
11. *da* laha si
12. garada mwang
13. trailokya
14. puri, parima
15. ṇa wetaning
16. ḍo*g*ḍogan

---

14 *alor*-*ulo*; 15 ḍĕḍĕr-ḍĕḍgĕr?; 18 *sa*waḥ-*mu*waḥ.

17. ḍawuha
18. n trailo
19. kya puri
20. mwang wijñanasā
21. ra tngahing ḍawu
22. han tugu, si
23. garada ma
24. ngalor ( )
25. tugu tngahing wa
26. lahar, tu
27. miba bhumi
28. *katiban*

d. 1. ḍpa 4 (?)
2. 4 (?), sigara
3. da ngalo
4. kulwaning sa
5. waḥnya swa
6. nyā ma
7. n, kĕḍung bhuming
8. trailokya
9. puri, tngahing
10. walaha(r) siga
11. rada hanutu
12. g margganya tu
13. gu, lor ing mar
14. gga tugu, ḍpa 3
15. 85, wala
16. har mula,
17. ngalor mange
18. tan bhuming trai
19. lokyapuri,
20. sigarada mwang
21. majaring, tugu pa
22. rimana lwahangi
23. dulanigara
24. da mwang *bĕbun*
25. tugu, ḍpa 98

6 nyā-npā.

T w e e d e s t e e n.

a. 1. kulwaning kālinari gĕgĕr, bhumi trailokyapuri

2. wetan bhumi bluk, mi*ngg*udangidulangetan walaharanigarada mwang bluk, ku

3. lwan bhumi trailokyapuri, sawaḥ kayoni sĕṇḍang, kiduling parimaṇeng bl*u*kḍung da*w*a bhumi trai

4. lokyapuri tkaning gĕgĕr tpining walahar, tpi lor bhumi bluk kḍung kabuyutaning langling, mingĕrangalor lwaḥ

5. sigarada, nuṣa lmahĕluk, tugu kulwan papañcilaning trailokyapuri, wetaning rawa kḍung gumanting sigarada, tngahing kḍung

6. tugu, lor papañcilan tugu, kulwaning ranini mara*n*a kānang dawa bhumi trailokyapuri, tugu, sigarada mwang bluk, ḍpa, 508,

7. muwaḥ lwaḥ sigarada mwang kudur, tugu, ḍpa 40, tpi wetan rangḍu bhumi trailokyapuri, (?) lor bhuming linggiran tutug ( )āya( )u

8. galĕng mujurangetan tugu, mingĕr kāli halit mujurangetan tugu pinggir kidul, tatangga lor parimana, linggiran, kidul ka

9. yoning sawaḥ watu gajaḥ, tugu, ḍpa 440, bhumi trailokyapuri tutug uttara, umingĕrangetan parimaṇa galĕngagung, lo

10. ring galĕng tugu loring sawaḥ watu gajaḥ bhumi trailokyapuri, mangetanamngĕr tugu, lor parimaṇa linggiran mangetan amngĕr lor ing galĕng

11. tugu, lor parimaṇa linggiran, mangetan sawaḥ kajuburuha bhuming trailokyapuri, parimaṇa kāli mujurangetankidul ing umaḥ li

12. nggiran tugu tutug ri(ng) aiçānya, ḍpa, 250, walahar mujurangidu(l) sigarada mwang margga, tugu, mangidul kĕḍung trailokyapuri, mingĕ

13. ra[(nge)tan] wanigaja*hun* tugu tngahing walahar, wetaning sawaḥ widaru kḍungagung, bhumi trailokyapuri lawan kḍung mi*rud*angidulangulwan tugu

14. ring purwwa, ḍpa, 416, dening parimaṇa ning deçāmpihaning trailokyapuri, ring talasan, batu, munggwing tamra ripta, makādi kawĕwnangan

15. ḍa*la*wan sang hyang dharmma, dening pangulubañu, saking trailokyapuri, mari(ng) jiwa, pisis, 2300, ḍawuhan wetaning umaḥ ing jiwu

16. miling kaling panambangan, muwaḥ sawaḥ kumalaça kahilen bañu saking jiwu, marggagalĕng, kaling siwalan ḍawuhan bhumi jiwu, pangulu bañu

17. 2200, paḍahaçraḥ kangkĕn purṇnamaning ( )sa ( ), lawan pari cing, 8, kangkĕn *tu*ng, 15, ka, 3, makadeçe*tanang*ilen *ga* da ring (?)

---

3 da*w*a-da*h*a; 4 tka*n*ing-tka*r*ing: 6 kā*n*ang-kā*k*ang: 13 wanigaja*hun*-wanigaja*ngan*; 15 jiw*a*-jiw*u*; 17 *k*angkĕn-*n*angkĕn.

18. (j)iwu katěmpuhana *sa*longlonging sawaḥ kang tan kahilen bañu, tur katagi( )nikěl sagung ing pangulu bañu, dening pangragaskar maring
19. kañci, saking trailokyapuri, saking talasan, marihaçrahing kañci, hingěl-yan bhukten pa*k*ingali*wuwuh*, pisis, 8500
20. ntu *k*angkěn tang, 15, ka, 3, mapakna a*ruku* haturing sang hyang dharmma ring kañci purṇnamaning kapat *latakka*, 7, muwaḥ deça siri
21. nangga pasěk pagěḥ, hanakṣyani( )k sinuk dharmma ring trailokyapuri, duk anañjěngakěn tugu, sakṣi deça siring, samā
22. nakṣeni parimaṇa sowang sowang, tuta*ngga* deça purwwa, sangkalan, n buyut wa*ga*, janaka, deçe garmma buyuta

b. 1. deçeng srangan naraṇ*d*anar, deçe tuhamulaḍa( )da su
2. ma*na*, deçeng babad, haran patṛm, wahas, ring wiñjakasara, ka
3. bayan sagṛk, deçeng katiḍur buyut andon, *n*arah, mula, deçengěluk, manḍala
4. *j*ñana, wīrakrama, deçeng kudur, haran nektaḥ, ring linggirin, haran patṛm, wahas, ring subaki, haran pa
5. ling, deçeng ḍukung, buyut leba, ringalituwung, buyut gora, deçeng kañci buyut sěṛg, sungsang, tayaka, sama sinung pa
6. sěk pagěḥ, mā, 1, bawi praṇi, 1, tumpěng, 30, sajěng, 2, ring sadeça deça, dening deça sosoran kang kahilen bañu saking trailokya
7. puri paḍa haweḥ pangulu bañu maring trailokyapuri, deçeng subaki hasraḥ pangulu bañu, pisis, 8400, pari, sā, 4, wong ka
8. tiḍur asraḥ pangulu bañu pisis, 8400, pari, sāng, 4, haḍawuhaning ḍo ( )n, ring kěpuḥ, bhuming trailokyapuri sigarada, ringaliwu
9. wung hasraḥ pangulu bañu, 6000, pari cing, 8, ring jukung apangulu bañu pisis, 6000, pari, cing, 8, ring kaměñjing bañu tutuko
10. n, 6000, pari cing, 8, ring glěng atuku bañu, 4000, ring garmma, 400, pari cing, 3, ring ěluk atuku, 800, kudur pangulu bañu 100
11. 0, linggirin, 400, pari cing 3, paḍa haçraḥ *k*angkěn tang, 7, ka, 9, yekanang deça sosoran hamet paragaḍa ta kaweha pangulu bañu
12. hagagamana handika, rāja mudra *cělě*kṣa, ñělěktākmandiha, muwaḥ denira çri brahmarāja hatingkaḥ reṇa ring trailokyapuri, denira
13. potranira sama dinuman reṇa, nini çiwaditya, karang kulwan sahakubwan, mwang sawaḥ watu gajaḥ winiḥ sangga, 20, kaki çiwātmaja, karang lo
14. ring pasar saha sawaḥ sakuloning kali tutug lor, winiḥ sangga, 7, nini çiwaprīya karang kulwan těpining walaha, r sawaḥ kayon pomahan

---

18 salonglong-palonglong; 19 pakingali-sakingali; 21( )k-ngan; 1 *d*anar-janar; *da*-*ma*; 3 *n*arah-*k*arah; 4 *j*ñana-*d*ñana; 5 taya*ka*-taya*na*; 8 *n*-*k*; 11 *k*angkěn-*n*angkěn.

15. winiḥ sangga, 8, kaki çiwasuta, karang lorikarangira nini çiwapriya, saha karang gĕgĕ, r sawaḥ, kayon kumalaça, winiḥ, sangga, 7, dening bhukte*ki* de
16. ça hampihan parakna ring dewakāryya dening agiliranabay*e*, dening re*nane* ni sucaritri karang lor ing dharmma, sawaḥ ring
17. talasan winiḥ sangga, 7, tan milwabaye, muwaḥ paduka çrī brahmarājā wilaçāsung upajiwa ring kaki lĕmbu sarwwa reṇa
18. ka *wata na tak* ḍpa, 30, pangetanya, ḍpa, 20, *raṣĕt* wetan kulwanya sa*g*inya ḍpa, 30, karangulu, nairiti jurang sawaḥ
19. tutug parimaṇa aiçanya, winiḥ sangga, 20 lawan milwa giliran baye saparalimanya lumampaha ring dewapuja subhakti
20. ha ring sang hyang dharmma, ātutadulura mwang santana çrī brahmarāja, kunang yanana mangruddha hangrunguhaknāparikṣirṇnakna sang hyang

c. 1. dharmma ring trai
2. lokyapuri
3. tkeng ampi
4. han, ring mang
5. ke tkeng dla
6. ha ning dlaha,
7. yadyapi sa-
8. wakanya, ngu
9. niweḥ sa
10. nganāgata
11. prabhu umanggu
12. ha sarbwo
13. padrawa, mwang
14. dewaḍaṇḍa,
15. sarwwotpa
16. tādi taḍahning
17. kālakāli,
18. bhutapiçacā
19. di, tumpur bhraṣṭa
20. sahananya
21. tkeng santana prati
22. santananya, cu-

---

*b*20 hangru*ng*uhakna-hangru*b*uhakna.

23. muṇḍukāring ya
24. maloka, si
25. mbatĕning yamaba
26. la, sahasrako
27. ṭi lawasing warṣanya

d. 1. kaḷbwing kawaḥ
2. tanpatm(uha hang)
3. janma || swa( )tga
4. dwi puṇyĕṃ
5. paradattānupā
6. lanĕṃ, paradattā
7. pahareṇa,
8. swadattĕṃ nispha
9. lĕṃ kawet ||
10. swadattĕṃ hāda
11. hwā( )yāhā
12.
13. *k*ĕṃ, ṣaṣṭi wwarṣa
14. sahasraṇi, wi
15. ṣṭayĕṃ jaya
16. te krimiḥ( )ā
17. ya(r)hā(r)niryya
18. çohāniḥ, ha
19. niḥ prajñāsukā
20. nayaḥ, dharmmasa
21. ndhānahā*k*içcĕ, sa
22. *n*( )tesa*r*ĕhā*n*a
23. kṣandeni
24. ra sanghyang
25. trayoda,
26. çasakṣi
27. çin taḍahĕ
28. ndenira dewi
29. durggāstu || o ||

---

17 *n*iryya-*k*iryya.

II

ONGEDATEERDE INSCRIPTIES.

XCVI.

Steen, waarschijnlijk afkomstig van den Diëng, thans als D. 11 in het Museum te Batavia. Over de steenen van den Diëng zie men de litteratuuropgave onder II. De steen is no. 11 van het lijstje van Dr. Brandes in Notulen 1889 p. 131. Abklatsch Oudheidk. Bur. no. 188 en 330; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2981 (Cat. Juynboll p. 232). Dr. Brandes beschrijft den steen in den Catalogus (p. 375 sq.) aldus:

„Pyramidaalvormig steentje, met dito boveneinde, gekroond met een bloemknop. Licht bruin-geel. Poreuze bazalt. Op twee der opstaande vlakken resp. in 10 en 9 regels met oud-Javaansch schrift van Midden Java beschreven. Afkomst onbekend. Hoog in het midden 79, aan de zijden 62; de opstaande vlakken breed van boven 33, van onderen 37.

Tempelinventaris. Begint *namaççiwāya dewadrawya*. Naar het schrift te oordeelen behoort het tot de oudere inscriptien onder de opschriften van Midden-Java".

a. 1. namaççiwāya debadra
2. wya hulun ḍuapuluḥ
3. karbo sapuluḥ alas
4. kacangan ḍua, padyusan
5. ḍua | gagun | karaha padwa
6. tu | tatas lanang | caranti li
7. ma | watu | parsarinasi
8. yan tambaga | sapuluḥ wu
9. ta | mās ḍutahil | jang mi
10. *ti*ga padwatu | caturangga*ng*

b. 1. *kail* laki | sajugala ||
2. lungsir ṣawatu || witā
3. ḍua watu | taṇḍa taṇḍa
4. ḍualapan | suruy ga
5. ḍing | carmin | batu cĕrmi
6. n | wungwung bala | karantiga ḍu

7. a | saṇḍuk ḍua | guci
8. patwatu | watu kākkyab
9. ḍua | dāng | ika teja ḍanghyang

XCVII.

Steenfragment, afkomstig van den Diëng, thans als D. 15 in het Museum te Batavia (Not. 1863 p. 238). Over de inscripties van den Diëng zie men de litteratuuropgave bij II; deze steen in no. 1 van de lijst van Dr. Brandes in Not. 1889 p. 131, cf. Verbeek p. 109. Dr Brandes beschrijft hem aldus in den Catalogus (p. 377):

„Fragment van een kleinen steen. Rechter benedenhoek. Zwart. Zeer verweerde andesiet. 13 Fragmentarisch leesbare regels in Oud-Javaansch schrift van Midden-Java. Volgens Tijdschr. Ind. T., L. en Vk., X, 307; Not. II, 182, afkomstig uit de Banjoemas, blijkens brieven en afteekening van de Pangonan op den Diëng. Vgl. Tijdschr. Ind. T. L. en Vk., XXIII, 43. Hoog 51, breed 40. Rechter fragmenten van de laatste regels van een praçāsti".

1.
2. arddhacandrama
3. i bhaṭāra, i bhaṭāra kumāra brat
4. hu pirak dhā 7, masambaḥ senāpati ma
5. mas 1 ambad 1 arddhacandra 5 taturakyang yu 4 bra
6. 1 sākṣ(i)
7.
8.
9. dapra p(i)tāmaha paramaçiwa i ta
10. i humpan dewa i kū
11. bhagawanta maṇḍa
12. guru hyang kapila, ma tatkāla ḍangācāryya
13. ḍapuṇta çiwanetra || o ||

XCVIII.

Steen, evenals de vorige afkomstig van den Diëng en tegelijk met dezen in het Museum te Batavia gekomen als D. 30. De steen, waarvoor verder naar de opgave bij II verwezen wordt, is no. 2 van de lijst van Dr. Brandes; abklatsch Oudheidk. Bur. no. 197 en 202. Dr. Brandes beschrijft hem in den Catalogus (p. 383) aldus:

„Klein fraai gebeeldhouwd steentje met voetstuk, uit één steen. Aan de zijden lofwerk met bloemen. Vaal. Andesiet-tuf. Zeer beschadigd. Oud-Javaansch schrift van Midden-Java op ééne zijde, 18 regels, waarvan schier niets meer te ontcijferen is, en dito drie op de voorzijde van het voetstuk. Volgens Tijdschr. Ind. T., L. en Vk., X, 307; Not. II, 185 afkomstig uit de Banjoemas, blijkens brieven en afteekening van de Pangonan op den Diëng. Vgl. Tijdschr. Ind. T. L. en Vk., XXIII, 43. Hoog in het midden 58, aan de zijde 47; breed 32; dik van boven 10, van onderen 11; voetstuk hoog 26, breed 42 en 23".

---

b9 teja, lees weja.

1. oṃ namaççiwāya, (swa)sti çakawarṣā
2. tita 13, waiçākha māsa
3. çukla pakṣa

16. sākṣi
17. ni aminta lmaḥ ri sang hadyan juru wadihati huwa
18. kawikwan

Op 't voetstuk.

1. patapan

XCIX.

Steen, afkomstig van den Diëng, thans als D. 57 in het Museum te Batavia. Over de Diëng-inscripties zie men de litteratuuropgave bij II. Deze steen werd in 1877 (Not. 1878 p. XV sq.) in vier brokstukken opgegraven; het is no. 8 en 9 van de lijst van Dr. Brandes in Not. 1889 p. 131; abklatsch Oudheidk. Bur. no. 89, 90, 92 en 260. Nadat no. 5 van de lijst van Brandes in 1909 als D. 116 in het Museum te Batavia gekomen was, deelde de Heer Rouffaer (Not. p. 176) mede, dat dit fragment het begin van D 57 was (cf. p. LXXXI en LXXXV van die Notulen). Uit de hier volgende transscriptie blijkt, dat de oorkonde op D. 57 een begin heeft, dat met de transscriptie van D. 116, zooals die in Not. 1886 p. 29 en 1909 p. 156 gegeven is, niet overeenstemt, behalve dat beiden met dezelfde woorden beginnen; de rest wijkt echter af. Ook de schriftsoort is een andere. Daaruit volgt, dat D. 116 geenszins het begin van D. 57 inhoudt, doch een geheel afzonderlijke inscriptie is, die met de hier behandelde niets te maken heeft.

1. oṃ namaççiwāya || swastiçakawa(rṣātīta
2. mi kṛṣṇapakṣa , po, tatkāla sa
3. mbyakan sīma *mūkha* ni *sī* winli i *ka*
4. mūwaḥ i tĕpoh muwah i triwuaḥ watak ḥ mūwah i
5. wuah watak kalumwayan muwaḥ i rakiḍan watak
6. k patapāu, ikana kunang samaya guru hyang
7. tā mahapitā bhagawanta ḍanga
8. kw(ai)ḥ ni pinasuk ing ḍihyang, sang hyang
9. d dharmma *irṣya* tan kalilirana deni
10. tan waihan waçā, guru hyang silih ataḥ (pramā)ṇa ri sang hyang dharmma, manghatura
11. kan i dlāha guru hyang i wangkud tatra sākṣī pitamaha i hlaḍan bhagawanta tirwan
12. hyang haritā sang hadyan kuñjara sang ha(dyan) wara i lala
13. lihi sang hadyan garan pu dwi
14. (ci)tralikhita ḍapunṭa sadā i wa (*cinde*)

XCIX 3, mû*kha*-mû*la*.

C.

Gouden plaatjes, gevonden op den Pĕnanggoengan, daarna in het bezit van den Heer J. P. Moquette te Weltevreden; thans blijkens Not. 1912 p. 114 en CXXXIV in het Museum te Batavia (no. 788*b*; invent. 5263).

1. oṃ prasasnāya nama sang prĕdāna
2. sang dewa sang *b*ramaspi angkus
3. si ku*d*al sā (*of* s)wasti sang dāsuk

ā ā

m [1])

CI.

Steen, van onbekende afkomst, thans als D. 43 in het Museum te Batavia; abklatsch Oudheidk. Bur. no. 163. Dr. Brandes beschrijft hem in den Catalogus (p. 388 sq.) aldus:

„Pajongvorming boveneinde Vaal bruin. Andesiet-tuf. Beschreven met 8 slechts gedeeltelijk te lezen regels in oud-Javaansch schrift van Midden-Java, op ééne zijde. Afkomst ontbekend. Hoog in het midden 89, aan de zijde 81; breed 42, dik 13.

Te fragmentarisch om te kunnen worden verstaan Hier en daar slechts een enkel woord leesbaar".

Volgens den Heer Rouffaer (Not. 1909 p. LXXX) is ook de andere zijde beschreven geweest.

1.
2. hyang guru
3. wuatan guruhyang guruhyang i hyang guru
4. daksīṇanira sūma sowang kinonnira ma*nganggapa* ha sang
5. ( )k pwa sāmas pirak sowang, samangkana ika sa atena no
6. samangkana ikana nīti guru hyang sa( )ahakan
7. winehakan ikanang patapān, sa( )lga, ha sang hyang
8. *t*ĕmūtti pu sang pra ya la*kha* ḍapunta çapataḥ || o ||

---

1) bijgeschreven „met tarungs";

6 Voor guru hyang, zie men Ken Arok, bladz. 15 einde. Noot van Dr. Brandes.

CII.

Koperplaat, waarvan de vindplaats of verblijfplaats niet bekend is. De eenige aanwijzing is het boven de transscriptie staande: „Een koperen plaat uit de verzameling van Dieduksman", terwijl ter zijde nog geschreven staat: „lang ; breed . aan weerszijden met 15 regels schrift. Naar een photographie in 't Museum". Onder de foto's van het Bataviaasch Genootschap bevinden zich onder no. 90, 91, en 874 afbeeldingen van deze plaat, waarvoor men vergelijke Notulen 1886 p. 27 en 1892 p. 35. Op eerstgenoemde plaats bespreekt Dr. Brandes de afbeelding van deze koperen plaat, „handelende over den *sima* van den *Bhaṭāra i Glam*, waarover ook handelt de plaat als B bekend gemaakt in Verh. XXXIX. Wat op deze plaat te lezen is mist zoowel begin, als slot. Naar het voorhanden zijn van de voorafgaande en volgende bijbehoorende platen werd dan ook reeds navraag gedaan. Om de hooge belangrijkheid haal ik hier uit deze plaat, die in schrift en in taalvormen merkwaardig overeenkomt met No. I der door Cohen Stuart in zijn Kawioorkonden uitgegeven oud-Javaansche *praçâsti's* waarschijnlijk dus evenals deze dagteekent uit de eerste helft van de 9e çaka-eeuw, het volgende aan uit het eedformulier: *tuwi sakwehta dewatā prasiddha rumakṣa ng kaḍatwan çri mahārāja i mataram*, d. i. „voorts alle gij goden die steeds het rijk van Z. M. den koning van Mataram bewaakt"; waarbij ik een commentaar overbodig acht". De transscriptie vertoont geen scheiding der regels.

a. 1. lumpang muang saji ni manusuk wḍihan ni kulumpang ragi yu 4 mas mā 4 wadung 1 rimbas 1 taratarah 1 tampilan 1 linggis 4 lanḍuk 1 wangkyul

2. 1 kris 1 kurumgagi 1 gulumi 1 nala*yai*da 1 tahap 1 buri 1 padamaran 1 saragi paganganan 1 bras pada 1 wsi ikĕt 1 wḍus prāṇa 1

3. pasiliḥ yu 1 argha 4 wras hinantraan 5 manunggal sukat wsi urā 10 (*of* 1,) sowang, hayam 4 hantriṇi 4 gandha dhūpa puspākṣata nāhan munggu

4. i tngaḥ ning pasabhān muang sang hyang brahmā caturasrakuṇḍa winong sawidhiwidhāna dadi lumkas sang wahuta hyang kudur manapathai inangsian wḍihan ragi

5. yu 1 mas mā 4 hinarĕpakĕn samgat lua pu guṇottama, muang (sa)mgat pamasaran pu bandhyā, muang wahuta patiḥ rāma i gilikan muang rāma tpi

6. siring, mamang nispanapathai mamantingakan hantlū muang manĕtĕk hayam, anda *t*ita hyang basundharā basundharī hyang pṛthiwī kita ginawai rahyangta rumuhun

7. hyang nāgarājā lĕtĕrta, kadi tguḥ sang hyang guṇung *tahan* hana umulaḥ ulaḥ sira mangkana tguhanikeng lmaḥ sawaḥ puṇya çrī mahārāja sīmā bha

8. tāra i glam, yan hana pua umulaḥ ulaḥ ya patīta hyang pṛthiwī, te patĕnggĕākna ya te pakarākna ya te patuaddakna ya, te

2 kurum*g*agi-kurum*bh*agi; 6 *t*ita-*k*ita.

9. patunasakna ya te paçeṣākna ya pĕpĕdda*l*ĕn wkasakĕn hawu kerir yan hana uang anyāya lumĕbura ikanang sawaḥ puṇya i bhaṭāra ing
10. glam ndaḥ kita hyang kulumpang kita inandĕlakĕn sinusukakĕn kahanānning gaṇa bhūta banaspati hyang padud*u*tan, hyang pa*l*ĕnggĕngan atthana ta
11. kita kabai*l*ḥ tilumahömmanghirĕng hulu taḍahak*in* talinga pangrĕngö ta an sinusukan wungkal ikaing lmaḥ sīma bhaṭāra ing glam kabiku
12. an i gilikan yan hana pua umulaḥ ulaḥ ya patīta hyang gaṇa bhūta pisāca te paçeṣākna ya te patuaddakna ya te patu
13. nassakna ya te pakarākna ya pĕpĕddakĕn wkassakĕn hawu kerir yan hana uang anyāya lumbura ikeng sawaḥ sīma bhaṭāra i glam,
14. indaḥ kita kamung hyang hayam tuliḥ uliḥ ta kawu*nggra* ttanyu wulu piliḥ *sarano* lumirit turaḥ ning hlang, hantlū ko tan kaguli
15. tĕtĕs ko tan wūkan lumĕngai ko ring tgal tan sambĕr kongngulungngulun tan sikap, kong ngalapalap lumĕngai ko ring lsung

b. 1. tan katibān halu tan palu konganutu, apan ko dinaipangrāha sima kulumpang pasĕk lagi lagi sumpaḥ lĕmaḥ palar matyantaya uang
2. anyāya lumbura sīma bhatāra ing glam, tasmāt kabuattaknanya kadyānggāunikanang hayam mati tan pasangkān mati tan pawuittan huwus ma
3. mangan manginum mangkana hamngānta nikanang uang, anyāya lumbura ikeng sīma bhatāra ing glam indaḥ kita hyang baprakeçwara brahmā wiṣṇu
4. mahādewa çaçi kṣiti jala pawana hutāçana yajamāna kālamṛtyu gaṇa bhūta saddhyādwāya ahorātra yama baruṇa kuwaira bāsawa yakṣa
5. rākṣasa pisāca rāma dewatā, sura garuḍa gandharwwa kinṇara widyādhara dewaputra nandīçwara mahākāla nāgarāja wināyaka kita tuwi sakweḥ
6. ta dewata prasiddha rumakṣang kaḍatwan çrī mahārāja i mataram kita umasukki hati ning uang kabaiḥ tan kawna(ng) tina*k*an tyan ha
7. na uang anyāya lumbura sīma bhatāra i glam sawaḥ tampaḥ 4 ḍuḍuk hatinya sbit wtangnya rantan usūsnya uḍulakĕn *gu*lunya wtuākĕn
8. ḍalammannya, tampyal i wirangan uwahi i tnganan yan para ingngalas pangananning mong patukĕnningngulā ya pulira
9. kna ni dewamanyuh yan para ya ing tgal alapanning glap ya panganning wuil si u( )uan sampalanning rākṣasa, andaḥ kamung ku

10 atthana = at hana; 4 sa*dd*hyā-sa*n*dhyā.

10. sika gargga metrī kuruṣya pātañjala, suwuk lor kidul, kuluan wetan, buangakĕn kamung hyang kabaiḥ tibākĕn ing
11. mahāsamudra, klammakĕn ing ḍawuhan alapan hyang i dalam air duduttĕn ning tuwiran matya ikeng uang anyāya lumbura sīma
12. bhaṭāra ing glam kabikuan i gilikan upadrawā ing dewata tan tmua sama bhraṣṭa liputĕn ni phīra, muliha
13. ing nāraka ing mahārorawa yan hana uang anyāya lumbura ikaing sīma bhaṭāra i glam, nāhan mangmang sang makudur ar panapa
14. thai i harĕpan sang wahuta patiḥ muang i harĕpan sang anak wanua tlas sang makudur manapathai umangsö sang wahuta patiḥ mu
15. ang rāmanta raiṇanta muang rāma tpisiring kabaiḥ manambaḥ i sang hyang wungkal, muang kulumpang, masapatha sira ing sabhā linguira, ndaḥ kita

CIII.

Koperplaat van 43 × 21 c.M., vroeger behoorend tot de collectie-Dieduksman te Jogjakarta. Blijkens Not. 1886 p. 27 handelt hij over hetzelfde als de vorige. Naar aanleiding van afgietsels en facsimiles (Not. 1877 p. 137, 147) gaf de Heer Holle in Verhand. XXXIX B p. 2 een transscriptie, waarbij hij aanteekende dat de oorkonde „incompleet (is) en handelt over het opbrengen van belasting (o. a in kains), en noemt personen, die daarvan zijn vrijgesteld. Het schrift . . . . heeft groote overeenkomst met dat op de koperen plaat, voorkomende in de Kawi-oorkonden van Dr. Cohen Stuart sub no. XVII. De letters zijn duidelijk en was de lezing gemakkelijk".

a. sang hyang susuk jāwatāku magawaya pāpa muang anyaya lumwura sīma bhaṭāra ing glam sawaḥ tampaḥ 4 sakwaiḥ ni puṇyangku pataningku sāla kamulānku ityewamādi tanpaphalā bhaṭāra mangkana tkā i wkangku wetku puyutku bhaṭāra mangkana pratijñā sang wahuta patiḥ i harĕpan sang hyang kulumpang muang sang hyang wungkal sīma, muang i harĕpan sang hyang brahmā umilu i susukan sīma patiḥ i gilikan si jaluk winaiḥ pasĕkpasĕk mas mā 4 wḍ(i)han ragi yu 1 patiḥ waduan si abhī winaiḥ kain wlaḥ 1 tunggū durung si cumban rāma ni ḍunak winaiḥ mas mā 1 wḍihan yu 1 tunggū durung anakwi si ḍunak kain wlaḥ 1 rāma i gilikan hulu ron si dharanī rama ni jaluk, rāma matuha si panu rama ni bo, winkas si widya rama ni kĕbĕḥ kapua winaiḥ mas mā 4 wḍihan yu 1 sowang sowang, winkas anakwi si ḍmit winaiḥ ken wlaḥ 1 gusti i gilikan si kaṇḍung sinrahan wḍihan yu 4 hlai 1 tuha banua si kamwul rama ni balusuk parujar si mamwang rama ni raja, muwaḥ gusti si gaiṣṭa rama ni lunggat muwaḥ gusti si tĕwik

rama ni danes kapua winaiḥ mas mā 4 wḍihan yu 1 sowang sowang tuha wĕrĕḥ si dana rama ni komwoḷok, wariga si pring, muwaḥ wariga si tokeng, papasuk i sang mawanua si mandon rama ni kutang, muwaḥ wariga si dayā rama ni kuṇḍu, kapua winaiḥ mas ku 1 wḍihan hlai 1 sowang sowang, rāma maratā si hunur, kaki wrut si kiruḥ rama ni kĕlĕm wuai si tamwir rama ni mjit si glo si kadik, si kintyā si bobol (?), si durung si kamo, si wngal, si guwinḍa, si punḍing, si don, si tanggan, si dhana, si daiwoḥ, si masya, si bayī, samangkana ikanang milu manaḍaḥ juga, tan kua ring pasĕk pasĕk ‖ rāma tpi siring i kinwu kalima si bulu rama ni prabhū, rāma ri amwilan kalang si bhawita rama ni tumwu, parujar si karṇna, rāma i lintakan si kiraṇa rama ni rupī, rāma i pamratan gusti si ḍanghuan rama ni ḍalung, marhyang i gilikan si gurumĕt rama ni ḍalung hulair (? hulu air) i gilikan si kalaḍi rama ni kamwang, rāma i parang tuha kalang si nawa rama ni ḍaṇu, rāma i kasugihan tuha banua si dṛṣṭi rama ni wlahan, kapua winaiḥ pasĕk pasĕk mas mā wḍihan ragi yu 1 sowang sowang, madāng si goṇḍong rama ni sañjaya, mawuai si sadyā, ata ri piṭapuag (?) wanua i tamwing watĕk ta

b. lang, wariga, i ḍaṇu si tuluk rama ni riwut kapua winaiḥ pasĕk pasĕk pirak mā 1 wḥihan hlai 1 sowangsowang, mangla samgat pamasaran winaiḥ wḍihan yu 1 tuha paḍahi si keñjur rama ni bacing anak wanua i kasugihan muwaḥ tuha paḍahi si wanua rama ni bṛkut anak wanua i turu mangamwil, widu si lakṣaṇa kapua winaiḥ mas mā 4 wḍihan yu 1 sowang sowang ‖ o ‖

CIV.

Twee koperplaten (20.5 × 11 c.M.), in 1873 te Batavia ontvangen van den regent van Bandjarnĕgāra (res. Banjoemas), sindsdien in het Museum aldaar, no. E 17. (Not. 1873 p. 91, 97, cf. 1874 p. 40. De Heer Holle gaf in Tijdschr. 25 p. 120 een facsimile uit (Not. 1873 p. 168, 1878 p. 65) en in Verhandelingen 39, III p. 4, een transscriptie, waarbij hij opmerkte, dat de platen wellicht gedeelten van twee oorkonden bevatten. Blijkens Not. 1911 p. XXIV wordt er een vorst Jayakirttiwarddhana in genoemd. Gelijk men ziet, komt 1*b* met 2*a* overeen.

1*a*. ni mangrakat pu kuñjang, mataṇḍa pu toṣṭi, parujar pu ḍakut, amasangakan pu mandyās (mandyus?), manghint(u) sang wuyagung abalun pu nista, citralekha pu mitra, kapwa winaiḥ pasak pasak mas mā 6 wḍihan yu 1 sowang, wahuta rikanang kāla kamwang çrī sang kṛti,

patiḥ ḍatar pu balo, patiḥ karung ḍung pu parwwata, kalang mamawa tripaṇḍan mpu ni pukī, winaiḥ pasak pasak pirak dhā 10 mā 12 kinapātan, rāmanta i salud mangli pu canitā juru rama ni pujyan, parujar rama ni daki, rāma maratā pu radi pu lawĕan, pu nahuṣa, pu taḍaḥ, pu manggarit, pu mahatmi, pu harī, winaiḥ pasak pirak dhā 1, kinabaihanya, winaiḥ rāmanta i salud mangli manaḍaha ri nāhan ro

b. nnira, hinanākan pinakānak matuha manwam laki bini, mamangan manginum, majnu, maskar, majigal (*lees:* mangigal), mālapalapan mtuakan senak ning amwak, winaiḥ ng anak manwam pasak pasak pirak dhā 1 hinanākan wanwa tpisiriḥ (*lees:* siring) i dalyāntan rāma pu simpan, i kayu hurang rāma pu hima ing nuṣa rāma pu çakti, ing kupang rāma çānti, winaiḥ pasak pasak ma 5 ing sawanua sawanua sang rāma i limo manis winaiḥ pasak pasak ma 4 tuha paḍahi sīkā, winaiḥ pasak ma 4 guru hya(ng) i kelāsa winaiḥ ma 4 anantarakāla, tka mahārāja dyaḥ gwas çrī jayakī(r)ttiwarddhana, marā i kupang sumapar sira ring er hangat, kapangguḥ sang hadyan bam(w)una, mamaban ring alas sinīmanira, samīpa ning er ha(ngat)

2*a.* (= 1, *b*) nnira, hinanākan pinakānak matuha manwam laki bini, mamangan manginum, majnu, maskar, mangigal, mālapalapan mt(u)akan senak ni ng amwak, winaiḥ nganak manwam pasak pasak pirak dhā 1 hinanākan wanwa tpi siring, i dalyāntan rama pu simpan, i kayu hurang rama pu hima ing nuṣa rāma pu çakti, ing kupang rāma pu çānti, winaiḥ pasak pasak mā 5 ing sawanua sawanua, sang rāma i līmo manis winaiḥ pasak pasak mā 4 tuha paḍahi syajā, sīkā winaiḥ pasak mā 4 guru hyang i kelāsa winaiḥ mā 4 anantarakāla, tka mahārāja dyaḥ ta gwas çrī jayakī(r)ttiwarddhana, marā i kupa(ng) sumapar sira ring er hangat kapangguḥ sang hadyan bamwuna mamaban ring ala(s) sinīmanira samīpa ning er hangat manamwaḥ sang bamwuna i mahārāja inanugrahān sira, kinon samgat tilimpi(ki) mujarana sang anak wanua ing saludmangli muang wahuta patiḥ sīma i layu watang an tunun (*lees:* turun) anugraha mahārāja i sang ba

b. mwuna, sīma ni ratanira tan katamāna deni(ng) mangilala (dra)bya haji, tapa haji, airhaji, taji, tiruan, manghuri, senāmukha, unggaḥ karas, pangaruhan, manimpiki, limus galuḥ pinilai katanggaran, walyan, kring, paḍamapuy, hulun haji, widu, mangidung, cadar, tan hana tumamā rikanang saprakāra ni sukhaduḥkhanya, sang hyang dharmmātaḥ parānanya,

kunang yan hana mulaḥ iking sīma ing siludmangli (*lees:* saludmangli) salwīrani jātinya, hadyan pamgat mawanwa, nayaka, wuluḥ panawī, wahuta patiḥ, rāma māgammau, hulu wras jātaka, rarai matuha laki wadwau, jaḥ tasmāt kabuat karmmanya tan pangguha ng inak kanarakā saṅgsārā anaknya, wkanya kabaiḥ, ikanang uang umulaḥhulaḥ ikīng sīma susuk kulumpang tinanam kinabaihan pinaduluran sang anak wanua kabaiḥ sinusuk sang hadyan bamwuna mwang *bobo* wijyan su( )k kapwa sira masima sima sinusuk

CV.

Ruwe riviersteen, staande te Gandasoeli (afd. Tĕmanggoeng, res. Kedoe), vermeld als no. 2 bij Verbeek (p. 139 sq.), doch niet, gelijk daar staat, het jaartal 769 dragend, hetwelk op de 19 regelige inscriptie voorkomt, wier transscriptie hierboven onder no. III gegeven is. De steen wordt in Rapp. 1911 p. 273 sq. aldus beschreven: „Op een rotsblok, waarvan de hoogte boven het maaiveld bedraagt ± 1.27 M., de lengte ± 2.25 M., de breedte ± 2 M. Op het vrij vlakke gedeelte van de lengtezijde is gekapt een verdiept vlak, hoog 0.52 M., breed 1.13 M., en daarin is gebeiteld eene inscriptie van 15 regels (de 15e half) Javaansch schrift". Abklatschen worden vermeld Not. 1869 Bijl. N; 1876 Bijl. I no. 16, II no. 20; Rapp. 1911 p. 20, 274; Oudheidk. Bur. no. 136 en 291; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2992 (Cat. Juynboll p. 233). Een afteekening is blijkens Tijdschr. 47 p. 455 in de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden, waarbij is aangeteekend, dat de steen in 1841 te voorschijn gekomen is.

A.

1. || namaççiwāya oṃ mahājana disa hing alas partapān tuha nguḍa laki wini manḍangar wuattānta pa*n*āwis, dhimi
2. gatinḍa ḍang karayān partapān ratnamaheçwara siḍa busu mor namānḍa ḍang karayān lāki busu iti namanḍa ḍang karayān wini,
3. atyanta *da* mimpa siḍa ḍuaḥ ayānḍa karayān lāki parpuan wajannakabwi namanḍa, ayanḍa ḍang karayān wini parpuan panuaḥhan nama
4. ṇḍa lima inanḍua *aruni* çyaniḍa na punuma adinḍa ḍang karayān lolingusa*m*ābwa namanḍa, iparḍa ḍang karayā
5. n parttapān busu ba*mba* bi bu s*r*tta na ḍajānḍa sānak busu taralā busu dakde, ḍangḍanḍa sapopo huwuriya na pimānḍa mīmhu*rwla* namanḍa sa ḍi
6. nāyaka watak bunut tathāpi ḍangḍanḍa sapopo bu(ng)su pada*r*ung ḍa*r* manḍa sānaka( )nāyaka hāsa tathāpi nanat siḍa busu putiḥ paḍi, tai *ta*

---

1 pa*n*āwis-pa*ng*awis; 4 *punuma*-sunuma; 6 ḍa*r*-ḍa*na*.

7. pahit swastā si āwak ana ḍa la putri inan pangawis tathāpi ḍatar wwatu pagaḍuri siwahasambuḥ witaka *dada* wiwāra *dā* ri inanta ba*ña*
8. kña anakḍa ḍang karayān partapān puṇya prakathāṇḍa ḍang karayān partapān kathamapi sukha subhiksa ya gantya di rakṣa iya sabañakña ya *ça* i ta
9. pūrwwadakṣiṇa paccima uttara itastata*na* iya mangstuti iṇaṇḍa ḍang karayān partapān, tathāpi àḍa ā*da* ryyaṇḍa*la*lawa namaṇḍa sthāpa*ka* siḍa tathāpi
10. bapahmuṇḍa ḍang karayān siwājita nāmaṇḍa nāyaka ḍi prakapulang si*da* inan pangawis sipat*a* sahāyāṇḍa ḍi dharmma puṇya kuçala iya makangāḍi pra
11. tiṣṭa ḍi hyang hāji ta*r*kalāta hyang wintang prasāda saprayukta *tyai* sahita iya mātraña winiḥ ña tra di tanaḥ buda*ḥ* t*lu* *ba*riḥ pra*ga*luḥ a
12. pamaṇḍyan tlu lattir *t*ina āyun ampa lattir curing tlu lattir puwijaḥhan ḍua lattir kaywaramaṇḍar ḍua lattir *wa*bu salattir tuṇḍu
13. ḍua lattir kakalyan salattir ta*n*ukān salattir, mātrāña winiḥ ḍi tanaḥ buḍa *pang*awis ampa poluḥ salattir partukka ḍi walunuḥpaḍos pa
14. ḍi pra çā ( ), parpuanta( )pātiḥ manalu nāmāṇḍa naiyaka ḍi kyubungngan sahāyāṇḍa bupatiḥ pulīpasi nāmāṇḍa yeka dimāntya ni
15. ḍapunta mahājāna na( )m*wa* nāmāṇḍa

B.

Er is van dezen steen een tweede transscriptie, klaarblijkelijk naar een andere abklatsch gemaakt, daar woorden, die op de éene duidelijk zijn, op de andere ontbreken. Aangezien zoowel de lezing als de woordafdeeling aanmerkelijk verschilt, volgt hier ook de tweede transscriptie.

1. || namaççiwāya oṃ mahājana disa hi*ng*ālas partapān tuhangu ḍa lakiwini maṇḍangar wuattānta pa*ng*āwis dhimi
2. gatiṇḍa ḍang karayān partapān ratna maheçwara siḍa sumor namanḍa ḍang karayān praki busu iti namāṇḍa ḍang karayān wini,
3. atyanta mis*t*a siḍa ḍuaḥ ayāṇḍa karayān lāki parpuan *wa* nnabwi namaṇḍa ayaṇḍa ḍa(ng) karayān wini parpuan pamuaḥhan *d*ama
4. ṇḍa lima inaṇḍa a a *ra* çyani adiṇḍa ḍang karayān loli namaṇḍa iparḍa ḍang karayā

---

9 itastata*na*-itastataḥ?; 10 ḍi-*wi*; 14 pātiḥ-*r*patiḥ; 3 misṭa-mi*ma*.

5. n parttapān busu *baçra* buswattana ḍajaṇḍa sānak busu taralā bu(ng)su da*kde* ḍangdaṇḍa sapopo busu huwuriya *na mipihu*ṇḍa mīmhu namaṇḍa *pa*
6. nāyaka watak bu tathāpi ḍangdaṇḍa sapopo bungsu padarung ḍa ramaṇḍa sāna*garaja* nāyaka wata tathāpi siḍa busu putiḥ paḍi kai *ta*
7. pahit swasta ssi awak i a naṇḍa putri inan pangawis tathāpi ḍatar wwatu pagaḍuri siwahasambu witaka *dada-uiwārawemi* inanta
8. kña sanakḍa ḍang karayān partapān pu hyang pra*ka*thāṇḍa ḍang karayān partapān kathamapi sukha sugik maya gan*t*ya ḍi *r*akṣa iya sabañakña ya( )eça i *ta*
9. pūrwwa dakṣiṇa paççima uttara itastatana iya mangstuti ṇāṇḍa ḍang karayān partapān, tathāpi āda ā ryyāṇḍa lawa*n*amaṇḍa sthāpaka siḍa, tathāpi
10. bapahmuṇḍa ḍang karayān si wājita nāmaṇḍa nāyaka *ḍi* praka pulang, si*ḍa* inan pangawis sipatasa *hā*yāṇḍa *ḍi* dharmapuṇyakuçala iya maka*ngi ḍi*pra
11. tiṣṭa ḍihyang *hājitarkalo*ta hyang wintang prasāda suprayukta ya sahita iya mātra wini *çuña* *ḍi* tanaḥ bu*ḍ*aḥ tlu bariḥ pra luḥ a
12. pamaṇḍyan tlu lattir *ū*(ng) na āyun*a* palattir *curi* tlu lattir puwijaḥhan ḍua lattir kaywaramaṇḍar ḍua lattir *wa*bu salattir
13. ḍuang lattir kakalyan salattir tanakān salattir mātrāña winiḥ ḍi ta*n*aḥ bu*nga* sa wis ampapoluḥ salattir partukkar di*wa* lunu paḍos *pa*
14. ḍi *p*ra çā *pu* parpuanta rpatima nalunāmāṇḍa naiyaka ḍikyābungngan sa yāṇḍa bu *pa* tih pu līla si*nwā* kaḍimantyani
15. nāmāṇḍa.

CVI.

Koperplaat van 34 × 6.5 c.M., afkomstig van Magĕlang, waarschijnlijk Ngabean (coll. Not. 1892 p. 24), thans als E 18 in het Museum te Batavia (Not. 1893 p. 101). In Not. 1893 p. 68 deelt Dr. Brandes mede:

„De plaat is blijkbaar één der vele waarvan o. a. gesproken is in Not. XXX (1892), 23. Een jaartal komt er wel niet op voor, doch ook hier weder wordt, zeer kort, gehandeld over sawah sima (vrije sawahs) voor de desa's Kwak en Mulak".

T. a. p. wordt n.l. vermeld, dat in 1863 een dertigtal platen te Ngabean gevonden is, waarvan de bewaard geblevene eveneens de velden te Kwak behandelen.

---

5 mipi*hu*-mipi*md* 7 siwahasam*bu*-siwahasam*wu*; 10 makang*i*-makang*ā*.

a. 1. ‖ o ‖ mūlaning sawaḥ sīma i kwak tamaḥ 5 maknā i sang makarma i prāsāda i laṇḍa, marhyang tampaḥ 4 muang lañjānya, gawaya
2. nira dumawuttana dukut ning prāsāda i ruhur, muang tamwak, muang mataga ikanang masawaḥ ing sīma gumawaya ikanang pamahujanggān
3. kyan mahala, muang pacarnan kyan mahala, muang humarappa ikanang biçuwa, muang caru angkan parbwaṇi, sawaha sang hyang tampaḥ 1
4. paknānya pabiçuwā muang pacaru akan parwwaṇi lañjānya tamwahani bhukti sang pangajyan i laṇḍa, sawaha sang dewata ing paca
5. ṇḍyan i kwak su ku 1 paknānya caru akan amāwaṣya sawa ni wka sang dewata lumāḥ i kwak su ku 4 asing ngumuliḥ i kwak gawayani
6. ra manapua manamwaḥ hyang 6 (?) muang humara ikanang patuha akan amāwaṣya ‖ o ‖ muwaḥ mūlaning sawaḥ sīma i mulak tampaḥ 4 blaḥ 1 pa
7. knānya sawaha sang pangajyan i laṇḍa tampaḥ 1 muang lañjānya, sawaha sang dewakarmma blaḥ 1 gawayanira manamwaḥ hyang i manapua i dala

b. 1. m sawahaning mapagar muang manapu i laṇḍa ṭampaḥ 1 ‖ o ‖

CVII.

Koperplaat van 14 × 7 c.M., afkomstig uit het regentschap Tĕmanggoeng (res. Kedoe), thans (Not. 1875 p. 83; 1876 p. 73) als E 14 in het Museum te Batavia. De Heer Holle gaf in Verhand. 39, II p. 3 een transscriptie uit, waarbij hij aanteekent: „Slechts één plaat en wel plaat II (denkelijk de derde van de serie) is van deze oorkonde bekend. Naar het schrift te oordeelen, dat slechts ondiep in de plaat gegriffeld en vrij onduidelijk is, als ook naar de taal, houd ik dit stuk voor minder oud. Het schijnt te bevatten een soort instructie voor een loerah". De transscriptie van Dr. Brandes is klaarblijkelijk een verbetering van die van Holle, niet een opnieuw naar de plaat zelf gemaakte.

a. 1. n durung sucu wka si tuṇḍan tanpaling wadhana hulu nyan mwang kanalan
2. ling patana sira tuṇḍan, sawah tanpa . . luranahayahana ngatu parung kunalan wwang
3. kanalan ku lura ha nira tanpa na sira prihambak sakehira ngapiting bra(u)ha
4. muwah janana lungha tan pa mit patahun tan patahun kanalan

b. 1. sira nguninguni yan lungha rabi tanpa desa sira muwa sang kunang yanana sira lu
2. ngha tigal gawe lurah humansung tajenana rara salirna gawe lurah

3. kanalan sira, muwah yanana, sira latuh skul paka asujo ta sira satahun ring ngadoh
4. sira muliha, ana sira lungha ka rung ta hu kira sadita sira soteh

CVIII.

Koperplaat van 45 × 19 c.M., als E 19 in het Museum te Batavia (Not. 1911 p. XXIV). Bij de transscriptie staat geschreven: „van Li Djok Ban, Ngadirĕdjā, Kĕdoe". Verdere aanwijzingen ontbreken geheel.

a. 1. naiḥ mas su 5 wḍihan rangga yu 1 *r*akryān anakwi nyaḥ wraiyan winaiḥ mas su 4 kain wlaḥ 1, juru i ayam tĕas rua miramiraḥ pu rayung wanua i miramiraḥ watak tĕas, mangra
2. ngkappi halaran pu dhanada wānua i paramuan çima ayam tĕib, juru makudur rua patalĕsan pu wiryya wanua i wadung, poḥ watak pangku *d*oḥ mangrangkappi wacaha pu danta
3. wanua i katguhan watak hamĕas kapua winaiḥ mas mā 4 wḍihan rangga yu 1 sowang sowang ‖ ayam tĕas lumaku manusuk pu wrayan wanua i paṇḍamuan sima wa
4. dihati, i makudur sang waringin wanua i sumangka watak kalu warak i tiruan pawatrungan wanua i kawikuan ing wḍi taḍahaji pu il, juru waduā rarai i pāta
5. pan pu kumla wanua i sumangka watak tangkil putiḥ kapua winaiḥ mas mā 4 wḍihan rangga yu 1 sowang sowang ‖ sang juru i patapan, mataṇḍa pu tema, juru ning lampuran ra
6. kai pipil juru ning kalula sang nirmala, juru ning mangḍakat sang manorawa winaih pirak ḍha(?) 1, kinabaihanira, patiḥ rikang kāla kayu mwuban rakai aiṇḍo rama ni kapur su
7. kun si gambhira rama ni ḍuḍu airbarangan si daha rama ni surasti wahuta pĕtir si drawida rama ni laghawa paṇḍakyan si tajik rama ni gilirana kapua winaiḥ mas mā 4 wḍihan ra
8. ngga yu 1 sowang sowang, wahuta lampuran si sañjaya ramani pawaka, paṇḍakyan si taṇḍa rama ni nara, kapua winaiḥ pirak ma 8 wḍihan rangga yu 1 sowang sowang ‖ parujar
9. ni patiḥ kayumwungan si harus ṛamani kuḍu, parujar ni patiḥ sukun si watu rama ni wiryyan parujar airbarangan si wiçala kapua winaiḥ pirak mā 5 wḍihan rangga yu 1 sowang
10. sowang ‖ kalima i pĕtir si pujut rama ni nakula juru si jana rama ni çuddha, juru i ḍaṇḍakyan si mandon rama ni sonde samwal si pingul ramani madhawa kapua winaiḥ

11. pirak mā 4 wḍihan rangga yu 1 sowang sowang ‖ rāma i tpi siring rikang kāla i muṇḍuan gusti si gawi rama ni krami, i haji huma gusti si hiwā, i tulang bair gusti si palarasan ra
12. ma ni bahu, i waringin gusti ri waringin rama ni daugĕn, i kayu asam gusti si wujil rama ni grak, i pragaluḥ gusti si mni rama ni bhasita, samwal rama ni saḍa, i wunut winkas
13. pu mamwang rama ni dhanañjaya, i tiruan winkas si lbur rama ni sukik (?) ri air hulu si kidut rama ni karṇa, i sulang kuning winkas si kuḍa rama ni ḍiwi, i langka tañjung winkas si sahing rama ni
14. tamuy, i samalagi winkas si tarā, i wungkal tajam winkas si antara rama ni jawŏ, i hampran kalima si ina rama ni bānā, i kaçugihan winkas si hayu, i puhun

b. 1. winkas si pawā ramani sumingkar, i pruk tuha winkas singayuḥ rama ni sangkan, i wuatan winkas si tirip rama ni lreka (*of* loka), i pamaṇḍyan winkas si siwa rama ni wipula, i tpu
2. san winkas si aja ramani kwyĕn, i turayun i sor winkas si guta, i ruhur winkas si wahi, i kalaṇḍingan winkas si banua, i kḍu kalima si dharmi, ikā ta kabaiḥ ka
3. pua winaiḥ, pasĕk pasĕt kayānurūpa ikanang wanua makĕng winaiḥ pirak mā *2* wḍihan rangga yu 1 sowang, ikanang wanua maḍmit winaiḥ pirak mā 2 sowang sowang ‖
4. ‖ winusimajangut, matapukan si barubuḥ, juru paḍahi si nañja, magaṇḍing si krĕsṇī rāwaṇahasta si mandal, kapua winaiḥ wḍihan hlai i pirak mā 8 sowang sowang ‖ mangla
5. si kirāta rama ni *bhasita*, muang si butĕr, mabungwa si busū rama ni garagasiḥ muang si rubiḥ kapua winaiḥ pirak mā 2 sowang ‖ pisoraning anugraha rikang kāla patiḥ
6. mantyāsih sang krĕsṇa rama ni ananta, muang soaraning rāma i mantyasih kabaiḥ pu kolā rama ni di , pu puñjĕng rama nī bahad pu kārā ramani labdha, pu tĕrö rama ni bisis, pu
7. kĕcīḥ ramani snī, pu mandadi, rama ni wacitā pu bikray ramani baruṇa ‖ saprakāra ning saji sang makudur ing maṇḍala inenas pāmasanya su 2 mā 2 ku 3 ‖ i sampuni ma
8. waih pasĕk pasĕk manaḍaḥ sang wahuta hyang kudur muang wadwā rakryān sang pinakapangurang muang patiḥ wahuta rāma i tpi siring kabaiḥ ‖ lwirning tinaḍaḥ haḍangan wök ki
9. dang wḍus, ginawai samenaka, muang saprakārani(ng) harang harang ‖

i sampuning manaḍaḥ mangḍiri sang makudur lumkas manapate mamatingakan hantriṇi manawurakan hawu, manĕtĕ

10. t hayam i harapan wadwa rakryān muang patiḥ wahuta rāma i tpi siring, umuwaḥ ya i ronya || nahan cihnanyan sampun mapagĕḥ ikanang wanua i mantyasiḥ muang

11. ikanan wanua i kuning kaguntaran inanugrahākan rikanang patih mantyasiḥ sima kapatihara, yāpuan hana umulahula ya dlāha ning dlāha pañcamahāpāta

12. ka pangguhanya, pāpa ni matī brahmaṇa wihikan mangaji 108 pāpaningmamatī lamwukanyā 108 pāpani gurudrohaka, pāpani bruṇaghna, mangkana pāpa tmūni

13. kanang wang umulahulaḥ ikai sīma, matangya kayatnāntā soninikai prasasti ya mānyat swasthā || o ||

CIX.

Paaltje, volgens Hoepermans bij Verbeek p. 136 en 150 afkomstig van Tjandi Bongkol (afd. Tĕmanggoeng, res. Kedoe), later overgebracht naar het residentiehuis te Magĕlang, thans (Not. 1890 p. 11, 63 en 76) als D. 83 in het Museum te Batavia. Een abklatsch wordt wellicht vermeld Not. 1869 Bijl. N en Not. 1876 Bijl. II no. 13, daar gezegd te zijn van een inscriptie van Moentoeng (?); thans Oudheidk. Bureau no. 326.

paki huṃ jaḥ dasama rake *mawwch* ring alih tinghal

CX.

Een transscriptie, waarop alle aanwijzingen ontbreken, zoodat zelfs niet te zeggen is, of het er één van een steen of een koperplaat is.

1.

2. ning mong, patukning ulā pandening danawa, yan pareng tgal sambĕṛning glap ring pamungwan panganĕn

3. sĕmpaḷning rākṣasa, yan pa alapĕn dening dalĕmer, sanghapĕning wuhaya, wiḷtĕn dening wwil, tuwwiran, rĕbu

4. iwakagöng, umunggu ya ri asthānanya, sarwwa rogamañcaya, arah ta kita kamung hyang kusika, gargga, metri, kurusya, pātañja

5. lor kidul, kulwan, wetan, bwangakna ring ākaça, salambitakĕn i sang hyang kabeh, timākĕn ring mahāsamūdra, ka

6. *da*wahan, lak pṛthiwī, upadrawa ya ring dewa *ra bra*ṣṭa tĕn dening pitara, muliha ring naraka tibākna ring maha

---

5 salambitakĕn-sulambitakĕn.

7. kawaḥ tambragomukha, klan dening yama(ba)la, pupuhĕn dening *k*ingkara, ping pi[ng] tu taya*nanimban* pāpa taya sangsāra

8. sarūpaning lara pangguhĕnya,

1.

3. jur mangalor pagĕr wetan 5 sĕkĕr muwaḥ ing lakman pagĕr

4. sumira pinggiring lwaḥ pagĕr jur mangidul ing biku(an)

CXI.

Koperplaat, waarvan een afteekening voorkomt in den bundel van den Panĕmbahan van Soemanap (Jav. HS. Bat. Gen. no. 42; zie Not. 1886 p. 46), onder no. 2, doch waarvan verder noch de afkomst, noch de tegenwoordige plaats bekend is. De transscriptie is naar de afteekening in bovengenoemden bundel vervaardigd.

lāraning gagajaḥ, ing batu, ring nairiti, watĕskulumpang lārani(ng) batu, ing ganggang, ring çri, akarwan mārgga, lāraning ganggang, ring bayabya, minggĕk mātra, akarwan(m)ārgga, lāra*d*ing ganggang kapahiring, ing bbad, ing gurang, ring ūttara, watĕs(ku)lumpang, lāwan ing rapaḥ, i cĕmĕng, ri aiçanya, akarwan mārgga, lāwan ing cĕmĕng, atĕtĕmu tke pūrwwa, sāmangka(na) ta parimāṇa nikang lmaḥ ing jumput, tan(ḥ)ana lmaḥ len sumlipit sakerika, pinṛṣṇa ikang sawaḥ, mangkana kramanya, *i jut tūgu* muwaḥ ana ta tutukon dutā mpungku sāmba, lmaḥ hi tulur, ring pās, mā kā, 3, su 12, lmaḥ kabeḥ, antuka*nga*nimpil i su *ma* bding, kunĕng parimāṇanya ring pūrbwa, akarwan mārgga lāwan ing su pabding, ring agneya, a

CXII.

Serie koperplaten, waarvan het volgende bekend is: Bij de transscriptie van de hieronder het eerst gedrukte no. 8 teekent Dr. Brandes aan: „Ontvangen van K. F. Holle, wien de bladen waren toegezonden door F. A. Liefrinck. Een no. 8 uit een serie. Van Bali'. en verder: „Is wel een gedeelte van de oorkonde voor de dharmma Wimalāçrama in de bundel van den Panĕmbahan". Bedoelde oorkonde, welks platen in de afteekening van den Panĕmbahan (zie over dien bundel hierboven CXI) de cijfers 16 en 11 dragen, volgt hier dus als deel van hetzelfde geheel. Naar aanleiding van plaat no. 8 deelt Dr. Brandes in Notulen 1889 p. 19 sqq. het volgende mede: „De plaat, waarvan de afdruk vervaardigd is, is lang 32 c.M. en breed 12½ c.M., en moet aan weerszijden beschreven zijn. Zij geeft een fragment van een oorkonde te lezen, ergens uit het midden van zulk een stuk. De mij gezonden afdruk van die éene zijde draagt het cijfer 8 als volgnommer, het geheele stuk zou dus ongeveer uit 16 of nog meer bladen hebben moeten bestaan. Een eigenaardigheid is dat

CX. 3. Het cijfer 5 in Oud-Javaansch karakter. CXI lāra-lāwa; bbad-wwad; pās-mās; ma bding-pa bding.

de bladzijde acht (8) regels heeft. Onder de stukken op koper die met oostelijk oud-Jav. schrift geschreven zijn en tevens den typischen vorm hebben, d. w. z. ± $2^1/_2$ maal zoo lang als breed zijn, zooals dit met het oorspronkelijk van den afdruk het geval is, is dit, voor zoover mij bekend is, de eerste die deze eigenaardigheid vertoont. Daarom dient er op gewezen te worden dat zich in den bekenden bundel van den Panĕmbahan afschriften bevinden van twee koperen platen, beide aan weerszijden beschreven, blijkbaar bijeenbehoorende, en naar de afschriften te oordeelen evenals de plaat waarover hier gesproken wordt, ook telkens met acht regels op éénen kant. Oorspronkelijk was mijne meening dat de regels van het origineel van die afschriften in de copie van den Panĕmbahan verloopen waren, maar daar staat tegenover dat ook de achtste onderste regel telkens vol is, en over het algemeen blijkt dat de Panĕmbahan waar hij koperen platen copieerde, zijn copie gewoonlijk ook de gedaante van het oorspronkelijk gaf. De bladen van den Panĕmbahan, telkens respective twee bladzijden, vertoonen ter plaatse waar men het volgcijfer van het oorspronkelijk zou zoeken, de getallen 11 en 16, wat zooals uit het voorafgaande aan den dag komt, al evenzeer wijst op eenig verband tusschen deze afschriften en den ontvangen afdruk, terwijl ook de schriftvorm van de legende van dien afdruk en van die afschriften zeer nauw verbonden is. Wellicht zijn dan ook deze gegevens voldoende om te vermoeden dat zij te zamen drie fragmenten vertegenwoordigen van ééne oorkonde, een oorkonde waaromtrent ook zonder dat wij er wat meer van weten, nog enkele verdere belangrijke zaken kunnen worden geconstateerd.

Het afschrift namelijk van de koperen plaat die het cijfer 16 draagt is dat hetwelk door mij genoemd is in de inleiding bij den inventaris van de beschreven steenen van het Genootschap, onder letter K op bladz. 361, en naar het t. a. p. geciteerde nl. *angrakṣa kaḍatwan rahyangta ri mḍang* (*ra gumi*) te oordeelen zou het dus een oorkonde zijn uit den tijd vóór Mpu Sindok Çrî Içânawikrama. Daarmede is de verdere phraseologie van de fragmenten in den bundel van den Panĕmbahan gespaard, geheel in overeenstemming. Verder blijkt uit die zelfde stukken dat de oorkonde een vrijbrief is aan een *dharmma* te Wimalâçrama, waarbij opgemerkt dient te worden dat voorshands een veronderstelling dat dit *wimalâçrama* hetzelfde zou kunnen zijn als het bimalâçrama, dat op een steentje op den Diëng (thans in het Museum) is aangetroffen, geuit, doch niet bevestigd zou kunnen worden. Ik vermoed op dit oogenblik liever dat het Wimalâçrama van de oorkonde op koper eerder ergens in Oost-Java bijv. in het Soerabaja'sche zal dienen te worden gezocht. Belangrijk is dat onder de geschonken rechten er vermeld worden die op den scheepvaart betrekking hebben, evenals dit ook voorkomt in het opschrift van den steen van Tuban (thans in 't Museum), doch wat de oorkonde betreft waarover hier gesproken wordt kan dit ook betrekking hebben op de binnenvaart. Daaruit zou dan volgen dat de *dharmma* Wimalâçrama lag aan een groote, een bevaarbare rivier. Doch genoeg om aan te toonen dat ook deze oorkonde een stuk van beteekenis is, dat het hare zal kunnen bijdragen tot vermeerdering van onze kennis van Oud-Java."

8*a*. 1. sukhaduḥkhanya, kapwa ta ya i kānang masambyāwahāra mangantī sang hyang sīma, hininganan kwaihanya anung tan

2. knā dening mangilāla drabya haji, an tlung tuhan ring sasambyāwahāra, yan pangulang kbo 40 kbo

3. wanya, yan sapi 40 sapiyanya, yan wḍus 80 wḍusanya, yan aṇḍaḥ sawantayannaṇḍahanya, agi

4. lingan tlung pasang, angaraḥ tlung tuhan, amatĕr tlung tumpung, apaṇḍai mās tlung paryyĕn, apaṇḍai tā
5. mbra tlung paryyĕn, apaṇḍai wsi tlungububan, jalagraha tlung tuhan, uṇḍahagi tlung tuhan, apaḍa
6. hi tlung kilan, atitiḥ tlung kulit, acadar tlung pacadaran, amaranggwi tlung tuhan, atwiḥ tlung waḍai
7. , maramwan tlung ramwan, parahu 6, masunghāra 6 kunang ikang hiliran 6, akirim agöng 6, akirim tā
8. mbātāmbā 6, amayang 6 amukĕt kakap 6 amukĕt kṛp 6, ataḍaḥ 6 anglamboan 6, amaring

b. 1. , 6, anglam, 6, amuntamunta, 6, pukĕt ḍago, 6, kirim dwal baryyan 6, kirim pañjang 6, anglaha 6,
2. añjala 6, añjalāwirāwir 6, añjala bsār 6, amuwūmuwū 6, amintur 6, añjaring balanak 6
3. , jaring kwangkwang 6, jaring kakab 6, amibit 6, waring sugu 6, waring tuṇḍung 6, waring taḍah 6, anghilīhilī 6, i
4. kā ta kabaiḥ tan kaknāna ya soddhara haji, kunang ikang langkapān, wlaḥ galaḥ 6, kalima tuṇḍan, parahu pa
5. nawa kalima tuṇḍan, parahu pakbowān sawiji kapāt tuṇḍan, parahu jurag 5, parahu panggagaran
6. 5, parahu pawalijān 5, parahu pangugayan 5, mwangapadaganga, kunang wwitaning padagang bhaṭāran pamli bha
7. ṇḍa adgan ring pāradeça mākāñutan kna ring siwuran, ikā ta kabaiḥ tan knāna ya de sang mangilāla dra
8. bya haji, soddhara haji, yapwan pinikul bhāṇḍanya, kadyangganing mabasanā, mangawari, masayang, makawaḥ *su*riḥ ma

16*a.* *ta* mara, mangañjal kapas, wungkuḍu, bsār tāmbra, gangça, timaḥ, wuyaḥ, pja, gula, lawe, pucang, sĕrĕḥ, kasumbha, saprakāra *na* dwal, pinikul kalima bantalan ring sakuyan pikul pikulanya, ikānang sang mangkana tan knāna de sang mangilāla drabya haj(i) saparananya de ( )ān( )ān makmitana ta ya tulis pitugĕn yapwa lwiḥ sangke panghīnganiri *pasa*knāna ya sakalwiḥnya de sang mangilala drabya haji sowara haji, tan adhikā, ikānang kāla, sāmpun apagĕḥ panusuk mpungku muntan, gandha koṭi i wimalāçramawihāra/*k*rama matangyan panghanakĕn mpungku muntun tpi siring makādi wāhuta patiḥ i paliñjwan sang nala, sinungan

16, pa*s*aknāna-pa*y*aknāna; so*w*ara-so*dh*ara.

pasĕk pagĕḥ mā su 3, wḍihan *ga* (?) yu 1, patiḥ mangarĕp sang ralu sinungan pasĕk pagĕḥ mā su 3, satigang pangkaḥ juru tngaḥ i wadihati, sang dalaka, sakala, sang dwaja, sang barika, sang kiratya, wineḥ wḍi

b. han *ga* (?) yu 1 kinabaihanya, i wawap sang kola, sang jugul, sang baru, *sa* wineḥ pasĕk pagĕḥ ku 2, wḍihan ga yu 1, kinabehanya, ing pepe, sang goreḥ, sang dhiti, wineḥ pasĕk pagĕḥ ku 2, wḍihan ga yu 1, i wungkal maṇḍa, sang lawun, sang midra winkas u*t*ri, wineḥ pasĕk pagĕḥ ku 2, wḍihan ga yu 1, i kapulungan, sang yaga, sang sotara, wineḥ pasĕk pagĕḥ, ku 2 wḍihan ga yu 1, ing gayam, sang janaka, sang mariga, wineḥ pasĕk pagĕḥ ku 2, wḍihan ga yu 1, i daryyas, sang walakung, sang mana, sang lona, wineḥ pasĕk (pagĕḥ) ku 2, wḍihan ga yu 1, ing galaḥ sang bisa sang pola, sang yanaka, wineḥ pasĕk ku 2 wḍihan ga yu 1, i putut, sang pratamān, sang ugit, sang layū, wineḥ pasĕk ku 2, wḍihan gayu 1, i çrī manganti, sang janaki, sang yata, sang manambat, wineḥ pasĕk ku 2 wḍihan ga yu

11*a.* [ta prasiddha rakṣa kaḍatwan rahyang ta ri mḍang, *ragumi*] [1]) nakṣi, si galaḥ, si pawawang, wineḥ wḍihan hlai 1, awayang wwang pinanggu(ng) siraṇḍingaḥ, wineḥ wḍihan hlai 1, pasĕk pagĕḥ ku 2, atapukan pinanggung, si jaladī, wineḥ wḍihan hlai 1, pasĕk pagĕḥ ku 2, apajahi (*lees* apaḍahi) samgĕt sarta wineḥ wḍihan hlai 1, pasĕk pagĕḥ ku 2, kabayan ning blaḥ mata i paskiran, sang grota, wineḥ wḍihan hlai 1, pasĕk pagĕḥ ku 2, makādi sang hadyan juru lampuran i rakryān ramram, kabayan sang adyaḥ wineḥ wḍihan hlai 1, pasĕk pagĕḥ ku 2, samangk*i*na kwaih nikang pinakasakṣi tkeng pinggir siring kabeḥ hinanakĕn i susukan sang hyang dharmma i wimalāçrama yathāyukti sakrama dangū pinarṇnaḥ t(e)kang saji i sor ning witana i tngaḥ ning kālangan i wimalāçrama sawidhi-widhāna ning manusuk ring lāgi, mamūjā ta sang pinakawiku, a*ta* ju ri watu daiça, sumangaskāra i sang hyang wungkal susuk watu kulumpang, manḍiri ta *nga*

b. yĕmbyĕs a*t*udur tumamaring kālangan, tlas mottara sĕngga mamukawandhana i sor ning witana, mandĕla(n) pāda hinarĕ(pa)kĕn dening pinghe makurug anas*w*āṇi, rāma atagan mwang para pinggir siring somilu pinakasakṣi i susukan sang hyang kuṭi i wimalāçrama lumkas ta sira manguyut, manĕtak guluning hayam, linaṇḍĕsakan ri watu kulumpang, amantingakan hantiga ring watu susuk mamangmang manapathe, sang mināngmāng ring

1) [ ] is het einde van b.; *b* yĕm*b*yĕs-yĕm*t*yĕs.

dangū, i katguhakna sang hyang wungkal susuk ikana ling nira, indaḥ ta kita kamung hyang haricandana, agasti mahārṣi pūrwwa dakṣiṇa paççimottara, maddha urddhamadhaḥ, rawi çaçī kṣiti jala pawana hutāsana jayamānākāça dharmma ahorarātra sandhyadwaya yakṣa rakṣasa pisaca pretāsura garuda gandharwwa kinnara mahoraga, catwari lokapala yama baruṇa kuwera basawa, putra dewatā, pañcakusikāndiçwara mahākāla, ṣadwināya(ka) nāgarājā, durggadewī caturaçraya, anantā hyang kalamṛtyu gaṇabhūta ki(ta prasiddha r(um)akṣa kaḍatwan rahyang ta ri mḍang i bhūmi)

CXIII.

Steen, staande in desa Lawan (afd. Lamongan, res. Soerabaja) en in Rapp. 1907 p. 270 beschreven als „een zoogenaamde(n) beschreven steen, waarop geen enkel letterteeken te ontdekken was. De steen, dakvormig afgedekt, stond op een dubbel lotuskussen, uit één stuk, waarvan de blad-belijning verdwenen is.... Hoog 1.40 M., met kussen 1.64 M.; breed van boven 1.11 M., beneden 0.90 M.; dik 0.125 M. Onder het lotuskussen was een rechthoekig gekapte pen, waarmee de steen eens in een voetstuk was vastgezet". Een abklatsch wordt vermeld Verbeek p. 221; Oudheidk. Bur. no. 537.

Oostzijde.

1. kolaholahan ra mahāmantri hino alasing rikā
2. umulahulaḥ panugraha çrī pāduka pungku, astu salwiringupadrawa katmwa denya
3. mpaḷu de sang hyang pañcamahābhūta, sulambitakna ri hyang kubera, siwak ka
4. nya dawut utĕknya langga rujiranya uwadawid ususnya denta kamung hyang
5. mahābhūta, wigran de sang tingkara yamabala, tĕtĕḷu ring maharo
6. matra hana hiris poḥ, sakinaririsaning sarāt, astu wacana çrī pādu
7. pungku amukti sakaring wiṣā, apan çrī pāduka mpungku sakṛt bha
8. maheçwara, sira ḍumĕṇḍa salwir ni mangulahulaḥ panugraha *pa*
9. duka mpungku bhaṭāra tipuruṣa ḍumĕṇḍa nguri , iniring dę
10. pañcamahābhūta kabeḥ nguniweḥ paradewata matangnyan ha
11. ji tigatiga yan sira wĕnanga, oṃ pañcamahābhūta
12. brahmaṇe namaḥ, oṃ wiṣṇawe namaḥ, oṃ parameçwarā namaḥ
13. lokebhyaḥ indrādibyo namaḥ, oṃ namaçiwaya
14. ya wijayā swahā, oṃ jayajayāstu kadi katguḥ
15. *ina*tguhana sima astu astu ujar hyang ‖ o ‖
16. (*onleesbaar?*)

ākāça-ānāça: *i bhūmi-ra gumi*; CXIII 4 dawu*t*-dawu*k*; 5 *t*ingkara-*k*ingkara.

CXIV.

Steen, vroeger staande te Bangle (afd. Berbek, res. Kediri), en wel volgens Verbeek p. 255 bij de warme zoutbronnen Banjoe Oemboel. In de inventarisatie van Kediri in Rapp. 1908 wordt hij niet meer vermeld. Een abklatsch komt voor Notulen 1869 Bijl. N.; Oudheidk. Bureau No. 400.

V o o r z ij d e.

1. ||
2. marggana tinaḍaḥ sang tuhā
3. n ma*k*a hān umajaranākakā *n*gha i jā
4. la*ngu* ma ika i muṇḍĕr prasu( )*nc*a
5. kwehnira mangila drabya haji dangū prakāra paramiçra
6. wuluwulu prakāra | sang hyang ājñā haji kmitan ikang *ra*manta i kabikwan saṇḍunga
7. n ser i ja | mbi i muṇḍĕr an pamījilakan sangkal pāt mwang | n patiḥ
8. ti sana | 1 sāmas pirak pakalangka ḍomas pirak, si | ḍomas pi
9. rak piṇḍa pa | weweḥ nikanang kabikwan saṇḍungan ser i jāmbi i muṇḍĕr | angkan tahu
10. n mā 1 ku 2 | len sakarikana sangkal pāt prāṇa an papaknā pa | miwyĕ sang hyang
11. i muṇḍur | o yatikā inubhaya i sanmata çrī mahārāya o yata mata(ng)nyan | ikanang
12. punta i kabi | kwan saṇḍungan ser i jambi muṇḍĕr mak(m)itana ājñā ha | ji iniringnya
13. jñā rakryan | i tan kaparabyapāra ni ka(nang) kabikwan saṇḍungan ser | i jāmbi i
14. muṇḍĕr | dening patiḥ i jāmbi ser pangku*r* kalangkapa rāma mwang salwir nidra | byahaji wu
15. luwulu ho | pan air haji magöng maḍmit kipakipa kmitan tuṇḍan manggala pa | tāmbā ityai
16. wamādi | ngila drabyahaji ring dangu makādi miçra paramiçra magöng maḍmit | kabeḥ mwang salwi
17. rnisalaḥ *pakuni* | tya ca( )ra pu | ngi *k*an tamā iri
18. kana kabikwan | ṇḍungan ser i jāmbi i muṇḍĕr kewala sa kahaywakna sang | hyang çiwa i muṇḍĕ
19. r i *pā* nika | na sakari göngnyāram*pu* çrī mahārāja i *ka* ha *na* i sang hyang tirtha | i muṇḍĕr, mi

20. *n*ya ka *suhuka* | k kana deyanikanang patiḥ ri jāmbi sor
kālangka rāma i | muṇḍĕr
21. kbanwa mwang kwai | ḥ nira mangilala drabya haji ring dangu o
makadi miçra paramiçra wuluwulu | prakāra, tan mara
22. byapāra rāma | nikanang kabikwan saṇḍungan i ser i jāmbi i muṇḍĕr
tan pina | *lir*
23. la( )ran prakā | ra āpan *kra u* göngnyānugraha çrī mahārāja an
24 i muṇḍĕr i
kabikwan
25. i mu r a | tlas nugraha i
26.
27.

Achterzijde.

1. ra pa*ti*ḥ i jāmbi mu
2. ikanang *rampa* jātaka
3. sukannisagatinirāmpu i *w*ahu
4. ka margga rake momahumaḥ rake
marggaṇa sambandha hana kabi
5. kwan saṇḍungan ning sor i jāmbi i muṇḍĕr mamaja(*ra*)kan sangkal pāt
muang
6. prakāra lāwan papatipati
mas pirak ka
7. mas pirak jro mas pirak
nikanang kabikwan
8. saṇḍungan jāmbi i muṇḍĕr kan
9. ṇa, yatika matra dening rāma i pa*pan*ungan i tan kapa
10. rabyapāra dening ser
ma uguniweḥ i ta
11.
miçra magöng maḍmit
12.
13.
14.
çrī mahā
15.
kana
16.
i muṇḍĕr kabeḥ

---

21 *mara*-para.

17. tan
n jāmbi i muṇḍĕr
18. tan
n tlas pagöngnyā
19.
sang hyang tirtha ṇ( )i

CXV.

Twee koperplaten, afkomstig uit de residentie Soerabaja, thans door de collectie Raffles in het Britsch Museum te Londen. Blijkens Notulen 1882 p. 134 waren er galvanoplastische afdrukken van in het Museum te Batavia, thans verdwenen. De Heer Holle gaf in Tijdschr. 28 p. 488 sqq. een transscriptie uit, daarbij aanteekenende: „Zij bevatten slechts een stuk formulier, betreffende voorrechten en belastingen en voorrechten op een stuk grond rustende of daaraan verbonden, en passen, voor zoover ik heb kunnen nagaan, niet bij de reeds uitgegeven incomplete oorkonden. De platen zijn ongenummerd".

1*a*. han marga ikang pabuharan sapahinganan muang piyapiya, lumaris mangulon anutug kulon sapahinganan muang wadihadi, midĕrangalor anunggali marga ikang pabuharan sapahinganan muang wadihati, lumaris mangalor tumurun ing luaḥ angalihi luaḥ sapahingan muang dariyas, lumaris mangetan angalihi luaḥ ikang pabuharan tutug tkeng pasir sapahingan muang winaya, samangkana parimāna nikang lmaḥ hasinan susukan sima i pabuharan, sampun katamrapraçastyapagĕḥ de ḍang acarya ugra, tumaḍaḥ raçanyānugraha lbu paduka çrī maharājā, atarataḥ kaswatantra

b. n i sawka ḍang acaryya ugra inanugrahan de lbu pāduka çrī maharājā, senanggoning brahmākula muang kṣatriyakula, kunang pratyeka ning wka ḍang acāryya dug ing dyaḥ kataywat, dyaḥ nariyama, ika ta makadrabya ikang kaputrawangçan, lukat, tampaḥ 1 muang kamuladharmman, lukat, ki, 1, makamukya sawaḥ bhaṭāra kabhaktin, an lukat, jĕng, 1, irikang kāla mangasĕan ta ḍang acaryya ugra pasĕk pasĕk i rake pamgat, mā su, 1, mā 4, wḍihan tapis yuga, 1, rake anakbi nayaka i kalaḍi, muang bu rake mabuwur [1]), wineḥ mā su, 1, mā 4, ken sawlaḥ, rake air botang dyaḥ pangheran wineḥ mā su, 1, mā 4, ken sawlaḥ samgĕt akudu

2*a*. (ḍa)ng acaryya ugra, ikā ta paḍāngatguhakn ikanang susukan lmah asinan ing pabuharan āpan atyantā rĕṇā paduka çrī maharajā, i ḍangacaryya

1) Vergelijk Diëng-steen. Br.
1*b*. *botang-fietang*.

ugra, an nitya pinakaçrīya ri kaswasthā ning rāt, muang ri langgĕnganiran siniwī, an mangkana kaswatantranikang susukan, sima lmaḥ asinan ing pabuharan tan katamana deni sang winawa katriṇī, pangkur, tawan, tirip, muang saprakāra ning mangilala drabya haji, wuluwulu prakāra, misra, paramisra, pangurang kring, padĕm, manimpiki, paranakan, limus galuḥ pangaruhan, *k*aji, watu tajĕm, sukun, halu warak, ramanang, piningle, katanggaran, tapa haji, her haji, malandang, lca, lĕlĕb, pakalangkang, kutak, tangkil, tṛpan, saliut pamanikan, maniga, sikĕpan,

b. tiruan, wilang wanua, wiji kawaḥ, tingkĕs, mawi, manambangi, tanghiran, tuwa dagang, juru gusali, mangrumbe, manggunje, tuha nambi, tuha juḍi, tuhan uñjaman, pawungkuṇung, palung paḍi, misra hino, misranginangin, wli tambang, wli (wa)dung, wli hapu, wli pa(ñ)jut, pakalungkung, urutan, ḍampulan tpu(ng) kawung, sungsung pangurang, sipat wilut, jukung, panginangin, pamawasya, hopan pawrangan, sĕkar tahum, garihan, pinta palaku, pobhāya, tampasirik, tulung hutang, kipakipaḥ, ng haji magĕng aḍĕmit, pagulung, widumangidung, kḍi walian, sambal, sumbul, hulunaji, janggi, singgaḥ, pabṛsiḥ watĕk i jro ityewamadi, tka ri suka, duḥka, mayang taupawuḥ, waluh rumambati(ng) natar, wipati, wangke kabunan, raḥ ka(sa)wuring natar, duhilatan

CXVI.

Inscriptie boven een bhūta-kop (banaspati), welke blijkens het Leidsch MS. Or. 3276 (Mal. Hs. 765) leg. v. d. Tuuk aanwezig was te Tamiadjeng in Soerabaja en waarvan verder niets bekend is. Dr. Brandes verwijst naar het vignet vóórin Junghuhn's Java.

1. ki(r)tinira
2. li(ng)ga ‖ ‖

CXVII.

Een transscriptie, waarop alle verdere aanwijzing ontbreekt, en die er uit ziet als één van een koperplaat.

a. 1. manḍihala, pasamba, pasambu, parajĕ*r*, pakikis, paliḥkuwu, ahawuhawu, pa*hang* dilaḥ *ra*wuḥ o muwaḥ sĕköni lmaḥ

2. dyaḥ kaki waharu, lwaḥ kiḍuling umaḥ, mangulwan ing goṇḍā, makahingan ing gorogon, ngalor ing slā, ḍarmmaga, ing saragan

3. matunggali(ng) dyaḥ kaki waharu mangalor ing taman, makahingan ing tumpöng, mangetan ing ḍomas makahingan lor ing gĕntĕr, pinggir

2 *goṇḍā-bhoṇḍā.*

4. makahingan ing hipĕng, lwah ma pinggir kulwan dharmmagga, mangalor makahingan kali ing sukamṛta, galĕng, mangidul makahingan
5. si kaḍal, lwaḥ pinggi wetan makahingan kapulungan, pinggir mangidul mahingan ing si gbok, galĕng mangidul makahingan
6. pinggir kidul ing *sadang*, mangkana hingani lmaḥ dyaḥ kaki waharu o kunang *sakakuṭa* samangulaḥ i dyaḥ kaki waharu makamuka hujung,
7. ṇik, ka(.), ka( ) garuḍa samangkana, samangkana kweh samangulaḥ i dyaḥ kaki waharu ika ta *māngis* ni mamiṇḍapangki, mā 2 ku 2 isiku
8. muwaḥ pinta palakwamā 1 inganya katmu rinuwut samangulaḥ i dyaḥ kaki waharu samangulaḥ

b. 1. kahĕmban tutu dening dyaḥ kaki waharu kahĕbān
2. ha ri candana,
3. hutāsana, yajamanākāça sakalasākṣibhūta tu
4. sapa sumpaḥ mangmang manĕ yāwat ikang wwang durācāra tan magĕm makmit i sapatha
5. hyang makudur, brāhmaṇa kṣatriya, weçya çudra, hadyan hulun, matuha rare, lakilaki wadwan, gṛhastha wiku widu la
6. *m*puran, mwang pinghai wahuta rā(ma) matuha manwam, nāyaka pratyaya, asing umulahulaḥ tan yukta i dyaḥ kaki waharu dlāha ning dlāha = o =
7. o jaḥ tasmāt kabwa(t) karĕmakṇanya, matya ta ya (yan tan panggiya tatkaranālih ha wutat,) ttan tinghala ikungan
8. tarung i padĕgan, tampyala i hiringan, uwahi i hiringan, tutu *t*uṇḍahnya, blaḥ kapalanya, *ca*wuk utĕknya, sbitakĕn wtĕngnya,

CXVIII.

Steen, afkomstig van Toeban (res. Rembang) en door Brumund in Verhand. XXXIII p. 182 als daar staande vermeld, thans (Notulen 1871 p. 65, 82; 1872 p. 154) als D. 23 in het Museum te Batavia. Een afteekening wordt vermeld Not. 1871 p. 57, terwijl er zich blijkens Tijdschr. 47 p. 452 ook een in de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden bevindt. Een abklatsch is onder no. 167 op het Oudheidk. Bureau. Dr. Brandes beschrijft den steen in den Catalogus (p. 380 sq.) aldus:

„Groote steen met rond hoofd, eenigzins gewelfde vlakken en voetstuk, uit één steen. Licht geel bruin. Zanderige kalksteen. De voorzijde is geheel vernield. Daar de steen niet dik is en de regels op de achterzijde onmiddelijk aan elkander sluiten, mag men vermoeden dat hij slechts aan twee zijden beschreven is geweest. Op die achterzijde staan 31 regels in cursief oostelijk oud-Javaansch schrift. Afkomstig van Toeban, Not. IX, 57, 65, 82; X, 154.

Hoog in het midden 144, aan de zijden 109; breed van boven 95, beneden 80; dik van boven 18, van onderen 15; voetstuk hoog 14, breed 102 en 15.

Praçāsti van een vorst, wiens zegelmerk de garuḍamukha was, aan de desa Kambang putih. In dezen praçāsti worden eenige privilegies verleend met het oog op den handel over zee".

1. idu ilatĕn, idu kasirat a(mijilakĕn)
2. wuriningkikir, amuk, amumpang lūdan
3. angçapratyangça kātiban , wangke kabunan, kaḍal māti
4. ḍaṇḍa kuḍaṇḍa, maṇḍihalādi, yāwat umunggu irikang sima i kambang putiḥ, tāwa
5. t juga prĕmāna irikā kabeḥ, kunang ikang pakarmma, paṇḍe mās, paṇḍe gangça, paṇḍe , pa
6. ṇḍe singesingen, paṇḍe wsi, paṇḍe glang, *amanara* ikang sima i kambang putiḥ prĕmāna irikā kabeḥ, yan pa
7. ngulanga 40 kboanya ring satuhan yan pangulang sapi 40 ring satuhan yan pangulang wḍus 80 ring satuhan yan
8. (ce)leng 100, ring satuhān, yan aṇḍaḥ sawenteyan ring satuhan parahu sajuragan karwa pabkĕlan padati patang padati,
9. dwal pikupikulan, pitung pikul, banawa karwa tuṇḍan, samangkana kawnang ikang kambang putiḥ wnang apadaganga wḍi tali pahinga
10. nanya, dwalanya pahingani bhumi çrī mahārāja, wnang katĕmwananing adagang kurakuri atutugana ri mangalu kampyāk
11. wulu bagala tinurawa ajajangaknatpakar, wnangababāka, ungsirĕni rare kawula m(i)unggat, ungsirĕning strī larangan, ungsirĕ(n)
12. inujahadyakĕn, lĕmbu mati, ahatĕpa wingka ring padūwaharan, agalangganga pingul, angululana galanggang agopura ring galanggang amuli
13. hi kna sawung, aguntiug ring bagañjing, tan kna hinijohijo, wnangasipisipinga, akalunga mpulungugan a( )mbal tan kna pinta palaku sa
14. kupang satak, yan hana sira tamuy sakeng sangkanira, sasaban katmutinmu, lawan gangan wilukasirijeni lāwan, wuyaḥ sa
15. keng sumbul, tan kna ring taḍaḥ katuliḥ, wnang amangana salwirning rājamangça, lwirnyā kura, baṇing, hasu tugĕl, wḍus gunting, hayam wadwal pinolaug
16. karung dinimpa, makadi baḍawang, alungguhani kalasā gumlar, ariringa banantĕn humalang, ajnu humalang, asumpinga tuñjung siniwak, apalangka

---

11 abababāka-abañaka.

17. binubut, aprasawatang, karang pupuḥ wawar sĕmpal, wnangagarantunga rwang puluḥ ( )ra kula wnang, angadā tanwaga, puṣpa, tutunda, palangka
18. gaḍing, kumbang i pung putiḥ tuniḥ tatkāla ning mangigla, iringĕn dening rare daçadaçi wnangnga singkila putiḥ kuning, ḍambayangana sinilanglang, *aḍāja* papo, pāng
19. nggo, ciwāpatra, pawwanawwan, wnangapayunga, acaringa, atapakan siraḥ ning kbo, samangkana turunyānugraha çrī karasakan, irikang sima i kambang
20. putiḥ, kunang kwehnika rāma i kambang putiḥ, umangkwakĕn sang hyang ajñā haji, makamukha buyut i( )ip, buyutambu, buyut bala , buyut
21. buyut owaḥ, buyut carangwak, buyut boḍo, buyut wwaddhana, buyut kāpir, buyut jungkir, buyut kapanggiḥ buyu
22. winingkis, samangkana kwaiḥ nikang rāma i kambang putiḥ, umangkwakĕn sang hyang ajnā haji prasasti tinanḍa garuḍamukha, apagĕha tan sigasi
23. ganā yathānyān katmwa dening sawka wetnya, tkari dlāhaning-dlāha, yapwan hana tanpamisinggiḥ raṣa sang hyang ajña haji, ḍanḍānya ri
24. sahapanngaḥ salwirning mahapātaka bhuktinya, ring hatraparātra klān ring kawaḥ de sang yama bala, tan tmwa pala ning dadi wwang, salirning lara kelikeli tmu
25. nya, wuḍug, singkĕl, buta rāḍin, hayan, ān, kḍĕwungkuk buyan bu( ), bisu swka wetnya putunya bu
26. yutnya pitunya kumĕmpula ring kawaḥ sang yama, sadakala ni janmanya tumĕmwa hala, yan parengalas sahutningula mandhi,
27. ṇḍungatĕnghas, tanpatambāna, pulirakna dening dānawa, singhapĕningmong yan pareng sawaḥ sāmbĕrĕn ing glap tanpahudan
28. pĕnde sapamungwān wunuhĕn denira rakṣasa, yan pareng lwaḥ sahutning wuhaya, sahutning tuwiran sĕnghapĕn deningi
29. yan pareng paprangan matyānganḍĕpanakadgan kataḍaha denira hyang kala, atmānya dumunungа ring nāraka pāpa, sadākala
30. mwa naraka pāpajoḥ tasmat kabwat karmuna kna(na)nya, oṃ iṇasarwwawijnāna astu dhirghayusamira tankatamana lara ta
31. jānā astu. —

28 pĕnde, bovengeschreven: ing.

CXIX.

Koperplaat, afkomstig van desa Pělěm (afd. Modjokerto, res. Soerabaja), thans (Not. 1902 p. 95, 107 sq.; 1903 p. 16) als E 36 in het Museum te Batavia. Zij draagt het cijfer 10. Bij de transscriptie teekent Dr. Brandes aan: „Rajasanagara". Dit slaat daarop, dat in het stuk een praçāsti van dien vorst, welke dezelfde is als Hayam Wuruk, vermeld wordt.

a. 1. *na* drěwya kelyasing awakanya, kasambut pwa ya denyanganambangi, tan doṣan tekang anambangyamalaku phalaçramanyānambut angrakṣa,

2. ndan sapawehnyangadrěwya tanggapěn ya, mangkanānugraha çrī mahārāja, irikang anambangi sayawadwīpa, makādyajaran rata, paçcat

3. , ring wkasan, manghaturakěn sambaḥ tekang anāmbangi sayawadwīpamaṇḍala, makādi pañji mārggabhaya, kyajaran rata, mwang

4. pañjyangrakṣāji, aneka mahārghyawastrapramukhanamaskara, ikang aneka wastrāngkěn sārini puṣpanyāngbaturakěn sa

5. mbaḥ ri lbū pāduka çrī mahārāja, saugkarigěngnyādhimuktinikang anambangi, winehakmitana sang hyang ājñā haji praçāsti, rā

6. jasanagaralañcana, muwaḥ rakryan mantri katrīṇi, sinūngan pasök pasök, sayathākrama, muwaḥ rakryan ḍěmung,

b. 1. rakryan kanuruhan, rakryan rangga, rakryan tuměnggung, kapwa wineḥ pasök pasök, sayathākrama, makanaryyama, sang dharmmadhya

2. kṣa ring kaçaiwa(n sang) dharmmadhyakṣa ring kasogatan kapwa wineḥ pasök pasök, sayathākrama, sang dharmmopapatti samudāya, kapwa

3. wineḥ pasök pasök, sayathākrama, makaphala, mratisubaddhāknānugraha pāduka çrī mahārāja, irikang anambangi sayawadwī

4. pamaṇḍala, makādi pañji mārggabhaya, kyajaran, rata, mwang pañjyangrakṣāji, kyajaran rāgi, tlas labdhāpagěḥ, kuněng yan hana u

5. mulahulaḥ sarasa sang hyang ājñā haji praçāsti, kmitanikang anambangi sayawadwipa maṇḍala, makādi pañji marggabhaya, kya

6. jaran rata, mwang pañjyangrakṣaji, kyajaran rāgi, nguniweḥ yan panglbura kaswatantranikang anambangi sayawadwīpamaṇḍala, a

CXX.

Koperplaat, gevonden bij opgraving in de nabijheid van de overblijfselen der Tjandi Gambar (Verbeek p. 266 no. 543), thans als E 37 in het Museum te Batavia. In Not. 1902 p. 29 deelde Dr. Brandes mede, dat zij de laatste is van een stel van 14 en het slot van eene acte geeft.

In de oorkonde wordt een praçāsti van Wikramawarddhana vermeld; deze vorst is de schoonzoon en opvolger van Hayam Wuruk.

a. 1. watikang wwang tan magĕhakĕn tan akmitike sang hyang ājñā haji praçāsti, kmitani sang hyang dharmmeng satyapurā, sāwakanya, mon brahmaṇa,

2. kṣatriya, waiçya, ṣudra, pinghe, wahuta rama, asing sakawwanganya, yāwat umulahulaha, pagĕhnyānugraha çrī mahārāja ta

3. smat, kabwataknanya, patyananta hyang kamung hyang, deyantatpatīya, tan panoliha ri wuntat, tan tinghala ri likuran,

4. tarung ring pangadĕgan, tāmpyal ri hiringan, uwahi ri tĕngĕnan, tutuhuṇḍu hatinya, rantan ususnya, wĕtwakĕn dalĕmanya, si

5. wakapālanya, pangan dagingnya, inum raḥnya, pĕpĕdakĕn wkasakĕn prāṇāntika, mangkana yan pareng alas, panganĕn ing mong, sahu

b. 1. tĕn ing ulā mandhi, yapwan pareng tgal sambĕrĕn ing gĕlap, yapwan pareng wwe sanghapĕn ing wuhaya, alapĕn i dalĕmer, yan lu

2. mbwingumah, awuka tan tĕmu sama, saugsāra tanpabisa ‖ yāwaccandraçca sūryyaçca, bhuwana ni prakācate ‖ den kadi lawasang

3. hyang candrāditya, sumnĕngaṇḍabhuwana, mangkana lawasanikang wwang amuktya sangsāra ring ihatra paratra, phalanya*ananyāya* prawrĕtti

4. nya, yanahyunanirṇnakna sang hyang ājña haji praçāsti, çrī wikramawarddhanalañcana, kmitanikanang dharmmeng satyapura, mangkana

5. rasanyānugraha pāduka çrī mahārāja ‖ oṃ wāgīçwaryai namaḥ, siddhirastu oṃ ‖ o ‖

III

INSCRIPTIES VAN BUITEN JAVA.

CXXI.

Zeskantige, pyramidaal geslepen steen, blijkens Notulen 1893 p. 106 sq. gevonden bij de monding der Mundo-rivier, in de streek bekend onder den naam van Kota Kapoer, op Bangka, nabij de overblijfselen van een aarden wal. De steen is thans (Not. 1893 p. 141, 157) als D. 90 in het Museum te Batavia. Een abklatsch wordt vermeld ter eerst aangehaalder plaatse; thans Oudheidk. Bureau no. 274. Het schrift der inscriptie is Wenggi-schrift; de taal oud-Maleisch [1]).

1. ‖ siddha ‖ titang hamban wari awai, kandra kāyet nipaihumpaannamu ha ulu lawan tandrun luaḥ maka matai tandrun luaḥ winunu paihumpaan hakairu muaḥ kāyet nihumpa danai tungai
2. umenteng bhakti ni ulun haraki, danai tungai „kita sawañakta dewata mahardhika sannidhāna, mangrakṣa yang kadatuan çrī wijaya „kita tuwi tandrun luaḥ wañakta dewata mūlāña yang parsumpahan
3. parāwis, kadādhi yang urang di dalangña bhamiparāwis drohaka hangun sama wuddhi lawan drohaka, mangujāri drohaka, ni ujāri drohaka talu dindrohaka, tīda ya
4. ma*ri*daḥ tīda ya bhakti, tida ya tatwārjjawa diyāku dngan di iya nigalarku sanyā sa *d*atña, dhawa wuatña urang inan, niwunuḥ ya sumpaḥ nisuruḥ tāpik ya mulang parwwaṇḍandātu çrī wi
5. jaya, tālu muaḥ ya dngan gotra santānāña tathāpi sawañakña yang wuatña jāhat, makalan*g*it urang, makasākit, makagīla, mantra gada bisa prayoga, ūḍuh tuwa, tāmbal
6. sarāmbat, kasīhan, waçīkaraṇa, ityewamādi jangan muwaḥ ya siddha, pulang ka iya muaḥ yang doṣāña wuatña jāhat inan, tathāpi niwunuḥ ya sumpaḥ tu*b*i mulang yang mañu
7. ruḥ marjjahāti, yang marjjahāti yang wātu nipratiṣṭa ini tuwi niwunuḥ ya sumpaḥ tālu muaḥ ya mulang, sārangbhāña urang drohaka tida bhakti tida tatwarjjawa diyāku dhawa wua

---

1. Deze inscriptie is inmiddels uitgegeven en besproken door Prof. Kern in Bijdr. Kon. Inst. v. d. Tl. Lnd. Vlkk. v. Ned. Indië, 67 (1913) p. 393—400.

1. *w*ari-*ḍ*ari; a*w*ai-a*ḍ*ai; *d*anai-*u*nai; 2. id.

8. tña niwunuḥ ya sumpaḥ ini gringkadādhi iya bhakti tatwarjjawa diyāku, dngan diyang nigalarku sanyāsádatña, çānti muaḥ kawuatāña, dngan gotrasantānāña

9. samṛddha swastha niroga nirupadrawa subhikṣa muaḥ yang wanuāña parāwis„ çaka warṣātīta 1080 [1])di pratipada çuklapakṣa wulan waiçākha, tatkālāña

10. yang mangmang sumpaḥ ini, nipahat di welāña yang wala çrī wijaya kaliwat manāpik yang bhumi jāwa tida bhakti ka çrī wijaya.

CXXII.

Steen, afkomstig van Boekit Gombak (Padangsche Bovenlanden), thans te Pagarroejoeng. Een litteratuur-opgave vindt men in het Oudheidk. Verslag van 1912, 2e kwartaal, p. 42 onder no. 23. De steen is o. a. besproken door Prof. Kern in Bijdr. Kon. Inst. 3, VII, p. 289 sqq., VIII p. 188 sqq., 4, I p. 159 sqq. Abklatschen Oudheidk. Bureau no. 54, 59 en 352; afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2750 (Cat. Juynboll p. 235). Een nieuwe, van den steen zelf gemaakte transscriptie, welke van die van Dr. Brandes in enkele opzichten afwijkt, is opgenomen in het Oudh. Verslag vnd. p. 51 sq.

1. swasyamtu prabhu madwayādwaja nṛpā ādityawarmma çriyā, wangçassri amarāryya

2. waṅgsapati ārādhita „maitrītwaṃ karuṇā mupekṣa muditā satwopa

3. kārāgunā, ya twaṃ rāja sudharmmarāja kṛtawat lekhesitātiṣṭhati ‖ o ‖

4. çrī kāmarāja adhimukti sadāstrakiṇṭha, rāmyābhiṣekasutathāgata bajraweyā, a

5. gājña pañcaṣaḍabhijña supūrṇṇagātrā ādityawarmmanṛpate adhirājarājaḥ ‖ o ‖ swasti ‖

6. çrīmat çrī āyādityawarmma pratāpaparākrama rājendramolimaṇiwarmmadewa mahārājadhi

7. rāja, sakalalokajanapriya, dharmmarājakula tilaka saraṇāgatabajrapañjara ekāṅggawīra, du

8. ṣṭa*ri* grahaçriṣṭa paripālakā saptāṅgga rāja sayadā manguddharaṇa paṭapuṣṭaka pratimālaya yaṃ ta

9. llaḥ jirṇṇa padasapta swarṇṇa bhūmi, di parbwatkan bihāra nānāwidhaprakārā sahatāmbak gopura kalampura

10. nan pañcamahaçabda, jalanda barbwat maniyamakṛyādipaurṇna māwāsyā di sanmukā

11. k brāmhaṇāwāryyopāddhyāyā tyada kopadrawā tyada mālisāmun, tyada rabutrentak

---

1) Bijgeschreven: 1089?; 608? Dit laatste jaartal kwam Dr. Brandes in Encycl. v. Ned. Indië s. v. Oudheden het waarschijnlijkste voor.

6 āyā-ā*dwayā*; 9 kalampura-kaṣampura; 11 brāmhaṇā*wā*ryy°-brāmhaṇācāryy°.

12. sakala pya sampūrṇna sakyanyaṃ mahima diwasak dadātu, ya datra puṇyaṃbārum yaṃ ha
13. ndak barbwināça sāsanenan sapāpāñaṃ gohattya sapāpāñaṃ mātāpitadrohi sapāpāñaṃ
14. swāmidrohi gurudrohi, tulu ta yaṃ mangumodana dharmmenan sapuṇyañaṃ yaṃ ngūraṃ *mamṛ*
15. ta *nānā* annadāna, ya puṇyāña yaṃ ngūraṃ mātāpitabhakti, swāmibhakti
16. gurubhakti, dewabhakti, sapuṇyaña ngūraṃ marakṣa çilapurṇamāwāsya, antyat*ā*ma
17. nubhawa samyak sambuddhamārgga ‖ o ‖ satwopakārakṛta puṇya sudāna dharmmām jirṇno
18. *tama* ya janāçraya puṇyawṛkṣamanittya pratāpakiranai sadalokasaçri, ādi
19. tyawarmmanṛpate maṇiwarmadewa ‖ subham astu gate çāke, wasur mmuni bhujā sthalam
20. waiçakha pañcadaçake, site buddhaçca rañjyatu ‖ o ‖ kṛtiriyaṃ ācāryya a
21. mpuku dharmmaddhwajanāma dheyassya, abhiçekakaruṇabajra ‖ o ‖

CXXIII.

Steen, staande te Lima Kaoem, Koeboer Radjo (Padangsche Bovenlanden), vermeld in Tijdschr. 4 p. 459 sq. en Notulen 1880 p. 10 sq., 85 sqq. Op die laatste plaats is een voorloopige transscriptie van Prof. Kern opgenomen, welke daaromtrent mededeelt: „Zooveel zie ik, dat het een reeks van losse woorden is op Adityawarma zonder samenhang. Het zijn louter uitroepen of woorden in den nominatief. . . . . Zonder den minsten twijfel heeft het stuk betrekking op denzelfden Adityawarma, van wien ook 't opschrift van Pagar Roejong is. . . . . Onderscheidene woorden die in dat opschrift voorkomen, komen in het Koeboer-radjasche terug". De steen is no. 20 op pag. 41 van het Oudheidk. Verslag 1912, 2de kwartaal; abklatschen Oudheidk. Bureau no. 21, 134 en 173. [1])

1. oṃ mānglawīraga
2. ādwayawarmmadewa
3. mputra taṇaka
4. madinindra dha,
5. çukṛtā ā*wila*
6. gdha kusalapra
7. pru maitri karu
8. ṇa āmuditammu*la*
9. p(e)kṣā ā, yacākka

1) Deze inscriptie is inmiddels uitgegeven en besproken door Prof. Kern in Bijdr. Tl. Lnd. Vlkk. v. Ned. Ind. 67 (1913) p. 401—404.

3 *taṇa-kalā*; 8 *ta-tā u*.

10. jaṇa kalpataru ra
11. mmadanā ā, ādi
12. tyawarmmam bhupa kulisā
13. dhara *wa* pra
14. tīkṣa awatāra
15. çrī lokeçwara
16. dewa „ mai

CXXIV.

Steen, afkomstig van Soeroeaso (Padangsche Bovenlanden), thans staande op het controleurserf te Fort van der Capellen. Hij is in twee stukken gespleten en bevat aan weerskanten dezelfde inscriptie. De steen wordt vermeld Notulen 1911 p. 128 en Oudheidk. Verslag 1912, 2de kwartaal, p. 46 sq. no. 41; abklatschen Oudheidk. Bur. no. 18, 48, 144, 147, 148 en 170.

1. subhamastu || o || dwāragreçilalekayat kṛta
2. guṇāçriyauwa mpadam, nāmnaçcāpi a
3. nanggawarmma tanaya ādityawarmmaprabhoḥ,
4. tiratwāmahimapratāpa balawān wairigaja
5. kesari, sattyammātapitāgurokaruṇa
6. yāpobajranityāsmṛtiḥ ||

CXXV.

Steen, afkomstig van Kapalo Boekit Gombak (Padangsche Bovenlanden), thans te Pagarroejoeng. Zie Oudheidk. Versl. 1912, 2e kwartaal p. 43, no. 28; abklatsch Oudheidk. Bureau no. 37, 132, 157.

1. oṃ pagunnira tumanggung ku
2. ḍawira

IV

REEDS GEPUBLICEERDE TRANSSCRIPTIES.

De hier volgende reeks bevat de in de transscriptie-verzameling voorkomende stukken, welke reeds elders gepubliceerd zijn. Wanneer er niet bij vermeld staat, door wien de uitgave geschiedde, beteekent dit, dat zulks door Dr. Brandes zelf heeft plaats gehad.

CXXVI.

Steen van 700, gevonden in de nabijheid van Kalassan (res. Jogjakarta), later in de collectie-Dieduksman te Jogjakarta (Verbeek p. 164), thans verdwenen. Een foto wordt vermeld Not. 1886 p. 55, nu Bat. Gen. 873; abklatschen Not. 1886 p. 55, 60, 1889 p. 149; Oudheidk. Bureau no. 292. Abklatsch 271 is van een „namaaksteentje", terwijl deze inscriptie blijkens Notulen 1911 p. 43 eveneens aanleiding heeft gegeven tot een valsche koperplaat, nu als E 39 in het Museum te Batavia. In Not. 1886 p. 25 deed Dr. Brandes een voorloopige mededeeling.

Uitgegeven: Tijdschr. 31 p. 240—260 (Een nâgarî-opschrift, gevonden tusschen Kalasan en Prambanan) cf. Journ. Bombāy Br. Roy. As. Soc. 17[2] p. 1 sqq.

CXXVII.

Drie zilveren payung's, één van 765, gevonden blijkens Notulen 1887 p. 35 in het gehucht Mandang, desa Soetjen (afd. Tĕmanggoeng, res. Kedoe), thans als 685 *a—c* in het Museum te Batavia. Dr. Brandes gaf hieromtrent twee nota's, te vinden in Notulen 1888 p. 20—25 en 111—117.

Uitgegeven: Notulen 1888 p. 21 sq.

CXXVIII.

Steen van 788, afkomstig van Bĕrahol, (afd. Wonosobo, res. Kedoe), later staande te Wonosobo, thans (Not. 1890 p. 3 en 11) als D. 74 in het Museum te Batavia. Abklatschen worden vermeld Not. 1878 p. 114, 1888 p. 161 sq.; Oudheidk. Bureau no. 262, 306, 372 en 373.

Uitgegeven: Notulen 1889 p. 16.

CXXIX.

Zuiltje van 803, gevonden op den heuvelrug Goenoeng Gondang, ten Zuiden van desa Troedjoek (afd. Klaten, res. Soerakarta), thans als D. 64 in het Museum te Batavia (Verbeek p. 192). Een abklatsch wordt vermeld Not. 1888 p. 74; Oudheidk. Bur. no. 369.

Uitgegeven: Notulen 1888 p. 75.

CXXX.

Koperplaat van 849, indertijd (Verbeek p. 164) in de collectie-Dieduksman te Jogjakarta. Naar aanleiding van een facsimile en afgietsel (Notulen 1877 p. 137, 147) gaf Holle in Verhand. 39 I.A. p. 1 sq. een transscriptie. Een foto wordt vermeld Not. 1880 p. 27; thans Bat. Gen. no. 89, 91 en 874.

Uitgegeven: Tijdschr. 32 p. 98—149. (Een Jaypattra of acte van eene rechterlijke uitspraak van Çaka 849).

CXXXI.

Steen van 952, gevonden aan den oever der Tjitjatih nabij Tjibadak (afd. Soekaboemi, res. Preanger-Regentschappen), thans als D. 73 in het Museum te Batavia, zie Notulen 1890 p. 14 sq. Een abklatsch l.l. vermeld, Oudheidk. Bureau no. 445.

Uitgegeven: Notulen 1890 p. 15.

CXXXII.

Steentje van 1125, waarschijnlijk uit Soerabaja afkomstig, thans als D. 13 in het Museum te Batavia, en door Dr. Brandes op p. 377 van den Catalogus beschreven als: „Klein bladvormig steentje met gespitste top en voetstuk uit één stuk. Licht bruin-geel. Hoornblende-andesiet. . . . . Hoog in het midden 55, aan de zijden 47, breed van boven 39, van onderen 30; dik van boven 11, van onderen 13; hoogte van den voet 10, breed 31 en 17". Abklatschen bevinden zich in het Oudheidk. Bureau no. 185 en 336, afgietsel Leiden Ethn. Mus. no. 2980 (Cat. Juynboll p. 231).

Uitgegeven: Catalogus Groeneveldt p. 327 noot.

CXXXIII.

Ganeçabeeld van 1161, afkomstig van desa Diembeh (afd. Blitar, res. Kediri), thans staande in de doekoeh Bara der desa Toeliskrija (zelfde afd.). Het is uitvoerig beschreven in Rapp. 1908 p. 135 sq. en afgebeeld bij Van Kinsbergen no. 240— 242 (cf. Not. 1867 p. 76). Aan den achterkant staat een kalakop met de inscriptie. Afteekening vermeld bij Verbeek p. 268, foto Not. 1894 p. 101, Bat. Gen. no. 36 en 37.

Uitgegeven bij Verbeek, Oudheden van Java, p. 267.

CXXXIV.

Akṣobhya-beeld van 1211, afkomstig van Kandang Gadjah, bezuiden Madjapahit (Not. 1872 p. 111 en 142, cf. Tijdschr. 31 p. 241 (noot) en 613 (noot); 33 p. 2, 6, 12), thans in het Kroesen-park te Soerabaja; een beschrijving wordt gegeven Rapp. 1907 p. 204 sq. Om het voetstuk de inscriptie. Abklatschen Oudheidk. Bur. no. 415 en 416, foto Bat. Gen. no. 684 en 685; afteekening in de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden blijkens Tijdschr. 47 p. 453 sq. (en 451).

Uitgegeven door Prof. Dr. J. H. C. Kern in Tijdschr. 52 p. 99—108 (De Sanskrit-inscriptie van 't Mahākṣobhyabeeld te Simpang), cf. ibid. p. 193 sq.

CXXXV.

Rotsinscriptie van 1212, aan den Andjoek, kampong Andjoek van desa Asta (afd. Soemĕnĕp, res. Madoera). Na het bekend worden ervan (Not. 1886 p. 150) deed Dr. Brandes in Not. 1887 p. 74 (cf. p. 16) een voorloopige mededeeling.

Abklatschen worden vermeld Not. l.l. en 1889 p. 132; Oudheidk. Bureau no. 364 en 429; een afteekening Not. ibid. p. 107.

Uitgegeven: Notulen 1889 p. 132 sqq.

CXXXVI.

Het eerste deel der inscriptie van 1216; zie hierboven onder no. LXXXI.

Uitgegeven: Pararaton p. 78 sqq.

CXXXVII.

Badkuip van 125., vroeger staande op het assistent-residentserf te Modjokerto (Notulen 1899 p. 11), thans (ib. p. 141) als no. 392*g* in het Museum te Batavia. Hij wordt t.e.a.p. beschreven als zijnde van grijze steensoort, aan de bovenzijde in horizontale doorsnede vrij zuiver elliptisch afgeplat en naar beneden min of meer spits toeloopend; hoogte ± 1.30 M., lengteas bovenaan van binnen ± 2 M.; korte ± 0.97 M.; diepte 0.50 M.; dikte van de wanden 0.13 à 0.15 M. De daarbij vermelde afdruk is verloren.

Uitgegeven: Notulen 1899 p. 171 sq.

CXXXVIII.

Steen van 1273, in 1904 gevonden in den vijver naast de langgar van Kjai Napii, Z. O. van Tjandi Singasari (afd. Malang, res. Pasoeroehan), zie Rapp. 1904 p. 2 sq.; thans als D. 111 in het Museum te Batavia. De inscriptie werd eveneens besproken door Prof. Kern in Bijdr. Kon. Inst. 7, IV p. 655 sqq. Abklatsch Oudheidk. Bureau no. 449; foto Oudheidk. Comm. nos. 741 en 741a.

Uitgegeven: Rapport 1904 p. 4 sq.; Tjandi Singasari p. 38 sq. (met plaat 66).

CXXXIX.

Steen van vóór 1287, staande in de desa Nglawang (afd. Bangil, res. Pasoeroehan) en in Rapp. 1904 p. 33 beschreven als lang $1^1/_2$ voet, breed 2 voet, dik 1 voet. Abklatsch Oudheidk. Bureau no. 543.

Uitgegeven door Dr. N. J. Krom in Tijdschr. 53 p. 411—434. (De inscriptie van Nglawang).

CXL.

Koperplaat van na 1287, gevonden te Sĕkar (afd. Badjanegara, res. Rembang), waarvan een afteekening werd ontvangen door Dr. Brandes van Mej. de Vos te Malang en waarvan verder niets bekend is.

Uitgegeven door Dr. N. J. Krom, als boven (transscriptie p. 433 sq).

CXLI.

Inscriptie van 1307, op de Zuidelijke poort te Djĕdoeng (afd. Modjokerto, res. Soerabaja); over de poort zelf zie men de litteratuur bij Verbeek p. 243 sqq. en Rapp. 1907 p. 80 sq. De inscriptie is opgenomen bij Holle, Alphabetten p. 48; abklatsch vermeld Not. 1888 p. 12 en 14; op het Oudheidk. Bureau niet meer aanwezig. Een afteekening is in de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden blijkens Tijdschr. 47 p. 456; cf. foto Oudheidk. Comm. no. 1257.

Uitgegeven: Notulen 1903 p. 25.

De transscriptie geeft in plaats van nora: tan.

CXLII.

Steen van 1319, staande in desa Karanglo (afd. Modjokerto, res. Soerabaja), blijkens Rapp. 1907 p. 78 daar nog aanwezig. Een abklatsch vermeld Notulen 1888 p. 12, op het Oudheidk. Bureau niet meer aanwezig.
Uitgegeven: Notulen 1888 p. XIX.

CXLIII.

Steen van 1324, staande te Wangkal (afd. Kraksaän, res. Pasoeroehan) en daar blijkens Rapp. 1904 p. 112 nog aanwezig en breed 1.10 M. Teekeningen worden vermeld Verbeek p. 311; Tijdschr. XI p. 398; Notulen 1877 p. 77 en een abklatsch Not. 1887 p. 7, thans Oudheidk. Bureau no. 423.
Uitgegeven: Pararaton p. 216.

CXLIV.

Koperplaat uit 1327, van 29.5 $\times$ 7.5 c.M., gevonden te Wonodjojo onder Pĕnandjangan (Tengger), thans (Not. 1899 p. 62) als E. 28 in het Museum te Batavia.
Uitgegeven: Notulen 1899 p. 64—69.

CXLV.

Steen van 1358, uit de trapleuning van Tjandi Botjok (afd. Malang, res. Pasoeroehan), thans (Not. 1863 p. 90) als D. 47 in het Museum te Batavia. Over den tempel zie men de litteratuur bij Verbeek p. 288, benevens Rapp. 1902 p. 285. De steen, waarvan een abklatsch onder no. 339 op het Oudheidk. Bureau is en een afgietsel te Leiden Ethn. Mus. no. 2988 (Cat. Juynboll p. 233), wordt door Dr. Brandes in den Catalogus (p. 390) beschreven als zwart en hoornblende-andesiet, het schrift als overgangstype naar het Suku-schrift.
Uitgegeven: Catalogus Groeneveldt p. 390.

CXLVI.

Losse steen van 1378, gevonden bij poort C, te Djĕdoeng (afd. Modjokerto, res. Soerabaja), cf. Verbeek p. 243 sqq. en Rapp. 1907 p. 80 sq. Een abklatsch wordt vermeld Notulen 1888 p. 12 en 14, cf. p. XIX; thans Oudheidk. Bureau no. 527.
Uitgegeven: Pararaton p. 218.

CXLVII.

Steen van onbekende afkomst (volgens conjectuur van den Heer Rouffaer in Not. 1909 p. LXXIX uit Galoeh, Tjirĕbon), thans als D. 29 in het Museum te Batavia en door Dr. Brandes in den Catalogus (p. 382 sq.) beschreven als riviersteen, vaalgrijs, andesiet, hoog 51, breed 33, dik 16. Abklatsch Oudheidk. Bureau no. 193.
Uitgegeven: Catalogus Groeneveldt p. 383.

CXLVIII.

Steenblok, afkomstig van Tjandi Sewu (res. Soerakarta), thans in het Museum te Magelang (zie laatstelijk Oudheidk. Verslag 1912 p. 26) en in Rapp. 1902 p. 54 beschreven als langwerpig vierkant en rustend op twee vooruitspringende banden, terwijl het voorvlak een bloempot in bas-reliëf vertoont. Een foto wordt vermeld Not. 1898 p. 61, thans Bat. Gen. no. 805 en 884.
Uitgegeven: Notulen 1898 p. 81—83.

CXLIX.

Twee steenen platen, afkomstig van Tjandi Sewu, tegenwoordig (Not. 1889 p. 91; cf. 1911 p. 53) in het Museum te Batavia. Een foto wordt vermeld Not. 1886 p. 26, thans Bat. Gen. no. 872.

Uitgegeven: Notulen 1886 p. 26.

CL.

Steen, gevonden bij de fundeering naast de Tjandi Singasari (afd. Malang, res. Pasoeroehan), zie Rapp. 1904 p. 2; thans als D. 112 in het Museum te Batavia. Foto Oudheidk. Comm. no. 740.

Uitgegeven: Rapport 1904 p. 2; Tjandi Singasari p. 39 (met plaat 66).

CLI.

Gebakken steen, gevonden te Pesantren (afd. en res. Kediri), thans (Not. 1886 p. 114) als D. 52 in het Museum te Batavia en door Dr. Brandes in den Catalogus (p. 391) beschreven als vierkant en rood, met schrift van Oostelijk type, hoog 22, breed 34, dik 10.

Uitgegeven: Notulen 1886 p. 114—116.

CLII.

Bronzen Lokanātha-beeld van 946, afkomstig van Goenoeng Toewa in Padang Lawas (Not. 1888 p. 60), thans (Not. 1887 p. 175) als no. 626*d* in het Museum te Batavia.

Uitgegeven: Notulen 1887 p. 175—178, met aanvulling door Prof. Kern in Not. 1889 p. 15 en 1890 p. 16.

CLIII.

Zuiltje van 1294 (of 1194), afkomstig van den berg Sorik Mĕrapi (Zuid-Tapanoeli), thans (Notulen 1891 p. 83) als D. 84 in het Museum te Batavia. Nader vermeld in Pararaton p. 104 en 213. Abklatsch Oudheidk. Bureau no. 327.

Uitgegeven: Notulen 1891 p. 83—85; Pararaton p. 104.

CLIV.

Zuiltje, afkomstig als voren, thans (Not. ibid.) als D 85 in het Museum te Batavia. Abklatsch Oudheidk. Bureau no. 328.

Uitgegeven: Notulen 1891 p. 83—85; Pararaton p. 104.

CLV.

Zuiltje, afkomstig als voren, thans (Not. 1888 p. 89 sq., 151, 191; 1889 p. 27) als D. 65 in het Museum te Batavia. Abklatsch Oudheidk. Bureau no. 261 en 376.

Uitgegeven: Notulen 1889 p. 28—32; Pararaton p. 104.

CLVI.

Zuiltje, waarschijnlijk van dezelfde afkomst, thans als D. 53 in het Museum te Batavia en door Dr. Brandes in den Catalogus (p. 391) beschreven als een klein kegelvormig steentje, vaal geel, zandsteen, hoog 22, doorsnede boven 10, beneden 19. Abklatsch Oudheidk. Bureau no. 199, 200, 269 en 375.

Uitgegeven: Notulen 1889 p. 28—32; Pararaton p. 104.

V

AANTEEKENINGEN

op door anderen uitgegeven transscripties.

a.

Kawi-Oorkonden van Dr. A. B. Cohen Stuart.

K.O. I.

1. 2.	staat:	sannatanuraga	lezing Dr. Brandes:	sanmatānuraga
5.		matangyannilu		matangnyannilu
2. 10.		ni kanangkangan		nikanang kangan
13.		sawahuta		sangwahuta
3. 21.		inah		indah (?)

K.O. XII.

1.		i supit		i yupit
3.		matakasu		mata ka su

K.O. XIV.

12.		anuminu		anu milu

K.O. XVIII.

6.		giri-bāngī		gurumwangi
7.		pingswar		pingsor
9.		salri n'pī kanang		salwir nikanang

K.O. XXVII.

1.		umalung		damalung

b.

van Prof. Dr. J. H. C. Kern.

1.

Over afwijkingen van Dr. Brandes' lezing op de steenen van Toegoe, Kĕbon-Kopi en Djamboe zie men Prof. Kern zelven in Tijdschr. Bat. Gen. 52 p. 123—125 (Epigrafische aanteekeningen). Voor deze en die van Tjiaroetĕn cf. Notulen 1909 p. 177.

2.

Inscriptie van Tjangkring (Poeh-Sarang) in Kediri, uitgegeven in Tijdschr. 28 p. 490. Voor de afwijkende lezing van Dr. Brandes zie men Notulen 1898 p. 25, waar tevens die van Dr. H. N. van der Tuuk en Dr. G. A. J. Hazeu zijn medegedeeld.

De overige transscripties van Dr. Brandes van reeds door Prof. Kern uitgegeven inscripties zijn conform de lezingen van dien geleerde.

c.

van Prof. Dr. J. S. Speyer.

Amoghapāça-bronsjes, afkomstig van Tjandi Toempang, uitgegeven in Versl. Meded. Kon. Acad. v. Wetensch. Afd. Lett. vierde reeks, deel VI, p. 138—144 en 253—262. De lezingen van Dr. Brandes betreffen twee andere exemplaren, dan de door Prof. Speyer behandelde.

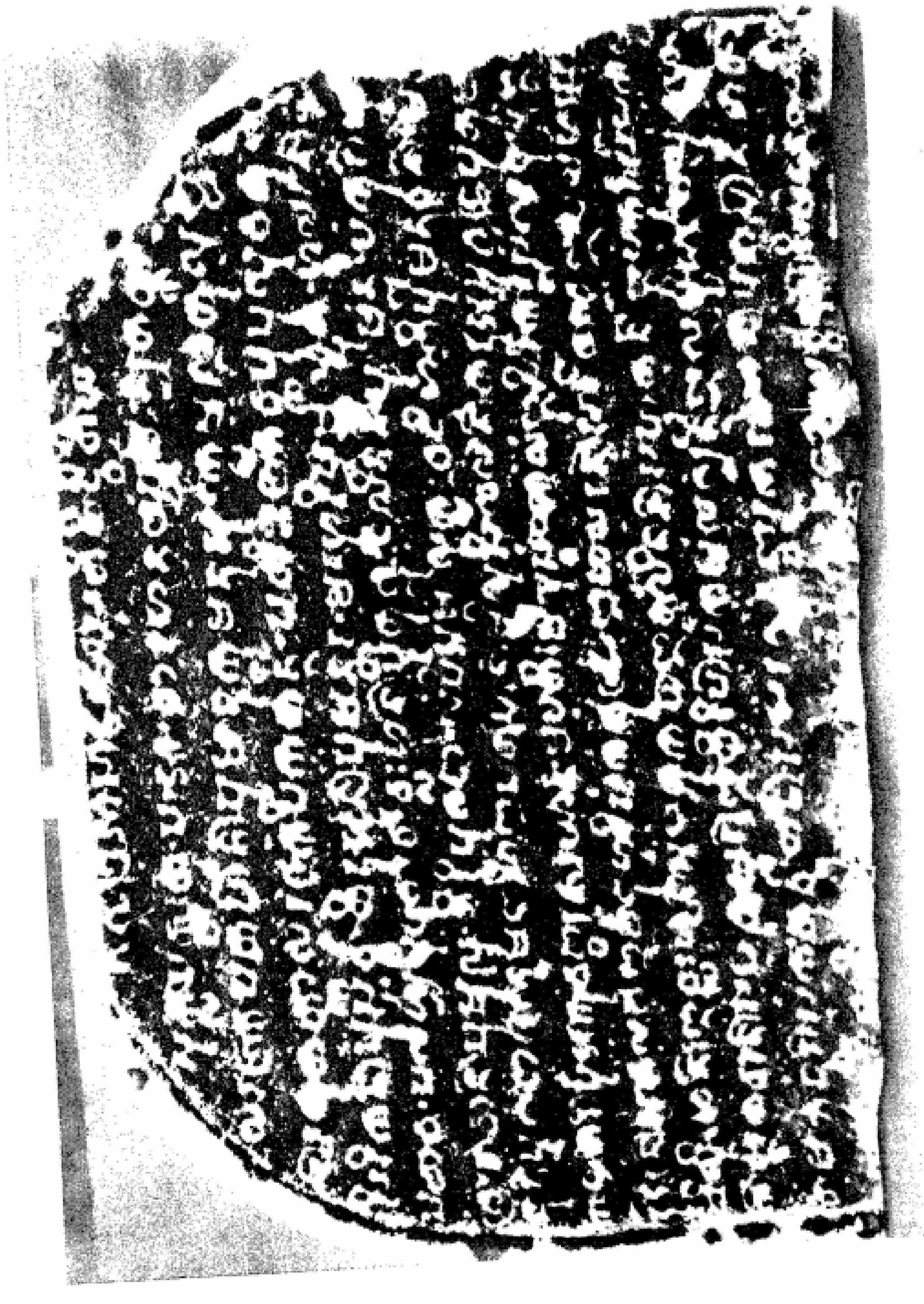
8. puṇyantadbhawatw; Dr. Brandes eenmaal: puṇyanudbhawatw

9. pūrwwaṃgamaṃ ; „ „ beide malen: pūrwwagamaṃ

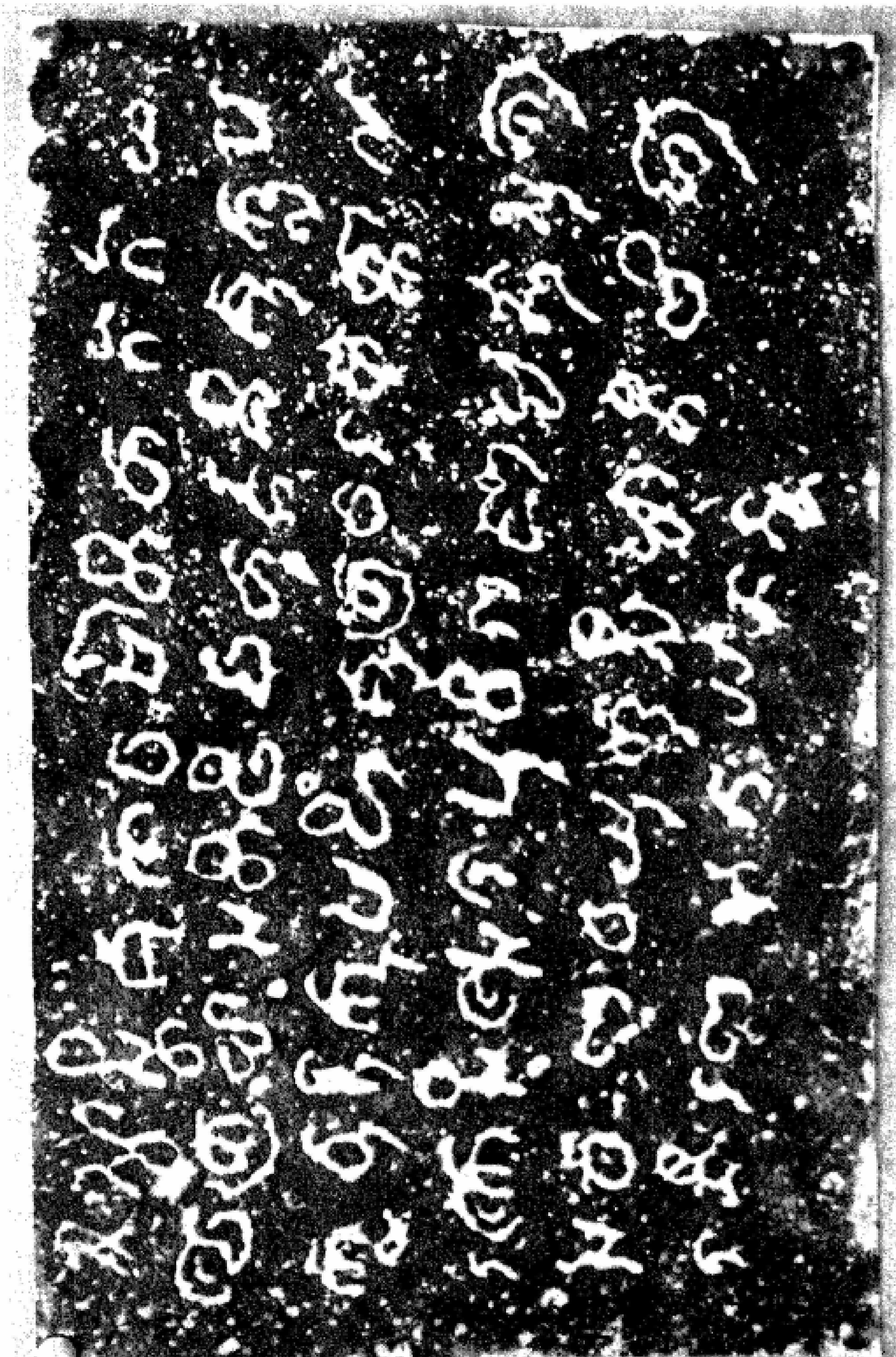
12. phalāwāptaya (ye); „ „ ééns: °ye, de andere maal: bhalāwāpuṣa.



I. STEEN VAN 682.



VI. STEEN VAN 775.



STEEN VAN 779.



XII. KOPERPLAAT VAN 801.



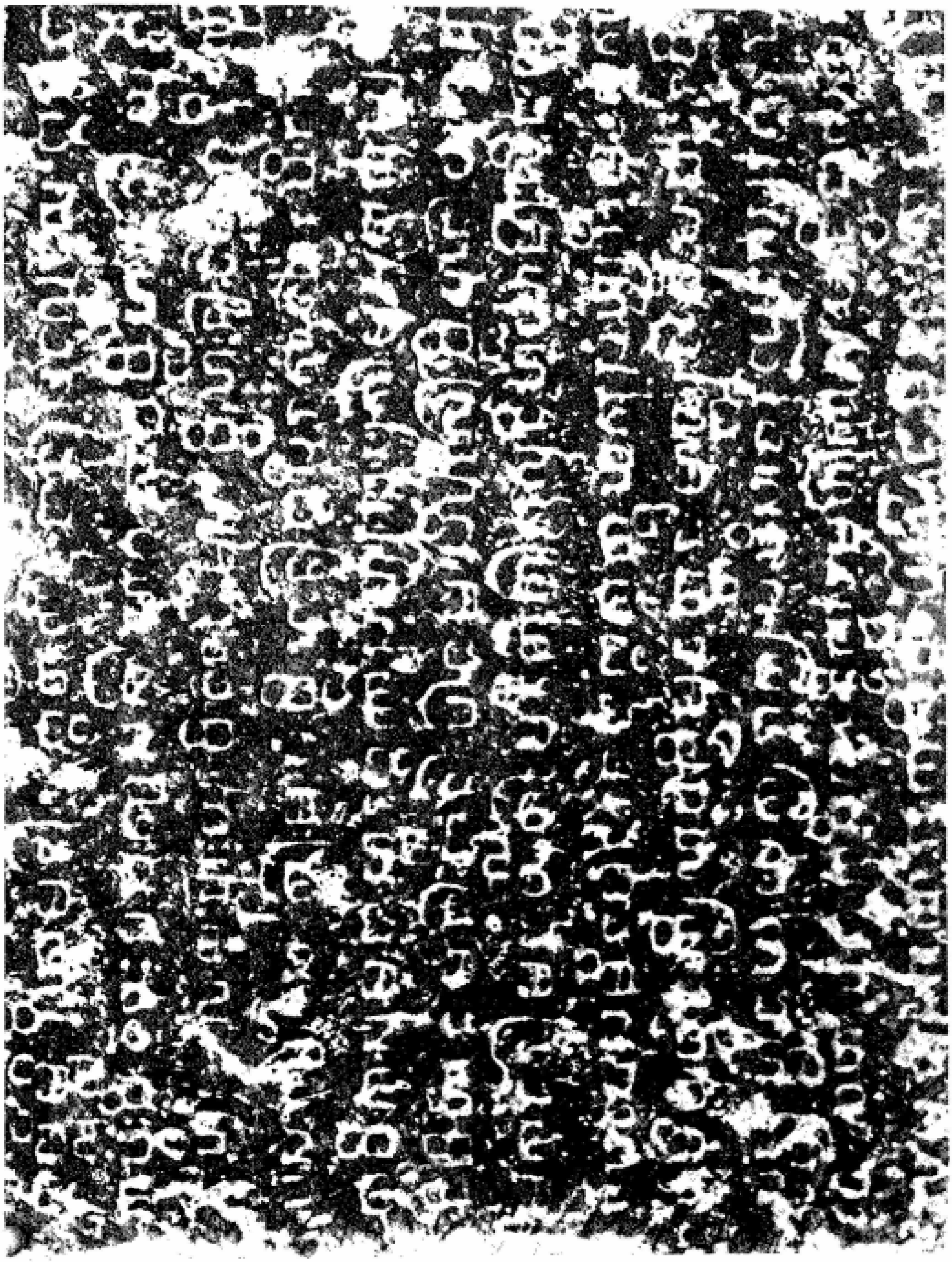
CVI. KOPERPLAAT BEGIN NEGENDE EEUW.



XIX. STEEN VAN 813.



XXV. STEEN VAN 928.



XXXIX. STEEN VAN 851.



LVIII. STEEN VAN 943.



LXVIII. STEEN VAN 1057.



CXXXII, STEEN VAN 1125.



LXXXIII. KOPERPLAAT VAN 1245.



LXXXV. KOPERPLAAT VAN 1272 — 1286.



XCII. STEEN VAN 1408.